

ΣΩΤΗΡΙΟΥ Δ. ΜΑΣΤΑΓΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ

Ο ΛΥΜΠΟΣ
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΛΙΤΟΧΩΡΟ 2013

Υπεύθυνος Έκδοσης

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Δ. ΜΑΣΤΑΓΚΑΣ

Κωνσταντινουπόλεως 26

602 00 Λιτόχωρο

Τηλ.: 23520-82606

69777-69050

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Πρόλογος..... 7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

2. Ο Όλυμπος στον Έσπερο της Λειψίας στα 1881..... 13
3. Μακεδονικά ημέραι. Ο Γέρων του Ολύμπου 16
4. Ορειβατικά χρονικά. Ο Fred Boissonas
και ο Σωφρόνιος Λεοντοπόλεως... επί του Ολύμπου 23
5. Χρονογράφημα. Στον Όλυμπο. Οι τροχοί
αυτοκινήτων-Οι τέσσαρες Εγγλέζοι περιηγητές-
Ο πανδοχεύς και ο τσομπάνης του Λιτοχώρου 32
6. Όλυμπος 1931. Ανεβαίνοντας προς τις κατοικίες
των θεών. Εντυπώσεις ορειβάτου 35
7. Με τον Ορειβατικό Σύλλογο Κοζάνης
στον Όλυμπο στα 1931..... 40
8. Ορειβατικές ημέρες. Δύο τολμηροί Θεσσαλονικείς
ορειβάτες στον Όλυμπο στα 1933 48
9. Ορειβάτες στον Όλυμπο. Μια πρωτότυπη
ανάβαση στα 1935. 52
10. Φυσιολατρική κίνηση. Στον Όλυμπο
με τους ορειβάτες της Κατερίνης στα 1935. 55

11. Ο Λάκης Ολύμπιος (Ευάγγελος Γιαννουλόπουλος)
γράφει στα 1937 για μια ανάβαση στον Όλυμπο 65
12. Εντυπώσεις από ένα οδοιπορικό στον Όλυμπο
του ΕΟΣ Κατερίνης στα 1937..... 70
13. Από τη φυσιολατρική κίνηση. Στον Όλυμπο
με την Υπαίθριο Ζωή της Θεσσαλονίκης στα 1938..... 79
14. Με τα φτερά της λογοτεχνίας.
Η άνοιξη στην κορυφή του Ολύμπου..... 86
15. Επτά μέρες στον Όλυμπο
με τον Ορειβατικό Όμιλο της ΧΑΝΘ 96
16. Χρονογραφήματα. Ο Όλυμπος και ο Ζεύς
σε σκίτσα της ζωής 102
17. Απόψεις και εισηγήσεις. Η ορειβασία,
τα καταφύγια, ο τουρισμός και ο Όλυμπος
στη δεκαετία του '30 107

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

18. Φευγαλέο συναπάντημα με τον Όλυμπο
στα 1950 119
19. Ανηφορίζοντας στον Όλυμπο στα 1955 123
20. Με το βήμα του ορειβάτη. Στα μονοπάτια
και στις κορυφές του Ολύμπου στα 1956..... 129
21. Με τους αετούς του Ολύμπου.
Αφιέρωμα στον Κώστα Ζολώτα..... 137
22. Τα έθιμα των ορειβατικών συλλόγων.
Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά στον Όλυμπο 150

23.	Ιστορικές σελίδες. Το καταφύγιο Γ΄ ή «Χρήστος Κάκαλος» στο βουνό των θεών.....	158
24.	Ιστορικές σελίδες. Το καταφύγιο Δ΄ ή «Σταυρού» ή «Τάκης Μπουντόλας» στο βουνό των θεών.....	163
25.	Ο Όλυμπος στην ποίηση. Ανθολογία ποιημάτων.....	167
26.	Ο Όλυμπος στη λογοτεχνία και την ποίηση.....	173
27.	Προστασία και αξιοποίηση. Ο τουρισμός και ο Όλυμπος στα 1960.....	177
28.	Ορειβατικές ημέρες. Στα μονοπάτια του μύθου	182
29.	Ορειβατικές ημέρες. Πορεία προς τις κορυφές.....	197
30.	Αγάπη στον Όλυμπο. Η γοητεία του	207
31.	Ο Όλυμπος και η προστασία του.....	211
32.	Ορειβατικά χρονικά. Στο βουνό των θεών με την Ομοσπονδία Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδος.....	215
33.	Μια ανακοίνωση στο Α΄ Διεθνές Συμπόσιο στο Λιτόχωρο για την προστασία, ανάδειξη και ανάπτυξη του Ολύμπου. Ο μυκηναϊκός Όλυμπος.....	220
34.	Ένας γάμος ...κορυφής.....	237

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1913-2013. Το 2013 είναι μια ιστορική χρονιά για τον Όλυμπο, καθώς συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από τότε που ο Έλληνας κληγός και οδηγός βουνού Χρήστος Κάκαλος με τους φιλέλληνες Ελβετούς Frederic Boissonnas και Daniel Baud-Bovy, στις 2 Αυγούστου 1913 κατέκτησαν την υψηλότερη κορυφή του, τον Μύτικα (ή Πάνθεον) υψόμετρο 2918 μ. Η επέτειος των 100 χρόνων δίνει την αφορμή για πολλές αναδρομές στο παρελθόν του μυθικού βουνού με νοσταλγική διάθεση και για ανίχνευση του μέλλοντος μέσα από νέες προσεγγίσεις.

Οι αρχαίοι πρόγονοί μας λάτρεψαν τον Όλυμπο, προσανατολίζοντας την πίστη και την καρδιά τους με τις κορυφές του, ατενίζοντάς τον, ψάχνοντας εκεί τα μυστικά της ψυχής τους. Θεϊκή κατοικία, παγκόσμιο σύμβολο ελευθερίας, ειρήνης και πολιτισμού, ένα μοναδικό μνημείο της φύσης, στο χώρο και τον κόσμο του μύθου και του θρύλου κατέχει μια εντελώς ξεχωριστή θέση με το μυθολογικό και πλούσιο ιστορικό πρόσωπό του. Μέχρι το 1913 τον Όλυμπο προστάτευε η ίδια του η φύση, απόκοσμη, αγέρωχη και δυσπρόσιτη. Μέχρι τότε το θεϊκό βουνό κρατούσε το άβατο, περιβάλλοντας τις κορυφές του με μεγαλοπρέπεια κι απίθανη γαλήνη, απάτητες στο παρελθόν μιας και ήταν γεννήματα της πιο αγνής, παράξενης και παιχνιδιάρικης φαντασίας των αιώνων και της ελληνικής παράδοσης.

Για τους σύγχρονους ορειβάτες και φυσιολάτρες το «άβατο» δεν υπάρχει πια, γιατί το κατέλυσαν οι Κάκαλος, Boissonnas και Baud-Bovy. Σίγουρα όμως εκείνοι οι πρωτοπόροι δεν φαντάζονταν την κοσμοσυρροή που ακολούθη-

σε, το σημερινό πολύχρωμο πλήθος που έρχεται από όλα τα μέρη του κόσμου. Ο Όλυμπος είναι πλέον προσιτός, απομυθοποιημένος αλλά πάντα μαγευτικός. Στημένος στους καιρούς, πηγή εμπνεύσεων και εκστάσεων δέχεται τους ανθρώπους που έρχονται να αθληθούν, να ηρεμήσουν ή να φάξουν τον δικό τους θεό. Παραμένει σύμβολο δυνάμεως, πνεύματος και πίστεως που απλά εκσυγχρονίζεται.

Η εκδοτική σειρά ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ επενδύει στον πολιτισμό και επιδιώκει να διαφυλάξει την πολιτιστική κληρονομιά, να προβάλλει μνήμες, να αναδείξει τις ποικίλες εκφάνσεις του παρελθόντος και να καταθέσει πολιτιστικές προτάσεις του τόπου με προοπτική. Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης των 100 χρόνων από την κατάκτηση της υψηλότερης κορυφής του Μύτικα, τα ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ αφιερώνουν τον πέμπτο τόμο τους στον Όλυμπο και στο απόρθητο μεγαλείο του, στο σμίξιμο της αρμονίας της φύσης με την αυτογνωσία, στο ευρύτερο ταξίδι της ζωής, με λίγα λόγια να επιτρέψουμε στον Όλυμπο να μπει μέσα μας, να τον αφήσουμε να ενδυναμώσει την ύπαρξή μας. Συγχρόνως το βιβλίο «κλείνει το μάτι» και στο Λιτόχωρο, γιατί από εδώ γίνεται η καλύτερη και γραφικότερη ανάβαση, γιατί κατάστηθα φαίνονται οι ψηλότερες κορυφές, γιατί είναι η βάση και η πύλη του μυθικού βουνού, γιατί Λιτοχωρίτης ήταν εκείνος που πρώτος τον «πάτησε».

Ο αναγνώστης δεν πρέπει να περιμένει μια χρονολογική παράθεση των σπουδαιότερων γεγονότων της εκατονταετηρίδας του Ολύμπου. Τα κείμενα που δημοσιεύονται επιχειρούν μια γοητευτική και συχνά απρόσμενη σύνθεση όψεων της ιστορίας, της εικόνας και του πολιτισμού του τον αιώνα που πέρασε. Το βιβλίο φιλοδοξεί να αναδείξει το πληθωρικό πρόσωπο του Ολύμπου, διατρέχοντας τα εκατό τελευταία χρόνια, και να προσφέρει από το υπερθέαμά του νέες απεικονίσεις.

Η πλούσια βιβλιογραφία σχετικά με το βουνό των θεών έχει διαμορφώσει σε πολλούς τη λανθασμένη εντύπωση ότι η μακρόχρονη διαδρομή του έχει καλυφθεί επαρκώς. Όμως, στις σελίδες του παρόντος βιβλίου ανατρέχουμε στα 100 χρόνια που πέρασαν, χωρίς φυσικά να είμαστε εξαντλητικοί σε κανένα κεφάλαιο της ζωής του βουνού. Η έκδοση εμμέσως δίνει βαρύτητα στην αίσθηση αυτεπίγνωσης που χαρακτηρίζει τις παλαιότερες γενιές των ανθρώπων, όσον αφορά τις αντιλήψεις τους για τον Όλυμπο.

Στις 2 Αυγούστου 1913 οι Χρήστος Κάκαλος, Frederic Boissonas και Daniel Baud-Bovy δεν κατέκτησαν τον Όλυμπο. Προσέγγισαν και «πάτησαν» απλώς την κορυφή Μύτικας, το υψηλότερο σημείο της ελληνικής γης, «απ' όπου μπορεί κανείς να επιχειρήσει το άλμα στο παρελθόν ώστε να πετάξει στο μέλλον». Είμαι βέβαιος ότι οι αναγνώστες στα κείμενα του βιβλίου θα γνωρίσουν την ομορφιά και τον πλούτο της ελληνικής και παγκόσμιας κληρονομιάς που λέγεται Όλυμπος.

Λιτόχωρο, Φεβρουάριος 2013

Σωτήριος Δ. Μασταγκάς

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΣΤΟΝ ΕΣΠΕΡΟ ΤΗΣ ΛΕΙΨΙΑΣ ΣΤΑ 1881

(Με τον τίτλο «Αι νέαι ημών επαρχίαι. Ο Όλυμπος, μετά εικόνας» είναι δημοσιευμένο το άρθρο που ακολουθεί στο περιοδικό ΕΣΠΕΡΟΣ της Λειψίας, τεύχος 14, στις 15 Νοεμβρίου 1881. Στο ίδιο τεύχος του περιοδικού υπάρχει μια ωραία γκραβούρα (εικόνα) του Ολύμπου. Η παραχώρηση από την Τουρκία και η προσάρτηση στην Ελλάδα στα 1881 του μεγαλύτερου μέρους της Θεσσαλίας και ενός τμήματος του Ολύμπου μέχρι τον Πυργετό, έφερε την ευκαιρία και την υποχρέωση να γραφτούν και να δημοσιευτούν μελέτες ιστορικές και κείμενα λογοτεχνικά, γεωγραφικά, περιηγητικά κλπ.)

Ο Όλυμπος! Τίνος δεν συγκινείται ηδύτατα η αίσθησις, τίνος δεν εξάπτεται η φαντασία επί τω ονόματι τούτω; Ο Όλυμπος, το ιερόν όρος, επί των κορυφών του οποίου η ποιητικωτάτη των προγόνων ημών φαντασία έθεσε την μακαρίαν των Θεών κατοικίαν! Ο Όλυμπος, η υψηλή σκοπιά, η αφ' ενός μεν την Μακεδονίαν, αφ' ετέρου δε την Θεσσαλίαν επιβλέπουσα! Ο Όλυμπος, το ελληνικώτατον τούτο όρος, ο άναξ των ορέων, ο πελώριος γίγας, προς τον οποίον μετά πόθου και συγκινήσεως υψούνται τα βλέμματα των Ελλήνων!

Αυταί είναι αι κορυφαί, εφ' ών συγκεντρώνται τα θαυμάσια όλα της αρχαίας Μυθολογίας· εδώ η υψίστη κορυφή, η κορυφή του Αγίου Ηλία εκ τινός μικρού ναού ιδρυμένου επ' αυτής, έχουσα ύψος δέκα ως έγγιστα χιλιάδων ποδών, επί της οποίας ήτο η κατοικία του Διός, του πατρός των θεών και των ανθρώπων· εκεί δε αι ταπεινότεραι κορυφαί, ας κατώκουν οι λοιποί θεοί. Ακριβώς εν τη θέσει της μικράς εκκλησίας του Προφήτου Ηλιού ίστατο το πάλαι ο βωμός του Διός, ένθα κατ' έτος ήρχοντο οι ιερείς και ετέλουν θυσίαν. Σήμερον ανέρχονται ενταύθα οι μοναχοί του Αγίου Διονυσίου τη 20 Ιουλίου, εορτή του Προφήτου Ηλιού, και τελούσιν εν τω ναΐσκω την θείαν λειτουργίαν.

Περίεργον είναι ότι και αι θαυμάσιαι διηγήσεις των αρχαίων περί των επί της κορυφής του Ολύμπου συμβαινόντων διατηρούνται μέχρι σήμερον. Οι αρχαίοι είχον την ιδέαν ότι τα επί της τέφρας του βωμού του Διός γραφόμενα γράμματα παρέμενον ανεξάλειπτα καθ' όλον το έτος ένεκα της διηνεκούς επί των κορυφών επικρατούσης γαλήνης και νηνεμίας. Εις τούτο αναφέρονται και οι ωραίοι του Ομήρου στίχοι:

“Ούτ' ανέμοισι τινάσσεται· ούτε ποτ' όμβρω
δέυεται, ούτε χιών επίκειται· αλλά μάλ' αίθρη
πέπταται ανέφελος· λευκή δ' επιδέδρομε αίγλη.”

Ενίστε βεβαίως, ως όλα τα υψηλά όρη, καλύπτεται και ο Όλυμπος υπό ομίχλης και νεφών· αλλ' εν ανεφέλω και γαληνίω ημέρα βλέπει τις τας λαμπράς εκείνας κορυφάς υψουμένας εν τω μέσω λεπτής και καθαρωτάτης ατμοσφαιρας.

Σήμερον ακόμη πιστεύουσιν οι άνθρωποι ότι επί της υψηλής εκείνης κορυφής συμβαίνουσι μυστηριώδη

και θαυμάσια πράγματα· οι μιν διηγούνται ότι ποιμήν τις είδεν επί της υψίστης του όρους κορυφής μεγαλοπρεπέστατον μέγαρον περιβεβλημένον υπό λευκοτάτων κιόνων· άλλοι δε λέγουσιν ότι εκεί ευρίσκεται στάδιον ευρύτατον, εν ώ οι άρχοντες ετέλουν τους αγώνας των· τέλος δε δημώδες άσμα θέτει εκεί την κατοικίαν των Μοιρών.

Περί Ολύμπου έγγραφαν πολλοί και αρχαιότεροι συγγραφείς και νεώτεροι περιηγηταί· όλοι γενικώς εξαίρουσι την λαμπράν φύσιν και τας ωραίας του όρους γραμμάς. Εκ της εικόνας, ήν σήμερα δημοσιεύομεν και ήτις εγένετο κατά σχέδιον ληφθέν επιτοπίως, δύναται ο αναγνώστης να λάβη μικράν ιδέαν της θαυμασίας ταύτης τοποθεσίας, ήτις δύναται να παραβληθή προς τας μαγευτικώτερας θέας της Ελβετίας και των Άλπεων.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ο Γέρων του Ολύμπου

Εβαρύνθη περιμένων. Αι Ευρωπαϊκαί συνδιασκέψεις φθάνουσι μέχρι της κορυφής Αγίου Ηλία του Ολύμπου και πάντοτε προκαλούσι την περιέργειαν και την δυσπιστίαν του γέροντος ασκητού.

- Ακόμη περί Ολύμπου τίποτε; Προβάλλεται το Κρητικόν ζήτημα. Πάντοτε αυτό.

Υπόκωφος στεναγμός ακούεται μακρόθεν και μία φωνή από των εγκάτων του όρους λέγει:

- Θέλουσι λοιπόν αφήσει την Ελλάδαν ακέφαλον; Η κεφαλή είμαι εγώ. Εγώ ειμί ο δοξασμένος Όλυμπος, η έδρα των θεών. Ως και αυτός ο Κίσσαβος, ο κονιαροπατημένος, είνε ελεύθερος, ενώ εγώ ακόμη είμαι υπό τον ζυγόν.

Βαρύς μυκηθμός ηκούσθη, η γη εσεισθη, ο ουρανός εσκοτίσθη, τα υψικάρηνα δένδρα μετά τριγμού κατέπιπτον, τα άγρια ζώα, αίγαγροι, έλαφοι, δορκάδες, έτρεχον έντρομα προς πάσαν διεύθυνσιν. Κεραυνός μετά τρομεράς βροντής εξήστραψε και προς στιγμήν εφώτισε την φοβεράν σκηνήν. Μεθ' ό νεκρική σιγή επήλθε. Αίφνης την τρομεράν σιγήν διέκοψεν η φωνή του ασκητού του Ολύμπου.

- Έχει ο Θεός, μη απελπίζεσαι.

Δεν εύρισκεν άλλο να είπη όπως παρηγορήση και παρηγορηθή παρά την υπομονήν. Και δάκρυα περιέβρεξαν την ισχνήν παρειάν του γέροντος.

- Ἐλπίζον να ζήσω και ἴδω την πατρίδα μου ελευθέραν. Τούτο υπήρξεν ο μόνος πόθος του βίου μου. Το τέρμα του βίου μου εἶνε εγγύς, ἀλλ' αἱ ἐλπίδες μου δεν ἐπραγματοποιήθησαν.

Ο γέρων την ημέραν εκείνην κατελήφθη υπό ανυπομονησίας, εβαρύνθη περιμένων, και ἀπεφάσισε να κατέλθῃ της κορυφῆς του Ολύμπου, όπου ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη ἔμενεν ἀσκητεύων. Παρ' ὅλον τον αἰῶνα ἐπὶ της ράχεως, δεν ἐδειλίασε προ του ἐγχειρήματος και ἀπεφάσισε πεζῆ να κατέλθῃ και, ἀντλῶν θάρρος ἐκ των ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων, ἔλαβε την προς τα κάτω ἀγούσαν. Διερχόμενος δια των μερῶν, ἀτινα, νέος ὢν, ἐπέρασεν ἔνοπλος τότε και σκιρτῶν, ἠσθάνθη τας δυνάμεις του ἐπανερχομένης, τους πόδας στερεωτέρους και μένος πολεμικόν κατέλαβε την καρδίαν του γέροντος. Ἀνεμνήσθη παλαιῶν ἡμερῶν και εἰς τα χεῖλη του ἤλθεν ἡ ἐπωδός των Ολυμπίων οπλαρχηγῶν:

«Ἐγὼ βεζίρη δεν ψηφῶ,

πασά δεν προσκυνᾶω.

Πασά ἔχω το τουφέκι μου,

βεζίρη το σπαθί μου».

- Στάσου γέρον, τω λέγω, το τραγούδι αὐτό το ἤκουσα πολλάκις ἀπὸ τον πατέρα μου και ἀναμνήσεις προσφιλείς ἔρχονται εἰς την μνήμην μου, ἀλλ' οἱ καιροὶ αὐτοὶ παρήλθον και αἱ περιστάσεις μετεβλήθησαν. Δεν εἶνε, ὦ γέρον, οἱ Τούρκοι οἱ ἐχθροὶ μας ἀλλ' οἱ Σλάβοι. Ἄκουσε λοιπόν το ἄσμα της ἐποχῆς το ὑπὸ της Μακεδονικῆς νεολαίας φαλλόμενον:

«Δεν θα την πάρουν, ώ, ποτέ την γην των Μακεδόνων, την γην αυτήν την ιεράν, το χάσμα των αιώνων... Δεν θα την πάρουν!»

- Σε ευχαριστώ, φίλε μου, ότι με έφερες εις την πραγματικότητα, ο νους μου ανέτρεχεν εις παλαιούς χρόνους. Το όνομά σου μοι είνε γνωστόν, εγνώρισα τον πατέρα σου και και μαζί διήλθομεν ημέρας και νύκτας άγρυπνοι κατά τον Αγώνα, και χαίρω πολύ διότι σε συνήντησα. Εγώ απεφάσισα να περιέλθω την Μακεδονίαν και γνωρίσω την κατάστασιν, εάν σκοπεύης να πράξης το αυτό τότε βαδίσωμεν ομού.

Απεδέχθην ευχαρίστως την πρότασιν του γέροντος του Ολύμπου και οι δύο ομού ελάβομεν την προς τον Άγιον Θεόδωρον άγουσαν. Από του επινειού τούτου απλούται ο απέραντος Θερμαϊκός κόλπος, αύρα ελαφρά ρυτιδοί την γαληνιαίαν θάλασσαν. Μακρόθεν διακρίνεται ως μέλας όγκος η Κασσάνδρα και ο κορμός της Χαλκιδικής χερσονήσου. Βορειότερον και εφ' όσον προχωρούμεν προς την Κατερίνην αναφαίνεται το ακρωτήριο Απανωμής. Αίφνης ο γέρων με ερωτά, δεικνύων δια του δακτύλου μικρά ατμόπλοια βαίνοντα μετ' αστραπιαίας ταχύτητος, τι είνε και εις ποίον έθνος ανήκουσιν.

- Είνε τα αντιτορπιλλικά μας, τω απαντώ, μετά τινος υπερηφανείας.

Εν τω μεταξύ τω εξήγησα πως δια του μονοδράχμου λαχείου το έθνος αποκτά κατ' έτος έν τοιούτον, πως ήλλαξαν τα τηλεβόα και έγειναν ταχυβόλα και πως τα τουφέκια εγένοντο επαναληπτικά. Εχάρη υπερμέτρως ο συνομιλητής μου και δια πρώτην φοράν μειδιάμα επεφάνη επί των χειλέων του.

- Αλλά τότε, υπέλαβε, το καρυοφύλλι μου, όπερ φυλάττω εκεί επάνω ως κόρην οφθαλμού, καταντά ανωφελές.

Δεν ήθελε να είπη άχρηστον από ευλάβειαν προς το αρχαίον κειμήλιον, όπερ ήτο το μόνον κόσμημα της καλύβης του. Μετ' ολίγον η φέρουσα ημάς άμαξα διερχομένη γεφύρας και ρυάκια σταματά εις Κατερίνην. (...)

Εν Λαρίσση ο γέρων βλέπων απέναντι τον Όλυμπον κατελήφθη υπό νοσταλγίας, επεθύμησε την καλύβην του και την χιονοσκεπή κορυφήν. Είνε εσπέρας φθινοπωρινόν, άνεμος ελαφρός από της κορυφής του Ολύμπου κατερχόμενος σείει τα δένδρα και τους θάμνους και επισπεύδει την πτώσιν των φύλλων. Ψύχος ελαφρόν αναγκάζει τους υπαιθρίους περιπατητάς να επισπεύσωσι το βήμα. Ο Πηνειός ρέει ησύχως, ο άνεμος επιχέεται ως σκιά φεύγουσα επί των θολών υδάτων του. Ο επί της αριστεράς όχθης κήπος ερημούται ολοέν περιπατητών, τα δένδρα κλίνουσι τον αυχένα, αι κορυφαί κιτρινίζουσι, προάγγελοι του χειμώνος.

Είνε πρωΐα, ετοιμαζόμεθα προς αναχώρησιν, ο γέρων δια τον Όλυμπον, εγώ δε σιδηροδρομικώς δι' Αθήνας. Προ του αποχωρισθώμεν ο γέρων του Ολύμπου αποτεινόμενος προς εμέ λέγει:

- Δύο τινά με ηυχαρίστησαν πολύ, η προσεχής ένωσις της Κρήτης και η αποπεράτωσις του σιδηροδρόμου Αθηνών-Λαρίσσης, ούτινος η προέκτασις έφθασε τας υπωρείας του Ολύμπου. Τοιουτοτρόπως ο Όλυμπος επλησίασε τας Αθήνας. Είνε τούτο μία παρηγορία δι'εμέ. Δια την Κρήτην χαίρω πολύ και διότι πολλά τέ-

κνα της ηρωϊκής μεγαλονήσου έπεσον ενδόξως εν Μακεδονία και πολλοί Κρήτες οπλαρχηγοί και αγωνιστές επεδείξαντο απαράμιλλον ανδρείαν εν τω αγώνι της Αμύνης. Δια τους εν Αθήναις παραγγέλω σοβαρωτέραν εργασίαν εν τη Βουλή και στρατιωτικήν σύνταξιν της χώρας.

Ταύτα ειπών ο γέρων του Ολύμπου έλαβε την προς τα Τέμπη άγουσαν, ο άνεμος του Ολύμπου πνέει ισχυρώς και συρίζει οξέως αναριπίζων την πολιάν κόμην του ασκητού και σείων ισχυρώς τα κράσπεδα του χιτώνος του. Είνε ο χαιρετισμός του υφιβρεμέτου, από των κορυφών του Ολύμπου, καλών τον γέροντα πλησίον του.

Μερικά πληροφοριακά στοιχεία

Στα 1909 ο Ανδρέας Ι. Αρβανίτης συνέγραψε και εξέδωσε το χρήσιμο για την εποχή του βιβλίο με τίτλο «Η Μακεδονία εικονογραφημένη, εν Αθήναις, 1909», από το τυπογραφείο και τις εκδόσεις Παπασπύρου. Στις 240 σελίδες του βιβλίου παρέχονται πολλές γεωγραφικές και ιστορικές πληροφορίες για τις περισσότερες περιοχές της σκλαβωμένης ακόμη Μακεδονίας. Με πρακτική και συστηματική διάρθρωση της ύλης ο συγγραφέας σκιαγραφεί με τον καλύτερο τρόπο την εικόνα της εποχής. Το έργο είναι εμπλουτισμένο με πολλές ωραίες φωτογραφίες από πόλεις και τοπία της Μακεδονίας. Προς το τέλος του βιβλίου, στις σελίδες 210-230, είναι καταχωρισμένο το εκτενές και διεξοδικό κείμενο με επικεφαλίδα «Ο Γέρων του Ολύμπου», του οποίου αναδημοσιεύονται πιο πάνω μόνον η εισαγωγή (αρχή) και το ακροτελεύτιο τμήμα. Το κείμενο συνο-

δεύεται από φωτογραφίες του Ανδρέα Αρβανίτη, του πατέρα του Ιωάννη Αρβανίτη (εκ Χαλκιδικής ορμώμενου, αγωνιστή, αντισυνταγματάρχη του Πεζικού) και ένα σκίτσο του γέροντα του Ολύμπου, με μακριά άσπρα μαλλιά και γένια και το ραβδί του.

Ο Ανδρέας Αρβανίτης ήταν ιατρός και γενικός γραμματέας του Παμμακεδονικού Σύλλογου των Αθηνών. Την ίδια περίοδο στο Σύλλογο διετέλεσε μέλος του διοικητικού συμβουλίου και ο Λιτοχωρίτης Αθανάσιος Λασπόπουλος, που αρθρογραφούσε στο περιοδικό ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ το οποίο εξέδιδε ο Σύλλογος από το 1908 και για αρκετά χρόνια.

Ως λογοτεχνικό κείμενο ο Γέρων του Ολύμπου μπορεί να χαρακτηριστεί ως διήγημα ηθογραφικό-ιστορικό-περιγραφικό. Εκτός από τον γέροντα, που ανήκει στη μυθοπλασία, δηλαδή στην επινόηση και τη φαντασία του συγγραφέα, όλα όσα περιλαμβάνει (ο χρόνος, ο χώρος, τα πρόσωπα, τα γεγονότα κλπ) είναι εξ ολοκλήρου πραγματικά. Στον κεντρικό ήρωα-μύθο, που είναι ο Γέρων του Ολύμπου, επικεντρώνεται η επιλογή του θέματος και έτσι αποτυπώνεται ένας πετυχημένος συνδυασμός αφήγησης, διαλόγου και περιγραφής με μια σωστή διάρθρωση της πλοκής. Από τον Προφήτη Ηλία και τον Άγιο Θεόδωρο (Στόλο) του Λιτοχώρου ξεκινά ένα οδοιπορικό που διασχίζει ολόκληρη τη Μακεδονία με κατάληξη τη Λάρισα και τα Τέμπη, πλουτισμένο με ιστορικά, γεωγραφικά και άλλα στοιχεία, μέσα από την αφηγηματική διαδικασία που συνδυάζεται με τον διάλογο. Η προσωποποίηση του Ολύμπου και η μυθοποίηση του ολύμπιου γέροντα αγωνιστή προσδίδουν στο κείμενο ζωντάνια και παραστατικότητα και

καθιστούν τη διήγηση ιδιαίτερη και δραστική.

Στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Θεσσαλονίκης, στο φύλλο της 9^{ης} Ιουνίου 1926, είναι αναδημοσιευμένο ένα μικρό απόσπασμα του κειμένου. Η Μακεδονία είναι πλέον ελεύθερη και ελληνική και ο συντάκτης της εφημερίδας συμπληρώνει στο τέλος:

«Πέρασαν κάμποσα χρόνια τώρα. Κι' ο Γέρον του Ολύμπου δεν υπάρχει πια. Δεν ξέρω πως ανακαλύδοντας από προχθές, τον ανεκάλυψα πανομοιότυπον σε μια παλιά και σκονισμένη βιβλιοθήκη.

- Αυτός είναι!

Τον έδειξα και στους άλλους, μα κανείς δεν τον ανεγνώρισε. Τον είχάν ξεχάσει.

- Είναι ο Γέρον του Ολύμπου, τους είπα.

- Ούφ! Τέτοια πράγματα μας ξετρύπωσες και σύ τώρα! ...»

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ο Freud Boissonnas και ο Σωφρόνιος Λεοντοπόλεως ... επί του Ολύμπου

Παρατίθεται το άρθρο όπως ακριβώς είναι, χωρίς καμία περικοπή.

Άφ' ἧς στιγμῆς ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια διέσπασε τὰ δεσμά τῆς δουλείας καὶ τολμηρῶς κατέκτα τὰ βάθη καὶ ὕψη τοῦ ορατοῦ καὶ ἀοράτου κόσμου. Τὰ ψευδῆ καὶ μυθώδη, δι' ὧν ἐγαλουχεῖτο καὶ ἐτρέφετο ἐπὶ ἀτελευτήτους χρονικὰς περιόδους, ἐξητμίσθησαν καὶ ἐστήσαν φωτεινὸν τὸν θρόνον τῆς ἡ ἐπιστήμῃ καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἐκεῖ ἀκόμῃ ὅπου ἡ ἀρχαία τῶν θεῶν κατοικία καὶ διαμονή, καὶ ἐγκαθιδρύθη υπέρλαμπρος, αἰωνία εἰς τοὺς θρόνους πανισχύρων μεγαλειότητων. Εἰς τὸν θρόνον τοῦ Διός, τοῦ μεγάλου θεοῦ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μυθικοῦ Ολύμπου ἐκάθησε σήμερον ἀφοβος καὶ ἀπτώητος ὁ ποτέ δούλος καὶ ἀτολμος, ὁ νεώτερος ἄνθρωπος, ὁ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματός του κατακρημνίσας εἰς τὰ χάσματα τοῦ γηραιοῦ Ολύμπου τὸ συγκρότημα τῶν θεῶν καὶ τὴν χορείαν τῶν θεῶν καὶ θεοτήτων.

Ὁ τολμηρὸς Ἐλβετὸς Boissonnas πρῶτος καὶ μόνος αὐτὸς ἐπιχειρήσας τὴν κατάκτησιν τῆς μυθολογουμένης κατοικίας τῶν θεῶν τῆς υπερτάτης κορυφῆς τοῦ Ολύ-

μπου, ανεδίπλωσεν εντός μικρού κιβωτίου ολόκληρον τον Όλυμπον με τα πανάρχαια δάση και απάτητα, με τας χαράδρας και τους κρημνούς του, με τας χιόνας και τους κεραυνούς του, έζησεν τούτον ακέραιον και άθικτον εντός ενός των μεγαλυτέρων αμφιθεάτρων της Σορβόννης ίνα δείξη εις τον πεπολιτισμένον κόσμον της Γαλλικής πρωτευούσης την μεγάλην δόξαν, τον υπέρ-γηρον Όλυμπον, ούτινος η όψις ενέπνεεν τόσον σεβασμόν και τόσην ποίησιν και εκίνησεν εις θαυμασμόν την του μεγάλου τυφλού ποιητού της αρχαιότητος.

Η είδησις ότι ο εν λόγω τολμηρός εξερευνητής των ουρανίων κατασκηνώσεων Boissonnas ανέλαβε να επαναλάβη την ιεράν πορείαν εις την ιεράν κορυφήν του Ολύμπου, ηλέκτρισε τους θαυμαστάς του αρχαίου κλασικισμού και πλήθος Ελλήνων και Γάλλων κατέλαβεν ασφυκτικώς το μέγα αμφιθέατρον.

Ούτος επιχειρήσας το πρώτον κατά το 1913 να κατακτήση την υπάτην κορυφήν του Ολύμπου απέτυχεν, αποπλανηθείς εξ απειρίας των οδηγών και φθάσας μόνον εις μικροτέραν κορυφήν, εξ ής διά το βαθύ του χάσματος υπήρξεν αδύνατος η μετάβασις εις την ετέραν άκραν.

Κατά την πρώτην αυτού εις το όρος άνοδον, ως αφετηρίαν και βάσιν της επιχειρήσεως έλαβε το Λιτόχωρον. Από του Μακεδονικού τούτου χωρίου άρχονται αι φωτειναί προβολαί. Φωτεινόν και ζωντανόν αναφαινεταί επί της μεγάλης λευκής σινδόνης ολόκληρον το χωρίον εξ ου αρχίζει η άνοδος προς τα άνω παρατεθειμένων και δεικνυομένων των σχετικών τοπίων και αποκρήμνων άκρων του Ολύμπου. Μετά 3 ½ ώρας πορείαν ανεβίβασαν ημάς εις την Μονήν του Αγίου Διο-

νυσίου. Προ της Μονής ο ηγούμενος μετά μοναχών εν φυσική στάσει προκαλούσι τα μειδιάματα των ξένων. Η περιβολή και το σύνολον φαίνονται παράδοξα. Εισερχόμεθα εις τον περίβολον της Μονής, παρερχόμεθα τα κελλία, εισδύομεν εντός του απειροκάλου καθολικού της Μονής, περικάμπτωμεν την εντός χαράδρας Μονήν και ανερχόμεθα διά δυσβάτων ατραπών, πότε έρποντες, πότε τρέμοντες προ των χασμάτων, πότε θαυμάζοντες τα απρόσιτα κάλλη της ιεράς φύσεως, άτινα ο Boissonnas εύρισκε ανώτερα και κλασικώτερα των Ελβετικών καλλονών. Τα άναντα, κάταντα, πάραντα, δόχμια του Ομήρου ήσαν αληθινά. Ουδείς θα δυναηθή πιστότερον να εξιστορήση και ζωγραφήση την φύσιν του Ολύμπου από τον μέγαν τυφλόν.

Πανάρχαια δένδρα, πολύπλοκα, πολύτεκνα, μεγαλόσχημα, υπερύψηλα υψούνται εις τας απροσίτους ρωγμάδας και εξωραΐζουν την φύσιν του μεγάλου βουνού. Η φυτεία ολοέν κατά την άνοδον ελαττούται και εντός ρογμάδων διαλάμπει λευκή η χιών. Στιβάδες πολύχρονοι, πάγοι άλυτοι καταπληρούσι τας χαράδρας και οι πέριξ γυμνοί και απόκρημνοι βράχοι, φωλεαί αετών και ορνέων, στεφανούσι τους πάγους και μαρτυρούσιν άφωνοι ψευδή την ύπαρξιν ψυχής ζώσης εις τα βασίλεια ταύτα του παγερού θανάτου. Ο Ζεύς, ο θεός ανδρών τε θεών τε, αφήκεν από πολλού τον θρόνον του και οι κεραινοί του διηυλάκωσαν τα ουράνια δώματα. Ούτε άσματα, ούτε κρότοι, ούτε συμπόσια, ούτε σκάνδαλα ερωτικά, ούτε συμβούλια των αθανάτων. Νυξ σκοτεινή και έρεβος και παγετός και η σιγή του θανάτου αντεκατέστησαν τα πολυτάραχα συστήματα των θεών και τον ακοίμητον βόμβον των ουρανί-

ων ασμάτων. Οι κρωγμοί των ορνέων ως νεκρική επωδός αντιλαλούσιν εις τας χαράνδρας το πένθιμον άσμα της νεκρικής πομπής των αθανάτων επουρανίων.

Ο δαιμόνιος Boissonnas, οδηγών ημάς διά μέσου τοσούτων φυσικών θαυμάτων θαυμασίων και αφηγούμενος τας περιπετείας και επεισόδια της ανόδου του, μας εσταμάτησεν επί της μιάς κορυφής του Ολύμπου, όπου και ερείπια ίσως ναϊδρίου τινός. Εκ ταύτης διαφαίνεται και προεξείχεν διά των νεφελών η υψίστη κορυφή του Ολύμπου. Το χάσμα το μεταξύ ταύτης και της υψίστης κορυφής υπήρχε τόσον μέγα ώστε αδύνατος όλως ήν η εκ ταύτης εις εκείνην διάβασις. Και η αποστολή εκείνη του 1913 ηναγκάσθη να επανακαάμψη εις τα ίδια διά της αυτής οδού οπόθεν και ανήλθεν, χωρίς να κατακτήση την κορυφήν του Ολύμπου.

Αλλ' η το δεύτερον κατά το 1919 επιχειρηθείσα ανάβασις εστέφθη υπό πλήρους επιτυχίας. Η αποστολή την φοράν ταύτην εξεκίνησεν από της Αικατερίνης, μετέβη εις την Μονήν της Πέτρας, εκείθεν εις Κοκκινόπουλον και εκ του Αγίου Αντωνίου απεφασίσθη η κατάληψις της κορυφής. Το σχέδιον υπήρξεν επιτυχές και ιδού αυτοί και ημείς διά μέσου στρωμάτων χιόνος και φαραγγων και κρημνών και πετρών αποκρήμνων εις την ανωτάτην του Ολύμπου κορυφήν.

Θαύμα απεριγράπτου καλλονής η κορυφή αυτού περιεζώννυται τα νέφη ως στέφανον , ως περιγράφει αυτήν ο Όμηρος, κάτωθεν νέφη ποικιλόμορφα και ποικιλόσχημα, δεξιά κρημνοί, αριστερά βράχοι προσκλίνοντες εις το κενόν, θεία φύσις, μεγάλη φύσις μεγάλου βασιλέως και Θεού, ο ουρανός της γης και η γη των ουρανίων αθανάτων. Και επί της κορυφής αυτής, εις

τον τόπον της καθέδρας του Διός, εξηπλωμένος ο Boissonnas εις τους πόδας μεγάλης πετρίνης στήλης ανεμίζεται με τας πτυχάς της Ελβετικής σημαίας, την οποίαν αυτός έστησεν εκεί.

Η ανθρωπίνη διάνοια εκρήμνισε τους θεούς και εξεδίωξεν εκείθεν τους οκνηρούς ουρανίους διά να καθιδρυθή εκεί εις τον τόπον αυτών αθάνατος θεά, η επιστήμη και η αλήθεια. Και ο Boissonnas, δηλονότι η επιστήμη κατακτά τας οχυρωμένας θέσεις των θεών, εκσφενδονίζει αυτούς εις το χάος ίνα μη ευρεθώσιν ούτε αυτοί ούτε ο τόπος αυτών, περιτυλίσσει τους θεούς και τον Όλυμπον εις τον οδοιπορικόν του σάκκον και επανιδρύει τούτον εν τη φυσική του μορφή εις έν των αμφιθεάτρων της Σορβόννης διά να ίδη ο πεπολιτισμένος κόσμος και την δύναμιν των θεών και την δύναμιν των ανθρώπων.

Όταν το δαιμόνιον μηχάνημα μας έφερεν εις την κορυφήν την υπάτην, ένθους εγώ και υπερήφανος ότι ηξιώθην να πατήσω διά της διαισίας τα θεία σκηνώματα των πρώην θεών, εστράφην δεξιά και αριστερά ίνα ίδω μετά τίνων ευτυχών βροτών πατώ τα μακαριστά εδάφη, όπου περιεπάτουν οι θεοί. Και είδον μορφάς περί εμέ γνωστάς και φιλικάς, ως τον πρώην γενικόν διοικητήν Θεσσαλονίκης κ. Αθηνογένην, τον Μητροπολίτην Μετρών, πρώην υπουργούς, πρώην βουλευτάς, πρώην στρατηγούς και τόσους άλλους πρώην γνωστούς εκ Θεσσαλονίκης.

Μας έλλειπεν μόνον είς πρώην δήμαρχος προς συμπλήρωσιν κοινοτικού οργανισμού επί του Ολύμπου.

- Τί λέγεις, είπον εις παρακαθήμενόν μου πρώην, σάν καλά είναι εδώ επάνω εις τον Όλυμπον. Να ζη-

τήσωμεν από την Θεσσαλονίκη κανένα πρώην δήμαρχον και να βουλευθούμεν εδώ επάνω προς επανίδρυσιν του Ολυμπιακού βασιλείου;

- Όχι, μοι απαντά ο φίλος, εγώ δεν το κουνώ από δω. Καλλίτερα πρώην εις το Παρίσι παρά εν ενεργεία Θεός εις τον Όλυμπον.

- Καλά και φρόνιμα σάν να τα λέγεις, τώ είπον, μένε και συ πρώην και μένω και εγώ στο Παρίσι.

Ο πρώην Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος

Απαραίτητα διευκρινιστικά στοιχεία

Το παραπάνω άρθρο είναι δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Θεσσαλονίκης σε συνέχειες στις 12 και 13 Μαρτίου 1923, με τίτλο «Ελληνικάί δόξαι. Επί του Ολύμπου». Συντάκτης του είναι ο Σωφρόνιος, πρώην επίσκοπος Λεοντοπόλεως. Επειδή το κείμενο εμφανίζεται δυσεξήγητο και δυσνόητο σε αρκετά σημεία του περιεχομένου, είναι απαραίτητο να δοθούν ορισμένες πληροφορίες και εξηγήσεις, ειδικά ως προς τους πρωταγωνιστές που είναι ο Boissonnas και ο Σωφρόνιος.

Ο Ελβετός Frederic Boissonnas (1858-1946), φωτογράφος-εκδότης, γεννημένος στη Γενεύη, μαθήτευσε στα καλύτερα φωτογραφικά εργαστήρια της Ευρώπης και απέκτησε μια κλασική παιδεία. Στην παρασκευή των υλικών εισήγαγε εφαρμογές της φωτοχημείας και έτσι απογειώθηκε η φήμη του ως φωτογράφου. Ίδρυσε εργαστήρια φωτογραφίας σε μεγάλες δυτικοευρωπαϊκές πόλεις και το 1900 εισήγαγε τη χρήση τηλεφακού. Έκανε το πρώτο ταξίδι του στην Ελλάδα στα 1903, για να φωτογραφίσει τον Παρνασσό, έπειτα από παραγγελία και χορηγία ενός Σκοτσέζου ευγενούς, και το απο-

τέλεσμα ήταν μέχρι το 1910 να πραγματοποιήσει πολλά ταξίδια και να εκδώσει το σημαντικό έργο «Στην Ελλάδα μέσα από βουνά και κοιλάδες». Η ελληνική κυβέρνηση του παρήγγειλε μια σειρά λευκωμάτων και έτσι τον Αύγουστο 1913 πραγματοποίησε την ιστορική ανάβαση στον Όλυμπο, από την πλευρά του Λιτοχώρου, με τον φίλο του D. Baud-Bovy και οδηγό τον λιτοχωρίτη Χρήστο Κάκαλο. Ο Boissonnas φωτογράφησε για πρώτη φορά το θεικό βουνό. Τον Ιούλιο 1919 επισκέφτηκε και πάλι τον Όλυμπο, αυτή τη φορά από τη μεριά του Κοκκινοπλού και για τρίτη και τελευταία φορά έφθασε στο Λιτόχωρο τον Σεπτέμβριο 1927 και ανέβηκε στον Όλυμπο με μια μεγάλη ομάδα ορειβατών. Ως ένας άτυπος πρεσβευτής της Ελλάδας πραγματοποίησε εκθέσεις φωτογραφιών και διαλέξεις σε σημαντικές ευρωπαϊκές πόλεις, παρουσιάζοντας τοπία της Ελλάδας που τόσο αγάπησε.

Ο Σωφρόνιος (1872-1947), κατά κόσμον Σταύρος Ευστρατιάδης, μητροπολίτης Λεοντοπόλεως (1908-1913), γεννήθηκε στη Σιγή της επαρχίας Προύσας. Σπούδασε στην εν Ιερουσαλήμ ιερατική σχολή και ακολούθως επί επταετία στη Θεολογική σχολή της Χάλκης. Αποφοιτήσας αριστούχος χειροτονήθηκε διάκονος και υπηρέτησε στον ορθόδοξο ελληνικό ναό του Αγίου Γεωργίου της Βιέννης. Στη Βιέννη φοίτησε στο πανεπιστήμιο και μετά τετραετία έλαβε το διδακτορικό του πτυχίο. Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Φώτιος τον κάλεσε στην Αίγυπτο, την 11^η Σεπτεμβρίου 1908 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος, την ίδια μέρα η Πατριαρχική Σύνοδος τον εξέλεξε μητροπολίτη Λεοντοπόλεως (με έδρα το Ζαγαζίκ) και στις 14 Σεπτεμβρίου 1908 χειρο-

τονήθηκε αρχιερέυς. Για λόγους υγείας παραιτήθηκε του θρόνου και το 1913 εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη, όπου ασχολήθηκε με της βιβλιοθήκης του Άθωνα. Το 1917 ανέλαβε τη διεύθυνση του νεοϊδρυθέντος περιοδικού της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης «Γρηγόριος ο Παλαμάς», θέση που διατήρησε μέχρι και το 1919. Ακολούθως μετέβη στη Γαλλία και αποσύρθηκε στο Σεννεβιέρ των Παρισίων μέχρι τον θάνατό του. Χαρακτηρίζεται ως ένας από τους κυριότερους σύγχρονους λόγιους της ορθόδοξης εκκλησίας και το μέγεθος της προσφοράς του είναι μεγάλο. Διεκρίθη κυρίως ως εργάτης της αγιολογίας, υμνολογίας και παλαιογραφίας. Δεκάδες είναι τα αυτοτελή έργα του και αναρίθμητες οι μελέτες, πραγματείες, δημοσιεύσεις, άρθρα κλπ. Από τη θέση του διευθυντού του περιοδικού «Γρηγόριος ο Παλαμάς» της Θεσσαλονίκης, είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τη Μονή του Αγίου Διονυσίου, τον Όλυμπο και το Λιτόχωρο. Πράγματι, στα τεύχη των ετών 1917 και 1918, με επιστημονικό τρόπο προβάλλεται η Μονή του Αγίου Διονυσίου και η περιοχή του.

Στις αρχές του 1923, σε ένα μεγάλο αμφιθέατρο της Σορβόννης των Παρισίων, μπροστά σε ένα πολυπληθές ακροατήριο που το αποτελούσαν Γάλλοι και Έλληνες, ο Fred Boissonnas παρουσίασε το αποτέλεσμα της ανάβασής του στον Όλυμπο στα 1913 και 1919. Οι φωτογραφίες του προβλήθηκαν με ειδικό προβολέα σε γιγαντιαία οθόνη και ο ίδιος αφηγήθηκε και εξήγησε με λεπτομέρεια την προσπάθεια, τις περιοχές, τις κορυφές κλπ. Η προβολή των φωτογραφιών και η διήγηση του Boissonnas μάγεψαν το ακροατήριο και ηλέκτρισαν «τους θαυμαστάς του αρχαίου κλασικι-

σμού». Ο Σωφρόνιος, που ήταν μέσα στο αμφιθέατρο, εντυπωσιασμένος από τις εικόνες και τη διάλεξη, συναισθάνθηκε την ανάγκη της περιγραφής του γεγονότος και της δημοσίευσης σε εφημερίδα της Θεσσαλονίκης. Εξάλλου, ο ίδιος είχε ιδίαν αντίληψιν και προφανώς είχε επισκεφθεί το Λιτόχωρο και τη Μονή του Αγίου Διονυσίου του εν Ολύμπω.

Για τον Σωφρόνιο, πρώην μητροπολίτη Λεοντοπόλεως, το έργο του Φρεντ Μπουασονά θα μπορούσε να είχε παραμείνει απλές φωτογραφίες και κομμάτια χαρτιού. Αντίθετα, ανέδειξε τη μεγάλη πίστη και τον θαυμασμό για τον Όλυμπο και την Ελλάδα με μια τρυφερότητα και μια αγάπη που η δύναμή τους μεταδίδονται ακόμη και σήμερα, μετά από τόσα χρόνια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αδάμου Ιωάννη, Απόπειρες κατακτήσεως του Ολύμπου, Ελασσώνα 1982.
- Ηθική και Θρησκευτική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 11^{ος}.
- Κυρίτση Ιωάννη, Ο Όλυμπος του Boissonnas, Δήμος Λιτοχώρου – Σειρά μελέτες και Έρευνες, Λιτόχωρο 2002.
- Νέζη Νίκου, Όλυμπος, ΕΟΟΑ, Αθήνα 2003.
- Περιοδικό «Γρηγόριος Παλαμάς», έτη Α', Β', Θεσσαλονίκη 1917, 1918.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

**Οι τροχοί αυτοκινήτων – Οι τέσσαρες Εγγλέζοι
περιηγητές – Ο πανδοχεύς και ο τσομπάνης
του Λιτοχώρου**

(Το περιστατικό που περιγράφεται παρακάτω είναι πραγματικό και συνέβη στο Λιτόχωρο τον Απρίλιο του 1929. Ξένοι και Έλληνες άρχισαν να επισκέπτονται τον Όλυμπο και τις κορυφές του και οι Λιτοχωρίτες προσπαθούσαν να προσαρμοστούν στις νέες ευκαιρίες και τα δεδομένα που δημιουργούνταν. Το κείμενο παρατίθεται σε ύφος, γλώσσα και γραφή της εποχής εκείνης).

Είναι θλιβερόν ότι ο σημερινός πολιτισμός δεν εσεβάσθη κανέν από τα αρχαία μνημεία και κειμήλια. Ο Παρθενών, το Θησεϊόν και τα άλλα μνημεία της Ακροπόλεως μετεβλήθησαν από τον νεοελληνικόν πολιτισμόν εις ουρητήρια. Η σκοτεινή σιωπή που εβασίλευεν εις την καταχωσμένην Πομπηϊαν εβεβηλώθη από τας επισκέψεις χιλιάδων ξένων, που εκμεταλλεύεται η καπιατσωσύνη των Ιταλών. Οι ιεροί τάφοι των Φαραώ εσκυλεύθησαν από τους αρχαιολόγους και αυτή δε η κατοικία των θεών εις τον Όλυμπον εμολύνθη από τους τροχούς αυτοκινήτων, επί των οποίων επέβαινον ασεβείς άνθρωποι της συγχρόνου εποχής.

Αυτά και άλλα πολλά έλεγαν και συζητούσαν με απογοήτευσιν τέσσαρες Εγγλέζοι περιηγηταί που είχαν ανεβή προ ημερών εις την υψηλότεραν κορυφήν του Ολύμπου, βλέποντας επί του υγρού εδάφους αποτυπώματα λαστίχων αυτοκινήτου. Μια όμως δεινή απορία τους κατείχε περί του πως κατώρθωσεν εις τα κατσάβραχα εκείνα να σκαρφαλώση αυτοκίνητον, την στιγμή που ούτε μουλάρι μπορεί ν' ανέβει εκεί. Με την απορίαν αυτήν άλυτον οι Εγγλέζοι, αφού απέδωκαν τον φόρον του σεβασμού προς τας αρχαίας θεότητας, κατήλθον εις Λιτόχωρον προς τα χαμηλότερα μέρη του βουνού, ακολουθούντες τα ίχνη της διαβάσεως του αυτοκινήτου και ολονέν καταπλησσόμενοι δια το κατόρθωμά του, που δεν εδυσκολεύθη να περάση και από κρημνούς.

Εις Λιτόχωρον ευρήκαν ένα πανδοχείον διευθυνόμενον από ένα επιχειρηματίαν του χωριού, από τον οποίον έσπευσαν να ζητήσουν πληροφορίας περί του τρόπου της διαβάσεως του αυτοκινήτου. Ο πανδοχεύς, που διетήρει και μπακάλικον, νομίσας ότι οι Εγγλέζοι ζητούσαν ν' αγοράσουν από τα τρόφιμά του, ήρχισε να τους επιδεικνύη έν προς έν τα εμπορεύματά του. Οι Εγγλέζοι όμως αδημονούντες ήρχισαν να φωνάζουν όλοι μαζί, πράγμα που εφόβισε τον πανδοχέα και ένα τσομπάνην τρώγοντα κατ' εκείνην την στιγμήν το λιτόν του γεύμα, ο οποίος τρομάξας τόβαλε στα πόδια.

Η φυγή του τσομπάνη θα παρήρχετο απαρατήρητος από τους Εγγλέζους, αν δεν συνέβαινεν ένα απροσδόκητον περιστατικόν, που έκαμεν αυτούς να τον κυνηγήσουν, να τον πιάσουν και να του βγάλουν τα χονδροπάπουτσά του, τα οποία εξέταζαν μετά προσοχής

επί πολλήν ώραν. Τα παπούτσια αυτά δεν είχαν τίποτε το αξιοπρόσεκτον, ειμή μόνον ότι ήσαν τρύπια και είχαν εις τα πέλματα καρφωμένα... λάστιχα αυτοκινήτου. Έτσι ελύετο η απορία των Εγγλέζων περί του πως κατώρθωσεν αυτοκίνητον να αναρριχηθή επί της κορυφής του Ολύμπου όπως εφείνετο από τα αποτυπώματα, που ωφείλοντο, όπως απεδείχθη εις τα χονδροπάπουτσα του τσομπάνη με τα λαστιχένια πέλματα. Ο τελευταίος αυτός παρακολουθών ξυπόλητος τις παρατηρήσεις των Εγγλέζων, ενόμισεν ότι τα παπούτσια του είχαν αρχαιολογικήν αξίαν και προσεφέρθη να τα πωλήση αντί... πέντε λιρών. Η έκπληξις του όμως υπήρξε μεγάλη όταν είδε τους Εγγλέζους να του δίνουν δέκα λίρες χωρίς να πάρουν και τα παπούτσια του. Και ξαναβάζοντας με ευλάβειαν τα γουρλούδικα παπούτσια του εψιθύρισε:

- Μωρ' ντιπ κουτόφραγκοι είναι αυτοί οι ξένοι! Ξέχασαν να πάρουν τα παπούτσια που αγόρασαν. Ας είναι όμως, θα τα μοσχοπουλήσω σ' άλλονε.

Μέχρι της στιγμής δεν επληροφορήθη αν ο λιτοχωριανός τσομπάνης ευρήκε μυστηρήν δια τα παπούτσια του.

ΟΛΥΜΠΟΣ 1931 ΑΝΕΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

Εντυπώσεις ορειβάτου

(Η αίγλη των δώδεκα θεών, η αγριότητα του τοπίου, η φήμη του μυθικού αυτού βουνού και η μεγαλοπρέπεια των κορυφών προξενούν τέτοια εντύπωση στον επισκέπτη που αισθάνεται πραγματικό δέος. Οι οδοιπόροι, για να γνωρίσουν τις ομορφιές του Ολύμπου σε όλη την έκτασή του, ανεβαίνουν στις ψηλές και χιονοσκεπείς κορυφές του μέσα στη λεπτή και καθαρή τους ατμόσφαιρα, περπατούν στις πλαγιές με τα ατέλειωτα δάση, τα στενά μονοπάτια, τα ιδιόμορφα πετρώματα και διατρέχουν τις αλπικές ζώνες στα τοπία με τους τόσους θρύλους. Ένας περίπατος πάνω στον Όλυμπο στις δεκαετίες του '20 και '30 – εκτός από διδακτικός και ευχάριστος – ήταν πάντα έμπνευση και λαβή για τους ορειβάτες να γράψουν τις εντυπώσεις τους και να αφήσουν πραγματικά αριστουργήματα.

Στις 23 Μαΐου 1931 ομάδα πέντε ατόμων από τον ΕΟΣ Θεσσαλονίκης, με οδηγούς τους Χρήστο Κάκαλο και τον γιο του Γεώργιο, ανέβηκαν στον Μύτικα. Το άρθρο που ακολουθεί είναι δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Θεσσαλονίκης στις 30 Μαΐου 1931 με τίτλο: «Οι Έλληνες αλпинισταί. Ανεβαίνοντας τον Όλυμπο προς τις κατοικίες των θεών. Εντυπώσεις

ορειβάτου». Ο συντάκτης του υπογράφει ως «ορειβάτης». Το κείμενο συνοδεύεται από τρεις φωτογραφίες, όπου στη μία φωτογραφίζονται οι ορειβάτες με τον Κάκαλο στο λημέρι του Γιαγκούλα.)

Το τραίνο τρέχει. Πετάει με το ρυθμικό του λαχάνιασμα. Αφίσαμε πλέον την πολυθόρυβη Θεσσαλονίκη και περνάμε με το φως του φεγγαριού την καταπράσινη μακεδονική πεδιάδα, από το παράθυρο του τραίνου κατοπτεύουμε τον γέρο Όλυμπο στον οποίον διευθυνόμεθα, χίλιους παλμούς έχουμε στες καρδιές μας.

Σε λίγες ώρες στα κράσπεδα του Ολύμπου φαίνεται το Λιτόχωρο. Η ταχεία σταματάει ιδικώς για μας στο μικρό σταθμό του. Ένα αυτοκίνητο σε λίγη ώρα μας φέρνει στο δροσερό χωριό. Διανουκτερούμε σ' ένα καθαρό σπίτι και το πρωί στις 7 αρχίζει η ανάβασις.

Με μοναδικό οδηγό μας τον Κάκαλο παίρνομε την ατραπό για το απροσπέλαστο βουνό, ο καιρός είναι αιθέριος ύστερα από την ραγδαία βροχή της προηγούμενης· κανένα σύννεφο δεν σκιάζει τον ορίζοντα, αι πρώτες λάμψεις του ήλιου εγγυώνται μια πρώτης τάξεως Μαϊγιάτικη μέρα.

Συνεχώς ανερχόμεθα «τες Σαράντα δυό κορφές» του Ολύμπου, διαρκώς «αι Σαράντα δυό βρυσούλες» του ποταμού είναι μπροστά μας. Γεμίζουμε τα παγούρια μας γιατί αι κορφές που ελπίζομε να φθάσωμε την δεύτερη ημέρα είναι χιονισμένες και συνεπώς νερό δεν υπάρχει. Το ωρολόγι μας σημειώνει 11.15, εκάναμε πορεία 4,15' ωρών. Είμεθα εις την θέσιν «Μπάρμπα», υπολείπεται μία ώρα και τέταρτο για να φθάσωμε στη «Σπηλιά», ο σκοπός και ο σταθμός της πρώτης

μας ημέρας. «Σπηλιά» ή «Άσυλον των Μουσών», όπως θέλετε, είναι το φυσικόν καταφύγιον του Ολύμπου, σκαλισμένο μέσα στο ιστορικό βουνό, σε ύψος 1900μ. εκεί διανουκτερεύουμε.

Πριν κοιμηθούμε ανάβουμε φωτιά, έτσι για θέρμανσι και για φωτισμό, μα και παρηγοριά την νύχτα στο σιωπηλό βουνό. Είναι θείες οι νύχτες στον Όλυμπο. Χωρίς να θέλη κανείς μεταρσιούται και πλανάται λες η σκέψις σε άλλους κόσμους διαφορετικούς. Οι σύντροφοί μου της αναβάσεως κοιμούνται κουρασμένοι γύρω από την φωτιά, είναι μεσάνυχτα, εγώ προσποιούμαι τον κοιμώμενο και είμαι σκεπασμένος ως τόσο με την κουβέρτα μου. Χίλιες σκέψεις βασανίζουν το κουρασμένο μυαλό μου, χίλιες ευθύνες έχει ένας αρχηγός όταν αναλαμβάνει ένα τόσο μεγάλο τόλμημα.

Μα και ο οδηγός μας ο καλός Κάκαλος, που πήρε μαζί και το παιδί του από το Λιτόχωρο, αγρυπνάει στα φανερά, περιφέρεται διαρκώς με το όπλο στο χέρι έξω από τη σπηλιά, κάπου-κάπου έρχεται μέσα για να δυναμώσει τη φωτιά ρίχνοντας κανένα κούτσουρο.

- Γιατί δεν κοιμάσαι λίγο Κάκαλε, του λέγω μια στιγμή που ετοιμαζόταν πάλι να βγη έξω!

- Κάμνω καρτέρι για κανένα λαγό, με απαντά!

Να ήταν ώρα για το καρτέρι του λαγού που περίμενε μεσάνυχτα ο καλός φρουρός μας;

Κυριακή, 4.30 πρωινή, μ' ένα δυνατό σφύριγμα ξυπνάω τους συντρόφους μου και στις 5 ακριβώς ξεκινάμε πάλι για πάνω, προς τα απροσπέλαστα ύψη, προς τους θείους θρόνους που κατοικούσαν οι θεοί. Ύστερα από μερικές ώρες πορείας τα πάντα είναι σκεπασμένα με το αιωνόβιο χιόνι που κάθε χρόνο ξανανεώνεται μ'

ένα καινούργιο παχύ στρώμα. Ο οδηγός μας παρακαλεί να είμεθα όλοι συγκεντρωμένοι, βαδίζουμε πλέον ομαδικώς και σε τρεις ώρες είμεθα στην πρώτη από τις σημαντικές κορφές του Ολύμπου. Προφήτης Ηλίας 2787 μ. Ύστερα από λίγο αρχίζει ένα μικρό οροπέδιο και φθάνομε την τοποθεσία «Αστρέχα» ή το λημέρι του Γιαγκούλα αν θέλετε, ένας από μας που δεν θέλει φαγητό κάμνει εξάσκηση με σκι στο παγωμένο χιόνι, οι άλλοι κάτι μασάμε και σε λίγο παίρνουμε την δύσκολη ατραπό προς την μοναδική χοάνη, που άλλοτε ασφαλώς θεοί μονάχα και ημίθεοι και αι Πιερίδες Μούσαι edιάβαιναν. Η δύσκολος ατραπός είναι τρόπος εκφράσεως, είναι ένα μέρος που πρέπει να σκαρφαλώση ο ορειβάτης με τα χέρια, με τα πόδια, με τα νύχια, είναι τελείως αδιάβατοι βράχοι, σαστισμένοι από τον αέρα και τα χιόνια που σε κάθε άγγιγμα του χεριού ξεφλουδίζονται σε μεγάλα κομμάτια πλάκες με κίνδυνο να σε παρασύρουν σ' ένα βάραθρο που χαίνει κάτω, χιλίων μέτρων.

Περνάμε επικίνδυνα σημεία που μια στραβή πατησιά θα μας κουτρουβαλήση στον κατήφορο, ανεβαίνομε λοξά δεμένοι όλοι από την μέση μ' ένα σχοινί. Μία ώρα που φαίνεται σε μας αιώνας και σκαρφαλώνομε σαν γίδια στον «Μύτικα» 2918 μ. «Το Πάνθεον». Δίκαια εφώληαζε εδώ μια φορά το θείον, το νοιώθεις, το αισθάνεσαι, το αναπνέεις σε κάθε βήμα, σε κάθε ματιά που θα ρίξης γύρω του. Στην κορυφή μένομε ένα τέταρτο, μόλις προλαμβάνομε να πάρωμε μερικές φωτογραφίες, ο Νεφεληγερέτης Δίας τες περισσότερες φορές όπως τον ξεύρουμε από τα βιβλία είναι εκδικητικός, έτσι και σήμερα, θύμωσε ίσως γιατί τολμήσαμε

οι βέβηλοι να φθάσωμε στους μεγάλους θρόνους της κατοικίας του μεις οι κοινοί βρωτοί, εκδικήθηκε αμέσως στέλνοντας τα σύγγνεφά του για να μας κρύψουν την υπέροχη θέα που παρουσιάζει η κορυφή. Θόλωσε την ατμόσφαιρα και μας πρόσταξε μ' αυτό γρήγορη κατάβασι.

Δεν πρέπει ν' αρνείται κανείς ποτέ στους θεούς. Οι Ολύμπιοι ιδίως ήσαν πάντα εκδικητικοί. Κατεβαίνουμε σιωπηλοί, φοβισμένοι, σαν να κάμαμε μίαν ιεροσυλίαν και διά των τοποθεσιών «Εξώστης» και «Καλύβια» φθάσαμε την 19^{ην} ώρα στο Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου. Ένας αετός μας παρακολουθούσε διαρκώς και από ψηλά σαν επόπτης και εκτελεστής των προσταγών του Δία. Λίγο έξω από το Μοναστήρι βροντές, βροχή και χάλαζα, λες ήθελαν να μας κεραυνώσουν· η οργή του Δία ξέσπασε τρομακτική, μα είμεθα πλέον στα θερμά κελιά του Μοναστηριού.

Με την καλή συντροφιά του ζωγράφου κ. Ιθακησίου περάσαμε την βραδυά μας στο φιλόξενο Μοναστήρι και το πρωί φύγαμε για το Λιτόχωρο και απ' εκεί με το τραίνο φθάσαμε στην Θεσσαλονίκη.

Έτσι ανεβήκαμεν στον Όλυμπο σε δύο μέρες, πραγματοποιήσαντες πορεία 20.15' ωρών.

Ορειβάτης

ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΚΟΖΑΝΗΣ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΣΤΑ 1931

(Στις 11 Οκτωβρίου 1931 ο νεοσύστατος Ορειβατικός Σύλλογος της Κοζάνης πραγματοποίησε ανάβαση στον Όλυμπο από τη δυτική πλευρά του βουνού. Δεκαπέντε μέλη του Συλλόγου ξεκίνησαν από την Κοζάνη με αυτοκίνητα, έφτασαν στο χάνι του Χατζηγώγου και από εκεί με πεζοπορία έφτασαν στον Κοκκινοπλό, όπου διανυκτέρευσαν. Την επομένη μετά από κοπιαστική πορεία και αδιάκοπη ορειβασία ανέβηκαν στο «Σχολειό». Δεν επιχείρησαν ανάβαση στον Μύτικα και κατηφορίζοντας διανυκτέρευσαν στο καταφύγιο του ΕΟΣ στη θέση «Εξώστης». Την άλλη μέρα κατέβηκαν περνώντας από τα Πριόνια, το μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου και κατέληξαν στο Λιτόχωρο, από όπου με αυτοκίνητα ανεχώρησαν για την Κοζάνη.

Η περιγραφή της πραγματικά δύσκολης, πρωτότυπης και μοναδικής αυτής ανάβασης είναι αρχικά δημοσιευμένη στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Θεσσαλονίκης στις 19-10-1931, με τίτλο: «Ο Ορειβατικός Σύλλογος Κοζάνης. Μια εκδρομή στον Γέρο-Όλυμπο». Συντάκτης του είναι ο Κων/νος Σακελλαρίου).

ΚΟΖΑΝΗ, Οκτώβριος. (Του μονίμου ανταποκριτού μας) – Στην πόλι μας προ εξαμήνου περίπου ιδρύθη Ορειβατικός Σύλλογος, ο οποίος δεν έπαυσε κάθε Κυ-

ριακή να κάμνη εκδρομάς, πότε στον Γέρο Σμόλιγκα Σαμαρίνης, πότε στο Σνιάτσικο Ερατύρας, πότε στο Περιβόλι Γρεβενών και παντού όπου υπάρχουν δύσβατα μέρη. Ενεγράφησαν περί τα 150 μέλη, μεταξύ των οποίων και κυρίες και δεσποινίδες. Ούτω την παρελθούσαν Κυριακήν ο Σύλλογος διωργάνωσε μίαν θαυμασίαν εκδρομήν στον Γέρο-Όλυμπο. Είς δε των εκδρομέων χάριν της «Μακεδονίας» μας διηγήθη ούτω τα της ωραίας ταύτης εκδρομής.

Με χτυποκάρδι περιμέναμε να φτάση η μεγάλη μέρα που θα ξεκινούσαμε για τον Όλυμπο. Μόλις ακούσαμε να χτυπάη η 12 η ώρα το μεσημέρι του περασμένου Σαββάτου, τρέξαμε γρήγορα στα σπίτια μας για να ετοιμάσουμε τα απαραίτητα για την εκδρομή, εφ' όσον ύστερα από δύο ώρες θα ξεκινούσαμε. Πηγαίναμε για τον Όλυμπο!

Κατά την 5^{ην} απογευματινήν με τ' αυτοκίνητα φθάσαμε στο χάνι του Χατζηγώγου. Και απ' εκεί αρχίζει η αδιάκοπη πορεία. Φορτωθήκαμε στες πλάτες τα βαρειά σακκιδιά μας και με το απογευματινό ολόδροσο αεράκι βαδίζαμε πέντε σχεδόν ώρες ως που να φθάσουμε στον Κοκκινοπλό, στη βάση του Ολύμπου, που ήταν ο πρώτος σταθμός της εκδρομής μας. Μπροστά μας ορθωνότανε ολόκληρος κολοσσός, ο ατελείωτος Όλυμπος. Κουρασμένοι αρκετά, ύστερα από τόσες ώρες που βαδίζαμε, κοιμηθήκαμε ήσυχα στο σπίτι του Προέδρου του χωριού, που είχε ειδοποιηθή προτύτερα και μας περίμενε. Αμφιβάλλω αν τη νύχτα γυρίσαμε στ' άλλο πλευρό, γιατί η κούραση που νιώθαμε μας φαινόταν σαν νάρκη.

Δεν άργησε να ξημερώση και σε λίγο ξυπνήσαμε γεμάτοι όρεξη και νέες δυνάμεις, ύστερα από το γλυκό και μονοκόματο ύπνο μας. Ο καιρός ήταν θαυμάσιος. Ένα ανάλαφρο αεράκι και δροσερό και ένας ήλιος όχι ζεστός, ήταν σαν να μας βεβαίωναν πως η πορεία μιας ολάκερης μέρας θάταν ευχάριστη. Κι' αρχίσαμε ν' ανεβαίνουμε. Πότε-πότε σταματούσε κανένας για να θαυμάση τις άγριες και επιβλητικές καλλονές που ξετυλλιγότανε μπροστά μας, ή να ρίξη μια μεγάλη πέτρα σε καμιά απόκρημνη και βαθειά χαράδρα, για ν' απολαύση την άγρια και τρομαχτική ηχώ της.

Βαδίζαμε σιωπηλοί. Ο μονότονος και δυνατός κρότος της βαρειάς μας αρβύλλας και κάποτε το χτύπημα του μπαστουνιού μας σε καμιά πέτρα, ακουγότανε μονάχα. Δύο ώρες περάσανε κι' ακούσαμε τη σφυρίχτρα του εφόρου μας κ. Στεφανίδη. Ήταν ο πρώτος σταθμός της ημέρας αυτής. Ανοίξαμε τα σακκίδια μας και με μεγάλη όρεξη φάγαμε ξαπλωμένοι κάτω από θεόρατα πεύκα, στον ίσκιο τους. Σε λίγο ξεκινούσαμε πάλι ανεβαίνοντας ένα πολύ απότομο ανήφορο, μα η κούραση αυτή μας έφυγε ολότελα, γιατί ύστερα από ανάβασι μιας ώρας φθάσαμε στη «Σμέα», μια βαθειά χαράδρα που μοιάζει σαν χωνί και που στη μέση της και σ' ενάμισυ μέτρο βάθος βρίσκεται ένα παγωμένο νερό, απ' τα χιόνια που λιώνουν και χύνονται σ' αυτή τη λεκάνη. Αφού ίπιαμε όσο μπορούσαμε περισσότερο – γιατί ήταν το τελευταίο νερό που βρίσκαμε – και γεμίσαμε τα παγούρια μας απ' το κρυσταλλωμένο αυτό νερό, ξεκινήσαμε πάλι, περνώντας τη φορά αυτή από όχι και τόσο ανηφορικό δρόμο. Δεν πέρασαν δύο ώρες και πεινάσαμε. Τόσο πολύ μας είχε ανοίξει την όρεξη

το παγωμένο εκείνο χιονόνερο. Δένδρα δεν υπήρχαν πια, γιατί ανεβήκαμε σ' αρκετό ύψος, μα στρωθήκαμε κατά γης, τις ιδρωμένες πλάτες μας γυρισμένες στον ήλιο, κι' ανοίξαμε λαίμαργα τα σακκίδια μας, καταβροχθίζοντας ό,τι βλέπαμε τυλιγμένο σ' εφημερίδες, γιατί η πείνα μας ήταν διαβολεμένη.

Λίγη ανάπαυσι και δρόμο πάλι. Γύρω μας υψωνότανε ολόκληροι κολοσσοί, οι θεόρατες κορφές του Ολύμπου. Ένα γκριζο χρώμα απλωνότανε παντού στους γυμνούς κι' όλο πέτρα βράχους, που βασίλευαν σ' εκείνο τ' ολιγοπάτητο και επιβλητικό μέρος. Ένα σφύριγμα πάλι κι' ακολουθούσαμε ένα μονοπάτι, ανάμεσα από μεγάλες γκρεμισμένες πέτρες, πού ποιός ξέρει ποιά χιονοθύελλα ξεκάρφωσε απ' τις πανύψηλες κορφές που βρισκόνταν. Ο ήλιος πούκαιγε αρκετά εκείνη την ώρα – κόντευε μεσημέρι – η δίψα ύστερα από κάμποση ώρα πορεία και το γενναίο φαΐ που κάναμε μας αναγκάσανε να πιούμε ίσα με την τελευταία σταγόνα όσο νερό είχαν τα παγούρια μας. Καλά, που λίγο πιο πέρα βρήκαμε αρκετό χιόνι παγωμένο μέσα σε μια γούρνα. Με τα μπαστούνια και τα δάκτυλά μας το ξύσαμε για να γεμίσουμε τα παγούρια μας, γιατί δεν βρισκόταν αλλού πουθενά νερό. Άλλος έσπαζε μεγάλα κομμάτια και τα βαστούσε στο χέρι για να τρώγη και δροσίζεται, άλλος κατάπινε ολόκληρα κομμάτια για να σβύση τη δίψα του κι' άλλος τα τύλιγε στο μανδίλι του για να βυζαίνει. Με λίγα λόγια το χιόνι αυτό μας έβγαλε από μια μεγάλη στεναχώρια, γιατί χωρίς νερό ήταν αδύνατο να βαδίσουμε.

Απ' εδώ πια αρχινάει όλη η δυσκολία, γιατί είχαμε ν' ανέβουμε ένα πολύ απότομο και εξαιρετικά ανηφο-

ρικό βουνό, που θα μας έβγαζε στες υψηλότερες κορφές του Ολύμπου. Δύο ώρες και περισσότερον κράτησε η κουραστική αυτή ορειβασία ως που να φτάσουμε στο «Σκολειό», σε ύψος 2.911 μέτρα, πούνε η δεύτερη κορφή του Ολύμπου σε ύψος.

Η χαρά μας τη στιγμή εκείνη ήταν ανείπωτη. Το βάρος που σέρναμε τόσες ώρες στην πλάτη μάς φαινόταν τώρα σαν πούπουλο, γιατί η ικανοποίησι κι' ασύγκριτη ευχαρίστησι που νοιώθαμε σαν φθάσαμε στην κορυφή, εξουδετέρωσαν κι' ολόκληρο φορτίο ακόμα από εκατό οκάδες. Εκείνη τη στιγμή είμεθα όλοι κατακτηταί. Κανένας πια δεν μπορούσε να παραβληθή μπροστά μας. Βρισκόμασταν στις ψηλότερες κορφές του Ολύμπου. Κάτω από τα πόδια μας κρεμόταν ένα χάος αμέτρητο, που κοιτάζοντάς το σ' έπιανε ίλιγγος. Μια άγρια αρμονία και μια παράξενη ομορφιά βασίλευαν τριγύρω. Η ερημία και το μυστήριο βρήκαν εκεί απaráβλητο θρόνο. Το χάος εκείνο μας τραβούσε κι' ένας δυνατός αέρας που φύσηξε έξαφνα τόσο γρήγορα μας έσπρωχνε ολοένα προς το κενόν.

Ο «Αίολος» μας έστελνε στ' άδυτα του Πλούτωνα. Πιαστήκαμε γερά όλοι μας απ' τις πέτρες του υψομετρικού σημείου, πούναι χτισμένο στην κορυφή, κλίσαμε δυνατά τα μάτια μας και κάμαμε μια βιαστική κι' απότομη κίνησι για να διώξουμε τον ίλιγγο που μας κυρίευσε. Λίγα δευτερόλεπτα περάσανε και συνήλθαμε. Το θέαμα αυτό πια μας ευχαριστούσε. Ρίξαμε άπληστα τα βλέμματά μας στις γύρω άγριες και επιβλητικές φυσικές καλλονές και μείναμε έτσι θαμβωμένοι μέσα σε έκτασι για μια ώρα σχεδόν, μη χορταίνοντας να θαυμάζουμε τ' απaráβλητο εκείνο θέαμα.

Πιο πέρα σ' απόσταση από λίγες εκατοντάδες μέτρα, υψωνόταν ο «Θρόνος του Διός» ύψος 2904 κι' ο τρομερός «Μύτικας» ύψος 2917, η υψηλότερα κορυφή του Ολύμπου. Κάτω απ' αυτές τις δύο κορφές κρέμεται ένα βάραθρο που θολώνει στ' αλήθεια τ' ανθρώπινο μάτι να τ' αντικρύζει. Το θέαμα από κει είνε υπέροχο.

Η ώρα περνούσε κι' ο αέρας ολοένα και δυνάμωνε. Κάτω στα πόδια μας σ' απόσταση δύο ωρών, βρισκόταν το «Καταφύγιο» του Ολύμπου εις ύψος 2100 μέτρα, ένα μικρό σπιτάκι χωμένο στα πυκνά πεύκα, για να στεγάξει τους ορειβάτας που ανεβαίνουν στον Όλυμπο. Πέρα μακριά φαινόταν το Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου εις ύψος 820 μέτρων, χτισμένο στη βάση μιας κατάφυτης πλαγιάς. Εμείς θα περνούσαμε τη βραδυά μας στο καταφύγιο και σε λίγο ξεκινήσαμε, αφήνοντας πίσω μας όλο το μαγευτικό εκείνο άγριο περιβάλλον με τις απάτητες χαράδρες και τας «χαινούσας αβύσσους» κι' αρχίσαμε μια εξαιρετικά απότομη κατάβαση που μας τσάκισε κυριολεκτικά. Σε μια ώρα και παραπάνω φτάσαμε σε μια λεκάνη ανάμεσα από βουνά όπου βρήκαμε χιόνι και λίγο πιο πέρα χιονόνερο, απ' όπου γεμίσαμε τα παπούρια μας. Βρισκόμασταν στην καρδιά του Ολύμπου. Ξεκινήσαμε αμέσως και κατεβαίνοντας ολοένα μια απόκρυμνη δασωμένη πλαγιά, φτάσαμε σουροπιάζοντας στο καταφύγιο, ένα στενόμακρο και αρκετά ευρύχωρο σπιτάκι, χτισμένο σε μια εξαιρετικά γραφική τοποθεσία που την λένε «Εξώστη», σε ύψος 2.100 μέτρα.

Μαζέψαμε αγγαλιές από ξηρά ξύλα κι' ανάψαμε έξω από το σπίτι μια θεόρατη φωτιά για να ζεσταθού-

με από το κρύο που ολοένα και δυνάμωνε. Καθίσαμε ολόγυρά της τρώγοντας με την ησυχία μας τ' απομεινάρια απ' τα τρόφιμά μας και νυσταγμένοι και κουρασμένοι υπερβολικά, πέσαμε να κοιμηθούμε ντυμένοι και τυλιγμένοι με μερικές κουβέρτες που βρήκαμε μέσα, μα πάλι τουρτουρίζαμε από το κρύο.

Το πρωί ένα θέαμα υπέροχο φαινόταν από το Καταφύγιο που βρισκόμασταν. Μπροστά μας, στο βάθος, όλα τα χωριά, η Κατερίνη, το Λιτόχωρο, ο κάμπος, η θάλασσα, όλα ήσαν σκεπασμένα μ' ένα πυκνό στρώμα από σύννεφα που φαινόταν σαν τολύπες άσπρου καπνού ή καλλίτερα σαν φρέσκο χιόνι ενός πολιικού νησιού. Βρισκόμασταν επάνω από τα σύννεφα.

Αφίσαμε πίσω μας το Καταφύγιο κι' αρχίσαμε να κατεβαίνουμε μια πλαγιά, ως που σε λίγα λεπτά φτάσαμε σε μια χαράδρα όπου βρήκαμε πολύ χιόνι. Τρώγοντάς το νοιώσαμε πάλι την ξέχωρη νοστιμάδα, γιατί κατέβαινε σαν παγωτό στο ξηρό μας λαρύγγι. Δύο ώρες ατελείωτης κατάβασης περάσαμε, ώσπου φθάσαμε σ' ένα αναβρικό νερό. Ήπιαμε αχόρταγα από κείνο τ' ολοκάθαρο παγωμένο νερό, γιατί είχαμε κοντά μιάμιση μέρα να πιούμε νερό, φάγαμε ό,τι είχε κατορθώσει να βάλει στην άκρη ο καθένας μας κι' ύστερα από ένα καλό λουτρό και ανάπαυση μιάμισης ώρας, ξεκινήσαμε πάλι το δρόμο μας για το Μοναστήρι. Σε καμιά ώρα βρισκόμασταν στην αυλή του. Ένα τετράγωνο μεγάλο κτίριο με καμιά διακοσαριά κελλιά, χτισμένο μπροστύτερα από πεντέξη αιώνες, με θόλους γερούς κι' ακλόνητα ντουβάρια πούχανε χόνδρος ενάμισυ μέτρο το λιγώτερο, με άλλα λόγια ένα αληθινά πλούσιο Μοναστήρι.

Τ' αφίσαμε κι' αυτό ύστερα από δύο ώρες, όπως και τόσα άλλα και ξεκινήσαμε για το Λιτόχωρο, όπου φθάσαμε σουροπιάζοντας, ύστερα από δυόμιση ώρες πορεία. Μ' αυτοκίνητο τραβήξαμε και νάμαστε πάλι στην ωραία μας Κοζάνη για να ετοιμαζόμεθα για την ερχομένη Κυριακή, κατά την οποία θάχουμε νέες πορείες. Εις την ως άνω εκδρομήν έλαβον μέρος πλέον των 15 ορειβατών.

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

Δυο τολμηροί Θεσσαλονικείς ορειβάτες στον Όλυμπο στα 1933

(Στην εφημερίδα ΦΩΣ της Θεσσαλονίκης, στο φύλλο της 19-10-1933, είναι δημοσιευμένο το άρθρο που ακολουθεί με τίτλο: «Από την φυσιολατρική κίνηση. Στην υψηλότερη κορυφή του Ολύμπου. Μια τολμηρή ανάβασις δύο Θεσσαλονικέων ορειβατών. Εντυπώσεις του κ. Ιορδ. Παπάζογλου». Ο συντάκτης του Ιορδάνης Π. Παπάζογλου ήταν μέλος της ομάδας χιονοδρομών και σκιέρ του ΕΟΣ, τμήματος Θεσσαλονίκης. Το κείμενο συνοδεύεται από δυο φωτογραφίες με τους ορειβάτες, μία στον λαιμό της Σκούρτας και η άλλη στον Μύτικα.

Η πρωτοτυπία της ανάβασης αυτής έγκειται στην προσπάθεια να καταγραφεί ένα χρονικό ρεκόρ αυθημερόν αναρρίχησης στις κορυφές του Ολύμπου, δηλαδή αναχώρησης και επιστροφής. Ήδη το Λιτόχωρο είχε καθιερωθεί ως η πύλη του βουνού και ο σταθμός αφετηρίας για την κατάκτηση των κορυφών και ο Όλυμπος προσεγγιζόταν πλέον πιο εύκολα.)

Προτού ιδρυθεί ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος με τα 25 ανά την Ελλάδα τμήματά του, η ανάβασις του Ολύμπου ήταν, αν όχι τελείως αδύνατη, αλλά κάτι το σπουδαιότατο. Συν τω χρόνω όμως οι ορειβάται μας

με τας τακτικές των εκδρομάς και την πείρα που απέκτησαν εξ αυτών, απλοποίησαν όλα αυτά. Ιδίως το τμήμα Θεσσαλονίκης του Ε.Ο.Σ., το μεγαλύτερο των βορείων τμημάτων και το πλησιέστερο στον Όλυμπο, έχει σχεδόν κάθε μήνα στο πρόγραμμά του και μίαν ανάβαση στη μια ή την άλλη απ' τις «σαράντα δύο του κορφές». Μάλιστα τώρα που κτίστηκε εκεί πάνω σε 2.100 μ. ύψος ένα υπέροχο καταφύγιο και επιπλώθη καταλλήλως, αι αναβάσεις πήραν φόρα και τον χειμώνα. Φέτος προμηνύεται μεγάλη κίνησης τον χειμώνα με τους σκιέρ, οι οποίοι θα προπονούνται για τους βαλκανικούς αγώνες χιονοδρομιών (Ski) που θα εκτελεσθούν στο Βέρμιον.

Η ανάβασις του Μύτικα, της υψηλότερας κορυφής του Ολύμπου (2918 μ.) εκτελείται σε 2 ½ ή 3 ημέρας με δύο διανυκτερεύσεις στο βουνό, μια στο Άσυλον των Μουσών (Σπηλιά) ύψος 1870 και μια στο καταφύγιο του Ε.Ο.Σ. ύψος 2100 μ. ή στο Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου ύψος 800 μ.

Μία ομάς από νεαρά παιδιά του τμήματος Θεσσαλονίκης σκέφθηκε: Γιατί τάχα να μη δοκιμάσουμε τον Μύτικα σε μια μέρα κι έτσι να ιδρυθή ένα χρονικό ρεκόρ αναβάσεως του Ολύμπου; Κι ευθύς σχηματίσθηκε μια ομάς, αυτή η ενθουσιώδης. Αλλά όσο το σκέφθηκαν αποτραβιόντουσαν ένας-ένας, ώσπου την τελευταία μέρα δεν έμειναν παρά μόνο δύο και ανεβλήθη η εκδρομή για μια εβδομάδα ακόμη. Εζητήθησαν συμμετοχάι κι από άλλας πόλεις. Απ' την Κατερίνη edήλωσαν δύο. Και όντως το περασμένο Σάββατο έφευγαν.

Σε λίγο αρχίζει η απότομη ανηφόρα του Μπάρμπα. Είναι πολύ κουραστική. Εδώ αρχίζει να φέγγη η μέρα.

Δυστυχώς δεν θα μπορέσουμε ν' απολαύσουμε την ανατολή, γιατί ο ουρανός σκεπάστηκε με σύννεφα. Όπως ανεβαίναμε, βρεθήκαμε μέσα σ' αυτά. Ώρα 8 ½ το πρωί είμαστε στη Σπηλιά (το Άσυλον των Μουσών). Είναι η θερινή διαμονή του ζωγράφου Ιθακησίου. Ο καλός άνθρωπος έχει χαράξη με χρυσά γράμματα τα ονόματα των 9 Μουσών σε διάφορες τοποθεσίας της Σπηλιάς. Καθόμαστε να τσιμπήσουμε λιγάκι και να αναπαυθούμε. Μέχρις εδώ απ' το Λιτόχωρο κάναμε 4 ½ ώρες.

Ξεκινούμε και πάλι. Όταν φθάσαμε σε 2000 μέτρα ύψος, το σύννεφο, μέσα στο οποίο βαδίζαμε προηγουμένως, άρχισε ν' αραιώνεται και σε λίγο βρήκαμε και ήλιο. Κατευθυνθήκαμε προς την κορυφή Στεφάνι ύψος 2911 μ., όπου όλη η πλαγιά προς τη βάση ήτο κάτασπρη. Στην πρώτη λακκούβα πέσαμε στο χιόνι σαν σε μια όαση μεσ' την έρημο. Συνεχίζουμε την ανάβαση. Αίφνης ένα κοπάδι αγριοκάτσικα τρομαγμένο, μόλις μας είδε, φεύγει ολοταχώς. Από βράχο σε βράχο άρχισαν ν' ανεβαίνουν το θρόνο του Διός.

Η κορυφή Στεφάνι είναι από τις πιο απότομες του Ολύμπου και σχεδόν απρόσιτη, είναι ολόρθο τοίχωμα και έχει σχήμα βεντάλιας. Την περάσαμε αυτήν κι έπειτα από ένα ραχόνι σαν τη Σκούρτα φθάσαμε στη βάση του Μύτικα. Είναι η ψηλότερη κορυφή, σχεδόν κάθετη. Εδώ αρχίζει η πραγματική αναρρίχηση. Απ' τη συνεχή και αιώνια συστολή και διαστολή που υποφέρουν οι πέτρες εκεί πάνω τις νύχτες με το δριμύ ψύχος και τη μέρα με τον καυτερό ήλιο των 3000 μέτρων, οι βράχοι σάπισαν κι έγιναν σαν παξιμάδια. Πουθενά δεν είναι στερεό.

Στας 3.8' το απόγευμα πατάμε στη σουβλερή κορυφή του Μύτικα, από ενθουσιασμό αγκαλιάζουμε και φιλάμε το υψόμετρο. Απ' εκεί αρχίζει μια κατηφόρα που μας οδηγεί στο Σταυρό, όπου ανατέλλει και το φεγγάρι. Φεύγουμε βιαστικοί χωρίς να σταματήσουμε. Στας 11.25' νύχτα της Κυριακής φθάνουμε στο Λιτόχωρο.

Υπολογίζουμε τις ώρες. Είχαμε κάνει εν όλω 19 ½ ώρες. Ανάβασις και κατάβασις 14 ½ καθαρές και 5 ώρες οι σταθμοί και οι αναπαύσεις. Ύστερα από δυο νύχτες αϋπνίας κοιμηθήκαμε 3 ώρες στο χωριό και το πρωί στις 4 ½ πήραμε το τρένο για να επιστρέψουμε στη Θεσσαλονίκη.

Συμπεραίνω ότι η ανάβασις του Ολύμπου μπορεί να γίνεται έτσι, αλλά χρειάζεται καλή προπόνησι στις αναβάσεις και τελεία γνώσις του Ολύμπου.

ΟΡΕΙΒΑΤΕΣ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Μια πρωτότυπη ανάβαση στα 1935

(Το μικρό άρθρο, που αναδημοσιεύεται πιο κάτω, είναι αρχικά καταχωρισμένο στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης, στις 19-9-1935, με τον τίτλο «Ορειβάτες στον Όλυμπο». Ο αρθρογράφος υπογράφει ως ο «Παρατηρητής».

Η μαγεία και η μοναδικότητα του Ολύμπου ήταν που οδήγησαν τα πρώτα βήματα στο μυθικό βουνό σε επτά άτομα από τη Σεβαστή Πιερίας. Σκοπός τους δεν ήταν να καταγράψουν άλλη μια τυπική περιγραφή των μονοπατιών και των κορυφών, αλλά να παρατηρήσουν με πρακτικές μεθόδους το κλίμα, τη βλάστηση και τη χλωρίδα του Ολύμπου. Προς τούτο είχαν μαζί τους ένα θερμόμετρο! – όχι όμως και βαρόμετρο!)

Ήταν Τετάρτη πρωί. Ο ήλιος δεν είχε ακόμη χαράξει. Ένα γκρουπ από έξι άνδρες περιμέναν κάποιον έβδομο, τον υποφαινόμενο. Οι σύντροφοί μου αγρότες απ' το Συνοικισμό Σεβαστή κι εγώ θέλαμε να εκπληρώσουμε ένα μας πόθο. Ν' ανεβούμε στον Όλυμπο. Να νοιώσουμε την χαρά εκείνη που δοκιμάζει κανείς όταν αφήνοντας τον κάμπο ανεβαίνει στην αριά και καθαρή ατμόσφαιρα. Κοντά στ' άλλα, μέσα στο πρόγραμμά μας την πρώτη θέση είχε τούτο: να μάθουμε κάτι απ'

την παρατήρησή μας στες κορυφές του Ολύμπου. Και για τον σκοπό αυτό είχαμε προμηθευθή ένα θερμόμετρο για να εξετάσωμε την θερμοκρασία της ατμόσφαιρας στα διάφορα ύψη. Δυστυχώς δεν είχαμε κανένα μεταλλικό βαρόμετρο για να δούμε πρακτικά την ελάττωσι της πίεσης της ατμόσφαιρας με το ύψος. Έτσι θα αποτελούσαμε μια καλή αποστολή για... ερευνήσεις. Τι ωραίο να μπορούσαμε και μεις ν' αποτελέσουμε «το Τσελιούσκιν» για τες ερευνήσεις και τες παρατηρήσεις στον Όλυμπο, τον πόλο της επαρχίας μας.

Δεν θέλω ν' αναφέρω περιγραφικά πώς πήγαμε και πώς γυρίσαμε. Αυτά κάθε μέρα τα διαβάζουμε και τ' ακούμε. Θα περιορισθώ μόνο ν' αναφέρω λίγα συμπεράσματα που τα βγάλαμε με το απλό μυαλό μας απ' την παρατήρησι.

Άκουγα από κάποιο φίλο μου πως σύμφωνα με την θερμοκρασία, την επίδραση του ήλιου, την δύναμη του αγέρα, κανονιζότανε η ζωή των διαφόρων φυτών πάνω στην επιφάνεια της γης. Και μια που ήξερα πως αι συνθήκες αλλάζουν με την άνοδο προς τα ψηλά, θέλησα να δω και γω αν η γνώμη του φίλου μου εφαρμόζεται στην παρατήρησι. Πραγματικά όσα μου έλεγε ο φίλος μου ήτανε σωστά. Πόσο θαυμαστό να διακρίνη κανείς τες διάφορες ζώνες από φυτοκοινωνίες γύρω από τες πλαγιές του Ολύμπου. Στους πρόποδας υπερτερούσαν τα δένδρα, οξυές, πλατάνια, βαλανιδιές. Πιο πάνω τα κέδρα, τα πεύκα και ακόμα πιο πάνω το φλάμπουρο και οι σουσούρες. Το θερμόμετρό μας ήταν στην θερμοκρασία 8 βαθμοί και όλο συνεχώς κατέβαινε όσο εμείς ανεβαίναμε, μα σιγά-σιγά και το ύψος των

φυτών κατέβαινε. Άρα το συμπέρασμα ήταν πως με το κατέβασμα της θερμοκρασίας, μίκραινε και το ύψος των δένδρων.

Ένα άλλο πολύ χαρακτηριστικό ήταν και το μεγάλο φάγωμα των βράχων. Κατατσακισμένοι οι ογκόλιθοι με τες δυνάμεις της φύσης, φανήκανε χρήσιμοι για μας για λίγη ώρα. Τους κυλούσαμε μια χαρά στην κατηφοριά. Τι φοβερός κρότος αντηχούσε όταν κτυπούσαν μέσα στη βαθειά άβυσσο. Από ένα πρόχειρο υπολογισμό που κάναμε εκεί, βρήκαμε πως η ενέργεια αυτή των ορειβατών μαζί με τη ενέργεια της φύσης πάνω στα πετρώματα αυτά, θα έφερναν, ύστερα από μια χιλιετηρίδα, χαμήλωμα του Ολύμπου κατά 10-15 μέτρα!

ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Στον Όλυμπο με τους ορειβάτες της Κατερίνης στα 1935

(Το κείμενο που ακολουθεί είναι αρχικά δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης, σε συνέχειες στις 5 και 12-9-1935, με τον τίτλο: «Ορειβατικά. Ανάβασις στον Όλυμπο. Περιγραφή υπό ΣΤ. ΣΥΜ.». Ο συντάκτης του υπογράφει με τα αρχικά ΣΤ. ΣΥΜ.)

Τη Δευτέρα 12 Αυγούστου 1935 μια παρέα πέντε ορειβατών της Κατερίνης ξεκίνησε από το Λιτόχωρο για ανάβαση στον Όλυμπο. Τις εντυπώσεις τους τις κατέγραψαν σε ένα εκτενές κείμενο το οποίο χαρακτηρίζεται από την καλαισθησία, τη δυναμικότητα, και την ιδιαιτερότητά του. Αναμφισβήτητα πρόκειται για ένα λογοτεχνικό κείμενο.)

Δευτέρα 12 Αυγούστου. Στις τρεις το πρωί σήμανε εγερτήριο κάτω από το μπαλκόνι μας ο μπάρμπα Κώστας ο αγωγιάτης και μας περίμενε με τα δυό του ζώα, έτσι πως τον είχαμε συμφωνήσει απ' την προηγούμενη βραδυά.

Η πρώτη μας έννοια, μόλις ανοίξαμε τα μάτια μας, ήταν να τα στρέψουμε στον ουρανό με δέος και να ζητήσουμε τη συνδρομή του. Δεν μας την αρνήθηκε και

είδαμε ένα ουρανό κατακάθαρο με άπειρες φωτεινές βουλίτσες, άλλες μικρότερες κι' άλλες πιο τρανές, που τρεμόσβυναν σαν κολοφωτιές σε ασύλληπτο αριθμό, σκορπισμένες στο ατέλειωτο ουράνιο διάστημα. Σε λίγο είμασταν έτοιμοι. Αποχαιρετήσαμε το φιλόξενο δωμάτιό μας, φορτώσαμε τους γυλιούς μας με μια χαρά που δε διακρίνονταν μεν στα πρόσωπά μας – γιατί ήταν νύχτα ακόμη – που προδίδονταν όμως μ' όλες μας τις κινήσεις και τα επιφωνήματα που μας ξέφευγαν. Μοιάζαμε με μικρά παιδιά, που τους είναι δύσκολο να συγκρατήσουν τη χαρά τους.

Εξασφαλιστήκαμε από νερό και κατά τις 3 και 30' ακούστηκε για λίγο η συναυλία του θορούβου που έκαναν οι πρόκες των αρβυλλών μας και τα άκρα των μπαστουινιών πάνω στο πλακόστρωτο. Μια λαμπάδα – φαντάζομαι νάταν Πασχαλιάτικη – που την είχε ένας μας, ποιός ξέρει σε ποιά τσέπη του παλτού του πεταμένη, μας πρόσφερε μεγάλη εκδούλεψη, βγάζοντάς μας απ' τον λάκκο των Μύλων χωρίς επακόλουθα, κι' έπειτα άγνωστα πιά μονοπάτια που θα τάχουμε συντροφιά σ' όλο μας το ανέβασμα.

Για έναν που περνά από έναν άγνωστο τόπο όλα του κάνουν εντύπωση. Όλα τα προσέχαμε ως και τις παραμικρότερες λεπτομέρειες κι' επειδή ακόμη δεν είχε αρχίσει ο ανήφορος, συνεχίζαμε το δρόμο μας με λογής-λογής τραγούδια και αστεία ανέκδοτα. Το χώμα κάτω στα πόδια μας υποχωρούσε μ' απαλότητα χάρις στη βροχή της προηγούμενης βραδυάς κι' ο αγέρας που είχε καθαρίσει απ' όλα του τα παράσιτα, τον νοιώθαμε να ρουφιέται απ' τα πνευμόνια μας μ' ορμή, να φθάνει στις στοιχειοδέστερες λεπτομέρειές των και

βλέπαμε το στήθος μας να φουσκώνει σα νάταν αεροθαλάμη φούτ-μπώλ.

Προχωρούμε αφήνοντας πίσω τ' αμπέλια, τις βατομουριές, τα πουρνάρια και τα χαμόδενδρα, πλησιάζουμε στα πεύκα. Ο αγέρας που μας αγκαλιάζει γίνεται μυρωδάτος και συνάμα νοιώθουμε το δρόμο ν' αποκτά κάποια κλίση. Τώρα βαδίζουμε σε διαρκή ανήφορο με τεθλασμένη πορεία κι' όμως ούτε τα τραγούδια ούτε και τ' αστεία παύουν. Όλοι δείχνουμε πως δεν μας τρομάζει διόλου ο ανήφορος. Ένας μάλιστα της πεντάδας μας σερβίρει κάποιο αξίωμα, που τ' απέκτησε, λέει, εκ πείρας ότι δηλαδή όποιος βαδίζοντας ανήφορο κουραστεί του είναι αδύνατο να σφυρίξει. Σα νάμασταν συνεννοημένοι, μόλις τελείωσε τη φράση του, πατάμε κάτι σφυρίγματα που θα νόμιζες ότι βρίσκεσαι ανάμεσα σε τσοπαναραίους, που σαλαγούσαν τα πράμματά τους. Άρα δεν είχαμε κουραστεί.

Συνεχίζουμε την ανάβαση. Σε λίγο αρχίζει να γλυκοφέγγει. Σκάει η ανατολή και προβάλλει το λυκαυγές, που με τη λεπτή του δροσούλα σε μεταρσιώνει, σε φέρνει σ' άλλο περιβάλλον εξωτικό, σ' άλλη ζωή. Είναι η ωραιότερη στιγμή του εικοσιτετραώρου κι' είναι ευτυχισμένοι εκείνοι που τακτικά την απολαμβάνουν.

Παραπάνω γαργαλίζει την ακοή μας ένα σιγανομουρμούρισμα, ένα κελάρισμα γνώριμο κι' ευχάριστο είναι το νερό που κατεβαίνει στον κάμπο κατρακυλώντας μέσα σ' ένα τεχνητό λούκι. Ξεκουραζόμαστε λίγο και πίνουμε το γάργαρο νερό αχόρταγα μέχρι τεζαρίσματος κι' όμως δεν νοιώθουμε διόλου το βάρος του. Εδώ μας φτάνει και μας ξεπερνά μια παρέα από Λιτοχωρινούς, τους οποίους ακολουθήαμε κι' εμείς και σε

λίγο συναντάμε ομαλότερο δρόμο που μας βγάζει στον πρώτο ουσιαστικό σταθμό της ορειβασίας μας, στη θέση «Σταυρός» με υψόμετρο πάνω από 800 μέτρα. Ρίχνουμε τα βλέμματά μας προς τον κάμπο που απλώνεται κάτω στα πόδια μας κι' αισθανόμαστε περηφάνια, γιατί βρισκόμαστε κατά πολύ ψηλότερα από τους κατοίκους του.

Προεκτείνουμε τις οπτικές μας ακτίνες και τις απαλοσέρνουμε απάνω στα νερά του Θερμαϊκού, που η επιφάνειά των σκιρτά κι' αντανακλά όλα τα χρώματα της ίριδας στην επαφή της με τα πύρινα βέλη του ήλιου που έχει πια ψηλώσει αρκετά και μοιάζει μ' ολοστρογγύλο δίσκο σε ζηρό πορτοκαλόχρωμα. Η λίγη κούραση που μας επέφερε ο ανήφορος ξεχνιέται και μια ανείπωτη χαρά προδίδει το σύνολό μας. Τη θέση «Σταυρός» αποτελεί ένα αρκετά ομαλό μέρος. Προς τη δεξιά του άκρη βρίσκεται η βρύση με τ' άφθονο και δροσερό της νερό, που τρεις συγκοινωνούσες κουπάνες το αποταμιεύουν για να δροσισθούν τα γιδοπρόβατα που τα οδηγούν εκεί τα ευσταλή τσομπανόπουλα.

Λίγο «ντόπιο» που είχε κρυώσει εν τω μεταξύ μέσα στην κουπάνα απολύμανε τ' άντερά μας και συνάμα μας θύμιζε πως έπρεπε να περιποιηθούμε και λίγο το στομάχι μας, του οποίου οι λαβυρινθώδεις διακλαδώσεις γουργούριζαν, σα να ρουφούσαν «ναργιλέ». Πρόχειρο κουλατσιό, λίγο ψωμοτύρι και το ελληνικότατο σκόρδο έπνιξαν την επανάσταση του στομάχου και άφθονο νερό καθάρισε το πεδίο της μάχης και απεκατέστησε την τάξη.

Μια φωτογραφία σε γκρουπ με τους Λιτοχωρινούς που δυστυχώς δεν πέτυχε και... από δω πάνε κι' άλ-

λοι. Ο δρόμος συνεχίζεται ομαλός. Βαδίζουμε με τάξη κάτω από τον ίσκιο των δένδρων. Εδώ διχαλίζεται ο δρόμος, ένα βέλος μας δείχνει προκλητικά τον ανήφορο και μερικά αλφαβητικά ψηφία μας φωνάζουν: «Προς Άντρον των Μουσών». Αποχαιρετούμε τους Λιτοχωρινούς που πάνε απ' τον Άϊ-Διονύσι και αλληλοευχόμεστε καλή αντάμωση στο Μύτικα. «Vive le Roi» μας ξεφωνίζει αντί άλλης απαντήσεως ένας απ' αυτούς που προπορεύονται ή καλλίτερα που κατρακυλούσε σαν υπερφυσικό καρπούζι Σιδηροκάστρου. Από δω και πέρα ανάβαση συνεχώς. Πού και πού κάνουν την εμφάνιση έλατα, που μας γεμίζουν με τη μυρωδιά τους.

Φθάνουμε – σα νάμασταν ανέψια του – στον Μπάρμπα. Μικρό μέρος, ομαλό οπωσδήποτε, μ' ένα μικρό βράχο στο μέσο, κατάλληλο για φωτογραφία. Τραβάμε και φεύγουμε. Το περιβάλλον αλλάζει. Οξυές αριά-αριά στην αρχή, πυκνώνουν κατόπι και σκεπάζουν με τα πεσμένα φύλλα των το δρόμο, που μας φαίνεται χαλιστρωμένος.

Μια έλλειψη που μας βάζει σε απορία: απουσία γενική ζωής. Ούτε πετούμενα, ούτε και χερσαία, παρ' όλας τας προσδοκίας μας, αφού σκοπεύαμε να πάρουμε μαζί μας πιστόλια, δίκανα και... οπλοπολυβόλα.

Ξαφνικά μπροστά μας παρουσιάζεται ένας άσχημος ανήφορος, που μας κάνει να σκεφθούμε λίγο και να δώσουμε κουράγιο στον εαυτό μας. Τον φάγαμε κι αυτόνε και τώρα ξεκουραζόμαστε λίγο, γιατί άλλος ξεπροβάλλει μπρος μας. Τροφοδοτούμε τη μηχανή μας με λίγη μπενζίνα μάρκας Λιτοχώρου, μια σκοποβολή με τρεις έως τέσσερις σφαίρες πάνω σε μια νυφίτσα πούταν σκαρφαλωμένη σε κάτι πεύκα και σ' ένα τέ-

ταρτο είμαστε στη Σπηλιά ή αν θέλετε στο Άντρο των Μουσών, για το επισημότερο.

Η πρώτη μας εντύπωση στο αντίκρουσμα του Άντρου αυτού των Μουσών αποκαρδιωτική. Ακούαμε σπηλιά και με την φαντασία μας την προικύσαμε με λογής-λογής χαρίσματα και μυστηριώδες περιβάλλον. Απ' αυτά τίποτε δεν είχε. Ένας απλός ισοκομμένος βράχος καμμιά δεκαριά μέτρα ύψους, χωμένος στη γη με γωνία ως 75° και μουντζουρωμένος από τα χάδια του καπνού της φωτιάς, που ανάβουν οι περιοδικοί ορειβάται, για να εξουδετερώσουν τη βραδυνή ψύχρα, που ποτέ δεν λείπει στο ύψος αυτό το άνω των 1600 μέτρων.

Έπειτα μας ψύχρανε την πρώτη εντύπωση και το ότι δεν είμασταν μόνοι εκεί. Ένα γκρουπ ορειβατών από το Λιτόχωρο είχε πιάσει όλη τη βάση του βράχου, δηλαδή όλη τη «Σπηλιά» και δε βλέπαμε μέρος, που να μπορέσουμε ν' αναπαυθούμε. Αποτελείτο δε το γκρουπ αυτό από δεκατρία άτομα, από τα οποία τέσσερα κορίτσια και δύο φυσιολάτραι. Ο συμπαθής καλλιτέχνης ζωγράφος κ. Βασίλειος Ιθακήσιος κι ο συμπολίτης μας κ. Θ. Χατζόγλου είχανε φύγει απ' το πρωί για αναρρίχηση στο Μύτικα. Νοιώθετε τώρα την ψυχική μας κατάσταση. Για όλα αυτά όμως αργότερα καταλάβαμε πόσο είχαμε λάθος τρανό και ελεεινολογούσαμε τον εαυτό μας.

Φέραμε νερό με κίνδυνο να γκρεμοτσακιστούμε και αφού φάγαμε για... μια βδομάδα πήγαμε για μεσημεριατική ανάπαψη μακριά απ' τη Σπηλιά στο χείλος μιας χαράδρας. Ένα σχοινί, που το κέντρο του είχε στερεωθεί σε κάποιο έλατο μας συγκρατούσε με τα δυό του άκρα εμένα και του γείτονά μου από τη μέση,

για να μη μεταβληθούμε μέσα στον ύπνο μας σε... πετούμενα.

Μας ξύπνησαν χαρούμενες φωνές που έρχονταν σε μας. Ήταν ο αγαπητός κ. Χατζόγλου και τα κορίτσια που είχαν γυρίσει από την ανάβαση και σα μάθανε ότι είχαν ρθει και άλλοι ορειβάται που δεν βρήκαν θέση στη Σπηλιά και πήγαν αλλού ν' αναπαυθούν, τους κακοφάνηκε και γι' αυτό μας κάλεσαν στην παρέα τους, για να ζητήσουν τρόπον τινά συγγνώμη. Αρχίσαμε να τους συμπαθούμε και να επιζητούμε την συναναστροφή τους. Τους ακολουθήσαμε και γνωριστήκαμε για καλά. Τώρα δεν ήταν πια το περιβάλλον άγνωστο και μας δόθηκε καιρός ν' αποθαυμάσουμε τις φυσικές του ομορφιές. Η Σπηλιά τώρα μας φάνηκε σα το πιο φιλόξενο καταφύγι. Προσέξαμε τις λεπτομέρειές της: κεδρόνια που χρησίμευαν για σύνορα στο κάθε στρώμα και σανίδια καρφωμένα για μαξιλάρια.

Στη μέση πέτρες σε σχήμα Π αποτελούσανε το τζάκι. Στον καπνομαυρισμένο βράχο τα ονόματα των εννέα Μουσών, σα νάσαν ψηφιδωτά και μαζί μ' αυτά φιλοτεχνημένα με γούστο καλλιτεχνικό μια μπαγκέτα και ένα σύμπλεγμα Β. Ι. από αρχικά του ζωγράφου Ιθακήσιου, του προστάτη του Άντρου των.

Κάγγελα στο χείλος του γκρεμού και τραπέζια και πάγγοι από χοντροκομένα ξύλα καθαρά όμως και με γούστο. Στο βάθος μπροστά μας χαράδρα και στη βάση της το γραφικό μοναστήρι τ' Άϊ-Διονύσι. Λίγο δεξιότερα μια από τις υπολογίσιμες κορυφές ο «Καλόγηρος» μ' αρκετή βλάστηση και κάτι βράχοι καθετοκομένοι, που και στο αντίκρυσμά τους μόνο τα χρειαζόμασταν.

Ζητήσαμε πληροφορίες για το δρόμο που έπρεπε ν' ακολουθήσουμε για να φτάσουμε στο Μύτικα και μαζί μ' ένα πρόχειρο σχεδιάγραμμα είμασταν πολύ-πολύ εντάξει. Το υπόλοιπο της ημέρας το περάσαμε σε μεγάλη ευθυμία και χαρά. Φέραμε ξύλα και κατά το βραδάκι ετοιμαστήκαμε για φαΐ. Μια σαλάτα πρώτης, σερβιρισμένη απ' τα κορίτσια της παρέας μάς ενθουσίασε και ένα πιάτο χορτόσουπα της εμπνεύσεως του κ. Ιθακήσιου μας έφερε νοητά σε εξωτικό εστιατόριο.

Ύστερα από το δείπνο διάφορα αστεία ανέκδοτα, τραγούδια και γέλια και συμπληρωματικές οδηγίες για την ανάβασή μας. Τ' ολόγιομο Αυγουστιάτικο φεγγάρι μάς έκανε για μια στιγμή ρομαντικούς κι' ονειροπόλους. Παρασυρθήκαμε σε στοχασμούς ευδαιμονίας ώσπου υποκύψαμε στο απαλό χάδι του ύπνου.

Τρίτη 13 Αυγούστου, στις 3 το πρωί στο πόδι. Γρουσούζικη μέρα και ημερομηνία για τους προληπτικούς ή καλλίτερα για μένα. Στο φως της φωτιάς υπογράψαμε στο βιβλίο διελεύσεως ορειβατών του κ. Ιθακήσιου, ετοιμαστήκαμε και κατά τις 3 και 30' έγινε η εξόρμηση. Αμέσως ανήφορος μάς κόβει τα γόνατα και δε μας αφήνει να συνέλθουμε από τ' αγουροξύπνημα. Παίρνουμε όμως κουράγιο γιατί γνωρίζουμε πως λίγο παραπέρα βρίσκεται ο χειρότερος ανήφορος της όλης αναβάσεως: είναι ο ανήφορος της Πετρόστρουγγας που καταλήγει στη «Σκούρτα», κορυφή αρκετά ομαλή. Τ' αστεία και τα τραγούδια κόβονται. Ο εχθρός είναι υπολογίσιμος και μάλιστα πολύ. Παραπάνω από μια ώρα κράτησε η ανάβαση ή καλλίτερα η αναρρίχηση αυτή, γιατί ο ανήφορος αυτός βρίσκεται σχεδόν σε κλίση ορθής γωνίας και τώρα βρισκόμαστε πάνω.

Μόλις έχει ξεπροβάλλει ο Φοίβος με το πορφυρί του άρμα πίσω από το νάνο Χορτιάτη και δίνει σ' όλη τη φύση φαντασμαγορική όψη. Κάνω μια επαλήθευση πάνω στους νόμους της διάθλασης του φωτός μέσα στα διάφορα ατμοσφαιρικά στρώματα. Ικανοποιώ την περιέργειά μου. Χρώματα άλικά, που τα σκορπίζει άφιλα και αφιλόκερδα στους πλούσιους και στους φτωχούς, στους δίκαιους και άδικους, στους μικρούς και στους μεγάλους ο ζωογόνος ήλιος, ο άξονας αυτός του σύμπαντος, ο χορηγητής της ζωής στη φύση, το παν.

Δεν μας είναι εύκολον να αποθαυμάσουμε για πολύ τη μυσταγωγία αυτή της μητέρας φύσης. Είμαστε αναγκασμένοι να συνεχίσουμε το δρόμο μας, γιατί η πρωινή δρόσος και το ψυχρό αεράκι που παρουσιάζεται με την ανατολή του ήλιου δεν μας το επιτρέπει. Είμαστε ιδρωμένοι και λαφρυά ντυμένοι. Φωτογραφίζουμε με το φιλμ των ματιών μας όσες περισσότερες μπορούμε ομορφιές και ξεκινάμε. Ως τώρα η πορεία μπορεί να ήταν δύσκολος και κουραστική, τώρα όμως τα πράγματα αλλάζουν και μας παρουσιάζονται προβλήματα αδυνάτου και ακατορθώτου. Μπροστά μας προβάλλει ένα δύσκολο σημείο που πρέπει να το περάσουμε θέλοντας και μη. Είναι ο «Λαιμός», το κρισιμώτερο σημείο της ανάβασης.

Λαιμός, το λέγει και τ' όνομα. Δεξιά μια χαράδρα όλο βράχοι, η μεγαλύτερη της πατρίδας μας, που στο βάθος της αναπαύεται τεράστιος ογκόπαγος που δε λειώνει ποτέ· αριστερά η χαράδρα του Άϊ-Διονύσι, κάπως πιο ευγενικιά γιατί παρουσιάζει λίγη βλάστηση και μερικά ατροφικά έλατα και πεύκα σκορπισμένα αριά-αριά σαν του σπανού τα γένια. Πολλοί σ' αυτό το

μέρος έχουν δειλιάσει κι' άλλους τους συνέλαβε ίλιγγος σε τέτοιο σημείο, που προτίμησαν να γυρίσουν πίσω. Γεγονός.

Προλάβαμε στον εαυτό μας το αίσθημα της δειλίας και με τον αέρα δεινών αλпинιστών περάσαμε το «Λαιμό» και ύστερα από μια ώρα είμασταν στη ρίζα του «Στεφανιού», αφού είχαμε διασχίσει πέρα-πέρα ένα οροπέδιο υπερδιπλάσιο σε έκταση απ' όλο το χώρο του Πάρκου μας.

**Ο ΛΑΚΗΣ ΟΛΥΜΠΟΣ
(ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ) ΓΡΑΦΕΙ
ΣΤΑ 1937 ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΑΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ**

(Από την εκδοτική σειρά «Μελέτες και Έρευνες» του Δήμου Λιτοχώρου, κυκλοφόρησε στο παρελθόν το βιβλίο-λεύκωμα που φέρει τον τίτλο: «Μουσικογυμναστικός και Ποδοσφαιρικός Σύλλογος ΑΠΟΛΛΩΝ Λιτοχώρου, 1928-2008», με στοιχεία και ντοκουμέντα της πορείας του συλλόγου από της ιδρύσεώς του και μεταγενέστερα. Στις σελίδες 46-47 γίνεται αναφορά στην ίδρυση για πρώτη φορά στο Λιτόχωρο ορειβατικής ομάδας. Το άρθρο που αναδημοσιεύεται πιο κάτω είναι αρχικά καταχωρισμένο στην εφημερίδα ΦΩΣ της Θεσσαλονίκης στις 2-6-1937 και έχει τίτλο: «Για να γνωρίσωμε τον γέρο-Όλυμπον. Στο περήφανο βουνό. Μία επίσκεψις στο Άντρον των Μουσών, εις ύψος 1750 μέτρων. Εντυπώσεις ορειβάτου». Ο συντάκτης του είναι ο Λιτοχωρίτης Λάκης Ολύμπιος (Ευάγγελος Γιαννουλόπουλος) και η σπουδαιότητα του κειμένου έγκειται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά προπολεμικά κάποιος κάτοικος Λιτοχώρου κατέγραψε τις εντυπώσεις του από μια ανάβαση στον Όλυμπο.)

Χρόνια βρισκόμαστε στα πόδια του Γέρο-Ολύμπου και τον αντικρύζουμε να στέκη υπερήφανος κι' εν τούτοις δεν καταδέχεται να ρίξη έστω κι' ένα βλέμμα

απλής συμπόνιας από μεγάλη ζήλια, γιατί το χωριό μας δεν ωνομάσθηκε Ολύμπιον, μιά που βρίσκεται υπό την υψηλήν του προστασίαν. Παρά την στάσι του όμως αυτή, οι φίλοι του βουνού δεν τον αφήνουν ήσυχον κι' όλο τον επισκέπτονται για πείσμα του, ίσως δε και από κρυφό του πόθο. Έτσι τες περασμένες τραβήξαμε για το άντρον των μουσών, τη Σπηλιά, σύμφωνα με το πρόγραμμα της νεοσυσταθείσης ορειβατικής ομάδος, δύο μέλη της απ' το Λιτόχωρο, ήτοι ο κ. Μιχαήλ Καρακίτσιος παληός ορειβάτης και ο υποφαινόμενος. Το πρόγραμμα ήτο αναχώρησις στις 4 το πρωί της Κυριακής, άφιξις στη Σπηλιά την 9 π.μ. και την ιδίαν ημέραν επιστροφή στο Λιτόχωρον.

Ξεκινήσαμε με πολύ όρεξι. Πρώτον, γιατί διά της αναβάσεως αυτής εγκαινιάζετο η δράσις της νεοσυσταθείσης ύστερα από τόσους κόπους και θυσίας ορειβατικής ομάδος και δεύτερον, γιατί και μόνον η λέξις Όλυμπος μας έκανε καινούργιους ανθρώπους με διαφορετικώς αντιλήψεις.

Άλλος κανείς δεν μας ακολούθησεν, πολλοί δε και μας ειρωνεύθησαν ότι τάχα πήραμε τα βουνά. Μάλιστα τα πήραμε, αλλά από την αντίθετο, την καλή και ευγενική των έννοια, ευχόμεθα δε να τα πάρουν κι' αυτοί, γιατί είναι ντροπή οι ξένοι να γνωρίζουν τον Όλυμπον σπιθαμή προς σπιθαμή και να τον αγνοούν εκείνοι που χρόνια βρίσκονται στον ίσκιό του. Αι ειρωνίες των μάλλον μας εδυνάμωσαν, ώστε με ακατάβλητο ηθικό να ριχτούμε ακάθεκτοι στο δρόμο και να βρεθούμε σε μιά και ήμισυ ώρα στην κορυφή Σταυρό ύψους 900 μέτρων.

Στη θέσι αυτή κάναμε 20 λεπτών ανάπαυσι κι' ένα γερό πρόγευμα, στην καλή και περιποιημένη βρουσούλα

της μαγευτικής τοποθεσίας με το κρυστάλλινο και χωνευτικό νερό της. Ευθύς κατόπιν πήραμε τον ανηφορικό ημιονικό δρόμο του Μοναστηριού. Βούιζαν οι λαγκαδιές και οι χαράδρες και τα λιμέρια των αρματωλών και κλεφτών από τες φωνές π' αφήναμε στο διάβασμα με την ελπίδα ότι κάποιος δικός μας είτε και ξένος ορειβάτης θα μας άκουε και θα έννοιωθε, αν ήταν μόνος του, κάποια κρυφή ελπίδα και χαρά απ' το ειρηνιστικό και συναδελφικό συνθηματικό γνώρισμα όλων των ορειβατών της φιλτάτης μας Πατρίδος.

Του κάκου όμως, κανείς δεν μας απαντούσε και μείναμε με μόνη συντροφιά τα αθώα γλυκοκέλαδα πουλάκια, που αμέριμνα σκορπούσαν αφειδώς μιά θεία αρμονία πάνω απ' τα πρόχειρα σπιτάκια των, κρυμμένα στα καταπράσινα χαμόκλαδα.

Προχωρούμε όλο και πιο πάνω, περνάμε πρώτη, δεύτερα, τρίτη, τετάρτη, πέμπτη ράχες και νά μας μπροστά στο καταφύγιο του τουρισμού. Εδώ ο δρόμος διχάζεται. Ο αριστερός βγαίνει στη μονή του Αγίου Διονυσίου, ο δεξιός τραβά για την Σπηλιά. Απ' εδώ πια βαδίζουμε με γρήγορο και σταθερό βήμα για τον αντικειμενικό μας σκοπό. Συναντούμε τον μικρό γιο του Γκατζάρα, μ' ένα γαϊδουράκι φορτωμένο, τον μόνο άνθρωπο που συναπαντήσαμε σ' όλη μας τη διαδρομή. Ένα τυπικό «γεια σου» και φεύγουμε και διότι ο δρόμος είναι ευχάριστος και ομαλός και διότι θέλομε να φθάσωμε όσον το δυνατόν γρηγορότερα. Όσο όμως κι' αν βιαζόμεθα ο δρόμος είναι ατέλειωτος και το υψόμετρο δεν ανεβαίνει τόσο εύκολα. Το μάτι κάθε λίγο και λιγάκι στους δείκτες του ωρολογιού. Ώρα 7.30 μιά ημίπαυσι και πάλι εμπρός και πάντα εμπρός. Όσο

ανεβαίνουμε τόσον όμορφα μέρη βλέπομε που σαγηνεύουν τες ψυχές και κάμνουν το βλέμμα να θαυμάζη τα εξωτικά δημιουργήματα του Πλάστου. Βαδίζομε κάτω από παρθένο δάσος πεύκων και γάβρων, σκεπασμένο από μια βαθυπράσινη τεράστια οροφή κάτω απ' τη θέσι Καγγέλια.

Προκειμένου ν' ανεβούμε τα δύσκολα ζικ-ζακ της τοποθεσίας αυτής, κάνομε ένα ολιγόλεπτο σταθμό. Έχομε φθάσει σε ύψος που το φύχος δεν είναι ευκαταφρόνητον και τα δένδρα και οι θάμνοι μόλις άρχιζαν να ανοίγουν τα φυλλώματά τους, ενώ πιο κάτω βρίσκονται στο ζενίθ της βλαστήσεώς των. Το τσουχτερό αγεράκι μάς αναγκάζει να πάρωμε και πάλι δρόμο. Περνάμε τα Καγγέλια και φθάνομε σ' ένα μικρό ύψωμα. Σ' αυτό το μέρος ο κάθε ορειβάτης πρέπει να προσέξη γιατί διχάζονται οι δρόμοι κι' ο δεξιός βγαίνει στη θέσι Σκούρτα, ο δε αριστερός στη Σπηλιά. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει κανένα διακριτικό, μπορεί να παραπλανηθή. Ημείς, αν και για πρώτη φορά πηγαίναμε στη Σπηλιά, το ξέραμε αυτό το πράγμα και κατά την επιστροφή μας εγκαταστήσαμε ένα πρόχειρο τόξο από πέτρες και ξύλα, για να μπορή κανείς να προσανατολίζεται εύκολα.

Φθάνομε επί τέλους στο ιερό Σπήλαιο. Δεξιά όπως μπαίνομε βρίσκεται το περιποιημένο «τσιαρδάκι» του Ιθακήσιου, στο μέσον ζωγραφιστό το σύμπλεγμά του και λίγο δεξιότερα μια λύρα. Επίσης μέσα στη σπηλιά βρίσκονται περιποιημένα σκαμνάκια, έργα του ιδίου κ. Ιθακήσιου, για την ανάπαυσι των ορειβατών, δεδομένου ότι η Σπηλιά τώρα τελευταίως έχει γίνει το ορμητήριο όλων των ολυμπιστών για την ανάβασιν στις

κορυφές. Η Σπηλιά βρίσκεται σε μια τέτοια θέση που συγχρόνως τον κάθε επισκέπτη τον καθλώνει, τον εξαϋλώνει και τον κάνει για μια στιγμή να ξεχάσει πως είναι θνητός, πως ζει απάνω στη γη.

Κάτω στο βάθος της μεγάλης χαράδρας προβάλλει το Μοναστήρι του Αγίου Διουνυσίου που με τους αργυρούς τρούλλους του το προπύργιο ήτο του χριστιανισμού και του ελληνισμού. Ο Όλυμπος είχε γεμάτος από αντιθέσεις, γι' αυτό και τραβά τον κάθε επισκέπτη.

Ώρα δώδεκα παρά τέταρτο, είμεθα έτοιμοι για την επιστροφή με τη διαφορά ότι απεφασίσαμε, παρά το επίσημον πρόγραμμα, να αλλάξουμε δρομολόγιο, ακολουθώντας το εξής: Σπηλιά-Μοναστήρι-Λιτόχωρον. Λογαριασμός χωρίς τον ξενοδόχο. Κατεβήκαμε μέχρι ενός σημείου με κίνδυνο της ζωής μας, εις πολύ δύσκολη χαράδρα. Προκειμένου όμως να πάμε κατά διαβόλου, επιστρέψαμε εις τα ίδια, αφού εννοείται χάσαμε αρκετή ώρα. Στη μία περίπου μ.μ. φθάσαμε στα Καγγέλια και απ' εκεί γρήγορα-γρήγορα τρέχουμε προς τα κάτω αφήνοντας ολοένα πίσω μας τις δαντελωτές κορυφές του Ολύμπου μαζί με το βαθύ πράσινο της Ολυμπίας γης.

Μετά τετράωρο πορεία φθάσαμε και πάλι στα σπίτια μας.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΤΟΥ ΕΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΣΤΑ 1937

(Στις 19 Ιουνίου 1937, μια δεκαμελής ομάδα του νεοσύστατου τμήματος ΕΟΣ Κατερίνης, πραγματοποίησε την πρώτη οργανωμένη ανάβασή του στον Όλυμπο και στις κορυφές. Οι εντυπώσεις τους κατεγράφησαν σε ένα μακροσκελές αλλά απλοϊκό και ζωντανό κείμενο, το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης σε συνέχειες στις 15,22 και 29-7-1937, με τον τίτλο «Ο ορειβατικός Κατερίνης στις κορυφές του γέρου-Ολύμπου». Ο συντάκτης υπογράφει με τα αρχικά Ν. Τ. Το Λιτόχωρο, το μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου, τα Πριόνια, το Καταφύγιο, ο Μύτικας και ο λιτοχωρίτης Γιώργος Κάκαλος παρελαύνουν στην ωραία περιγραφή, της οποίας αξίζει η αναδημοσίευση.)

Σάββατο απόγευμα 19^η Ιουνίου. Όλοι οι δηλώσαντες συμμετοχήν, οι πιο τολμηροί ορειβάτες εν πλήρει εξαρτήσει περιμένουμε το λεωφορείο του Λιτοχώρου, που θα μας μεταφέρει στο χωριό. Αρχηγός της αποστολής είναι ο κ. Ανδρέας Δαρδιώτης, όστις διαπιστώσας ότι όλα είναι εν τάξει, δίδει το σύνθημα της εκκινήσεως. Όλοι είμεθα δέκα και έτσι το ταξίδι μας εις το Λιτόχωρο ήταν αναπαυτικώτατο.

Είναι αλήθεια πως το ταξίδι μας είναι κάπως σοβαρό, τολμηρό και επικίνδυνο, γι' αυτό με την εκκίνησι οι ευχές ήταν πολλές και ειλικρινείς από τους συμπολίτας που παρακολούθουσιν την αναχώρησί μας. Ο καιρός πολύ καλός και η χαρά είναι ζωγραφισμένη στα πρόσωπα όλων μας, γιατί θα μπορέσουμε να πραγματοποιήσουμε την ανάβασί μας χωρίς περιπέτειες.

Ο Όλυμπος είναι το πιο παράξενο βουνό της πατρίδος μας. Παρουσιάζει πολλές μεταβολές καιρικές σε μικρά διαστήματα, έχει κάτι παράξενα ρεύματα αέρος, που ακόμη και τα αεροπλάνα δεν τολμούν να περάσουν από κει. Είμεθα αποφασισμένοι όμως να ανεβούμε, γιατί έχουμε και πρόγραμμα τέτοιο που μας δίδει μεγάλες ελπίδες πως θα πετύχουμε.

Φθάνομε στο Λιτόχωρο στις 6.30' μ.μ. και με ολιγόλεπτο ανάπαυσι ξεκινάμε για τον Άγιο Διονύσιο, στον οποίον φθάνομε στις 9.30'. Το Μοναστήρι πανηγυρίζει τις ημέρες αυτές, γι' αυτό βρήκαμε εκεί τουλάχιστο 500 προσκυνητάς από όλα τα χωριά της περιφέρειάς μας, που ήλθαν να λειτουργήσουν και να υποβάλουν ευχές και δεήσεις στον Ύψιστο. Προλάβαμε τη βραδυνή λειτουργία, η οποία ομολογουμένως είναι κατασκευαστικωτάτη και γραφικωτάτη. Το ηγουμενείον μάς επιλοξένησε και εκφράζομεν τας απείρους μας ευχαριστείας διότι μας προσέφερε και ένα των καλών δωματίων. Η διανυκτέρευσις μας εις το Μοναστήρι θα μας μείνη αλησμόνητος, διότι μας εδόθη ευκαιρία να διαπιστώσωμε την πίστιν των αγαθών χωρικών, μεθ' ής προσήλθον εις την εορτήν αυτήν καθώς και το ότι εις όλους ημάς υφίστατο το θρησκευτικόν αίσθημα ακέραιον. Οσονδήποτε και αν θέλη κανείς να απομακρυνθή της

θησκείας, όταν ευρεθή εις θεάματα τοιαύτης φύσεως, αυτομάτως αντιλαμβάνεται να ζωτανεύη μέσα του η αγάπη προς τον Θεόν, εις τον δημιουργόν του Σύμπαντος και είναι κατά την ώραν εκείνην ο αγαθώτερος χριστιανός. Η κοινή τράπεζα, εις την οποίαν είδομεν όλους τους προσκυνητάς να παρακάθωνται, είναι ελάχιστον δείγμα της φιλοξενίας της μονής του Αγίου Διονυσίου, η οποία άλλοτε όταν ευρίσκετο εις καλλιτέραν οικονομικήν κατάστασιν παρείχεν μεγαλυτέρας και καλλιτέρας περιποιήσεις. Το φαγητόν που προσεφέρθη εις τους ευλαβείς προσκυνητάς ήτο αρνί με πιλάφι, ψωμί και κρασί, άπαντα εις μεγάλην δόσιν και καλά παρασκευασμένα.

Εις τας 11 κάθε κίνησις έπαυσε και ημείς ησυχάσαμεν διότι εις τας 4 το πρωί έπρεπε να ξεκινήσουμε για το Καταφύγιον. Ομολογούμεν ότι ωραιότερον ξύπνημα δεν απελεύσαμε ποτέ. Στα 1.000 μ. σε ωραίες ρεμματιές, που άφθονα αηδόνια πλημμυρίζουν με το κελάδημά τους την ατμόσφαιρα, στα πανύψηλα πεύκα, είναι κτισμένο το Μοναστήρι, το οποίον εγκαταλείπαμε για να προχωρήσωμε για το μεγάλο μας εφτάωρο ταξίδι.

Οι προμήθειές μας φορτώνονται σε δύο ζώα και η καλή συντροφιά γεμάτη κέφι ξεκινά τραγουδώντας το τραγούδι του βουνού. Ο Μπίλη, το σκυλάκι του Θόδωρου του Μεταξά κατήντησε φίλος αχώριστος και σε κάθε μεγάλη ανάβασι δηλώνει πρώτος συμμετοχή. Εννοείται είναι φοβερός τζαμπαζής, γιατί συνηθίζει μόλις μπη στο τραίνο ή στο αυτοκίνητο να κρύβεται κάτω στα πόδια μας και έτσι ο εισπράκτωρ δεν τον παίρνει χαμπάρι. Ο άθλιος ανέβηκε τρεις φορές στον Όλυμπο, όσες δηλαδή και ο αφεντικός του.

Κάποιος πολύ βιαστικός τα βάζει με τον καϋμένο τον αγωγιάτη γιατί δεν ξεκινάμε γρήγορα. Καταπιάνεται ο ίδιος και τον βοηθάει και έτσι έχουμε ακριβή εφαρμογή του προγράμματός μας, δηλαδή στις 4 ακριβώς ανεβαίνουμε. Ο αρχηγός μας δίδει οδηγίες στους νέους συναδέλφους πως πρέπει να βαδίζουν για να μη κουράζονται. Ημείς οι άλλοι τους λέμε νεοσύλλεκτους και έτσι έχουμε θέμα για συζήτησι. Ανεβαίνουμε, αλλά ξεκούραστα, γιατί ο δρόμος είναι μάλλον κατηφορικός ως τα Πριόνια. Εδώ γίνεται ένας σοβαρός σταθμός γιατί πιο επάνω δεν υπάρχει νερό. Τρώμε, πίνουμε, γεμίζουμε τα παγούρια μας, ένας γεμίζει τους τείχους με επιγραφές που απαθανατίζουν το πέρασμά μας με κόκκινη ρεπουλίνα. Πριόνια-Καταφύγιον 4 ½ ώρες κατά τις οποίες ανεβήκαμε 1.100 μ. Ο καιρός είναι καλός και η διαδρομή μας ευχάριστος. Εμπρός έχουμε τα ζώα τα οποία φέρουν τα σακκιδιά μας, γι' αυτό και δεν κουραζόμαστε, το βήμα μας είναι σταθερό, μετρημένο. Ακολουθούμε όλοι θαυμάσια, γιατί τηρήσαμε επακριβώς τις ορειβατικές αρχές. Μετά 1 ώρα πορεία από τα Πριόνια φάνηκε το Καταφύγιο, περήφανο στην άκρη του βράχου, λες και ήτανε έτοιμο να μας δεχτή, τόσο καλά διακρινότανε. Οι νεοσύλλεκτοι νόμισαν πως φτάσαμε και μεις δεν τους απογοητεύσαμε, τους λέγαμε πως σε μια ώρα φτάνομε. Τα καγκέλια είναι η τελευταία δυσκολία που βρισκόμε, οπότε στις 11.30' βρισκόμαστε στο Καταφύγιο. Εκεί βρήκαμε ένα Σαλονικιό συνάδελφο που δεν ακολούθησε τους άλλους, που από το πρωί επιχειρήσαν την ανάβασι των κορυφών. Δεν κουνήθηκε από τη θέση του γιατί τον πονούσε, καθώς μας είπε, το πόδι του που το στραμπούλιξε στην ανάβασι.

Ο αρχηγός πια έχει το λόγο. Φροντίζει για όλα, μάς τακτοποιεί όλους, μάς μοιράζει τα στρώματα, τις κουβέρτες, τα μαξιλάρια και έτσι για λίγο ξεκουραζόμαστε όλοι ως που να μάς ξανάρθη η όρεξη για φαγητό. Και αποδείχτηκε πως άλλοι κουράστηκαν πολύ, άλλοι λίγο και άλλοι καθόλου. Οι παλαιοί ορειβάτες ξεχώριζαν πάντα σε κάθε προσπάθεια. Είναι η 14^η ανάβαση και τα σώματά τους έσφεξαν. Η κούραση είναι άγνωστος γι' αυτούς.

- Θάνο, σήκω να φάμε! Δε βαριέσαι, καμιά απάντησις.

- Γιάννη πεινάς; Φωνάζει ο Ανδρέας.

- Άσε λίγο ακόμη να ξεκουραστούμε και έπειτα τρώμε, αποκρίνεται. Έχομε ώρα, δεν μας βιάζει κανείς.

Εν τω μεταξύ τα σουβλάκια τα ετοίμασε ο μάγειρας της παρέας που ξέχασε να βάλη άλας. Τα τοποθέτησε στο ντουλάπι του Καταφυγίου και περίμενε να ξυπνήσουν τα θύματα της εφταώρου συνολικής αναβάσεως.

Δεν αναφέραμε καθόλου έναν καλό συνάδελφο που επειδή προ εικοσαετίας ήταν αθλητής, νόμιζε πως μπορούσε να είναι ακόμη και καλός ορειβάτης. Αμ δεν είναι έτσι φίλε μου. Παντού χρειάζεται η εφαρμογή του προγράμματος, γιατί χωρίς αυτό γρήγορα θα κουραστείς και θα βρεις διάφορα δικαιολογητικά και θα αποδώσεις την κούρασί σου σε αίτια που δεν μπορούν να γίνουν παραδεκτά. Ο παλιός λοιπόν αυτός αθλητής ο φίλος μας ήταν πολύ σκληρός στην ανάβαση. Μα τα κατάφερε καλά. Κείνος που δεν εννοούσε να συμμορφωθεί με τις διαταγές του αρχηγού ήταν ο συνοδοιπόρος που για μιιά στιγμή τον χάσαμε και χρειάστηκαν πολλά ξεφωνήματα με το συνθηματικό μας «Ε.Ο.Σ.» να τον

ανακαλύψουμε σε μια κορυφή, που βγήκε από στραβό μονοπάτι. Πολύ μας ευχαρίστησε ο εκπρόσωπος της μαθητικής ορειβατικής ομάδος του Γυμνασίου που έδειξε πως έχει σπουδαία προσόντα για ορειβάτης.

- Άντε βρε παιδιά, πότε θα φάμε, ακούω τον Κώστα να λέη, ενώ είχε το στόμα του γεμάτο. Τον είχε θερίσει η πείνα τον καϊμένο. Ήταν ο δεύτερος μάγειρας της παρέας, ο βοηθός δηλαδή του αρχιμάγειρα του Αντρέα.

Να και οι Σαλονικιοί που γύρισαν από τον Μύτικα και μεις τους υποδεχόμαστε με χαρά, ζητώντας πληροφορίες για τον θρίαμβο που επετέλεσαν. Μόλις άρχισαν να πλύνονται, ξεσπάει ένα μπουρίνι που μας έκανε όλους να φοβηθούμε πως θα ήταν αδύνατο να πραγματοποιήσουμε με τη σειρά μας την ανάβασι. Μα σε δέκα λεπτά ξεκαθάρισε τόσο ωραία, που το συγκρότημα φαινόταν ολοκάθαρο και μας έβαλε σε σκέψεις αν έπρεπε να ανεβούμε το ίδιο απόγευμα και όχι την επομένη που έγραφε το πρόγραμμά μας.

Μερικοί επεχείρησαν την ανάβασι το ίδιο απόγευμα και το πέτυχαν θαυμάσια χωρίς οδηγό, γιατί ο καιρός κράτησε καλά. Πώς τους βλέπαμε σ' όλη τη διαδρομή και ζηλεύαμε που χάσαμε την ευκαιρία. Και άλλοι είμαστε υπέρ της απογευματινής αναβάσεως, μα μέσα είχαμε τους δυό ξαπλωμένους που μας έλεγαν πως δεν πρέπει να τροποποιηθή το πρόγραμμα. Έτσι και έγινε.

- Γειά σου Γιώργο Κάκαλε, ξεφωνήσαμε όλοι στον οδηγό μας που ήρθε κείνη την ώρα από το κόψιμο των ξύλων.

Κείνος μόλις κίνησε το κεφάλι του και πρόσφερε ένα: «Γειά σας». Ο Γιώργος είναι ο πιο καλός οδηγός

του Ολύμπου, το πιο γερό παιδί, που πηδάει τα βράχια του Μύτικα σαν κασίκι. Όσο ελαφρός θα είναι στα πόδια, τόσο βαρύς είναι στην ομιλία του. Μπορεί να κάθεται μαζί του μέρες ολόκληρες και να μην ανταλλάξει μια λέξη, τόσο ντροπαλός είναι.

- Τι λες Γιώργο; Να επιχειρήσουμε απόψε ή αύριο;
- Όπως θέλετε, και σταματούσε. Με το βίντζι του

παίρναμε τις αποκρίσεις.

Κοιμηθήκαμε το βράδυ καλά και το πρωί στις 4 εγερτήριο. Ο αρχιμάγειρος μάς έδειξε ακόμη μια φορά τα προσόντα. Μας ετοίμασε όλους τσάι και αφού φάγαμε καλά και οι 8 ξεκινήσαμε για το πιο τολμηρό ταξίδι που μπορεί να κάνει ο Έλλην ορειβάτης. Δεν υπάρχει δυσκολώτερο βουνό ούτε άλλη κορυφή που να παρουσιάζει τόσην δυσκολία, όσην ο Μύτικας. Γι' αυτό στην αρχή φοβισμένοι καθώς είμαστε, μας ίδρωσε ο πρώτος απότομος ανήφορος. Εκεί εγώ αισθάνθηκα τον εαυτό μου πολύ κομμένον, επειδή σαν ξεκινήσαμε από δω δεν ήμουν και τόσο καλά, το στομάχι μου δηλαδή μου έλεγε να μην πάω, αλλά εγώ ξεκίνησα με την απόφαση να ανεβώ ως που θα βαστάξουν τα πόδια μου. Γι' αυτόν τον λόγον σαν βγάλαμε κείνο τον ανήφορο και πήραμε την πλαγιά, είπα πως θα τα καταφέρω. Αυτό το πρώτο ανηφορικό κομμάτι πολλούς κούρασε. Ο Θάνος ο επιτελάρχης τα καταφέρνει λίγο με δυσκολία, γιατί κι' αυτός από την προηγούμενη μέρα δεν είχε κέφι. Κόντεψε να μείνωμε χωρίς επιτελάρχη, αλλά έκανε τον παλληκαρά και χωρίς να εκδηλώση τες προθέσεις του ακολούθησε σιωπηρώς πάντοτε και μουρμουρίζων.

Εφ' ενός ζυγού και ο είς εις απόστασιν ενός μέτρου από τον άλλον προχωρούμε με επί κεφαλής τον Κάκα-

λο και ουραγό τον αρχηγό κατά τα κεκανονισμένα. Πε-
τάμε από τη χαρά μας γιατί κοντεύουμε να καταφέ-
ρουμε ένα θρίαμβο· να ανεβούμε τον Όλυμπο που άλ-
λοι ξεκινάν από την άκρη του κόσμου να έλθουν να
θαυμάσουν.

Η ανατολή του ηλίου μάς βρίσκει αντικρίζοντας
τους σταυραετούς και σε λίγο, στις 6 δηλαδή, βρισκό-
μαστε στην Σκάλα, ύψος 2850. Μεγαλοπρεπέστερο θέ-
αμα δεν είδαμε ποτέ. Ο ήλιος φάνηκε πιο καθαρά και
με το σκάσιμό του μαζευόμαστε για τη πρώτη φωτο-
γραφία που δημοσίεψε ο «Μακεδονικός Αγών» στο
προηγούμενο φύλλο. Από δω και πέρα αρχίζει το πα-
νηγύρι· ο επιτελάρχης μάς δίνει σχέδια αράδα, τα
εγκρίνει ο αρχηγός της ομάδος μα χρειάζεται αρκετή
ώρα να πάρωμε την απόφασι για την κατάλειψι του
φοβερού Μύτικα, που τον βλέπουμε από την Σκάλα.

Δίδεται το σύνθημα της επιθέσεως, ακούεται ο
πρώτος πυροβολισμός και τα θύματά μας ανέρχονται
σε δύο. Ο Μύτικας ο περήφανος με μιά του κανονιά
έκανε δυό απ' τη συντροφιά μας να μη επιχειρήσουν
την ανάβασί του. Δεν είχαν άδικο, ομολογούμεν πως
εδοκιμάσαμεν και κούρασιν και φόβον, διότι διά πρώ-
την φοράν ανεβαίναμε στο Μύτικα. Τα πράγματα ίσως
να μη είναι όπως τα παρασταίνωμε, αλλά η πλευρά,
από την οποίαν το τμήμα Κατερίνης επεχείρησε την
ανάβασι, ήτο η επικινδυνότερα και κοπιαστική.

Το Κόντακ εις ενέργειαν, αποθανατίζομεν τις φά-
τσες μας στη Σκάλα κι οι έξι αρχίζωμε να κατεβαίνωμε.
Χέρια, πόδια, όλα εις ενέργειαν, ο Μεταξάς και ο Κά-
καλος πάντοτε πρώτοι μάς δείχνουν το μονοπάτι που
πρέπει να ακολουθήσωμε. Σκαρφαλωμένοι και αγκα-

λιάζοντας τις πέτρες προχωρούμε, χωρίς η προσοχή μας να αποσπάται από κανένα γεγονός.

Μετά 35 λεπτά της ώρας ευρισκόμεθα επί τέλους εις την κορυφήν Μύτικα, ύψος 2917. Αισθανόμεθα μεγάλην ικανοποίησιν διά την επιτυχίαν αυτήν και ο Μύτικας μάς προσφέρει την μεγαλυτέραν ηθικήν αποζημίωσιν διά τον κόπον που κάναμε να τον επισκεφθούμε. Η ιδέα και μόνον ότι ευρισκόμεθα επί της κορυφής του υψηλοτέρου βουνού της Ελλάδος μάς πληροί συγκινήσεως και χαράς. Το τμήμα Ε.Ο.Σ. Κατερίνης δικαίως πρέπει να υπερηφανεύεται διά την ανάβασιν αυτήν, διότι εις διάστημα εργασίας 6 μηνών από της ιδρύσεώς του κατώρθωσε να παρουσιάση τοιαύτην εργασίαν.

Την 7 π.μ. ξεκινήσαμε από τον Μύτικα διά την κάθοδον προς το Καταφύγιον. Εις την Σκάλα συναντόμεθα με μίαν ομάδα εξαμελή (6) εκ Σερβίων η οποία ανήλθεν εις το Σχολειό και μετά 10 λεπτών ανάπαυσιν ξεκινήσαμε διά το Καταφύγιον. Εις την πλαγιά της Σκάλας ευρίσκομεν ένα σκι υπόλειμμα μιάς ευγενικής χειμωνιάτικης προσπαθείας χιονοδρόμου συναδέλφου.

Την 9 π.μ. ευρισκόμεθα εντός του Καταφυγίου, όπου αμέσως άρχισεν η τακτοποίησις των επίπλων του Καταφυγίου (καθαριότης οικήματος, κουβερτών, κυπέλλων κλπ), την 10 π.μ. ανεχωρήσαμεν διά το Λιτόχωρον, εις το οποίον φθάσαμε την 5.30' μ.μ., αφού εις την θέσιν Πριόνια ξεκουρασθήκαμε πλέον των δύο ωρών. Με την τακτικήν αμαξοστοιχίαν φθάσαμε εις την Κατερίνην την 8 μ.μ. πλήρεις ευχαρίστων εντυπώσεων. Οφείλω να ομολογήσω ότι η ως άνω ανάβασις ήτο από πάσης απόψεως τελείως οργανωμένη.

ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Στον Όλυμπο με την Υπαιθρία Ζωή της Θεσσαλονίκης στα 1938

(Η ΥΠΑΙΘΡΙΟΣ ΖΩΗ της Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1935 και είναι από τους αρχαιότερους εκδρομικούς συλλόγους της χώρας μας. Αρχικά ανήκε στην ομώνυμη Κεντρική Διοίκηση των Αθηνών, αλλά αργότερα πήρε τη μορφή ανεξάρτητου σωματείου. Έχει πραγματοποιήσει αμέτρητες εκδρομές ημερήσιες, πολυήμερες, πεζοπορικές, ορειβατικές, τουριστικές στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, επισκέψεις και ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους αλλά και εκδρομές στα νησιά. Μεταξύ των σκοπών του είναι και η μελέτη, έρευνα και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και έτσι έχει δημιουργήσει γνήσιους φυσιολάτρες.

Κατά την προπολεμική περίοδο το Λιτόχωρο και η περιοχή του είχαν την τιμητική τους στα προγράμματα των εκδρομών της ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΖΩΗΣ και στις εφημερίδες της Θεσσαλονίκης είναι καταχωρισμένες πολλές εντυπώσεις και περιγραφές του Λιτοχώρου, που συνοδεύονται από φωτογραφίες με τα ωραία τοπία της κωμόπολής μας. Το κείμενο που ακολουθεί έχει τίτλο: «Από την φυσιολατρικήν κίνησιν. Ένας ορειβατικός άθλος» και υπότιτλο: «Μια ομάς της Υπαιθρίου Ζωής Θεσσαλονίκης στην κορυφή Στεφάνι του γηραιού Ο-

λύμπου. *Εντυπώσεις και σκίτσα από την ανάβαση*». Είναι δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΦΩΣ της Θεσσαλονίκης στις 31-7-1938 και συντάκτης του είναι ο Γαβριήλ Ιωαννίδης, μέλος του διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου.)

Πρόπερσιν το τμήμα μας, με όχι καλές καιρικές συνθήκες, επραγματοποίησε για πρώτη φορά ανάβαση στις κορφές Ολύμπου, Σχολειό και Μύτικα. Λόγω όμως κακοκαιρίας εματαιώθη η ανάβασις στο Στεφάνι. Στο πρώτο δεκαήμερο του Ιουλίου είχε κυκλοφορήσει το πρόγραμμα για τις κορφές Ολύμπου. Αυτή τη φορά η προσοχή όλων μας είχε στραφή για την κατάκτηση της κορφής «Στεφανιού». Το Σάββατο απόγευμα της 9^{ης} Ιουλίου μιά και επτά ορειβάται ευρέθημεν στον Σιδηροδρομικόν Σταθμόν φορτωμένοι με βαρειά σακκίδια γεμάτα από τρόφιμα κλπ 4 ημερών, με πλήρη ορειβατική εξάρτηση, βουτηγμένοι σε διπλές μάλλινες τσουράπες, με καρφογεμάτες αρβύλες.

Το τρένο μας κατέβασε στο σταθμό Λιτοχώρου. Εκεί, στα πεταχτά, τακτοποιηθήκαμε στα λεωφορεία συγκοινωνίας και σε μισή ώρα ευρέθημεν μέσα στο Λιτόχωρο. Το βράδυ χάρις στις φροντίδας των αξιοτίμων οικογενειών κ.κ. Σισκοπούλου, Κολωνιάρη και Βακλαβά εξασφαλίσσαμε ένα ύπνο μονοκόμματο.

Στας 4 το πρωί της Κυριακής ευρέθημεν στο δρόμο προς το Σταυρό και οι οκτώ πίσω από τον οδηγό Κούκουλη και μας ακολουθούσαν τα ζώα φορτωμένα τα σακκίδιά μας. Στις 6.30 ευρέθημεν στο Σταυρό, ένα υψωματάκι με κρύο νερό και μέσα στα έλατα. Μέχρι εδώ ο δρόμος ήτο αρκετά ανηφορικός και ανώμαλος

και χωρίς κανένα ενδιαφέρον, εκτός από την μεγαλοπρεπή ανατολή του ηλίου, που την απολαύσαμε στη μέση του δρόμου από ένα υψωματάκι. Στις 7.15 ξεκινήσαμε, παίρνοντας το μονοπάτι για την πηγή Πριόνια. Το τμήμα αυτό της πορείας ήτο περισσότερο ενδιαφέρον. Δρόμος ομαλός, απ' εδώ αρχίζουν και χαίρεσαι το βουνό, τις πανύψηλες πλαγιές γεμάτες από οξυές, έλατα και ρόμπολα. Περνούμε όλο μέσα από το δάσος. Αργότερα αριστερά μας αφίνομε ένα μονοπάτι που οδηγεί στη Μονή Αγίου Διονυσίου, που ευρίσκεται στο βάθος μιάς ρεματιάς με άφθονη πρασινάδα και πιο ύστερα δεξιά αφίνομε άλλο μονοπάτι που οδηγεί στη Σπηλιά των Μουσών, που ευρίσκεται πάνω στα υψώματα μέσα στα έλατα. Στις 9.40 ευρέθημεν στην πηγή Πριόνια, καθισμένοι δίπλα στις ωραίες πηγές που μέσα από το πελώριο βράχο πετούν άφθονα κρυστάλλινα νερά. Εδώ γευματίσαμε με εξαιρετική όρεξη.

Η τοποθεσία, τα άφθονα νερά, τα έλατα και τόσα άλλα ευχάριστα μάς ετροποποίησαν το πρόγραμμα και έτσι για το καταφύγιο ξεκινήσαμε στις 3 μ.μ. αφού σπάσαμε το ρεκόρ στον ύπνο και στην τεμπελιά. Αυτή τη φορά, όσο προχωρούμε το μονοπάτι στριμώχεται σε στενά περάσματα, καβαλάει ρεματιές, σκαρφαλώνει φειδωτές κορδέλλες, ανήφορος, ανήφορος και πάλι ανήφορος και όλο ανήφορος. Αργότερα πίσω μας χαμηλώνει η θάλασσα και μπροστά μας υψηλά πίσω απ' τα δένδρα υψώνεται ο Μύτικας και το Στεφάνι, με χιονισμένες πλαγιές και με κοκκαλιάρικες μύτες. Στις 7.45 ευρέθημεν στο Καταφύγιο όπου μας υποδέχθησαν με ζητωκραυγές μιά και έξι ορειβάται του Ε.Ο.Σ. Θεσσαλονίκης, που είχαν φθάσει την προηγούμενη μέρα και

μάς προσέφεραν από ένα ζεστό τσάι.

Το καταφύγιο έχει υψόμετρο 2.100 και είναι χτισμένο στην άκρη ενός γκρεμού. Έχει μπροστά μεν μιά μεγάλη χαράδρα και τη θάλασσα στο φόντο, αριστερά δε τις πανύψηλες κορφές της Ελλάδος. Εδώ αφού αναπαυθήκαμε, φάγαμε και τακτοποιήθηκε ο καθένας όσο μπορούσε, μπήκαμε στο καταφύγιο για ύπνο, τόσο νωρίς που κείνην την ώρα στην πόλη είμαστε έτοιμοι για να βγούμε έξω για περίπατο ή για μιά συνάντηση.

Την Δευτέρα στις 4, σχεδόν σκοτάδι, που μόλις μπροστά μας διακρίναμε τον οδηγό, ευρέθημεν σκαρφωλωμένοι στον ανήφορο για τις κορφές. Στα πρώτα βήματά μας παραιτείται ο πιο ηλικιωμένος της ομάδος μας και επιστρέφει στο καταφύγιο, για να... υπογράψει την παραίτησί του. Μετά μισή ώρα πορεία ήρχισε να γλυκοχαράζει, αργότερα φθάσαμε στις πλαγιές της Σκάλας.

Το κρύο όσο προχωρούμε το αισθανόμεθα ακόμη περισσότερο, που άθελα και παρά το δύσκολον σημείον της πορείας επιταχύνομεν τα βήματά μας για να ζεσταθούμε. Σε λίγο ευρέθημεν στη ράχη της Σκάλας. Εδώ θαυμάζομε την ανατολή του ηλίου μ' όλη τη μεγαλοπρέπειά της από υψόμετρο 2.700. Αυτή τη φορά είμαστε περισσότερο ευχαριστημένοι, διότι με τις πρώτες ακτίνες ήρχισε να υποχωρή το κρύο που μέχρι εκείνη τη στιγμή το είχαμε αισθανθή μέσ' τα κόκκαλά μας. Στις 6 ευρέθημεν στη Σκάλα. Απ' εδώ βλέπομε ολοκάθαρα τις κορφές Μύτικα και Στεφάνι που είναι χωρισμένες η μιά απ' την άλλη με μιά κάθετη σπαθιά. Τα υψώματά των έχουν διαφορά ολίγα μόνον μέτρα, 2918 ο Μύτικας, 2911 το Στεφάνι. Απ' εδώ τίποτε άλλο δε βλέπεις από γκρεμούς και γυμνούς βράχους που

στέκονται μπροστά σου σαν γίγαντες με απότομη και ανατριχιαστική κλίση. Για μια στιγμή διερωτάται κανείς: Μπορεί ο άνθρωπος να φθάση στην κορφή; Οι υπολογισμοί αυτοί ηνάγκασαν να παραιτηθούν άλλοι δύο. Οι λοιποί, αφού αντικαταστήσαμε τις αρβύλες με τα λαστιχένια παπούτσια, ξεκινήσαμε για τη κορφή Μύτικα. Για ν' ανεβούμε στην κορφή έπρεπε πρώτα να κατεβούμε μια απότομη κλίσι. Αυτή τη μεγάλη κλίσι την κατεβήκαμε, άλλοτε σερνάμενοι, άλλοτε ακροβατούντες και άλλοτε σφιχτοπιασμένοι ο ένας με τον άλλον. Σε λίγα λεπτά φθάσαμε στην πλαγιά του Μύτικα και αρχίσαμε την αναρρίχηση για την κορφή. Σ' αυτό το σημείο της πορείας κανείς δεν ομιλεί. Έπαυσαν και τα καλαμπούρια. Καθένας φροντίζει και προσέχει για τον εαυτό του και κατόπιν για τον πλαγινό του. Λόγω του κινδύνου, η θέσις της δεσποινίδος είναι πιο ενοχλητική και επικίνδυνη εις όλους. Κάνεις ένα βήμα και καταρακυλάνε ένα σωρό πέτρες. Πιάνεσαι απ' ένα βράχο, σου μένει ο μισός στο χέρι.

Στις 7.35 ευρέθημεν στην κορυφή Μύτικα εκτός από τον οδηγό και οι εξής: Μ. Παπαγιάννη, Μ. Γεωργόπουλος, Χρ. Κολωνιάρης, Χρ. Χρήστου και ο υποφαινόμενος. Απ' εδώ για πρώτη φορά στη ζωή μας από υψόμετρο 2918 απολαύσαμε ένα τόσο εξαιρετικό ορίζοντα που έβλεπε καθένας μακριά, πολύ μακριά, όσο του επέτρεπε η δύναμις της οράσεώς του. Μετά ολιγόλεπτον ανάπαυσιν, κατόπιν ομαδικής παραιτήσεως τριών, ο Κολωνιάρης και ο υποφαινόμενος, έχοντες μπροστά τον οδηγό, ξεκινήσαμε για το Στεφάνι, αφήνοντες τους παραιτηθέντας να μάς περιμένουν στον Μύτικα. Κατεβαίνομεν τον Μύτικα από μιά άλλη πλευρά και αρχίζομε την αναρρίχηση

για το Στεφάνι. Αυτή τη φορά οι κίνδυνοι και τα εμπόδια είναι πολύ περισσότερα. Φθάνομε σ' ένα πέρασμα που ο φόβος του ιλίγγου είναι πιο άγριος απ' τις άλλες φορές. Απ' εδώ βλέπομε ολοκάθαρα σε βάθος αρκετά εκατοντάδες μέτρα τα Καζάνια που χάσκουν δεξιά και αριστερά έτοιμα για να σε χάψουν. Μα πραγματικός άθλος είναι το πέρασμα από τα πρώτο υψόμετρο στο δεύτερο υψόμετρο του Στεφανιού, όπου ευρίσκεται ο θρόνος του Διός.

Το σημείο αυτό το περάσαμε σερνάμενοι με τα τέσσαρα σα να μάς υποχρέωναν οι θεοί γονατιστοί να πατήσωμε τα λημέρια τους. Στις 8.45 ευρέθημεν στη δυσκολώτερη κορυφή της Ελλάδος, στο Στεφάνι. Απ' εδώ πολύ κοντά μας στην κορυφή του Μύτικα βλέπομε τους άλλους τρεις και ζητωκραυγάζομε για την υπαίθριο ζωή. Καιρός εξαιρετικά καλός. Ημίγυμνοι παίρνομε το ηλιόλουτρό μας. Καθισμένοι στο Θρόνο παίρνομε το πρόγευμα. Μετά το ευχάριστο πρόγραμμα, το δυσάρεστο ήτο να ξαναπάμε πίσω στο Μύτικα για να πάρωμε τους άλλους τρεις που μάς περίμεναν με αγωνία. Στις 9.35 ευρέθημεν στην κορυφή Μύτικα και αφού πήραμε τους άλλους τρεις ξεκινήσαμε για τη Σκάλα προς συνάντησιν των δύο άλλων και στις 11.15 ευρέθημεν στο καταφύγιο. Το απόγευμα αυτής της μέρας συγκεντρωθήκαμε όλοι γύρω από μιά λαμπρή φωτιά έξω από το καταφύγιο. Όσο βράδυναζε τόσο και η φύσις γινότανε πιο ωραία. Τριγύρω μας όλα είχαν πάρει φαντασμαγορική όψη. Σε λιγάκι είχαμε και πανσέληνο. Το φεγγάρι τώχαμε απέναντί μας με δυό πήχες ανοιχτό το στόμα και γελούσε μαζί μας, σα να παρακολούθουσε τη συζήτησή μας. Την επομένη με λύπη αφήσαμε τη ξέγνοιαστη ζωή του κατα-

φυγίου και πήραμε τον κατήφορο. Περνώντας από δάση, πηγές, στρούγγες και κοπάδια φθάσαμε στη σπηλιά του Ιθακησίου, που είναι ένας εξώστης κρεμασμένος πάνω απ' τη χαράδρα. Αριστερά ο Θερμαϊκός ολοστρόγγυλος και μπροστά της, 700 μέτρα παρά κάτω στο βάθος, το μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου κρυμμένο με τους κόκκινους τρούλλους του μέσ' στα δένδρα, σα φράουλα κάτω απ' τα φύλλα της. Στο βράχο που στεγάζει η σπηλιά, ο Ιθακήσιος έχει ζωγραφίσει τα ονόματα των Μουσών και το μονόγραμμά του ανάμεσα σε μιά παλέττα και μιά λύρα. Εδώ ο κ. Ιθακήσιος μάς υπεδέχθη αδελφικά σα να μάς γνώριζε πολλά χρόνια. Δεν ήξευρε πώς να μάς περιποιηθή. Μας προσέφερε καλοφτιαγμένο καφέ με τα χέρια του για ξεκούρασμα, φέτα για τη χώνευση και ρυζόγαλο για επιδόρπιο. Μετά δίωρον στάσιν, με λύπη αφήσαμε την εξαιρετικά ευχάριστη παρέα του κ. Ιθακησίου και καθ' όλην την διαδρομήν επαναλαμβάναμε τα ανέκδοτα και τόσα άλλα ευχάριστα που μάς τα είχε διηγηθή με τόση χάρη για να μάς κρατήση καλή συντροφιά.

Η διαδρομή της επιστροφής από την πλευρά της σπηλιάς ήτο εξαιρετική. Περνάς από ένα δάσος απέραντο και τόσο πυκνό από οξυές που νομίζεις πως νύχτωσε, λουλούδια που δεν έχεις ξαναδή ποτέ, που μοσχοβολά ο τόπος.

Στις 3.45 φθάσαμε στο Λιτόχωρο και στις 7 μ.μ. μετά ένα θαυμάσιο και πρωτότυπο εις εμφανίσεις θαλασσινό μπάνιο, μας παρέλαβε το τραίνο για τη Θεσσαλονίκη. Στις 9.30 με πόση λύπη εγκαταλείψαμε το τραίνο και την ευχάριστη παρέα και τραβήξαμε καθ' ένας χωριστά για το παχνί του.

ΜΕ ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Η άνοιξη στην κορυφή του Ολύμπου

(Για τον Όλυμπο έχουν γράψει κείμενα όχι μόνο άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών, ποιητές και λογοτέχνες, αλλά και περιηγητές, ορειβάτες, φυσιολάτρες και άνθρωποι που τον επισκέφθηκαν αυτοπροσώπως. Το μυθικό βουνό τροφοδοτεί απλόχερα και αφειδώλευτα τη δημιουργική φαντασία, κεντρίζει εύστοχα το δαιμόνιο πνεύμα για πνευματική δημιουργία και δίνει μια ιδεώδη έμπνευση στους επισκέπτες όλων των εποχών να τον υψώσουν με τα φτερά της λογοτεχνίας και να τον στεφανώσουν με πνευματικό στεφάνι. Έτσι μερικές γραπτές εντυπώσεις ξεφεύγουν από τον χαρακτήρα των τυποποιημένων και απλών περιγραφών και γίνονται πηγαία και αυθόρμητα έργα που μιλούν αναλλοίωτα και εύγλωττα στις καρδιές για το μεγαλείο του Ολύμπου.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Θεσσαλονίκης, σε συνέχειες στις 7 και 13 Ιουλίου 1939. Έχει τίτλους: «Η άνοιξη στην κορυφή του Ολύμπου. Η χαρά της υπαίθρου. Κατασκήνωσις μπροστά στο θρόνο του Δία. Ανάμεσα στα κρουσταλλιασμένα χιόνια που λιώνουν. 15 άνθρωποι μέσα στα σύννεφα. Επάνω τα απόκρημνα ύψη και κάτω ο ήλιος του χάους» και «Στις κορυ-

φές του Ολύμπου. Εντυπώσεις μιας εκδρομής. Κατάβασις στα Καζάνια. Αρχίζει με καλούς οιωνούς. Κι ένα θλιβερό δυστύχημα. Χαιρετισμός της ημέρας από την σκεπή της Ελλάδος». Συντάκτης του είναι ο δικηγόρος Γ. Πανάγου.)

Ξεκίνησε από τους πρόποδας, από την μικρή κορυφή του Σταυρού, από το Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου, από τις μυστικές κρύες πηγές που αναβλύζουν μέσα στα φαράγγια, στις ρίζες των βράχων και φρέσκια, δροσερή και αισιόδοξη, αναμαλλιασμένα από τις πνοές των ανέμων και ξαναμμένα ανέβηκε μόλις αυτές τις ημέρες πάνω στα ψηλά οροπέδια του γέρο-Όλυμπου, η Άνοιξη.

Δεν ήμουν ν' ακούσω, μα πρέπει να υποθέσουμε πως τον ερχομό της θα τον δέχτηκαν με ψιθυρισμούς ανακούφισης οι νύμφες των δασών και των πηγών, οι φαύνοι κι όλες οι μικρές εκείνες θεότητες που εξακολουθούν ακόμα να μένουν στην παλιά κατοικία των θεών.

Επάνω εκεί στάθηκε, έριξε την ματιά της ένα γύρω κι ύστερα με το υπέροχο μειδίαμά της σκόρπισε απλόχερα τα μάγια της. Ανάμεσα από τα κρουσταλλιασμένα χιόνια που λιώνουν ξεπετάχτηκε το γρασίδι σαν βελούδο πάνω στην επιδερμίδα της Σκούρτας και πάνω από τραχές και νευρώδεις ρίζες ύψωσαν το ντελικάτο ανάστημά τους λουλούδια σε άπειρη ποικιλία. Ξεπετάχτηκαν ολόδροσα μυρωμένα, ολοκάθαρα, γεμάτα χυμούς που στο φίλημα του ήλιου θα δώσουν στα πέταλα τα ονειρώδη εκείνα χρώματα και σχήματα.

Έτσι την αισθανόμεθα την Άνοιξη σε ύψος 2200 πάνω στην κορυφή της Σκούρτας, δεκαπέντε άνθρωποι

που ξέφυγαν από το καμίνι της πόλης. Ξεκινήσαμε τέσσερες το πρωί από το Λιτόχωρο κ' ύστερα από έντεκα ώρες πορεία ανάμεσα από φαράγγια και δάση ξεκουραζόμαστε εδώ απάνω λουσιμένοι από το φως του δειλινού, από τον ανάλαφρο δροσερό αγέρα, από τα μύρα της χλωρίδας του Ολύμπου.

Στα μέλη του σώματός μας και στις ψυχές μας χύνεται θεία γαλήνη. Μου φαίνεται πως αρχίζει η μετουσίωσή μας, με το πλησίασμα της μάνας γης. Ακριβώς απέναντί μας, ανάμεσα από ένα διαφανή πέπλο άσπρου σύννεφου, προβάλλει η σιλουέττα της Στεφάνης και του Μύτικα, της πιο ψηλής κορυφής της Ελλάδος και της Βαλκανικής. Η μάζα τους είνε ανάλαφρη κ' έχεις την εντύπωση πως αποτελείται από ρόδινους σταλαχτίτες, ρουμπίνια ατίμητα σε βασιλικό διάδημα. Από κάτω μας η μεγάλη φάραγγα, βάθους πάνω από χίλια μέτρα, που σχηματίζουν όλες οι ψηλές κορυφές του Ολύμπου.

Αφήνουμε τη ματιά μας και πλανιέται αδέσποτη στ' ακρογιάλια του Θερμαϊκού και της Χαλκιδικής, προς τα βουνά και τους κάμπους, που χάνονται, έτσι καθώς είναι δέιλι, σαν σε όνειρο μέσα σε μια αχλύ. Πλαγιασμένος με το πλευρό πάνω στο γρασίδι, παρατηρώ τους συνοδοιπόρους μου. Τι ανάλαφρα που αναπνέουν τώρα και πόσο είναι καλή και ανθρώπινη η ματιά τους. Φτωχά μου παιδιά, φτωχοί μου άνθρωποι, ξέρω πως νοσταλγείτε την καλωσύνη, γιατί την έχετε στο αίμα σας. Δεν ζητάτε παρά ευκαιρία για να εκδηλώσετε τους θησαυρούς της ψυχής σας. Η αθλιότητα της πόλης, το καθημερινό λαχάνιασμα, είναι ο μεγάλος ένοχος που σας αδικεί και σας παρουσιάζει κακούς,

δειλούς και ύπουλους, ανίκανους για κάτι ψηλό και μεγάλο, για κάτι ανθρώπινο. Τώρα που σας βλέπω λυτρωμένους, καταλαβαίνω τι υπέροχο πράγμα είναι αυτό που λέγεται άνθρωπος. Ας μου μείνη αυτή η αισιοδοξία κι όταν θα κατέβω στην πόλι και για πάντα.

Σε λίγο ακούμε τα κουδούνια των μουλαριών που φέρουν τις αποσκευές και τα τρόφιμα για τέσσερες μέρες. Από δω και πάνω δεν έχει μονοπάτι και πρέπει να σταματήσουν. Πρέπει με ένα βάρος 20-30 οκάδες στον ώμο να περάσουμε το διάσελο του Γιαγκούλα, να σκαρφαλώσουμε στο απότομο φρύδι της πλαγιάς, που φέρνει στο οροπέδιο του Προφήτη Ηλία και να κατασκηνώσουμε μπροστά στο θρόνο του Δία. Έργο βαρύ και... επικίνδυνο, μα εμάς τώρα μας τραβούν τα ύψη και τίποτα δεν είναι ικανό να μας σταματήσει. Η κυρία Παπακωστή βρίσκει την ευκαιρία να βγάλει ένα παραινετικό λογύδριο προς τον σύζυγό της, ο οποίος εδώ και λίγη ώρα αρχίζει... να κλωτσάει. Ο αρχηγός κ. Σ. Μαυροσκούφης κατανέμει τα βάρη και δίνει το σύνθημα της ανάβασης.

Τα νεύρα τεντώνονται, η θέληση φτάνει στο κατακόρυφό της, οι αρβύλες τρίζουν και ακούγεται ο γδούπος των λιθαριών που ξεκολλούν και κατρακυλούν στα βάθη της φάραγγας. Ανασαίνουμε βαρειά και διακεκομένα. Τα πρόσωπα ανάφτουν.

Ο οργανισμός μας βρίσκεται σε συναγερμό με τις αισθήσεις άγρυπνες. Από πάνω μας τα απόκρημνα και ανεμοδαρμένα ύψη, από κάτω ο ίλλιγος του χάους. Μα δεν μας καταλαμβάνει ο φόβος του ζώου που οδηγείται από το ένστιχτο να σωθή μόνον αυτό.

Δοκιμάζω τη μεγάλη χαρά διαπιστώνοντας την αν-

θρώπινη αλληλεγγύη. Αυτός που προηγείται από μένα με μια απλή απέριττη χειρονομία παίρνει το βάρος από το διπλανό του, που βρίσκεται σε πλήρη εξουθένωση και το φορτώνεται. Το ίδιο κάνει κ' ένας άλλος παρακάτω. Έτσι, λοιπόν, έτσι να χαρή η ψυχή μου. «Αίρειν τα βάρη αλλήλων».

Όταν η ψυχή λυτρώνεται, όλες οι εκδηλώσεις του ανθρώπου αποπνέουν άρωμα και τίποτα δεν είναι ικανό να καταβάλει το σώμα. Εμπρός παιδιά, με τις χειρονομίες σας αυτές δείχνετε το δρόμο ποια πρέπει να είναι η συμπεριφορά των ανθρώπων μεταξύ τους. Όλα αυτά που γίνονται σε ύψος 2400 μέτρων αποτελούν ένα κώδικα σοφού, που μα την αλήθεια, καλά θα κάνη κι ο κάμπος να τον δεχθή, αν δεν θέλει να πάη κατά διαόλου, ό,τι αποκαλούμε με κομπασμό ανθρώπινη αξία.

Νύχτα πια φτάνουμε στο οροπέδιο. Αι δυνάμεις μας χαλαρώνονται και τα δόντια χτυπούν από το κρύο. Βιαστικά στήνουμε την κωνική σκηνή μας κ' ύστερα από λίγο στριμωχμένοι δεκαπέντε άνθρωποι αισθανόμαστε τα βλέφαρά μας να βαραίνουν από τον ύπνο, παρ' όλο που πλαγιάζουμε σε νοτισμένο χώμα, προφυλαγμένοι από δύο ψηλές κουβέρτες μόνο. Έξω από τη σκηνή ο άνεμος μουγκρίζει, ψυχρός και αδυσώπητος.

Οι πρώτες αχτίδες του ήλιου που προβάλλει πίσω από το Άγιο Όρος γλυστρούν ανάμεσα από σχισμές της σκηνής και μας χαϊδεύουν τα πρόσωπα. Είμαστε εντελώς αρχαίοι...! Τριζοβολούν οι κλειδώσεις μας και τα κορμιά μας είνε σκευρωμένα. Στις εξ πρέπει να είμαστε έτοιμοι για την κατάβαση στα Καζάνια. Αυτά αρχίζουν ακριβώς εκεί που τελειώνει το οροπέδιο στη

βάση της Στεφάνης. Έχουν βάθος 700-800 μέτρα. Τα είπαν Καζάνια γιατί είνε πάντα γεμάτα από άσπρα σύννεφα που στροβιλίζονται στα βάθη, ώσπου να ξεφύγουν και να σκαρφαλώσουν στις κορυφές του Μύτικα και του Στεφανιού. Σαν φτάσουν εκεί διαλύονται σαν αλαφιασμένα κοπάδια από πρόβατα, κάτω από το μαστίγιο σφοδρών ανέμων. Ωρισμένες πλευρές τους είνε θαρρείς κομμένες με μαχαίρι και απολύτως αδιάβατες. Εμείς πρόκειται να κατεβούμε από τη μεριά του Στεφανιού κι από τα Ζωνάρια. Δεν είνε ο πιο εύκολος «δρόμος»... προκειμένου μάλιστα για ομαδική κατάβαση. Ως τώρα κατέβηκαν σ' αυτά μεμονωμένα άτομα ή δύο- δύο το πολύ, δέκα όμως άνθρωποι για πρώτη φορά θα τα κατεβούν και υπάρχει κίνδυνος. Μια πέτρα αν ξεκολλήσει από την αρβύλα ενός είνε ικανή οσοδήποτε μικρή κι αν είνε με την ταχύτητα που αναπτύσσει κατρακυλώντας να παρασύρη όλους.

Από τα χείλη των Καζανιών σκύβουμε κι αναμετρούμε τα βάθη τους. Κάτω κοχλάζουν τα σύννεφα και πιο πέρα από ένα μαύρο σύννεφο ξετινάζονται αστραπές και βροντές. Προ παντός βροντές. Αυτές παίρνουν την έκταση κοσμογαλασίας καθώς δυναμώνουν με τις πέντε-εξ αντηχήσεις. Ακούς τη βροντή στην αρχή, έπειτα επαναλαμβάνεται από την αντήχηση πιο δυνατή για να επακολουθήσει σειρά αντηχήσεων που σβύνουν στα χάη μέσα σε μια καταπληκτική σκηνοθεσία. Κι όλα αυτά κάτω από τα πόδια μας. Από πάνω ο γελαστός ήλιος κι ο γαλάζιος ουρανός. Λένε πως κάποτε ένας καλόγερος έκαμε τάμα στην Παναγία ή στον Προφήτη Ηλία, δεν ξέρω ακριβώς, να περάση το χειμώνα του εδώ πάνω. Τώπε και το έκαμε. Ταμπουρώθηκε με αρ-

κετά τρόφιμα μέσα σε κάτι βράχους. Μα σαν ήλθε η άνοιξη τον βρήκαν νεκρό. Δίπλα του βρήκαν ένα σημείωμα που έγραφε: «πεθαίνω από την πολλή βοή». Ποιος ξέρει τι κοσμοχαλασιά θα κάμνη τους χειμερινούς μήνες ο εξοργισμένος Δίας, σ' αυτά εδώ τ' ανεμοδαρμένα ύψη.

Η κάθοδός μας αρχίζει με καλούς οιωνούς. Κάνουμε επίκληση στους θεούς και ειδικότερα στον Ήφαιστο, που φαίνεται τα Καζάνια ν' αποτελούν την ιδιαίτερη περιοχή της δραστηριότητάς του. Ένας πελώριος αετός εμφανίζεται, ζυγιάζεται σε λίγο από πάνω μας κ' ύστερα από μερικές μεγαλοπρεπείς βόλτες χάνεται προς δυσμάς.

Στην αρχή πάμε πρίμα, μα να που αρχίζουμε ν' ανησυχούμε εξ αιτίας του κ. Τσιλιμπίλι. Είναι ο νεώτερος της ομάδας. Εφρόντισε ν' αρματωθή σαν αστακός. Δεν του λείπει τίποτα. Σουγιάδες, σφυρίχτρες, σκηνιά, αρβύλες με καρφιά σαν δόντια λύκου κι ό,τι άλλο φαντασθής. Ακόμα βελόνες και ράμματα και διάφορες σκόνες για σούπα, για το πλύσιμο των πιάτων ή για να εξοντώνει τα έντομα. Έτσι, καθώς είναι κοντόχονδρος, βαρυνασάινει χωρίς να χάνει ποτέ το θάρρος του. Έχει μια πολύ κακή συνήθεια όμως. Κατρακυλάει τις πέτρες. Ως την ώρα έχει κατρακυλίσει μισό τόνο. Μια απ' αυτές βρήκε την δλίδα Νόρα Πιεράκου ευτυχώς ελαφρά, μια άλλη μου έσπασε τα γυαλιά κι όσο κατεβαίνουμε τόσο το ενεργητικό του κ. Τσιλιμπίλι αυξάνει.

Βρισκόμαστε ακριβώς στη μέση. Η δουλειά τώρα γίνεται πιο ζόρικια. Πριν ξεκινήσουμε αναπαυόμαστε. Ρίχνουμε το βλέμμα προς τ' απάνω και προς τα κάτω. Οι θεοί να βάλουν το χέρι τους. Ωστόσο, βρίσκουμε

κάποια ψυχαγωγία με τις επαναλαμβανόμενες αντηχήσεις. Οι μονοσύλλαβες λέξεις έχουν θαυμάσια απόδοση. Κ' έτσι ακούς τις λέξεις «ζλαπ», «κναβ», «σκλι», «μλαρ», «ζναρ», κ.λ.π., σε μια ατέλειωτη παράτα ν' αντιβουίζουν και να χάνονται στο άπειρο. Κάποιος ανακαλύπτει μια ελληνική λέξη χωρίς συλλαβή, τη λέξη «γρν» (γουρούνι). Το τι γίνεται είναι απερίγραπτο. Ο δικηγόρος κ. Ιωάννης Γωνιάδης και ο κ. Χρήστος Δημητριάδης την επαναλαμβάνουν σε χίλιους τόνους ντουέτο. Αυτό τους κάνει να ξεχνούν την κόπωση και τις δυσκολίες. Από εδώ και κάτω είχαμε ένα θλιβερό γεγονός. Κάποιος από την ομάδα από αδεξιότητά του ή κι από κόπωση γλύστρησε πάνω σε μια απότομη χιονισμένη πλαγιά και αφού διήνυσε κοντά σαράντα μέτρα διαγράφοντας κολοτούμπες έπεσε με τα μούτρα πάνω σε κάτι προεξοχές βράχων και τραυματίστηκε στα μπράτσα, στο κεφάλι και προ πάντων στο πρόσωπο, περισσότερο στο πάνω χείλος κ' ευτυχώς πολύ λίγο στο κάτω.

Ο κ. Μαυροσκούφης επενέβη αμέσως και χάρις στο πρόχειρο φαρμακείο τον επέδωσε και τον συνέφερε οπωσδήποτε. Το περιστατικό αυτό και τ' αστραπόβροντα που ολοένα πλησιάζουν μας χαλνούν κάπως το κέφι. Κ' έτσι η κάθοδός μας κι αργότερα η άνοδος μας βαρύνουν τα μέλη μας και την ανάσα. Ύστερα από οκτώ ώρες φτάνουμε στον καταυλισμό κατάκοποι, μα ικανοποιημένοι, γιατί χάρις στην ένταση της θέλησής μας φέραμε σε πέρας ένα τόσο δύσκολο εγχείρημα. Θαυμασμό επροξένησε η ακατάβλητη δλνις Νόρα Πιεράκου για την αποφασιστικότητα και το θάρρος της. Ήταν να την χαίρεσαι και η παρουσία της ενεψύχωνε όλους.

Αρχίζει να πέφτη η νύχτα. Έτσι, καθώς στεκόμαστε όρθιοι και σιωπηλοί παρατηρώντας αυτή την εναλλαγή, βλέπουμε τις σκιές μας να μακραίνουν, να μακραίνουν και να σκεπάζουν τους κάμπους. Εκεί κάτω η νύχτα σχεδόν έχει προχωρήσει. Είμαστε οι τελευταίοι απ' όλους τους Έλληνες που θα χαιρετήσουμε την υποχώρηση της μέρας. Σ' αυτούς που βρίσκονται στη σκεπή της Ελλάδας, όπως είνε οι κορυφές του Ολύμπου, οι θεοί επιφυλάσσουν αυτό το προνόμιο.

Ύστερα από ένα γεναίο δείπνο παρασκευασμένο από τον μαέστρο αρχηγό μας, στριμοχνώμαστε πάλι ο ένας στον άλλον, έχοντας για στρώμα την υγρασία των σχιστόλιθων κι αρχίζουμε τα ανέκδοτα, τα παραμύθια και τις εξωφρενικές διηγήσεις. Αρέσει η ιστορία για τον κ. Λαζάρ. Πρόκειται για ένα συμπολίτη μας, τον οποίο η ιστορία τον φέρει ότι ανέβηκε στον Όλυμπο με σκοπό να μάθη ξένες γλώσσες στους θεούς, και ειδικότερα στο Δία, για να τους είνε εύκολο να έρχονται σ' επαφή με τους σύγχρονους θνητούς στις μπερμπαντοδουλειές τους. Για αμοιβή ο κ. Λαζάρ ζητά να τον επιτρέψουν να κοιμηθή με την μαργιόλα την Αφροδίτη, γιατί μόνο αυτή μπορεί να κορέσει την σεξουαλική του πείνα. Ο Δίας κάνει ότι δέχεται, του παρουσιάζουν την Αφροδίτη και τους αφήνουν μόνους. Μα στην κρίσιμη στιγμή μπουκάρει όλο το Πάνθεο και μέσα σε ομηρικούς γέλωτες παίρνουν τα βέλη από τη φαρέτρα του Έρωτα και τα χώνουν σ' ένα ακατονόμαστο μέρος του σώματος του κ. Λαζάρ.

Έτσι προχωρεί η νύχτα, μια νύχτα του Γενάρη, ενώ έξω ουρλιάζουν οι άνεμοι. Φαίνεται πως οι θεοί απόψε έχουν σύναξη. Σαν προχωρήσουν στο συμπόσιό τους

κι' αρχίσουν να μεθοκοπούν, τα βλέφαρά μας τότε θα έχουν βαρύνη και δεν θα μας είνε δυνατόν να τους παρακολουθήσουμε.

Την άλλη μέρα εκτελέσαμε και το υπόλοιπον πρόγραμμα της εκδρομής. Ανεβήκαμε στο Μύτικα (ύψος 2.917 μ.) και κατά το απόγευμα ξεκινήσαμε για τη σπηλιά, όπου μένει ο ζωγράφος κ. Ιθακήσιος. Πέρασαμε μια πολύ ευχάριστη βραδυά κοντά στον άνθρωπο αυτόν, τον τόσο εξυπηρετικό για όλους τους ορειβάτες και την επομένη το πρωί κατεβήκαμε στο Λιτόχωρο.

ΕΠΤΑ ΜΕΡΕΣ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟ ΟΜΙΛΟ ΤΗΣ ΧΑΝΘ

(Η διάθεση και η επιθυμία για περιπέτεια οδήγησαν το Πάσχα του 1939 μια ομάδα του ορειβατικού ομίλου της ΧΑΝΘ-Θεσσαλονίκης, να περάσουν επτά μέρες στον Όλυμπο. Διανυκτέρευσαν στο καταφύγιο ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ και από εκεί επιχειρούσαν αναβάσεις στις κορυφές, μέσα σε ένα χιονισμένο και επικίνδυνο περιβάλλον. Ο Σ. Μαυροσκούφης δημοσίευσε τις εντυπώσεις στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Θεσσαλονίκης στις 11-5-1939. Από την περιγραφή ξεχωρίζει η αγάπη και ο σεβασμός των ορειβατών της εποχής εκείνης για τον Όλυμπο και τη φύση.)

Μια ομάδα του ορειβατικού ομίλου της Χ.Α.Ν.Θ. αποτελούμενη από τους: Γ. Φωκίδη, Α. Παπαδόπουλον, Ι. Γωνιάδη, Γ. Ιωαννίδη, Φοίβον Λέσσιον, Α. Λέσσιον, Μ. Καρύδη, Α. Καμπίτογλου, Ρ. Χασσίδ, Γ. Ηγουμενίδη, Γ. Δημητράκον και μένα έφθασε στο Λιτόχωρο την Τετάρτην πρωί και ξεκίνησε αμέσως για το καταφύγιο του Ε.Ο.Σ. Η διαδρομή απ' το Λιτόχωρο ως τα Πριόνια έγινε, όπως πάντα, σε 3 ½ ώρες περίπου, αλλ' απ' τα Πριόνια για το Καταφύγιο αφθονώτατο

χιόνι έκανε την ανάβασίν μας αρκετά κοπιαστική. Απ' τα Πριόνια δεν μπορέσαμε να φύγωμε παρά στις 5 η ώρα με τα σακκίδια και μερικά σκι στη ράχη. Στο καταφύγιο φθάσαμε στις 10 τη νύχτα. Η πόρτα του καταφυγίου εντελώς σκεπασμένη απ' το χιόνι, χρειάστηκε να σκάψουμε επί μία περίπου ώρα για να μπορέσωμε να την ανοίξωμε. Ξύλα ευτυχώς βρήκαμε άφθονα. Ο καιρός σ' όλη τη διαδρομή απ' το Λιτόχωρο ως το καταφύγιο ήτο θαυμάσιος. Το φεγγάρι που βγήκε κατά τις 8.30 μας βοήθησε στο πέρασμα της εντελώς παγωμένης πλαγιάς του καταφυγίου.

Πέμπτη 6 Απριλίου. Καιρός θαυμάσιος, οι κορυφές όλες ξεχωρίζουν σαν κομψοτεχνήματα στο βαθύ γαλάζιο ουρανό. Όλα είνε λουσμένα μ' ένα φως που πλημμυρίζει και θαρρεί κανείς πως μπαίνει στα σχήματα και τα εξωραΐζει και τα εξευγενίζει. Όλη τη μέρα μένομε κοντά στο καταφύγιο και χαιρόμαστε σχεδόν γυμνοί τις ζεστές θωπείες του Φοίβου Απόλλωνα. Όλοι μας είμαστε χαρούμενοι, αισθανόμεθα τον σωματικό και ψυχικό καθαρό, που γίνεται μέσα μας, μέσα στη θεία μεγαλοπρέπεια του βουνού. Αντιλαλούν οι χαράδρες και οι κορυφές απ' τις χαρούμενες κραυγές μας. Οι σκέψεις της ρουτίνας που επιβάλλει η ζωή στην πολιτεία φαίνονται σαν ν' ανήκουν σ' ένα απομακρυσμένο παρελθόν. Όλοι μας έχομε δοθεί στη γοητεία του ωραίου αυτού βουνού. Είνε σαν να έχωμε αφομοιωθεί από το περιβάλλον. Γίναμε ένα τμήμα του βουνού όπως τα δένδρα και τ' αγρίμια.

Παρασκευή 7 Απριλίου. Ξεκινάμε στις 9.45 για τις κορυφές. Το χιόνι πολύ βαθύ και πολύ μαλακό. Ως την κορυφή Σκάλα (2.850 μ.) κάναμε 4 ώρες ακριβώς.

Απ' την πλαγιά του καταφυγίου είδαμε εκστατικοί το φοβερά μεγαλειώδες θέαμα μιας χιονοστοιβάδος (ρουγγάδας) που, αφού ξεκόλλησε απ' τη βάση του Στεφανιού ξεχύθηκε σαν αχνιστός χείμαρρος στη χαράδρα με βουερό βρυχηθμό. Ύστερα από ολίγα λεπτά δεύτερη χιονοστοιβάδα μεγαλύτερη. Οι χαράδρες αντηχούσαν απ' τον τρομακτικό θόρυβο που είχε κάτι από καταιγίδα, από χιονοθύελλα, από σεισμό. Μία πελώρια «κορνίζα» επάνω στη Σκάλα κάνει την προσπάθεια για την κορυφή Μύτικα πολύ κοπιαστική. Γι' αυτό πηγαίνομε όλοι μας στο Σκολειό (2.905 μ.) ύστερα από πορεία μιας ώρας ακόμη βουλιάζοντας φοβερά στο χιόνι. Όλα σχεδόν τα ψηλά βουνά της Στερεάς Ελλάδος, Ηπείρου, Μακεδονίας και Θράκης ξεπροβάλλουν ένα- ένα, καθώς ανεβαίνομε στην κορυφή, καθ' ένα με το σχήμα του- προσωπικότητά του θάλεγε κανείς. Μια μεγαλειώδης παράταξις γύρω στον ορίζοντα, τριγύρω απ' τον γέρο Όλυμπο. Ο καιρός είναι έξοχος, ούτε ένα συννεφάκι στον ουρανό. Οι μορφές των συντρόφων μου λαμποκοπούν ηλιοκαμμένες. Το φως, ο ήλιος, το χιόνι δίνουν στα πρόσωπα ένα τόνο υγείας και χαράς. Ο Μύτικας και το Στεφάνι υψώνονται μέσα από το βάραθρο των Καζανιών με φοβερή μεγαλοπρέπεια. Νοτιοδυτικά οι κορυφές κάτασπρες με στρογγυλές ράχες χαμηλώνουν υποτακτικά προς την πεδιάδα της Θεσσαλίας. Όλη η ομάδα κατεβαίνει στη Γούρνα, που λέγεται Λάκκα του Σκολειού, εκτός από τον Γ. Δημητράκον και μένα που κάνομε μια εξαιρετικά απολαυστική κατάβαση με τα σκι. Στις 7.30 όλοι είμαστε στο καταφύγιο, όπου σε λίγο καταφθάνουν οδηγούμενοι από τον Κώστα Κούκουλη οι Ν. Ζαρούκας και Ζακ Κόβο. Ευχάρι-

στη βραδιά με τραγούδια και φουσαρμόνικες γύρω στη ζέστη του τζακιού που τροφοδοτείται διαρκώς με άφθονα ξύλα.

Σάββατο 8 Απριλίου. Η ανάβαση για τη Λάκκα του Σκολειού ευκολώτερη σήμερα γιατί έχουμε τα χθεσινά ίχνη. Έγινε σε μια ώρα και είκοσι λεπτά μόνον. Τρεις απ' την ομάδα έχουν σκι. Ο καιρός μάς ευνοεί σκανδαλωδώς! Ανάβαση με σκι στην κορυφή Σκολειό. Δύο- τρία μεγάλα σύννεφα ταξιδεύουν δυτικά απ' την κορυφή σχεδόν στο ίδιο ύψος με μας, σαν πελώρια τέρατα, αλλάζοντας διαρκώς σχήματα. Απ' τα Καζάνια ξεφεύγουν αραιά σύννεφα που μοιάζουν μάλλον με καπνό. Σχηματίζουν ένα τερατώδες προπέτασμα προς την πεδιάδα της Κατερίνης. Με τα κυάλια η Θεσσαλονίκη φαίνεται καθαρώτατα. Η κατάβαση με σκι ήταν πραγματική απόλαυση. Το βράδυ στις 12 ακριβώς κάναμε Ανάσταση γύρω από μια μεγάλη φωτιά που ανάψαμε έξω απ' το καταφύγιο πάνω στο χιόνι. Κάποιος απ' την ομάδα εξετέλεσε χρέη παπά και ψάλτου βοηθούμενος από μια Σύνοψη που είχαμε μαζί.

Κυριακή 9 Απριλίου. Ξυπνήσαμε νωρίς. Απ' την πόρτα του καταφυγίου ατενίζουμε τη θάλασσα που είναι σαν ένας χρυσός δίσκος, με το Άγιο Όρος στο βάθος που βγαίνει μέσα από την άχνα σαν ένα μυθικό νησί μετέωρο. Ξεκινάμε στις 9. Η ανάβαση ακόμη πιο εύκολη σήμερα γιατί τα ίχνη μας των προηγούμενων ημερών είναι παγωμένα. Λίγη συννεφιά και κρύο. Μέχρι τας 3 σκι και ηλιοθεραπεία στη Λάκκα. Επιστροφή στο καταφύγιο στις 4.

Δευτέρα 10 Απριλίου. Καιρός λίγο συννεφιασμένος. Γενική καθαριότητας καταφυγίου- κόψιμο ξύλων-

πλύσιμο πιάτων- ετοιμασία σακκιδίων. Μια ανεπαίσθητη μελαγχολία βαρύνει όλους μας που νοιώθουμε πως σε λίγο θα χωρισθούμε απ' το αγαπημένο μας βουνό, που αυτή τη φορά μας δέχθηκε τόσο γαλήνιο και τόσο φωτεινό. Είχαμε κάνει το καταφύγιο δεύτερο σπίτι μας, όλες οι γωνιές του μας είναι γνώριμες. Ζήσαμε μέσα εκεί ειρηνικά αδελφωμένοι σαν μια πρότυπη κοινωνία μακριά απ' τον εκνευρισμό του πολιτισμού. Έγραφα στο βιβλίο του καταφυγίου τις εντυπώσεις μου και όλοι μας το ξεφυλλίσαμε και ξαναβλέποντας τα γνώριμα γραψίματα και ονόματα θυμηθήκαμε παλιότερες αναβάσεις μας. Στις 2.30 όλα έχουν ετοιμασθή, όλα έχουν τακτοποιηθή στις θέσεις των. Βγάζουμε τα σακκίδια και τα σκι έξω. Με τον Φωκίδη κάνουμε μια τελευταία επιθεώρησι στην καθαριότητα και σβύνομε τη φωτιά στο τζάκι. Καθώς κλειδώνω τη σιδερένια πόρτα του καταφυγίου νοιώθω μια βαθειά λύπη. Στις 3 αρχίζουμε την κατάβαση. Τα σακκίδια βέβαια είναι πολύ ελαφρότερα τώρα. Κατεβαίνουμε τις απότομες χιονισμένες πλαγιές γλιστρώντας καθιστοί. Όλοι διασκεδάζουν και παίζουν σαν μικρά παιδιά, κ' έτσι η μελαγχολία της αναχωρήσεως χάνεται και οι χαράδρες αντηχούν απ' τις εύθυμες κραυγές και τα αθώα πειράγματα. Ο ουρανός καθαρίζει και πάλι, οι κορφές υψώνονται σαν θεόρατοι πύργοι προς τον ουρανό. Στα Πριόνια δεν μένομε παρά πέντε λεπτά και συνεχίζουμε για το μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου. Σε μισή ώρα παίρνουμε το μονοπάτι που κατεβαίνει για τη Μονή. Πυκνό δάσος από πανύψηλα ολόσια πεύκα που θυμίζουν τα γνωστά δάση του Βορρά. Η γη είναι στρωμένη μ' ένα μαλακό χαλί από τρυφερό πράσινο χορτάρι και

ξερά φύλλα, κι όλο αυτό κεντημένο από άπειρα λουλουδάκια. Το μονοπάτι διαρκώς κατεβαίνει και βυθίζεται στο πυκνό δάσος και οι γύρω πανύψηλες κορφές αντιθέτως υψώνονται περισσότερο και μας περιβάλλουν και μας απομονώνουν απ' τον κόσμο. Ένα μεγάλο κομμάτι γαλάζιου ουρανού επάνω μας και τίποτε άλλο. Ο ήλιος χάνεται πίσω απ' τις κάτασπρες κορφές δίνοντας ένα γλυκό τριανταφυλλί χρώμα στο χιόνι. Η μυρουδιά του δάσους, των ξερών φύλλων και των λουλουδιών μερικές στιγμές είναι τόσο έντονη που μας κάνει να αναπνέομε βαθειά. Έτσι, όπως κατεβαίνουμε και βυθιζόμαστε όλο και βαθύτερα στη χαράδρα ανάμεσα απ' τα πανύψηλα πεύκα που στέκονται σαν ευγενικοί ιππότες, έχουμε την εντύπωση πως πηγαίνουμε σ' ένα τόπο εξωτικό- ξεχασμένο.

Διανυκτερεύουμε αρκετά αναπαυτικά στο μοναστήρι, αφού αποτελειώσαμε ό,τι είχε μείνει ως τροφή στα σακίδιά μας.

Την Τρίτη με το μεσημεριανό τραίνο επιστρέφουμε στη Θεσσαλονίκη μας, ηλιοκαμμένοι και αφάνταστα ενθουσιασμένοι απ' τις 7 περίπου ευτυχισμένες μέρες που περάσαμε στ' ωραιότερο ελληνικό βουνό.

Σ. ΜΑΥΡΟΣΚΟΥΦΗΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Ο Όλυμπος και ο Ζεύς... σε σκίτσα της ζωής

(Το χρονογράφημα είναι δημοσιογραφικό κείμενο με λογοτεχνική χροιά, που σχολιάζει με εύθυμο και ελαφρό τρόπο τα επίκαιρα πολιτιστικά ή κοινωνικά ζητήματα. Στην Ελλάδα καλλιεργήθηκε κυρίως από τις στήλες του ημερήσιου τύπου. Στα προπολεμικά χρόνια, οι ημερήσιες εφημερίδες της Θεσσαλονίκης είχαν καθιερώσει μόνιμες στήλες καθημερινού χρονογραφήματος, όπου με συντομία ασχολούνταν και σχολίαζαν θέματα της άμεσης επικαιρότητας.

Στη στήλη «ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ», με τίτλο «Ο ΟΛΥΜΠΟΣ», δημοσιεύτηκε το πρώτο θέμα στην εφημερίδα «ΦΩΣ» της Θεσσαλονίκης στις 2-10-1936. Ο συντάκτης του πήρε αφορμή από μια πρόταση των εκδρομικών σωματείων να στηθεί στις κορυφές του Ολύμπου ένα άγαλμα του Δία. Στη στήλη « ΣΚΙΤΣΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ», με τίτλο «Οι θυμοί του Διός», δημοσιεύτηκε το δεύτερο θέμα στην εφημερίδα «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» στις 11-6-1939. Ο συντάκτης αντλεί το θέμα του από τις καλοκαιρινές μπόρες και καταιγίδες που χαλάνε το πρόγραμμα των εξοχικών νυκτερινών κέντρων διασκέδασης.)

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο Όλυμπος

Αυτή η Ομοσπονδία των εκδρομικών σωματείων καλά θάκανε να μας άφινεν ησύχους. Εκείνοι που την διοικούν δεν έχουν ούτε φαντασία ούτε γούστο.

Να τι σκέφθηκαν: Να στήσουν απάνω στην κορφή του Ολύμπου μια τεράστια «κεφαλή του Διός». Για να φαίνεται από μακρυνά ο πατέρας των ανδρών και των θεών, για να ξεπροβάλλη απάνω από τα βράχια και τα χιόνια η κεφαλή του εριγδούπου και να εμπνέη το δέος... Με δύο λόγια ζητούν να διαπομπεύσουν τον Όλυμπο.

Πρώτα-πρώτα, για μας που τον έχομεν απέναντι και τον βλέπομεν άλλοτε θολό, σβυσμένο στην καταχνιά και άλλοτε σα δουλεμένο στην πολύτιμη πέτρα, όλο στυλβηδόνες και μαρμαρυγές, μέσα στη διάφανη ατμόσφαιρα, ο Όλυμπος δεν μας θυμίζει αρχαία Ελλάδα. Μπορούμε να το πούμε ορθά, κοφτά: Δεν τον αισθανόμαστε σαν κατοικία των θεών. Είμαστε νεοέλληνες. Η κληρονομική μνήμη δεν φτάνει ως εκεί. Μόνον διανοητικά, μόνον έμμεσα κι' από ιστορικά αναγνώσματα μπορούμε να «ιδούμε» τον Δία, την Ήρα και την Αθηνά, πέρα στον ορίζοντα. Ο Όλυμπος μας συγκινεί μόνον σαν θέαμα και σαν κοιτίδα της κλεφτουριάς. Πολύ βαθύτερα μας συγκινούν αυτοί οι νέοι θρύλοι των ραγιαδων και των αγωνιστών που φαντάζονταν τον γίγαντα Όλυμπο να μαλλώνη με τον αντικρυνό τιτάνα, τον Κίσσαβο.

Και για να είμεθα ακόμα πιο ειλικρινείς, πολύ περισσότερο μας συνεκίνησεν η μάχη που έδωσε μιαν αυγή, αυτού απάνω στη Λυκόβρουσι, καθώς ώρησε με

το γιαταγάκι στο στόμα, για να δεχθή τη σφαίρα κατακούτελα, παρ' όλες τις ομηρικές αναμνήσεις. Πρέπει νάναι κανείς καθηγητής της αρχαίας ελληνικής στο Πανεπιστήμιο ή Γερμανός αρχαιολόγος και πεζοπόρος, που ενοστάλησεν όλη του τη ζωή τα ηλιοφώτιστα «νότια», για να μπορέση να διακρίνη τον Δία.

Ίσως να πλανώνται κάτι θρύλοι αόριστοι, ίσως να συντελή κι' η προαιώνια δόξα, που ντύνει τον Όλυμπο με ωραιότητες ανέφικτες και τον κάνει να διαφέρει τόσο πολύ από τον πεζότατο εκείνο Χορτιάτη, που κανείς δεν σκέφθηκε να τον τραγουδήση. Αλλ' οπωσδήποτε, η κεφαλή του Διός δεν μας χρειάζεται. Θα φαντάζη σαν ένα τεράστιο, απίθανο κι' απροσδόκητο σπυρί. Και θα γελοιοποιήση τους θρύλους.

ΠΕΤΡΟΣ ΦΩΤΕΙΝΟΣ

ΣΚΙΤΣΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Οι θυμοί του Διός

Μα απέθανε πράγματι ο Ζεύς; Οι ορειβάται που ανήλθον εις την τελευταίαν κορυφήν του Ολύμπου, βεβαιούν ότι ουδαμού ανεύρον τα ίχνη του βασιλέως των αρχαίων θεών. Αλλ' αν τα ίχνη του δεν υπάρχουν εις τον Όλυμπον, τα έργα του... υπάρχουν και παραυπάρχουν εις την Θεσσαλονίκην και ολόκληρον την Ελλάδα. Ο νεφεληγερέτης Ζεύς πιθανώτατα να εξεδιώχθη από τον Όλυμπον. Αλλά σαν έκπτωτος μονάρχης δεν παρητήθη των δικαιωμάτων του. Φεύγων παρέλαβε και ένα μέρος της ακολουθίας του. Οι βροντές, οι κεραυνοί και τα νέφη τον ηκολούθησαν με πίστιν. Που εγκαταστάθη; Άγνωστον. Πάντως από την Ελλάδα δεν έφυγε. Εκρύβη κάπου και κάθε τέτοιαν εποχήν, στην έναρξη ακριβώς

της θερινής σαιζόν, εξαπολύει τους «ατάκτους» του διά να τα κάμουν θάλασσαν.

Τα θερινά κέντρα- διά να μην ενθυμηθώμεν και την παραγωγή- μαζί με τα θέατρα πληρώνουν ακριβά τα πείσματα του έκπτωτου βασιλέως των θεών... Δεν είδατε το δράμα του θεατρίνου; Τι έκαμεν εις τον Δία ο ταλαίπωρος άνθρωπος, ώστε από θιασάρχης αξιοπρεπής να μεταβληθή εις... αρχηγόν των αθιγγάνων και να μεταφέρεται αδιακόπως από το θερινόν εις το χειμερινόν θέατρον και τανάπαλιν; Χριστιανός βέβαια είναι ο άνθρωπος, αντίθετος κατά τεκμήριον της ειδωλολατρείας. Αλλ' εις τον βωμόν της χαρούμενης αρχαϊκής θρησκείας έχει προσφέρει πάρα πολλά. Δεν είναι μικρά, πράγματι, η υπηρεσία της διατηρήσεως των ... αυλητριών και των χορευτριών, που αποτελούν ένα σύγχρονον μπαλέττο. Όπως η γύμνια του ελληνικού θεάτρου είναι μια απόδειξις σεβασμού προς το αρχαίον ελληνικόν κάλλος, προς το οποίον ο εξαίρετος εκείνος Ζευσ είχε τρομεράν κλίσιν. Έπρεπε λοιπόν να είναι ευχαριστημένος με τον θεατρώνην, όπως και με τους διευθυντάς των εξοχικών κέντρων. Διότι και αυτοί διέτηρησαν την παράδοσιν και- όπως λέγουν οι άνθρωποι, που έχουν την κακήν έξιν να παρακολουθούν τας πράξεις των άλλων- εις πολλά εξοχικά κέντρα αναζούν συχνά αι νηρηίδες, αι αμοδρυάδες και αι νύμφαι, τας οποίας, επίσης συχνά, θεώνται να καταδιώκουν οι σάτυροι, πρόσωπα αναμφισβητήτως της απολύτου εμπιστοσύνης του πατρός των θεών, εφ' όσον τους επέτρεπε να συντροφεύουν ένα από τα πολλά ... εξώγαμα τέκνα του, τον θαυμάσιον εκείνον θεόν της χαράς, τον Διόνυσον.

Καλύτεραν λοιπόν συμπεριφοράν εδικαιούνται ν' αναμένουν οι ταλαίπωροι αυτοί ιερείς της αρχαίας θρησκείας και κυρίως οι θεατρώναι. Αλλά ματαιίως. Ο Ζεύς είναι δυσηρεστημένος και θέλει φαίνεται θυσίας διά να εξευμενισθή. Πολύ δε φοβούμαι, ότι αι θυσίαι αυταί πρέπει να είναι ανθρώπινοι. Οπότε... τι χαρά δια το ελληνικόν θέατρον και τι πρόοδος κατόπιν! Υπάρχει, βλέπετε, πολύς κόσμος κατάλληλος να χρησιμοποιηθή εις μίαν ή δύο εκατόμβας και όχι πλέον κατάλληλος δια να εμφανίζεται επί σκηνής...

T. ΟΙΚ.

ΑΠΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Η ορειβασία, τα καταφύγια, ο τουρισμός και ο Όλυμπος στη δεκαετία του '30

Ο Όλυμπος είναι μια πολύ μεγάλη πρόκληση, ένας ιδανικός τόπος και μια θαυμάσια εναλλακτική λύση πάνω στην οποία καλείται και μπορεί να επενδύσει ο τουρισμός. Ταυτόχρονα όμως είναι και μνημείο της μυθολογίας, της ιστορίας και του πολιτισμού, που έχει ανάγκη από προβολή και προστασία, έτσι ώστε οποιαδήποτε παρέμβαση και ενέργεια για την ανάπτυξη του πρέπει πρωτίστως να διασφαλίζουν το φυσικό περιβάλλον από τις άστοχες ανθρώπινες παρεμβάσεις.

Κατά τη δεκαετία του '30 άρχισε δειλά- δειλά η ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού του Ολύμπου και ιδιαίτερα του Λιτοχώρου. Αυτό ήταν αποτέλεσμα πολλών παραγόντων. Το 1928 ιδρύθηκε ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος (ΕΟΣ) Αθηνών και γρήγορα δημιουργήθηκαν ορειβατικά τμήματα (παραρτήματα) σε πολλές πόλεις της Ελλάδας, που υπάγονταν στο Κεντρικό Συμβούλιο Αθηνών. Στη Θεσσαλονίκη το τμήμα του ΕΟΣ δημιουργήθηκε το 1930 από ομάδα ρομαντικών φυσιολατρών, που σκοπό είχαν να ανακαλύψουν τα μυστικά της φύσης και να νοιώσουν το μεγαλείο της. Η καλλιέργεια της αγάπης και ο σεβασμός προς

την ορεινή φύση εντάσσονταν στις δραστηριότητες των ορειβατικών αυτών ομάδων. Για πρώτη φορά στη Θεσσαλονίκη συστάθηκε στα 1930 Γραφείο Τουρισμού και στις μεγάλες πόλεις ιδρύθηκαν φυσιολατρικοί, εκδρομικοί, πεζοπορικοί κλπ σύλλογοι. Επίσης, η Ελληνική Ομοσπονδία Χιονοδρομίας (1935) έδωσε σημαντική ώθηση στη διάδοση των χειμερινών σπορ και της τουριστικής ορειβατικής κίνησης. Για το Λιτόχωρο και τον Όλυμπο η ανοικοδόμηση του καταφυγίου Α΄ (Σπήλιος Αγαπητός) στα 1932 σήμανε μια νέα σπουδαία περίοδο στον τουρισμό της περιοχής. Το Λιτόχωρο καθιερώθηκε πλέον ως η πύλη του Ολύμπου, ενώ σχεδόν όλα τα ορειβατικά και εκδρομικά σωματεία προγραμματίζουν αναβάσεις στο βουνό μέσα από τα προσιτά μονοπάτια του.

Τα τρία κείμενα που αναδημοσιεύονται παρακάτω είναι των ετών 1933, 1936 και 1937. Είναι αντιπροσωπευτικά και αναδεικνύουν τη θετική θέση των ανθρώπων της εποχής εκείνης στην πρόταση για μια προγραμματισμένη, μελετημένη και αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση του Ολύμπου.

Δια την ανάπτυξιν της φυσιολατρείας
Τα ορειβατικά καταφύγια ένα σημαντικό
απόκτημα δια τον ελληνικόν τουρισμόν
Πόσα είναι, που είναι, πως λειτουργούν

Ο περισσότερος κόσμος, ο ευρισκόμενος εκτός της ορειβατικής ζωής και κινήσεως, δεν γνωρίζει τι ακριβώς σημαίνει καταφύγιο, αν και η λέξις το λέει καθαρά. Θα δώσουμε εδώ την σχετική εξήγηση.

Ορειβατικό καταφύγιο λοιπόν θα πη ένα μέρος εις το οποίον είνε δυνατόν ο ορειβάτης ή ο εκδρομεύς να διημερεύση ή να διανυκτερεύση σε περίπτωση κακοκαιρίας, που δεν είνε σπάνιο φαινόμενο σ' οποιαδήποτε εποχή του έτους, προκειμένου ν' ανέβη σε υψηλές κορυφές.

Από τας πρώτας λοιπόν φροντίδας του ο πανελλήνιος οργανισμός ιδιωτικού δικαίου, ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος, έθεσεν ως όρον της αισίας σταδιοδρομίας του το ζήτημα της ανεγέρσεως καταφυγίων στα βουνά μας, σε υψόμετρα άνω των 2.000 μέτρων και σ' εκείνα συγκεκριμένως από τα βουνά μας, που τα τελευταία χωριά των ευρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, όπως π.χ. το Λιτόχωρο για τον Όλυμπο. Η ωραία απόφασις της ανεγέρσεως τούτων καταφυγίων ελήφθη, έπρεπε όμως να πραγματοποιηθή, η δε πραγματοποίησις εσκόνταφτε πρώτον εις το οικονομικόν ζήτημα, ως συνήθως, και δεύτερον στην εξαγοράν ή απαλλοτρίωσιν των γηπέδων του βουνού, η κυριότης των οποίων μας έφερε σε τελείαν σύγχυσιν, διότι συνέβη να διεκδικούνται ταύτα πότε από τας κρατικάς αρχάς, πότε από τας πλησιεστέρας κοινότητας και πότε από τα μοναστήρια.

Υπερνικήσαντες οι ορειβάται όλας τας εναντιότητας στις 8 Σεπτεμβρίου 1930 έθεσαν τον πρώτον θεμέλιον λίθον πάνω στον Όλυμπο, στην τοποθεσία Εξώστης, σε υψόμετρον 2100 μέτρων και με δωρεάς ισχυρών φίλων της ορειβασίας και της ιδεολογίας και προσωπικήν εργασίαν επραγματοποιήθη η ανέγερσις του πρώτου καταφυγίου του Ολύμπου, το οποίον απέχει από το Λιτόχωρο 8 ώρες με ωριαίαν στάσιν στις πηγάς του Ενι-

πέως και βήματα 30.000 από το Λιτόχωρον, με θαυμασίαν θέαν προς τον Θερμαϊκόν κόλπον, στο βάθος του οποίου φαίνεται η Μονή του Αγίου Διονυσίου και υπεράνω του καταφυγίου το βραχώδες συγκρότημα των υψηλότερων κορυφών Μύτικα 2917 μέτρα και Στεφάνι 2910 μέτρα. (Απόστασις από τους Θείους Θρόνους, τας κεντρικάς κορυφάς του Ολύμπου 3 ώρας περίπου).

Περιστοιχίζεται από υψηλά ρόμπολα και δύναται να συμπεριλάβη προς ύπνον 30 άτομα. Οικοδομή εκ μπετόν αρμέ, της οποίας η σχετική δαπάνη ανήλθεν εις δραχμάς 75.000 [...]

Άπαντα τα ανωτέρω καταφύγια ευρίσκονται πλέον εις πλήρη διάθεσιν κάθε ορειβάτου και εκδρομέως και συντελούν εις την επιτυχίαν των αναβάσεων, δεδομένου ότι πουθενά της Ελλάδος δεν υπάρχει ορεινόν ξενοδοχείον. Ευρίσκει ο εκδρομεύς εις αυτά παρακαταθήκην ύδατος, φαρμακευτικά είδη, παρακαταθήκην καυσίμου ύλης και στερεάς τροφάς ακόμη. Το σπουδαιότερον δε είνε ότι ευρίσκει και εις αυτά καθαρόν μέρος προς ύπνον και ανάπαυσιν αντί ενός αντιτίμου: εκ δρχ. 10 διά τα μέλη του Ορειβατικού Συνδέσμου και τας σχολικάς ομάδας, εκ δρχ. 15 διά τα άλλα εκδρομικά σωματεία και εκ δρχ. 25 διά τους λοιπούς εκδρομείς. Εντός των καταφυγίων υπάρχει προσέτι χάρτης της περιοχής και βιβλίον, εις το οποίον εγγράφονται οι εκδρομείς. Ευελπιστούμεν δε λίαν προσεχώς να τοποθετήσωμεν και μετεωρολογικά εργαλεία προς παρακολούθησιν των καιρικών μεταβολών.

Μίμης Πετρισιώτης
(ΦΩΣ 1-6-1933)

Πως θα εξυπηρετηθή καλύτερον η εκδρομική
και ορειβατική κίνησις

Ο Όλυμπος ως κέντρον χειμερινών σπορ

Κατά το τελευταίον Παναθηλικόν Συνέδριον ο κ. Δ. Κογιάμης, εισηγούμενος το θέμα της ορειβασίας, ετόνισεν ότι διά την ανάπτυξιν της χρειάζονται τρία τινά:

1) Το έμψυχον υλικόν, το οποίον ευτυχώς και κατ' αγαθήν τύχην υπάρχει εις την Βόρειον Ελλάδα άφθονον και πρόθυμον, θα υπάρξη δε αφθονότερον, εάν αρθώσι, και πρέπει να αρθώσι, τα υφιστάμενα περιοριστικά μέτρα των νέων και εφήβων εις τα σχολεία.

2) Η κίνησις και η μετακίνησις των αθλητών διά των συγκοινωνιακών μέσων της χώρας πάσης φύσεως. Αύτη δέον να καταβληθή προσπάθεια να υπάρξη εις το μέλλον άφθονος και εφθηνή, και προς όλας τας κατευθύνσεις.

3) Καταφύγια και περίπτερα εις κατάλληλα σημεία του τόπου μας, εις τα οποία φθάνοντες οι ορειβάτες αθληταί να δύνανται άνέτως να εξορμώσι προς τα απρόσιτα και υψηλά σημεία των βουνών και κορυφών. Ο τόπος μας μάλιστα στερούμενος παντελώς ορεινών ξενοδοχείων, κατά περισσότερον λόγον έχει ανάγκην των εκδρομικών αυτών στεγών προς εξυπηρέτησιν του υπαιθρίου και εις υψηλά σημεία εκτελούμενου αθλήματος.

Όλα τα Μακεδονικά και Θρακικά βουνά μας πρέπει να αποκτήσουν τα κατάλληλα καταφύγια των, το Βέρμιον, το Καϊμακτσελάν, το Μπέλλες και Σκρα, ο Βαρνούς, ο Σμόλικας, ο Λίγγος, το Σνιάτσικον, τα Πιέρια, το Παγγαίον, η Ροδόπη.

Ιδιαίτερα όμως η όλη και μεγαλυτέρα προσοχή πρέπει να στραφή προς τον Όλυμπον, δια να αποτελέση εις λιαν προσεχές μέλλον το Τουριστικόν Ορειβατικόν και Χειμερινόν κέντρον της Ελλάδος. Εις αυτόν η ιδιωτική πρωτοβουλία των ορειβατών μας ίδρυσεν το πρώτον εν Ελλάδι καταφύγιον εις ύψος 2100 μέτρων εκ μπετόν αρμέ, το οποίον δύναται να στεγάσῃ περισσότερους των τριάκοντα αθλητών, τούτο όμως διά τον Όλυμπον των 42 κορυφών είναι ανεπαρκέσταστον.

Είναι απολύτως βέβαιον ότι διά συντόμου εργασίας και μεθοδικής, ο Όλυμπος ολίγον κατ' ολίγον θα καταστή μίαν ημέραν διεθνές κέντρον χειμερινών Σπόρ.

Και πρώτον πρέπει να ανεγερθῆ ὁ σχεδιαζόμενος ξενών εις ύψος μεταξύ 1500-2000 μέτρων, παρά τον οποίον θα γίνωνται εκεί όχι μόνον οἱ ετήσιοι αγώνες χιονοδρομιῶν, ἀλλά θα διεξάγωνται συχνά Βαλκανικοὶ χειμερινοὶ αγώνες, ενίοτε δε και Ευρωπαϊκοὶ ἢ Διεθνεῖς, μέχρις ὅτου ἔλθῃ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν θα γίνωσιν οἱ παγκόσμιοι Ολυμπιακοὶ αγώνες, χειμερινοὶ εις τον Όλυμπον, το αὐτό ἔτος καθ' ὃ εις τας Αθήνας θα γίνουσι και οἱ υπόλοιποι Ολυμπιακοὶ αγώνες. Πλὴν του ξενώνος αὐτοῦ, πρέπει να κτισθούσιν δύο καταφύγια, ἐν ἐπὶ της κορυφῆς Σκούρτας και ἕτερον εις την τοποθεσίαν Λειβαδάκι, ομοίως τέσσαρα υπόστεγα, δύο εις υψώματα Μπάρας και Προφήτου Ἡλίου προς εξυπηρέτησιν των αναρριχητῶν, ορειβατῶν και βοτανολόγων και δύο εις τας διαδρομάς Λιτοχώρου-Καταφυγίου και Λιτοχώρου-Λειβαδακίου. Το ποσόν που θα απαιτηθῆ διά τα ἔργα αὐτά θα εἶναι πολὺ μικρόν διά το μέγεθος της συμβολῆς που θα δώσῃ ὁ ορεινός ἀθλητισμός μας.

(Ταχυδρόμος ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ 4-7-1936)

Για να αγαπήσωμε όλοι το βουνό
Η ορειβασία και τα χειμερινά σπορ
και η ευεργετική επίδρασις επί των ασκουμένων
Πως πρέπει να οργανωθούν
και να προπαγανδισθούν

Και σήμερα δια μίαν ακόμη φοράν θ' ασχοληθώμεν με την ορειβασίαν και τα χειμερινά σπορ, διότι πιστεύομεν απολύτως ότι ταύτα έχουσι την ευεργετικωτέραν των επίδρασιν επί των επιδιδομένων εις αυτά.

Δεν υπάρχει, την εποχή αυτή μάλιστα, μεγαλυτέρα απόλαυσις από την απόλαυσιν του βουνού. Το υπέροχον θέαμα των χιονισμένων δένδρων και η εκ των άνωθεν θέα της πεδιάδος και των πόλεων εξυψώνει τας ψυχάς εις ανώτερα επίπεδα, ο καθαρός δε αήρ και η θερμοκρασία δίνουν ζωήν και δύναμιν εις τα σώματα.

Πως όμως να διαδώσωμε την ορειβασίαν και τα χειμερινά σπορ εις την χώραν μας, ώστε να τα αγαπήσουν όλοι οι νέοι μας; Από των στηλών αυτών διευτύωσαμεν ωρισμένας γνώμας και συστάσεις και είνε καιρός ν' ακούσουν οι αναγνώσται μας και εγκυροτέρας γνώμας. Η εισήγησις του κ. Δ. Κογιάμη εις το Α' Παναθηλικόν Συνέδριον της Βορείου Ελλάδος, παρέχει πλήρες σχέδιον οργανώσεως των ανωτέρω σπορ εις την Ελλάδα, εφ' ω και την παραθέτομε κατωτέρω αυτουσίαν:

«[...] Όλη και μεγαλυτέρα η προσοχή μας πρέπει να στραφή προς τον Όλυμπον, το ιστορικό και θρυλικό βουνό της ιστορίας και των θεών, διά να αποτελέση, εις λίαν προσεχές μέλλον, το τουριστικόν, ορειβατικόν και χειμερινόν κέντρο της Ελλάδος. Εις αυτόν η ιδιωτική πρωτοβουλία των ορειβατών μας και τα ταπεινά βαλάντιά των ίδρυσαν το πρώτον εν Ελλάδι καταφύγιον εις

ύψος 2100 μέτρων εκ μπετόν αρμέ, το οποίο δύναται να στεγάση περισσοτέρους των τριάκοντα αθλητών. Τούτο όμως διά τον Όλυμπον των 42 κορυφών είνε ανεπαρκέστατον. Η Βόρειος Ελλάς δικαιούται και της αξίζει περισσοτέρα μέριμνα δια την ορειβασίαν, τον ορεινόν αθλητισμόν και τα χειμερινά σπορ.

Πρώτον, διότι η περιφέρεια αυτή ευνοείται περισσότερο εις χιόνιας λόγω του κλίματος. Δεύτερον, περιλαμβάνει πολλά χωριά τα οποία θα ευεργετούντο συγκοινωνούντα μεταξύ των τον χειμώνα με τα σκι. Τρίτον, ο πληθυσμός ούτος εξασκούμενος θα απετέλει τον πυρήνα στρατιωτικών μονάδων ως έχουσι τα γειτονικά βαλκανικά κράτη.

Αλλά κέντρον της ορεινής οργανώσεώς μας, θερινής και προπαντός χειμερινής, δεν μπορεί παρά να είνε ο Όλυμπος. Και διά απειρίαν άλλων τεχνικών λόγων και διότι είνε το υψηλότερο βουνό μας, αλλά και διά την τεραστίαν φήμην, ην έχει εις την υφήλιον το όνομα Όλυμπος. Είνε απολύτως βέβαιον ότι διά της συντόμου εργασίας και μεθοδικής, ο Όλυμπος ολίγον κατ' ολίγον θα καταστή μίαν ημέραν διεθνές κέντρον χειμερινών σπορ, παρόμοιον, τηρουμένων εννοείται των αναλογιών, προς το Σιαμονίξ εν Γαλλία, Σαίν Μορίτζ εν Ελβετία, Γκαρμίζ- Ραρτέν Κίσσεν εν Γερμανία, Άρλσμπερκ Τυρόλον, Κορτίνα Νταρέντζε εν Ιταλία κτλ.

Και πρώτον πρέπει να ανεγερθή ο σχεδιαζόμενος Ξενών, όστις δεν θα στοιχίση πλέον των 700-800.000 δραχμών εις ύψη μεταξύ 1500-2000 μέτρων, παρά τον οποίον θα γίνωνται εκεί όχι μόνον οι ετήσιοι αγώνες χιονοδρομιών, αλλά θα διεξάγωνται συχνά Βαλκανικοί χειμερινοί αγώνες, ενίοτε δε και Ευρωπαϊκοί ή διε-

θνείς, μέχρις ότου έλθη η ημέρα καθ' ην θα γίνωσιν οι παγκόσμιοι Ολυμπιακοί αγώνες, χειμερινοί εις τον Όλυμπον, το αυτό έτος καθ' ο εις τας Αθήνας θα γίνουν και οι υπόλοιποι Ολυμπιακοί αγώνες.

Πλην του ξενώνος αυτού, εις την Μακεδονικήν και Ανατολικήν πλευράν αυτού, την και σπουδαιότεραν, πρέπει να κτισθούν δύο καταφύγια, εν επί της κορυφής Σκούρτας και έτερον εις την τοποθεσίαν Λειβαδάκι, ομοίως τέσσαρα υπόστεγα, δύο εις τα υψώματα Μπάρας και Προφήτου Ηλίου, προς εξυπηρέτησιν των αναρριχητών, ορειβατών και βοτανολόγων και δύο εις τας διαδρομάς Λιτοχώρου-Καταφυγίου και Λιτοχώρου-Λειβαδακίου. Η όλη δαπάνη δεν θα υπερβή τα τέσσερα εκατομμύρια δραχμών, ποσόν πολύ μικρόν διά το μέγεθος της συμβολής που θα δώση ο ορεινός αθλητισμός μας και της σημασίας αυτού διά την χώραν μας και την νεολαίαν μας, την οποίαν αποσπώντες από τα φθοροποιά κέντρα των πόλεων, θα ωθήσωμεν προς τα ύψη, τας κορυφάς, προς την αγνότητα της φύσεως, εκεί και πάλιν, όπου κατέφυγε ποτέ, έζησε, ανεπτύχθη και εθαυματούργησεν η Ελληνική αλκή, ζωή και η Ελληνική Ελευθερία».

(ΦΩΣ 11-1-1937)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΦΕΥΓΑΛΕΟ ΣΥΝΑΠΑΝΤΗΜΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΣΤΑ 1950

(Το άρθρο που ακολουθεί πρωτοδημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ της Θεσσαλονίκης, στις 25-8-1950 και έχει τον τίτλο «Στις κορυφές του Ολύμπου. Το ανέβασμα στο ιερό βουνό» και υπότιτλο «Από τας εξορμήσεις του ΕΟΣ. Φευγαλέο συναπάντημα με την απόκοσμη ομορφιά. Εντυπώσεις ενός εκδρομέως». Ο συντάκτης του υπογράφει με τα αρχικά Π.Κ.Π.

Ορισμένες περιγραφές του Ολύμπου τείνουν να αυτονομηθούν απ' την απλή αναπαράσταση- απεικόνιση του τοπίου, των χώρων, φαινομένων κλπ. και μπορούμε να πούμε ότι λειτουργούν ως λογοτεχνικά κείμενα, το καθένα με μια ιδιαίτερη και ιδιόμορφη γλωσσική κατασκευή, η οποία ξεφεύγει από τη συνηθισμένη χρήση της γλώσσας.)

Σαν λιγόχρονο, φευγαλέο συναπάντημα με την πιο ιδανική, την πιο αιθέρια μορφή της απόκοσμης ομορφιάς, φαντάζει μέσα στη μαγεμένη θύμηση, το ανέβασμα στο ιερό βουνό του τόπου μας. Στον ορθόπλευρο βράχινο γίγαντα, τον Όλυμπο!

Θαμπωμένο το βλέμμα εκείνου που είχε την καλή μοίρα να φθάση ως κει πάνω, κρατά για καιρό, για

πάντα, μέσα στην πιο απόκρυφη γωνιά της ψυχής, σε μια θέση που μοιάζει με πολύτιμο προσκυνητάρι της σκέψης, τα ακίνητα σχήματα, τις διαβατάρικες εικόνες, που είδε στο δρόμο του ή αγνάντεψε πάνω απ' τα περίφημα ψηλώματα.

Και συχνά κρατά ζηλότυπα μέσα σ' αυτό το πολύτιμο προσκυνητάρι το άφθονο υλικό που μάζεψε. Κάνει τον εγωϊστικό συλλογισμό πως είναι αδύνατο σε πρόσωπα αμύητα στην πάναγνη θρησκεία της λατρείας του ωραίου, να εύρη ανάλογη απήχησι η αυθόρμητη συγκίνηση που τον συνταράζει. Η πρωτογνώριστη χαρά που τον φέρνει σε μια περίεργη έκσταση.

Διπλός φόβος του δημιουργεί αυτή την επιφυλακτικότητα. Το αντίκρουσμα της ευγενικιάς παγερής αδιαφορίας ή τα ειρωνικά μειδιάματα του ακροατηρίου του.

Το ανέβασμα στα ύψη

Και όμως. Σαν απόστολος Μεγάλης Ιδέας, σαν προπαγανδιστής πλημμυρισμένος από το φως μιας καινούριας ευτυχίας, που λαχταρά να το απλώση, να το σκορπίση παντού, ας μη διστάση καθόλου. Ας τολμήση να φέρη, στις σκοτισμένες απ' τη ρουτίνα της ζωής ψυχές, το μεγάλο Μυστικό. Ας περιγράψη με όλα τα εκφραστικά μέσα που διαθέτει τα οπτικά θαύματα, τα στιγμιαία ή ατέλειωτα ξεφαντώματα του ματιού. Τα ασταμάτητα πετάγματα της ψυχής. Δεν θα πάη χαμένος ο κόπος του ολότελα. Κάπου θα βρή την κατανόηση. Και η ρουτίνα θα χάση ίσως μερικά θύματά της. Θα τα χάση για να τα κερδίση η νέα θρησκεία, που αν και λέγεται νέα, είνε παληιά όσο και ο άνθρωπος. Πάντα ποθούσε, πάντα αποζητούσε ο κάτοικος του κά-

μπου, ο φυλακισμένος μέσα στους χαμηλούς ορίζοντες της σκέψης και της φύσης, το ανέβασμα στα ύψη. Το ανέβασμα στους γαλήνιους, καθάριους και απέραντους ορίζοντες.

Κει που το βλέμμα δεν βρίσκει εμπόδια. Κει που η σκέψη μπορεί να πλανιέται λεύτερη, αδέσμευτη, λυτρωμένη απ' τα γήινα χαληνάρια.

Ο Κρυστάλλης ερμηνευτής τέλειος μέσα στον υπέροχο στίχο του, αυτού του ανθρώπινου πόθου, βροντοφωνα πονεμένα: «Πάρε με πάνω στα ψηλά, τι θα με φάη ο κάμπος».

Αι ελληνικές κορυφές

Ας περιγράψω λοιπόν με όσο πιο ζωντανά χρώματα του είναι δυνατόν ο απόστολος της λατρείας του ιδανικού και του ωραίου, τα σπάνια θαύματα που κλείνουν οι ελληνικές κορυφές. Και πιότερο απ' όλες το ιερό βουνό. Το πιο ιερό απ' όλα. Το πιο φανταχτερό και επιβλητικό ανάμεσα στα γιγάντια παιδιά της Γης.

Ο λόγος θάναι ίσως ανίκανος να σταθή στο εκφραστικό ύψος που ταιριάζει σ' αυτή την περίπτωση. Δεν πειράζει. Ο πηγαίος και άδολος ενθουσιασμός. Η φλόγα που θ' αντιφεγγίζει την χαρά της ψυχής μέσα στο μάτι, θα δώσουν την συμπλήρωση της αληθινής εικόνας. Θα μεταφέρουν νοερά τον ανταποκριτή κει πάνω.

Πάνω απ' το Λιτόχωρο ανοίγεται μια τεράστια αυλαία πλαισιωμένη από όρθια τιτανικά σχήματα, πνιγμένα στο βαθύ πράσινο. Στο βάθος της γράφονται στον γαλανό ουρανό άλλα σχήματα. Σχήματα που το ύψος και η απόσταση τα δείχνουν αχνά, αέρινα!

Οι καινούριοι τα πρωταντικρύζουν με κάποιο δέος. Τα θαυμάζουν με σεβασμό. Αναρωτιούνται έκπληκτοι:

«Κει πέρα, κει πάνω θα πάμε;». Και σαν να μετανοούν γιατί ήλθαν.

Εις τα λουλουδιασμένα μονοπάτια

Οι παληοί τα αγναντεύουν με αγάπη. Τα χαιρετούν φιλικά. Και τα δείχνουν με τα ονόματά τους στους νέους. Κάνουν τις πρώτες επαφές, τις πρώτες γνωριμίες. Περήφανοι γιατί σ' αυτούς έλαχεν ο κλήρος να γίνουν οδηγοί τους, πάνω στα λουλουδιασμένα μονοπάτια, πάνω στα βαθυσκιασμένα περάσματα, μέσα απ' το φανταστικό σε ομορφιά δάσος, στα επικίνδυνα σκαρφαλώματα του τελευταίου σαθρού απ' την πάλη με το χρόνο πυργόμορφου βράχου.

-Να... κείνος ο μυτερός είναι ο Μύτικας... Η πιο ψηλή κορυφή, 2918 μέτρα! Το πλαϊνό του σχήμα είναι το Στεφάνι, ο θρόνος του Δία, 2910 μέτρα! Το φτάσιμο στην πέτρινή του κορυφή απαιτεί μεγαλύτερη προσοχή. Μεγαλύτερη προσοχή στο πόδι και στο αγκάλιασμα με το βράχο. Τα βάραθρα ολόγυρα χάσκουν πιο άγρια. Τα στενά περάσματα είναι πιο αέρινα.

Οι νέοι ορειβάται

Οι νέοι σκέπτονται. Λογαριάζουν την περιπέτεια, αναμετρούν τη δύναμή τους. Ίσως και να διστάζουν λίγο για μια μικρή στιγμή. Και σε λίγο ξεκινούν γεμάτοι πεποίθηση, βέβαιοι για την επιτυχία πλάι στους παληούς.

Την άλλη μέρα θα γίνουν και αυτοί παληοί. Θα ζήσουν ώρες μοναδικές μέσα σ' ένα ξέχωρο κόσμο. Θα ζήσουν και θα τις θυμούνται για πάντα. Και θα ζητήσουν να ξανάλθουν. Να ξανάλθουν στο ιερό βουνό που είναι πάντα νέο και πάντα προσφέρει μια νέα χαρά.

Το συναπάντημα με την απόκοσμη ομορφιά...!

ΑΝΗΦΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΣΤΑ 1955

(Ο Όλυμπος είναι το πιο δημοφιλές ελληνικό βουνό και όχι άδικα. Ήταν κάποτε το ενδιαίτημα των δώδεκα θεών της ελληνικής μυθολογίας και αυτό και μόνο αρκεί στον μέσο ταξιδιώτη για να έρθει μια φορά τουλάχιστον να δει- ξεκινώντας από το Λιτόχωρο- τα τοπία, τις υποβλητικές εικόνες του βουνού και τα δάση του. Η αναδημοσίευση παλαιών ορειβατικών εκδρομών στον Όλυμπο είναι ένας μικρός φόρος τιμής στο μεγαλείο της φύσης. Τα άρθρα που ακολουθούν είναι δημοσιευμένα στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης στις 25-7-1955 και 23-8-1955.)

Ορειβατική εκδρομή στον Όλυμπο

Ένα εύθυμο γκρουπ από 10 νέους και μεσήλικες της Κατερίνης του Ορειβατικού και του ΦΟΚ, έπειτα από σύντομη προετοιμασία ξεσηκώθηκε το απόγευμα του περασμένου Σαββάτου 16^{ην} Ιουλίου να κατακτήσει τον Όλυμπο στην υψηλότερή του κορυφή, τον Μύτικα. Το πράγμα το πέρανε σαν αστεία και σαν σοβαρά, διότι δεν μπορούσαν καλά-καλά να διανοηθούν την έκτασι του εγχειρήματος στο οποίο είχαν αποφασίσει να επιδοθούν οι αποτελέσαντες το γκρουπ, νεοχειροτόνητοι ορειβάτες οι περισσότεροι. Το ευτύχημα είναι ότι μεταξύ τους μπαίνανε σαν οδηγοί οι έμπειροι της

ορειβασίας στην περιφέρειά μας, τους οποίους, κατά καθήκον, θα ονομάσουμε στο τέλος. Είναι αλήθεια ότι οι ατμοσφαιρικές συνθήκες, και ιδιαίτερα αυτές που επικρατούν κάθε τόσο επάνω στο μεγάλο μας αυτό βουνό, δεν επέτρεπαν ακριβώς την ανάβασι στα μέσα του Ιουλίου, δεδομένου όντος ότι ο σίγουρος χρόνος αναβάσεως πέφτει μεταξύ 10-20 Αυγούστου, αλλά τούτο δεν εμπόδισε τα τολμηρά παιδιά να το αποφασίσουν και να το πραγματοποιήσουν.

Το ξεκίνημα έγινε από το Λιτόχωρο, όπου είχαν φτάσει σιδηροδρομικώς οι νέοι ορειβάτες και ο πρώτος σταθμός με διανυκτέρευσι στο μονότονο και γεμάτο μυστικισμό μοναστήρι του Μετοχίου. Το πρωί της Κυριακής, μέσα σε μια ατμόσφαιρα αισιοδοξίας και ελπίδων για την επιτυχία, ξεκίνησε η ορειβατική ομάδα την κοπιαστική αλλά και τόσο ευχάριστη ανάβασι από δρόμο ευτυχώς καλά σεσημασμένο, που την σήμανσί του την έχει κάμει ο Ε.Ο.Σ. Θεσσαλονίκης. Πέρασε διαδοχικά το Σταυρό, το μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου που είναι μόνο ερείπια, τα Πριόνια και το απόγευμα της Κυριακής, έπειτα από εξαντλητική πορεία, έφθανε στο ωραίο Καταφύγιο (υψ. 2100 μ.) του Ε.Ο.Σ., όπου και πέρασε η νύχτα με τη θαλπωρή μιας γερής φωτιάς και σχετικού καλαμπουριού. Το πρωί της Δευτέρας οι καιρικές συνθήκες δεν έδειχναν ελπίδες για την ανάβασι αλλά και πάλι η ομάδα επέμεινε να συνεχίση τον σκοπό της με την ελπίδα ότι ο καιρός θα στρώση. Ξεκίνησαν με μια βραδεία και ρυθμική ανάβασι και έπειτα από 3 ολόκληρες ώρες έφθασαν στην κορυφή Κακόσκαλα (υψ. 2864 μ.) και απ' εκεί με ένα σταυρό άρχισε η τολμηρή αναρρίχηση μέχρι της κορυφής του Μύ-

τικά (υψ. 2917 μ.) που κράτησε ακριβώς 44 λ. της ώρας. Παρέμεινε η ομάδα στον ακραίο αυτόν εξώστη της Ελλάδος μόνο 13 λ. και πέρασε έπειτα στην κατάβασι που κράτησε 35 λ. μέχρι την Κακόσκαλα.

Απ' εκεί και πέρα με την πλήρη ικανοποίηση της μεγάλης επιτυχίας, η ομάδα κατηφόρισε και περνώντας διαδοχικά πάλι τους προαναφερθέντας σταθμούς, κατέληξε το βράδυ στην αφετηρία της, το Λιτόχωρο. Η διαδρομή αυτή μέχρι τον Όλυμπο ήταν παραπάνω από μαγευτική. Η πέννα δεν είναι ικανή να αποδώσει την εξάισια εναλλαγή των ωραίων εικόνων του αθάνατου φυσικού μεγαλείου που αντίκρουσε η ομάδα. Είνε ευτύχημα ότι πολλές απ' αυτές τις ωραίες εικόνες έχουν απαθανατισθεί με τους ευτυχείς ορειβάτες διά του φωτογραφικού φακού και θα μείνουν ως ανάμνησι αξέχαστη.

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους πρωτοπόρους και έμπειρους ορειβάτες, οι οποίοι ωδήγησαν ασφαλώς την ομάδα στην κατάκτησι του Ολύμπου.

M.

Ορειβασία στον Όλυμπο

Τριάντα ψυχωμένα παιδιά της Κατερίνης, 30 γεροδεμένοι άνδρες, νέοι και έφηβοι ακόμα, φλεγόμενοι από την επιθυμία να κατακτήσουνε τον γηραιό και αθάνατο, τον ξακουσμένο σ' όλη την Ευρώπη και τον κόσμο, Όλυμπό μας, όπου οι αρχαίοι θεοί μας είχαν στήσει την κατοικία τους και που στην αρχαιότητα ήταν τόπος προσκυνήματος των αθάνατων προγόνων μας, ξεκίνησαν με ακράτητο ενθουσιασμό να ορειβατήσουνε και να φτάσουνε στην υψηλότερη κορυφή του,

τον θρυλικό Μύτικα (2917 μ.), που είναι η ψηλότερη κορυφή των βουνών της πατρίδος μας. Πρωτοπόρος και δημιουργός της νέας ορειβατικής καμπάνιας, ο Θ. Μεταξάς, ο συμπαθής φυσιολάτρης και ορειβάτης της Κατερίνης, στον οποίο εμπιστευθήκανε οι νέοι ορειβάτες για να ξεκινήσουν στο τολμηρό εγχείρημα της κατακτήσεως του Ολύμπου και απεδείχθη ότι ο αδάμαστος και ακαταπόνητος αυτός άνδρας, ο οποίος παρ' όλον ότι βρίσκεται τώρα στην νεότητα του γήρατος, εν τούτοις, συναγωνίζεται σε αντοχή και ευκινησία και τους νέους ακόμα, αξίζει δε κάθε δίκαιο έπαινο, διότι έφερε σε πέρας με επιτυχία την νέα ριψοκίνδυνη αποστολή του. Το ξεκίνημα της νέας ορειβατικής ομάδος έγινε το βράδυ του Σαββάτου (13-8-1955). Ο πρώτος σταθμός τους με διανυκτέρευσι στο ωραίο παραθεριστικό μας κέντρο, το Λιτόχωρο. Αναχώρησι στο γλυκοχάραμα της Κυριακής και σε εφαρμογή και πράξι η ανάβασι. Το δρομολόγιο της ορειβασίας πήρε την ακόλουθη σειρά. Πρώτα διάβασις από την θέσι Σταυρός, άφιξις στην ιστορική σπηλιά του Ιθακήσιου, πορεία δωρη. Στάθμευσις και διανυκτέρευσις με αφή πυρών για τον ύπνο, λόγω της χαμηλής θερμοκρασίας. Αναχώρησις και διάβασις από τις θέσεις Πετρόστρουγκα, Οροπέδιο Προφήτου Ηλία, Μαύρος Λάκκος. Ανάβασι απότομη από τον απότομο και άγριο αυχένα του Στεφανιού (μ. 2911). Απ' εκεί η κοπιαστική και επικίνδυνη αναρρίχησις και τέλος το τέρμα της διαδρομής, η κορυφή του Μύτικα, όπου η ομάδα, όχι ολόκληρη, αλλά μόνο τα 20 μέλη της, έφθασαν και πάτησαν στις 11 π.μ. με παραμονή μόνο 15' για λόγους ασφαλείας. Ακολούθησε κατόπιν κατάβασι από την Κακόσκαλα

(2.864 μ.) και έπειτα από ζωρη ξεκούραστη πορεία, το ιστορικό και καλοτοποθετημένο Καταφύγιο του ΕΟΣ, όπου βρίσκουν την ποθητή ξεκούρασι όλοι οι ορειβάτες, τόσο στο ανέβασμα όσο και στο κατέβασμά τους και το οποίο αποτελεί την ιδιαίτερη συμπάθεια των ξένων ορειβατών που κατά πυκνές ομάδες επισκέπτονται κάθε τόσο το αγαπημένο βουνό μας. Από το καταφύγιο η διαδρομή της ομάδος υπήρξε ευχερέστατη γιατί το κατέβασμά της το δυνάμωνε η ικανοποίησι της επιτυχίας. Πέρασαν διαδοχικά τα Πριόνια με το σπάνιο πηγαίο νερό που όσο κι' αν πιή ο κουρασμένος ορειβάτης δεν χορταίνει, το Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου με την άγρια μεγαλοπρέπειά του βυθισμένο μέσα στο δάσος. Βλέποντας κανείς το καταγκρεμισμένο μεγάλο αυτό Μοναστήρι, που το μετέβαλε σε συντρίμμια η εκδικητική μανία των Χιτλερικών, που άλλοτε ανθούσε και αποτελούσε σταθμό για τους κουρασμένους πιστούς, αισθάνεται δέος και κατάνυξη και σκέπτεται άραγε θα αναστηλωθή ποτέ ή θα παραμείνη ερείπιο για να μας θυμίζει το πέρασμα των ορδών των Ούννων;

Έπειτα ο Σταυρός και τέλος το Λιτόχωρο για την επιστροφή στην αφετηρία.

Η νέα αυτή ορειβατική εκδρομή στον Όλυμπο αποτελεί μια επαινετή προσπάθεια και ένα νέο σταθμό για την ορειβασία της Κατερίνης. Το παράδειγμα των αποφασιστικών αυτών παιδιών πρέπει να το μιμηθούν και άλλοι νέοι, όσοι εννοείται αγαπούν το βουνό, για να σημειώνεται στην πόλι μας ορειβατική κίνησι που είναι ένα δείγμα πολιτισμού και εξελίξεως, μέσα στο

γοργό ξεκίνημα της Κατερίνης στο κεφάλαιο του εκπολιτισμού της.

Η Κατερίνη που σιγά-σιγά αποκτά την θέση της στις πρωτοποριακές πόλεις της Ελλάδος, δεν πρέπει να υπολείπεται και στον τομέα της ορειβασίας.

Θ. ΜΑΝΟΣ

ΜΕ ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΟΡΕΙΒΑΤΗ

Στα μονοπάτια και στις κορυφές του Ολύμπου στα 1956

(Η τριλογία των κειμένων που ακολουθεί είναι δημοσιευμένη στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης, ως εξής:

α. Άγιος Ιωάννης Λιτοχώρου (720 μ.), στις 22-4-1956.

β. Γκόλνα-Καστάνα Ολύμπου (1.100 μ.), στις 10-6-1956.

γ. Σκολιό-Σκάλα-Μύτικας Ολύμπου (2.917 μ.), στις 30-9-1956.

Και τα τρία κείμενα φέρουν τον κύριο τίτλο «Με το βήμα του ορειβάτη» και συντάκτης τους είναι ο Χάρης Ι. Φωτιάδης από την Κατερίνη, ο οποίος για πολλά χρόνια αρθρογράφησε για σχεδόν όλα τα θέματα του Ολύμπου στις τοπικές εφημερίδες. Η λέξη «βήμα» στις περιγραφές και εντυπώσεις των ορειβατών για τον Όλυμπο εκφράζει και τη μεταφορική σημασία της πορείας για την κατάκτηση των κορυφών.)

Άγιος Ιωάννης Λιτοχώρου (720 μ.)

Το Λιτόχωρο είναι το... Κέντρο διερχομένων ορειβατών και των κάθε λογής τουριστών που επισκέπτονται τον Όλυμπο. Την περασμένη Κυριακή ξαφνιάστηκε απ' την ευχάριστη εισβολή των 60 Λαρισαίων και

20 Κατερινιωτών του ΕΟΣ που στρατωνίστηκαν στο Κέντρο του κ. Παντόφλα (!) για να συνεχίσουμε σε λίγο την ανάβαση για τον Άγιο Ιωάννη (720 μ.), που κείται ΝΔ σε μια μεγαλοπρεπέστατη βλάστηση πανύψηλων ελάτων με άφθονα νερά. Η συνεχιζόμενη συνεργασία του Τμήματός μας με το Τμήμα Λαρίσης ήταν άλλη μια ευχάριστη ευκαιρία της περαιτέρω συναδελφώσεως και συσφίξεως των δεσμών που μας συνδέουν. Και μολονότι υπερτερούσαν αριθμητικώς και η αναμέτρησης ήταν άνιση, προσπαθήσαμε να αναπληρώσουμε το κενό με τις φροντίδες και την αγάπη μας για τους φιλοξενούμενους συναδέλφους μας. Και σε τούτο έγκειται μόνο η ζήλεια μας γι' αυτούς: Ότι, όντας τριπλάσιοι από μας, απολάμβαναν περισσότεροι την γειτονική μας φύση, σαν να μας κλέβαν τις ομορφιές! Ας είναι. Να όφονται τα τακτικά μέλη του Τμήματός μας που δεν μας ακολουθούν, περιοριζόμενα να μας παρακολουθούν μόνο. Όταν και η Κατερίνη θα αποκτήσει ορειβατική συνείδηση σε βαθμό που εξελίχθηκε σε άλλα μέρη, τότε θα εισβάλλωμε και μεις πολυάριθμοι στον Κίσσαβο και το Πήλιο και θα κλέψωμε τις ομορφιές τους, θα δούμε τα τοπεία τους και θα ισορροπήσωμε την αγάπη προς το βουνό που σκιρτά στην παρουσία μας και χαίρεται να μας βλέπη σκαρφαλωμένους στις ράχες του και να δρασκελίζουμε τα δύσβατα και ασύχναστα μονοπάτια του.

Στον Άγιο Ιωάννη Λιτοχώρου 80 ζευγάρια μάτια ξεκουράστηκαν πάνω στις πράσινες φυλλωσιές των ελάτων και παιχνίδισαν με τους αντικρυνούς χαίνοντας βράχους. 80 κορμιά χαίρονταν την θαλπωρή του ανοιξιάτικου ήλιου, ανάμεσα στο σιωπηλό δάσος. 80 καρ-

διές νανουρίστηκαν απ' τα πουλιά, απ' τα κλαδιά και απ' τα νερά που μουρμουρίζουν αδιάκοπα. 80 σκέψεις από κοινά ιδεώδη και προσδοκίες πλημμυρισμένες, άφησαν την ρέμβη τους ο καθείς πάνω σε μια πέτρα, άλλος στο ρέμα, άλλος στη ρίζα του ελάτου, σαν μια προσευχή προς το Ωραίο και το Αγνό, σαν ένα βωβό θαυμασμό στο κύλισμα του καιρού. Πάνω κει έχομε αφιερωμένους τώρα 80 στοχασμούς, 80 άγραφους στίχους.

Γκόλνα-Καστάνα Ολύμπου (1.100 μ.)

Από τότε που λημέριασαν πάνω στον Όλυμπο οι 12 ανεκδιήγητοι εκείνοι θεοί, έδωσαν μια ξεχωριστή θέση στο γειτονικό ιστορικό βουνό μας. Όλοι το επισκέπτονται με την κρυφή σκέψη πως πατούν σε εδάφη που πάτησαν και θεοί, έστω θνητοί.

Και οι αποστολές συνεχίζονται απ' όλες τις μεριές του. Απ' όλα τα μονοπάτια του ακούγονται τραγούδια θνητών που ανεβαίνουν πιο πάνω, γαργαλώνοντας τις πελώριες ράχες και το ακίνητο ήμερο σώμα του. Μα ο Ε.Ο.Σ. Κατερίνης έγινε ο πιο τακτικός επισκέπτης του, μια που ναι και ο πιο κοντινός γείτονας. Την περασμένη συννεφιασμένη Κυριακή, παρ' όλες τις βροχές και τα κατσουφιασμένα μούτρα τ' ουρανού που προμήνυαν κι' άλλες νεροποντές, 20 άτομα αφήφισαν τις στάλες της βροχής και το ανταριασμένο βουνό. Πήραμε τον ανήφορο για την αγαπημένη Γκόλνα μας (είναι το αγαπημένο ύψωμα του Ολύμπου για τα μέλη μας) και δρασκελίσαμε τις γραφικές ανηφορίες του. Για όσους δεν ανέβηκαν εκεί πάνω είναι δύσκολο να τους παρουσιάσωμε την εικόνα, προπάντων σε βιαστικά σημειώ-

ματα αυτής της στήλης. Κρέμεσαι πάνω απ' το Λιτόχωρο, κατάμουτρα ο Μύτικας, κατάντικρυ ο Κίσσαβος, στο βάθος στην απέραντη χαράδρα η Μονή του Αγίου Διονυσίου και μπροστά σου χαίνουν οι καταρράκτες που σε γεμίζουν ίλιγγο. Η Καστάνα βρίσκεται πιο πάνω, εκεί γευματίσαμε το μεσημέρι, αφού μετακινήσαμε κάθε τόσο το τραπέζι μας με τις βροχούλες που ακολουθούσαν η μια την άλλη ως το βράδυ και μας γέμισαν χάδια και φιλήματα. Ολόκληρη ατέλειωτη μέρα αγκαλιασμένοι με ομίχλες στην διάθεσι των στοιχείων της βουνίσιας φύσεως πλημμυρισμένοι από ανείπωτες χαρές και απολαύσεις. Στην επιστροφή γυρίσαμε απ' την Μαλαθριά και κάναμε επίσκεψη στο αρχαιολογικό μουσείο του Δίου, όπου φυλάσσεται αξιόλογος αρχαιολογικός θησαυρός.

Σκολιό-Σκάλα-Μύτικας Ολύμπου (2.917 μ.)

Το ανέβασμα πάνω στις ψηλότερες κορφές του αγαπημένου μας γειτονικού βουνού δεν είναι μόνο μία συνήθης φιλοδοξία ότι ανέβηκες στο ψηλότερο ακατοίκητο μέρος της Ελλάδος, είναι και ένα αναμφισβήτητο κατόρθωμα, όσο και αν τον τελευταίο καιρό κατώρθωσαν πολλοί να ξεκουρασθούν παράτολμα πάνω στις δυσπρόσιτες κορφές του συμπλέγματος του Μύτικα (θρόνος Διός). Το τμήμα μας αρκετά αργοπορημένο προγραμματίισε την ανάβασι και έτσι με τα φθινοπωρινά πρωτοβρόχια και τα χιόνια που έπεσαν πάνω στις κορφές, μόνο 11 φίλοι του βουνού άφησαν την γαλήνη της Κατερίνης για να ανακατευθούν με τα στοιχεία του καιρού και την άγρια μεγαλοπρέπεια των τοπίων και του ύψους.

Το Σάββατον 22-9-1956 με το λεωφορείο του Λιτοχώρου ώρα 8.30' μ.μ. ξεκινήσαμε. Το ίδιο βράδυ, αφού ναυλώσαμε αγωγιάτη από το Λιτόχωρο καταλήξαμε στο Μετόχι Αγίου Διονυσίου, όπου διανυκτερεύσαμε στους νέους ξενώνες που ανεγέρθησαν. Το πρωί Κυριακή, εγερτήριο στις 5.30'για να φύγουμε στις 5.55' για το Σταυρό που κρέμεται από πάνω μας. Σε μια ώρα φθάσαμε στην φλύαρη βρυσούλα που χύνεται σπάταλα και κολατσίσαμε με μεγάλη όρεξη αγναντεύοντας τον κάμπο της Κατερίνης. Πάνω απ' τον Σταυρό αρχίζει ειδυλλιακός δρόμος που πλάι απ' την πελώρια χαράδρα του Ενιπέως ποταμού μας φέρνει στις πηγές του, στα ξακουστά Πριόνια στις 10.10'. Εκεί έγινε ένα γενικώτερο φαγοπότι και περισσότερη ξεκούραση, ο δρόμος απ' εδώ είναι όλος κατάφορα ανηφορικός και πρέπει να κερδίσουμε χρόνο, φεύγουμε στις 12.25' για να φθάσωμε στο καταφύγιο «Σπήλιος Αγαπητός» (υψ. 2.100) στις 3.35'.

Ένα κατάλυμα γαντζωμένο πάνω σε κείνον τον βράχο είναι κάτι που το υποδεχόμαστε πανηγυρικά. Επιπλωμένο, θαυμάσιο τζάκι, μαγειρικά σκεύη, καντήλα, φως με πετρογκάζ, φαρμακείο, χάρτες λεπτομερείς του Ολύμπου, φωτογραφίες και το κυριώτερο βαργιά και καθαρά στρώματα για τον ύπνο μας ξεκουράζουν. Εκεί βρήκαμε και έναν Άγγλο οδοντίατρο από το Λονδίνο, τον Έντουαρντς Χάντ, που μάζεψε χιόνι για να βράση το τσάι του ολομόναχος, που χάρηκε πολύ με την παρουσία μας και ψέλλιζε διαρκώς «πιούτφουλ, βέρι πιούτφουλ». Αυτός ήταν ένας ασκητικός ορειβάτης, που έζησε πάνω κει 4 μέρες με την σιγαλιά του δάσους βυθισμένος στις σκέψεις του και ροκανίζοντας

τα μπισκότα του. Την Δευτέρα πρωί, νύχτα ακόμη, κατηφόρισε για το Λιτόχωρον, πήγαινε για την Βιέννη, συγχωρήστε μας, τον είπαμε και «γκουτ μπάι». Όλο το απόγευμα στο καταφύγιο επιδοθήκαμε σε ξεκούραση, το πρωί μας περιμένει το κυριώτερο μέρος της διαδρομής.

Εγερτήριο στις 5.30'. Απογοήτευση. Ενώ μέχρι τα μεσάνυχτα ο καιρός ήταν καθαρός, μαυρίλα πλάκωσε πάνω μας, ομίχλη με ορατότητα μικρότερη των 5 μέτρων και φιλή βροχούλα, πώς να πάμε; Τότε μας εγκατέλειψαν δύο σύντροφοι, φύγανε για το Λιτόχωρο στις 7.20', ενώ εμείς ταυτόχρονα πήραμε τον ανήφορο για πιο πάνω. Αγκαλιασμένοι απ' ομίχλες και σταλαματιές, ξεδιψούσαμε γλείφοντας το βουνίσιο χορτάρι, βαδίζοντας στο άγνωστο μέσα στην καρδιά του ανταριασμένου βουνού. Η τόλμη μας όμως αυτή ανταμείφθηκε με κάτι που δεν περιμέναμε. Όταν φθάσαμε στην αρχή της χονδρομεσοράχης (2.500 μ.) μας κυριεύσε μια άγρια χαρά. Πάνω κει βασίλευε ήλιος θερμός και γελαστός και έλουσε τα βουνά και τα φοβισμένα πρόσωπά μας. Συγκλονιστικό θέαμα. Νάσε πάνω απ' τα σύννεφα. Γύρω όλες οι περιοχές της Λαρίσσης, Κοζάνης, Κατερίνης, Λιτοχώρου σκεπασμένες με σύννεφα και μεις προνομιούχοι ορειβάτες χαιρόμαστε την θαλπωρή της γλυκειάς λιακάδας. Την δίψα μας την ικανοποιούμε τώρα πλέον με καθαρό χιόνι και βοσκάμε κυριολεκτικά στις πλαγιές για να φθάσουμε στο Σκολιό (2911 μ.) στις 9.55'. Κατάχρησις φωτογραφιών πάνω απ' τη θάλασσα της ομίχλης που σκεπάζει όλη την γύρω γη. Να αντίκρυ μας κι όλα ο Μύτικας τον φωτογραφίζομε απ' το Σκολιό. Κατηφορίζομε ελαφρά για να πάμε στην Κακό-

σκαλα (2866 μ.), εδώ είναι το περίφημο πέραςμα, η αναρρίχησης, το σκαρφάλωμα στα τέσσερα και σερνόμενοι ως το Μύτικα (2.917 μ.), που φθάσαμε στις 11.25'.

Πάνω κει μας πήγε η αγάπη του βουνού, η άδολη αγάπη της βουνίσιας σιωπής που γίνεται έκσταση μέσα μας και μας πλημμυρίζει με αμύθητους γλυκασμούς. Δίνουμε τα χέρια, μερικοί φιλιούνται, αγκαλιάζουμε την σημαία και απολαμβάνουμε πάντοτε το πανόραμα του ωκεανού ομίχλης που μας περιβάλλει. Πάνω στον Μύτικα αφήσαμε τις σκέψεις μας, παραμερίσαμε τον εαυτό μας και αφήσαμε το βλέμμα μας να πλανηθή στους γύρω βράχους που σαν σοβαροί κύριοι πρόσεχαν τις κινήσεις μας. Η καρδιά μας ήταν ταμπούρλο και χτυπούσε από χαρά, από πρωτόγνωρα γνωρίσματα χαράς, από ακαθόριστο φόβο που φώλειαζε στο κάθε μας βήμα, από μια καινούργια ανατριχίλλα που γαργαλούσε τα φυλλοκάρδια μας, από έναν συναγερμό καινούργιων αισθημάτων, από την απόλαυση των αγρίων ιδανικών της άγριας μεγαλοπρέπειας, των απροσίτων θέσεων και την συναίσθηση της κυριαρχίας πάνω απ' τις δυσκολίες των στοιχείων της φύσεως και του βουνού. Μείναμε πάνω 35 ατέλειωτα λεπτά. Αφήσαμε εμφιαλωμένα χαιρετίσματα στους αγνώστους συναδέλφους μας που θα ξαναπάν και με χτυποκάρδι κατρακυλήσαμε στην Κακόσκαλα.

Στις 2.10' φθάσαμε στο Καταφύγιο, εδώ ζούμε τώρα πάλι μέσα σε σύννεφα και την πυκνή ομίχλη, αφήσαμε τον ήλιο, αφού φάγαμε, γραφτήκαμε στο βιβλίο επισκέψεων του Ολύμπου και φύγαμε για το Μετόχι, όπου φθάσαμε στις 8.30' μ.μ., όπου διανυκτερεύσαμε.

Το πρωί της Τρίτης, ώρα 8.10', φθάσαμε στην Κατερίνη. Έχουμε την εντύπωση πως μας παρακολουθεί το πελώριο μάτι του Ολύμπου και ζούμε ακόμη υπό την επήρεια των θελγήτρων του και τα γλυκά φιλιά που μας γέμισαν τα μελτέμια του. Θα ξαναπάμε! Τα πεύκα θα γείρουν πάλι τις λυγρές κορφές από την πολύ φιλοφροσύνη τους και θα μας καλωσορίσουν.

ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΕΤΟΥΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Αφιέρωμα στον Κώστα Ζολώτα

(Οδηγός βουνού είναι αυτός που συνοδεύει άτομα με ασφάλεια σε κάθε είδους διασχίσεις και καταβάσεις στους ορεινούς όγκους, γνωρίζει σε υψηλό επίπεδο τις τεχνικές της συνοδείας και διάσωσης, ατομικής και ομαδικής και τις τεχνικές και τακτικές της αναρρίχησης στο ορεινό περιβάλλον και το χιονισμένο πεδίο. Ως ορειβάτης, οδηγός βουνού και διαχειριστής καταφυγίου ο Λιτοχωρίτης Κώστας Ζολώτας σηματοδότησε από τη δεκαετία του '50 μία νέα περίοδο και ένα νέο ξεκίνημα για τον Όλυμπο και έβαλε την προσωπική του σφραγίδα στην ανάδειξη και προστασία του μυθικού βουνού. Στα ΧΡΟΝΙΚΑ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ, τόμος πρώτος, έτος 2009, δόθηκε μια συνολική προσέγγιση στις ορειβατικές δράσεις του Κώστα Ζολώτα. Βέβαια, στα περιοδικά και τις εφημερίδες έχουν δημοσιευτεί γι' αυτόν πλήθος ρεπορτάζ, ανταποκρίσεις και συνεντεύξεις του, από τα οποία προκύπτει η πολυσχιδής προσφορά και το έργο του στην κληρονομιά που λέγεται Όλυμπος. Το λιθαράκι της παρουσίας και συνεισφοράς του φαίνεται στα κείμενα που ακολουθούν και είναι των ετών 1957, 1958, 1959 και 1968.)

Τον Φεβρουάριο του 1957

Χρησιμοποιώντας για βάση το Λιτόχωρο στην προσπάθειά μας αναβάσεως στις κορφές του Ολύμπου, ξεκινήσαμε το πρωί της Κυριακής 10-2-1957, με τις πιο καλές καιρικές συνθήκες για τα χαμηλώματα και τον πρασινισμένο κάμπο. Ψηλότερα όμως οι κορφές και οι πλαγιές του μεγάλου βουνού ήταν κατάφορτες από χιόνι και στραφτάλιζαν εκτυφλωτικά, καθώς τις έγλυφε ένας ζεστός καλοκαιριάτικος ήλιος, κι' ας βρισκόμαστε ακόμα στις αρχές του Φλεβάρη. Ανεβαίνομε την γνώριμη πλαγιά του Σταυρού, με ψυχική διάθεσι γαλήνια, χωρίς να την διασπά ούτε και το ελάχιστο ίχνος έγνοι-ας και ανησυχίας για τις ξεχωριστές, σκληρές και επί-πονες προσπάθειες που θα πρέπει να διαθέσουμε για να φτάσουμε εκεί στις κορφές, που σ' άλλες εποχές για τον εξοικειωμένο ορειβάτη δεν είναι παρά μια απλή χαρούμενη φυγή.

Στο Σταυρό αναζητούμε την βρυσούλα που βρίσκεται καταχωσμένη κάτω από παχύ στρώμα χιονιού. Το χιόνι είναι μαλακό, βουλιάζουμε πολύ, και το ζώο που μεταφέρει τις αποσκευές μας ταλαιπωρείται κι' αυτό σε μια άφωνη προσπάθεια. Ωστόσο, θα μάς μεταφέρει τα πράγματά μας ως λίγο πριν απ' τα Πριόνια, όπου κατασκηνώνουμε για να περάσουμε την νύχτα σε μια σαρακατσάνικη καλύβα, ενώ η φωτιά σκορπά την ευεργετική ζεστασιά της. Η πορεία μας κράτησε 7 ώρες από το Λιτόχωρο και τούτο γιατί χρειάστηκε να αγωνιζόμαστε με το εξαντλητικό βύθισμα στο χιόνι.

Είναι νύχτα ακόμη- 4^η πρωινή- όταν την 11-2-1957 φορτωνόμαστε τα σακκίδια ξεκινώντας για τον δεύτερο σταθμό της προσπάθειάς μας, το καταφύγιο. Οι συ-

νάδελφοι Γιόσος Αποστολίδης και Κώστας Ζολώτας εναλλάσσονται στο άνοιγμα του δρόμου που γίνεται με βραδύτατο ρυθμό. Το υπερβολικά μαλακό χιόνι- ένας ακόμη αναπάντεχος εχθρός- δημιουργεί πολλά προβλήματα. Ωστόσο, η απροσμέτρητη ομορφιά ενός τελείως διαφορετικού Ολύμπου, τροφοδοτεί τον οργανισμό μας με απίθανες δυνάμεις. Προχωρούμε πάντα σιωπηλά, περνάμε το Σούρι κι αρχίζουμε ν' ανεβαίνουμε την πλαγιά την γνωστή με το όνομα Καγκέλια. Οι δυσκολίες εντείνονται, κάθε ζήτημα είναι και μια προσπάθεια και ο καιρός ξαφνικά χαλνά, βαρειά μολυβένια σύννεφα καλύπτουν τον ορίζοντα, φυσά δυνατά αέρας, βουλιάζουμε, πάντα βουλιάζουμε, τα προγνωστικά για τη συνέχιση της αναβάσεως είναι δυσμενή. Γίνεται σύσκεψη κι' αποφασίζουμε να επιστρέψουμε στα Πριόνια, μα την τελευταία στιγμή η ψυχωμένη διάθεσι και η τονωτική παρόρμηση της συναδέλφου Μαυροβίτου μάς δίνουν απίθανο κουράγιο και συνεχίζουμε.

Έχουμε συμπληρώσει 7 ώρες και βρισκόμαστε στη θέση Παληοκάλυβα. Χρειαστήκαμε από δω άλλες 3 ώρες για να φτάσουμε στο καταφύγιο. Ήταν μια προσπάθεια πρωτόφαντη και εξαντλητική. Το καταφύγιο είναι τελείως σκεπασμένο με το χιόνι και περνούμε μια νύχτα ξεκούρασης μοναδικής. Πότε-πότε βγαίνουμε για να διαπιστώσουμε πως χιονίζει συνεχώς. Το πρωί περιμένουμε βελτίωσι του καιρού, μα είναι άσκοπες οι ελπίδες μας, έτσι παίρνουμε την απόφαση να επιστρέψουμε στα Πριόνια. Ο κατήφορος, με την τρομακτική κλίση του βουνού, επιβάλλει και σχηματίζουμε σχοινοσυντροφιά. Βαρειά είναι η λύπη του Αποστολίδη που εγκαταλείπει μια τόσο προσφιλή προσπάθεια που τόσο

αγαπήσαμε. Κοιμόμαστε και πάλι στην καλύβα των Πριονίων και την Τετάρτη 13-2-1957 επιστρέφουμε στη βάση μας.

Η ορειβάτης Κική Λαλούδη

Το καταφύγιον του Ολύμπου

Κύριε διευθυντά,

Πριν λίγες μέρες είχα την ευτυχία να ικανοποιήσω παληά μου επιθυμία, ν' ανεβώ στον Όλυμπο με μια ορειβατική ομάδα. Πρέπει να παραδεχθώ ότι με ενθουσίασε και αυτό το ίδιο το βουνό με την μεγαλοπρέπεια και τον μύθο του και η ευγενική και ευχάριστος συμπεριφορά των κατοίκων της περιοχής, ιδίως των αγωγιατών.

Ένα σημείο όμως, μιας εκδρομής του Ολύμπου που αποτελεί ανορθογραφία και κηλίδα για την ορειβασία στη χώρα μας, είναι η εκμετάλλευσις που γίνεται εκ μέρους του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου εις βάρος των ορειβατών, Ελλήνων και ξένων. Ο ΕΟΣ διατηρεί καταφύγιον στον Όλυμπο και εισπράττει διά διανυκτέρευσιν εκάστου ορειβάτου δρχ. 15, ποσόν υπερβολικά μεγάλο και αδικαιολόγητο, αν θέλουμε να το συγκρίνουμε με την αντίστοιχον τιμήν των καταφυγίων του εξωτερικού ή προτιμότερον, αν πάρουμε υπ' όψιν ότι το ξενοδοχείο στο Λιτόχωρον, κέντρον εκκινήσεως δια τον Όλυμπον, όπως και όλα τα ξενοδοχεία στις επαρχιακές πόλεις, με την ίδια τιμή παρέχουν κάθε άνεσιν στον πελάτη τους, την στιγμήν μάλιστα που αποτελούν εμπορικήν επιχείρησιν με όλα τα συνακόλουθα (φόροι, έξοδα, ζημίαι, κέρδη). Δεν είναι δυνατόν οι ιθύνοντες του ΕΟΣ να προβάλλουν δικαιολογίες δι'

έξοδα συντηρήσεως του καταφυγίου, διότι αυτά νομίζω ότι και ασήμαντα είναι και υπερκαλύπτονται με την τιμήν των 5 δρχ. , δεδομένου ότι πλήθος ορειβατών κάμνει χρήσιν του καταφυγίου, ούτως ώστε να συγκεντρύται ένα σεβαστόν χρηματικόν ποσόν.

Αποτελεί έλλειψιν σεβασμού προς το πατροπαράδοτον πνεύμα φιλοξενίας του λαού μας, όταν κάτω από την σκιά του «Ξενίου» Διός γίνεται τέτοια απεχθής εκμετάλλευσις στέγης από ένα σωματείο που θέλει να έχη τα σκήπτρα της ορειβασίας στην χώρα μας και φιλοδοξεί να οδηγήση την νεολαία μας από τους καπνούς και τα χνώτα των καφενείων στην γαλανή ελληνική ύπαιθρο.

Με τιμή Ν.Π.
(ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 3-8-1958)

Κύριε διευθυντά,

Αφορμήν της παρούσης μου έδωσεν η από της 3^{ης} τρέχοντος δημοσιευθείσα επιστολή εις την έγκριτον υμών εφημερίδα, του με τα αρχικά κ. Ν.Π. και με θέμα «Το καταφύγιον του Ολύμπου».

Διά πρώτην φοράν κι' εγώ ανέβηκα στον Όλυμπο πραγματοποιώντας μια παληά μου επιθυμία. Υποχρεωτικά διά ν' ανέβω στο Μύτικα κοιμήθηκα στο καταφύγιον, διά ν' αποκτήσω δυνάμεις διά την κουραστική ανάβαση στην κατοικία των αρχαίων θεών. Το καταφύγιο μας προσέφερεν ό,τι ήτο δυνατόν να προσφέρη κανείς σε υψόμετρο 2.100 μ. και προ παντός νερό, το οποίο εκεί πάνω δεν υπάρχει. Ρώτησε ο ως άνω επιστολογράφος το νερό που του προσέφεραν από πού προήρχετο; Έμαθε ότι του το φέραν από μια χαράδρα

που είναι αδύνατον να ανέβη ζών και ότι του το κουβάλησαν στην πλάτη για να τον δροσίσουν; Έμαθε επίσης ότι αυτός που το έφερε περίμενε με υπομονή να γεμίση το δοχείο στάλα-στάλα από τα χιόνια που λιώνουν; Εέρει ο κ. Ν.Π. ότι για να συντηρηθή το καταφύγιο χρειάζονται πολλά και ότι διά να μεταφερθούν απ' το Λιτόχωρο 200 τσουβαλάκια τσιμέντο, χωρίζονται εις τέσσαρα και φορτώνονται σε δύο μουλάρια; Έτυχα αυτόπτης μάρτυς αυτού του γεγονότος. Όταν σκεφθή κανείς όλα αυτά και πολλά άλλα, ασφαλώς δεν θα διαμαρτυρηθή για τις 15 δραχμές που θα πληρώση τη βραδυά.

Εγώ επ' ευκαιρία απευθυνόμενος προς τον Ε.Ο.Σ. ήθελα να τονίσω ωρισμένα άλλα πράγματα σοβαρά που υπέπεσαν στην αντίληψί μου:

1) Να τύχη καλλιτέρας προσοχής και ενισχύσεως οικονομικής ο επίσημος οδηγός του Ολύμπου, το ακούραστο αυτό παιδί, ο πραγματικός αυτός αητός, Κώστας Ζολώτας, ο οποίος με την τρομερή αναρρίχηση που έκανε στον Όλυμπο με τον καθηγητή του Μιχαηλίδη των Αθηνών, ετίμησε την Ελλάδα.

2) Να ενισχυθούν τα σημάδια που δεικνύουν το μονοπάτι, διότι έτυχε να κατέβω απ' το καταφύγιο στο Λιτόχωρο μόνος και δυσκολεύθηκα αρκετά να βρω το δρόμο.

3) Να τονισθή στους ιδιοκτήτας των κοπαδιών, τουλάχιστον τις υποτιθέμενες ώρες που περνούν οι ορειβάται, να έχουν τα σκυλιά κοντά οι ποιμένες, διότι κόντεψα να κατασπαραχθώ κυριολεκτικώς απ' αυτά.

Διατελώ μετά τιμής Γ.Κ.
(ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 24-8-1958)

Ένα αξιόλογο κατόρθωμα

Οι ορειβάται Ζολώτας και Βούρος ανήλθον κατακορύφως την Β. κόψη Στεφανιού εις ύψος 450 μέτρων

Ένα καταπληκτικό κατόρθωμα πραγματοποιήθηκε τελευταίως στην κατοικία των θεών, τον Όλυμπον, που θα μείνη στην ορειβατική ιστορία της χώρας μας. Ο ορειβάτης κ. Κώστας Ζολώτας, μαζί με τον μαθητή του Θανάση Βούρο, ανήλθον στη Β. Κόψη του Στεφανιού, που κανένας, εκτός από τον Γεώργιον Μιχαηλίδην, δεν είχε προσπαθήσει, γιατί το επιχείρημα παρουσίαζε τεράστιες δυσκολίες και κινδύνους. Αυτοί όμως χάρις εις την μεγάλην τόλμην των, το επέτυχον και αυτό οφείλεται στην επιμονήν των, στην άρτια τεχνική αναρριχητική κατάρτισί των και στην σιδερένια θέλησί των. Ασφαλώς χρειάζεται να έχη κανείς όχι μόνο θέλησι, αλλά και ατσάλινα νεύρα για να μπορέση να ανέβη ένα βράχο 500 μέτρων, που σε περισσότερες μεριές ήταν αρνητικά κάθετος και σαθρός.

Ο Κώστας Ζολώτας και ο Θανάσης Βούρος ξεκίνησαν για την μεγάλη τους προσπάθεια την 24^{ην} Αυγούστου από το Λιτόχωρο (Διεθνές Ορειβατικό Κέντρο) και ύστερα από πορεία 10 ωρών κατασκηνώσανε στο οροπέδιο του Προφήτη Ηλία. Μαζί τους είχανε όλα τα εφόδια για μια τέτοια αναρρίχησι. Σχοινιά, ειδικά καρφιά, σφυριά, αναρριχητικές σκαλίτσες, ελαφρές τροφές, ζεστά ρούχα κλπ.

Την επομένην, 25^{ην} Αυγούστου, αφήσανε το αντίσκηνο και αρχίσανε το σκαρφάλωμα στην ανατολική ορθοπλαγιά του Στεφανιού, ύψους 450 μέτρων. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας κάνανε νέες επισημάνσεις στην ορθοπλαγιά του Στεφανιού και επέστρεψαν μετά

στο αντίσκηνο. Την επομένη, όταν αρχίζει να χαράζει, οι δύο τολμηροί σύντροφοι αρχίζουν τον δραματικόν αγώνα τους διά να ανέβουν στην κορυφή του Στεφανιού. Η προσπάθειά τους είναι πολύ δύσκολη, αλλά η ευφυχία τους δυνατή. Δένονται μεταξύ τους, σφίγγουν τα χέρια τους για να δώσουν το θάρρος ο ένας στον άλλο και προχωρούν. Πρώτος πατάει τον βράχο ο πεπειραμένος Ζολώτας και ακολουθεί ο μαθητής του Βούρος. Δεν ανεβαίνουν ταυτόχρονα, όμως, γιατί είναι πολύ δύσκολο. Προχωρεί ο πρώτος, ασφαλίζεται καλά και τότε ανεβαίνει ο δεύτερος. Αφού ασφαλίζεται και αυτός, συνεχίζει ο άλλος. Και έτσι συνέχεια. Μ' αυτόν τον τρόπο, εάν ο ένας κινδυνεύσει και χάσει το στήριγμά του, να συγκρατηθή από τον άλλον.

Αφού προσπερνάνε επικίνδυνα εμπόδια, φθάνουν το βράδυ σε υψόμετρο 2.500 μέτρων. Δεν τους υπολείπονται διά την κορυφή παρά 200 μέτρα. Ποιος γνωρίζει τι εμπόδια θα συναντήσουν την άλλη ημέρα; Είναι ανήσυχοι, αλλά δεν εγκαταλείπουν την προσπάθειά τους. Το πρωί, αφού περνούν τη νύχτα τους στο υψόμετρο 2.500 μ., συνεχίζουν το δρόμο τους, διά να φθάσουν εις την κορυφήν που απέχει 200 μέτρα. Με υπερβολική προσπάθεια, λόγω των μεγάλων εμποδίων που συναντούν, οι περίφημοι αυτοί αναρριχηταί συνεχίζουν την πορείαν τους. Κατά το απόγευμα πλησιάζουν προς την κορυφή. Είνε κοντά τους. Τα ολίγα μέτρα που απόμειναν είναι εύκολα. Τα κάνουν και αυτά και στις 8 βρίσκονται στην υψηλότερη κορυφή της Ελλάδος. Η συγκίνησίς τους είναι μεγάλη, αγκαλιάζονται και φιλιούνται. Τι χαρά άρα γε να διαισθάνθηκαν εκείνη τη στιγμή οι δύο αυτοί ηρωϊκοί άνθρωποι που επί 29

ώρες πάλαιψαν με το θάνατο και τον νίκησαν; Ένα μεγάλο τους όνειρο έχει επιτευχθή. Έτσι χάρις στην τολμηρή θέλησί τους και αποφασιστικότητά τους πατήθηκε η ορθοπλαγιά του Στεφανιού. Η μεγάλη τους αυτή επιτυχία κατατάσσεται μεταξύ των καλύτερων επιτευγμάτων της διεθνούς ορειβασίας.

Γεώργιος Κοκώνης
(ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ 14-9-1958)

Θάνατος ορειβάτου

Θανατηφόρον τραγικόν δυστύχημα συνέβη κατά την ημέραν των Χριστουγέννων εις τον Όλυμπον. Ομάς Αθηναίων ορειβατών, ελθόντων διά χειμερινήν ανάβασιν εις τας κορυφάς του Ολύμπου, προσέλαβεν τον εκ Λιτοχώρου 26ετή οδηγόν Ιωάννην Μόσκοβαν. Ούτος μετά τινός Αθηναίου ορειβάτου προπορευθείς, επέτυχε την υπό δυσμενεστάτας συνθήκας αναρρίχησης εις τον ποθητόν και δυσπρόσιτον Μύτικα (2.917 μ.), εκείθεν δε και κατά την επιστροφήν εις σημείον εγγύτατα του ορειβατικού Ξενώνος (Καταφυγίου) «Σπήλιος Αγαπητός» (2.100 μ.) διαλαθών την προσοχήν του απώλεσε την ισορροπίαν του, κατολισθήσας εις την παρακειμένην χαράδραν απ' όπου ανεσύρθη νεκρός υπό του Κώστα Ζολώτα, διακεκριμένου μέλους της ορειβατικής ομάδος Λιτοχώρου.

Ο Γιάννης Μόσκοβας είναι, μετά τον Γιώργο Κρίκη, το δεύτερο τραγικό θύμα του ορειβατικού κόσμου της χώρας μας σε χειμερινές αναβάσεις στον Όλυμπο. Και είναι λυπηρόν, διότι δεν εχάθησαν εις το σύμπλεγμα των απροσίτων κορυφών της Κακόσκαλας, ούτε των Καζανίων ή τον Θρόνον του Διός σε υψόμετρο άνω των

2.850 μ., με τις δαιδαλώδεις αιχμηρές κορυφές και τα απίθανα κατακόρυφα μονοπάτια πλάτους λίγων μόνων εκατοστών, με χαίνουσες κυκλοτερώς βαθείες χαράδρες βάθους ως 450 μ. Ο Γιώργος Κρίκης χάθηκε την Άνοιξη του 1955 πάνω στις ομαλές πλαγιές του Αγίου Αντωνίου, όπου πήγε με φίλους του για σκι και βρέθηκε ύστερα από 3 μήνες μυστηριωδώς κάτω στον Μαυρόλογο. Και ο αείμνηστος Γιάννης Μόσκοβας, αφού έζησε τόσες επικίνδυνες ώρες πάνω στο αγαπημένο του βουνό και το κατέκτησε τόσες φορές ως την περήφανη κορυφή του, το κατέκτησε και για στερνή φορά φέτος τα Χριστούγεννα και άφησε πάνω κει την τελευταία πνοή του, σαν ένας περήφανος και άκακος αητός πάνω στα παγωμένα βράχια με τις βρεγμένες φτερούγες του, κλείνοντας μέσα στην ψυχή του τα αγέραστα λαγκάδια και το ματωμένο χιόνι που κρυφάρπαξαν τα φρόνιμα μυστικά του, για να γίνουν θρήνοι του αγέρα στον τάφο του...

(ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ 1-1-1959)

Τρεις Έλληνες στα όρη των Γιγάντων

Αρκετά γνωστοί στους ορειβατικούς κύκλους είναι οι Έλληνες που πήραν το «γιγαντιαίο αναρριχητικό βάπτισμα». Ο Ε. Ζαραχάνης, ο αρχηγός της αποστολής, ξεφεύγει συχνά για λίγες μέρες από την επιχειρηματική του δραστηριότητα, για να επιδοθή στο αγαπημένο του επικίνδυνο σπορ. Προ ετών είχε μια σκληρή δοκιμασία στη Βαράσοβα, στο απότομο βουνό απέναντι από την Πάτρα, όπου έμεινε κρεμασμένος σε ένα γκρεμό ένα εικοσιτετράωρο και για την διάσωσή του εστάλησαν ως και ελικόπτερα. Ο Θ. Κακουλίδης, γνω-

στός από την «Γωνιά του Βιβλίου», ο περισσότερος νέος από τη συντροφιά, έχει στο ενεργητικό του δύσκολες αναβάσεις σε ορθοπλαγιές του Ολύμπου και της Πίνδου. Ο τρίτος είναι ο Κώστας Ζολώτας, ο οδηγός του Ολύμπου, που όλο το καλοκαίρι διαμένει στο εκεί καταφύγιο του Ε.Ο.Σ. «Σπήλιος Αγαπητός» και ανεβάσει τους πρωτόπειρους στις κορυφές του βουνού των θεών, ανάβαση που από τα εύκολα περάσματα δεν είναι ούτε δύσκολο ούτε και πολύ επικίνδυνο εγχείρημα. Κάθε χρόνο, χιλιάδες ορειβάτες πατούν τις κορυφές του Ολύμπου. Είναι κυρίως ξένοι τουρίστες, από χώρες με ορειβατική παράδοση, όπως είναι η Γερμανία, η Αυστρία και η Ελβετία. Μια Γερμανίδα τουρίστρια εκεί που ανέβαινε τον Όλυμπο κάποια καλοκαιρινή μέρα, ανεκάλυψε στον ορειβατικό οδηγό της περιοχής το θεό της καρδιάς της και είναι σήμερα η κυρία Ζολώτα. Έτσι, ο οδηγός του Ολύμπου, που είναι και πατέρας δύο παιδιών, δεν είχε να αντιμετωπίσει σοβαρές αντιρρήσεις από την επίσης ορειβάτιδα σύζυγό του, για την επικίνδυνη εξόρμηση στα βουνά των Γιγάντων. Οι άλλοι δύο της συντροφιάς- της «σκοινοσυντροφιάς», όπως την ονομάζουν, γιατί ανεβαίνουν τους γκρεμούς δεμένοι μεταξύ τους και οι δύο μένουν γαντζωμένοι σε καρφιά που έχουν μπήξει στους βράχους για να συγκρατήσουν τον άλλο σαν γλυστήρη- είναι άγαμοι.

Ο ελληνικός αναρριχητικός άθλος επραγματοποιήθη παρουσία ορειβατών από όλη την Ευρώπη. Ήταν οι μετέχοντες στην ετήσια συγκέντρωση της Διεθνούς Ένωσης Ορειβατικών Συνδέσμων που εδρεύει στην Γενεύη. Παρόμοιες συγκεντρώσεις έγιναν πέρυσι στο Λουξεμβούργο, πρόπερσι στη Βουλγαρία και Πολωνία

και το 1965 στην Κρήτη. Σε ένα κάμπινγκ, κάτω από τους βράχους των Γιγάντων, της οροσειράς των Σουδητών, συνεκεντρώθηκαν διασημότητες του σπορ αυτού από την Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Δανία, Ελβετία, Λουξεμβούργο, Ρωσία, Δυτική και Ανατολική Γερμανία, Αυστρία, Πολωνία, Ουγγαρία, Βουλγαρία και άλλες χώρες. Την Ελλάδα εκπροσώπησαν απεσταλμένοι του «Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου», οι τρεις που ανέβηκαν και στις δυσκολοπρόσιτες κορυφές, παρ' όλο ότι αρκετοί απεσταλμένοι άλλων χωρών, με μεγάλη ορειβατική παράδοση, δεν ετόλμησαν ή ξεκίνησαν για να εγκαταλείψουν την προσπάθεια. Σε κάθε κορυφή των Γιγάντων υπάρχει ειδικό βιβλίο προφυλαγμένο σε μεταλλικό κουτί για να γράφουν ιδιοχείρως τα ονόματα των όσων ανεβαίνουν. Είναι το «λίμπρο ντ' όρο» των ορειβατών και φωτοτυπίες των σελίδων των δημοσιεύονται σε ειδικά περιοδικά [...].

Η αναρρίχηση σε απότομες ορθοπλαγιές και πέρα από την τελευταία επίδοση, που αποτελεί αθλητικό ρεκόρ, είναι ένα σπορ που συνεχώς εξελίσσεται και στη χώρα μας. Οι Έλληνες αναρριχητές που αποτελούν μια ξεχωριστή, την πλέον αριστοκρατική του είδους, κατηγορία ορειβατών, αρχίζουν συνήθως κάποιο απόγευμα εδώ στην Αττική, πολύ κοντά στην Αθήνα, στο Άρμα, που είναι ένα απότομο βουνό κοντά στη Χασιά. Εκεί κάθε χρόνο οι ψημένοι «διπλωματούχοι» αναρριχητές κάνουν επίδειξη και μερικοί από τους θεατάς ενθουσιάζονται τόσο πολύ που ορμούν και αυτοί στην ορθοπλαγιά και σκαρφαλώνουν με τα νύχια. Ακολουθεί η σχολή του Ε.Ο.Σ. που κάθε καλοκαίρι λειτουργεί επί 20 ημέρες στον Όλυμπο με Έλληνες και ξένους καθη-

γητάς. Εφέτος, όπως και πέρυσι, στη σχολή ορειβατών του Ολύμπου, εκτός από τους διάσημους Έλληνες αναρριχητάς, όπως τον Γ. Μιχαηλίδη, θα διδάξουν και Ιταλοί μαιτρ που θα έλθουν κατ' ευθείαν από τους γκρεμούς των Άλπεων.

Σε πολλές χώρες το σπορ της αναρριχητικής ορειβασίας έχει λάβει τεράστια διάδοση. Οι ορειβάτες μας επέστρεψαν κατάπληκτοι από την Τσεχοσλοβακία. «Στην Κεντρική Ευρώπη υπάρχει πλήρης οργάνωση, αλυσιδωτή σε διάφορα κράτη, για αναρριχητικές εξορμήσεις. Μεγάλος αριθμός νέων επιδίδεται στο σπορ αυτό κατά ριψοκίνδυνο τρόπο. Οι σπεσιαλίστες για δύσκολα ανεβάσματα είναι πάμπολλοι και μεταξύ αυτών διακρίνονται σε εκπληκτικά μεγάλο ποσοστό και γυναίκες», είπαν οι τολμηροί αναρριχητές μας.

(ΕΙΚΟΝΕΣ, τεύχος 617, 28-6-1968)

ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά στον Όλυμπο

(Τα μέλη και οι άνθρωποι των ορειβατικών συλλόγων που ασχολούνται με την ορειβασία, πεζοπορία και την αναρρίχηση, βρέθηκαν πολλές φορές στον Όλυμπο. Καλοκαίρι, χειμώνα, με λιακάδες, με χιόνι, με βροχή και αέρα, περπατώντας, τρέχοντας ή σκαρφαλώνοντας, ουδέποτε το βουνό των θεών τους απογοήτευσε. Εξαιρετικό γεγονός όμως είναι η αφιέρωση μιας ορειβατικής μέρας για τον εορτασμό των Χριστουγέννων, για το κόψιμο της βασιλόπιττας ή ο αγιασμός για το νέο ημερολογιακό έτος μέσα στο φυσικό περιβάλλον του βουνού. Τα Χριστούγεννα και η Πρωτοχρονιά είναι εορταστική κορύφωση του έτους και ο σπουδαίος συνδυασμός του τρυφερού θρησκευτικού συναισθήματος των Ελλήνων με τον σεβασμό για το θεϊκό βουνό προβάλλεται επιδέξια από τα σχετικά έθιμα των ορειβατικών συλλόγων.

Τα τρία μικρά κείμενα που ακολουθούν είναι αρχικά δημοσιευμένα στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης, με τη σειρά, στις 1-1-1960, 14-1-1960 και 1-1-1961. Συντάκτης τους είναι ο Θεόδωρος Μάνος και αναφέρονται σε εκδηλώσεις του ΕΟΣ Κατερίνης.)

Το Χριστουγεννιάτικο έθιμο του ΕΟΣ

Απλή και απέριττη ορειβατική συντροφιά από μέλη και φίλους του Ορειβατικού της Κατερίνης, επιχειρώντας την τελευταία εξόρμησι του χρόνου και πραγματοποιώντας την προγραμματισμένη ανάβασι στο Σταυρό του Ολύμπου, προκειμένου να γιορτασθή εκεί πάνω στο υψόμετρο των 1000 περίπου μέτρων το δένδρο των Χριστουγέννων, γιορτή καθιερωμένη να γίνεται κάθε χρόνο στην ίδια αυτή τοποθεσία από το τμήμα Κατερίνης του Ε.Ο.Σ., ξεκίνησε το πρωί της 26^{ης} Δεκεμβρίου για το Λιτόχωρο, για την πραγματοποίησι του ευγενικού αυτού σκοπού. Όλα ήσαν απόλυτα ευνοϊκά για την εξόρμησι. Ο καιρός θαυμάσιος, ο ήλιος αρκετά θερμός και λαμπρός, τα μέσα στην διάθεσί μας και η σύνθεσι της συντροφιάς πολύ καλή, χωρίς να λείπη και η μουσική με τις νότες που σκορπούσαν στη διαυγή ατμόσφαιρα από ένα φορητό γιαπωνέζικο ραδιοφωνάκι που είχε την έμπνευση να πάρη μαζί του ο κ. Οικονόμου. Στις 9 αρχίσαμε να ανεβαίνουμε το περίφημο, το ξακουστό στο κόσμο, το χιλιотραγουδισμένο βουνό του αθάνατου Ολύμπου μας, το καμάρι αυτό των βουνών της Ελλάδος και το πρώτο στην κορμοστασιά απ' όλα τα βουνά της, αφού το λένε χαρακτηριστικά σκέπη της Ελλάδος. 2 ώρες και ένα τέταρτο πορεία πολύ ευχάριστη, με την εξ ίσου ευχάριστη γλώσσα της συντροφιάς, δεν μας φάνηκε καθόλου κουραστική.

Στας 11:15 κατασκηνώσαμε στην μαγευτική τοποθεσία του Σταυρού. Η φύσις μαγεία σκόρπιζε άπληστα τα μύρα της στο υπέροχο αυτό τοπείο, με την μεθυστική μυρουδιά των πεύκων και με τα κατάψυχρα και γάργαρα νερά που τρέχουν αδιάκοπα από τις ανεξά-

ντλητες πηγές του θείου Ολύμπου και εμείς λαίμαργοι τρουγητές της υπέροχης αυτής φυσικής πανδαισίας, εκστατικοί απολαμβάναμε τα θεία αυτά φυσικά δώρα, ευγνωμονώντας τον Πλάστη και δημιουργό των πάντων για την μεγάλη αυτή εύνοια. Τον ρεμβασμό μας διέκοψε η επιταγή του αρχηγού για ν' αρχίση η τέλεση του εθίμου.

Σε λίγη ώρα ένα καλοδιαλεγμένο πευκάκι στολίστηκε με αρκετά χρωματιστά μπαλόνια και με λογιών-λογιών μικροστολίδια και φάνταζε θαυμάσια μέσα στο φυσικό ντεκόρ. Ήταν σαν ένα δένδρο που πήρε ψυχή από μας και μας μιλούσε ευχαριστώντας που του χάρισαμε την εξαιρετική τιμή να το στολίσουμε με την χριστουγεννιάτικη φορεσιά. Μέσα στο καταπράσινο φόντο, ένα Χριστουγεννιάτικο δένδρο εκ του φυσικού, με το ζωηρό του χρώμα αγέρωχο και περήφανο, ήταν κάτι το ασύλληπτα ωραίο στη θέα.

Ξαπλωθήκαμε στη βάση του όλη η συντροφιά και ο ευεργετικός φακός ανέλαβε με τη σειρά του τον ρόλο του να απαθανατίση την εορταστική αυτή σκηνή για να μένη αξέχαστη κι' αυτή σαν τόσες άλλες που προηγήθηκαν και πέρασαν στο φτερούγισμα του χρόνου. Έτσι τελείωσε ο καθιερωμένος εορτασμός των ορειβατικών μας Χριστουγέννων.

Ξεκινήσαμε για το γυρισμό μας αφήνοντας το δένδρο μας στολισμένο. Ενώ στην αρχή ήταν τόσο χαρούμενο, το είδαμε φεύγοντας να σκεπάζεται με μελαγχολία, σαν να λυπόταν για τον χωρισμό μας. Για να το παρηγορήσουμε του είπαμε και του χρόνου, με τη βοήθεια του Θεού θα ξαναγυρίσουμε κοντά του.

**Στο Μετόχι Αγίου Διονυσίου Ολύμπου
Το κόψιμο της βασιλόπιττας
του Ορειβατικού Συνδέσμου Κατερίνης**

Το απόγευμα της Πρωτοχρονιάς ένα από τα καλύτερα λεωφορεία της Κατερίνης, με οδηγό τον μαέστρο του βολάν κ. Κορωνίδα, κατάμεστο από εύθυμους και ενθουσιώδεις εκδρομείς, μέλη και φίλους του Ε.Ο.Σ. Κατερίνης, ξεκίνησε από την πόλι μας για το Λιτόχωρο, με το ξεκίνημα του καινούριου χρόνου, και έπειτα από πολύ ευχάριστη διαδρομή, διασχίζοντας την φαρδιά Εθνική Οδό Κατερίνης-Τεμπών-Λαρίσης, βρέθηκε κατ' ευθείαν στο ωραίο Μετόχι του Αγίου Διονυσίου Ολύμπου, όπου και εξεκκένωσε το πολύτιμο ανθρώπινο φορτίο του. Αντικειμενικός σκοπός της εκδρομής αυτής, καθιερωμένης πια εθιμοτυπικά να γίνεται κάθε πρώτη του έτους και προγραμματισμένης, άλλωστε, από το Διοικητικό Συμβούλιο, ήταν ο εορτασμός για το κόψιμο της βασιλόπιττας του Συνδέσμου κατά ένα τρόπο ορειβατικό μέσα στο φυσικό ντεκόρ των προσβάσεων του γηραιού μας Ολύμπου, σε συνέχεια της γιορτής του Χριστουγεννιάτικου δένδρου, που γιορτάστηκε στο Σταυρό του Ολύμπου και για την οποία γράψαμε στο προηγούμενο φύλλο.

Περιβάλλον πολύ όμορφο και φυσιολατρικό μέσα στην υποβλητική ατμόσφαιρα του πανάρχαιου Μοναστηρίου, που χρονολογείται εδώ και 360 περίπου χρόνια. Κατάνυξι και δέος συνείχε τους εκδρομείς μας. Θρησκευτική απόπνοια ανεδίδετο απ' όλες τις γωνιές του Μοναστηρίου και έδιδε μεγαλύτερο τόνο και έξαρσι στην γιορτή του Ε.Ο.Σ. Διάχυτη η μυρωδιά του λιβάνου και του θυμιάματος με την θέα των ολίγων γερό-

ντων καλογήρων και με δεσπόζουσα τη μορφή του Ηγουμένου της Μονής κ. Ιωάννου Κατσιμίγα, ο οποίος είχε την ευγενή καλωσύνη να δεξιωθή, όπως κάθε χρόνο, τους εκδρομείς μας. Το πρώτο μέλημα ήταν το προσκύνημα στην Εκκλησία του Μοναστηρίου. Η Εκκλησία καινουριοκτισμένη με ρυθμό «Βασιλικής», διαγράφει την σεμνή και επιβλητική της σιλουέττα μέσα στο καταπράσινο φόντο. Το εσωτερικό της μυσταγωγικό. Ένα ωραιότατο τέμπλο με τις εικόνες των αγίων υποβάλλει αμέσως τον επισκέπτη και του μεταδίδει το αίσθημα της θρησκευτικής ευλάβειας προς τα Θεία. Εκείνο που επίσης κάμει εξαιρετική εντύπωση είναι τα πανάρχαια, ανεκτιμήτου αξίας κειμήλια του Μοναστηρίου, τα οποία φυλάσσονται επιμελώς από τον Ηγούμενο της Μονής. Ακόμη και οι πολλές καμπάνες του Μοναστηρίου, που προσδίδουν μία ιδιαίτερη αίγλη στο μοναστηριακό συγκρότημα.

Μετά το προσκύνημα οι εκδρομείς μας πέρασαν στον ξενώνα με το γραφικό τζάκι και περιήλθον τα κελλιά της Μονής. Επηκολούθησε η συγκέντρωση στον περίβολο μπροστά στον Πλάτανο, για ν' αρχίσει η γιορτή του Συνδέσμου. Ο Επιθεωρητής Σωματικής Αγωγής Νομού Πιερίας κ. Γεώργιος Ευθυμίου, μίλησε με λίγα λόγια πάνω στο έθιμο για την γιορτή και εξήρε την μεγάλη δράση του Συνδέσμου στον ορειβατικό και κοινωνικό τομέα. Ακολούθως ο αντιπρόεδρος του Συνδέσμου έκοψε την πίττα και μοίρασε τα τεμάχια στον καθένα από τους εκδρομείς μας. Τυχερή του νομίσματος ήταν η μικρή κορούλα του. Μετά οι εκδρομείς φωτογραφήθηκαν ομαδικά και ακολούθησε η προσφορά αναψυκτικών από την υπηρεσία της Μονής. Ύστερα η

επίσκεψις στην γύρω περιοχή και η αναχώρησις για το Λιτόχωρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την ώρα της αναχωρήσεως ο Ηγούμενος, για να δώσει περισσότερο πανηγυρικό χαρακτήρα, διέταξε και σήμαναν οι καμπάνες της Μονής.

Οι εκδρομείς μας, έπειτα από σύντομη παραμονή στη γραφική κωμόπολη του Λιτοχώρου, ξεκίνησαν για την Κατερίνη, κατενθουσιασμένοι και με τις καλλίτερες εντυπώσεις για τον Ορειβατικό και για τις χαρές που χαρίζει σ' εκείνους που αποφασίζουν να πάρουν συμμετοχή στις εκδηλώσεις του.

Ορειβατικά Χριστούγεννα στο Σταυρό Ολύμπου

Σεμνή, απλή και απέριπτη η γιορτή των ορειβατικών Χριστουγέννων που έλαβε χώραν από το Τμήμα του ΕΟΣ Κατερίνης στην τοποθεσία Σταυρός του Ολύμπου (υψ.1000 μ.). Δέκα τρεις άνδρες, γυναίκες, μέλη και φίλοι του Τμήματος, αφηφώντας την πρόληψη του αριθμού 13, ξεκίνησαν το πρωί της Δευτέρας 26 λήγοντος για ν' ανέβουν στον Σταυρό να γιορτάσουν για το Τμήμα ΕΟΣ Κατερίνης τα ορειβατικά Χριστούγεννα, στην καθιερωμένη αυτή Χριστουγεννιάτικη γιορτή που γίνεται κάθε χρόνο στην ίδια τοποθεσία. Δύο κούρσες διατρέχοντας με ιλιγγιώδη ταχύτητα τον πλατύ δρόμο της εθνικής οδού μετέφεραν τους εκδρομείς μας στο Λιτόχωρο.

Με ένα λαμπρότατο ήλιο, με μια διαυγέστατη ατμόσφαιρα, με μια μέρα καλοκαιριάτικη και σχετικά θερμή, άρχισε η ανάβασίς μας μέσα από τα καταπράσινα τοπεία για το Σταυρό. Πορεία ευχάριστη και άνετη και ελάχιστα κοπιαστική, με μια διάθεσι πηγαία

που γεννούσε όρεξι για λογοπαίγνιο, με τραγούδια και επιφωνήματα χαράς που δονούσαν την περιοχή. Έπειτα από δύο ώρες και δέκα λεπτά αναπνέαμε άπληστα τη ζείδωρο αύρα του Ολύμπου στο ξεκούρασμά μας στην τοποθεσία του Σταυρού. Λίγη αναμονή, όσο για να ξεποστάσουμε και ευθύς αμέσως η προετοιμασία της γιορτής. Το πρώτο μέλημα ήταν το διάλεγμα του φυσικού Χριστουγεννιάτικου δένδρου. Διαλέχτηκε στα γρήγορα και η φιλοκαλία των γυναικών μας το στόλισε με πάμπολλα χρωματιστά μπαλόνια και με διάφορα άλλα μικροαντικείμενα. Το δένδρο έτσι όπως στολίστηκε καμάρωνε σαν νυφούλα ανάμεσα στ' άλλα δένδρα και το θέαμα με το καταπράσινο φόντο ήταν κάτι το γοητευτικό και συναρπαστικό.

Πήραν θέσεις οι εκδρομείς μας και ο Πρόεδρος του Τμήματος μίλησε πάνω στη γιορτή με αρκετά καλά λόγια τονίζοντας την σημασία της και την μεγάλη αξία της ορειβασίας. Μετά το πέρας της ομιλίας η αρχηγός με τη βοήθεια του γενικού γραμματέως του Τμήματος προσέφεραν κονιάκ και γλυκίσματα και έγινε η ανταλλαγή των ορειβατικών ευχών μέσα σε μια ατμόσφαιρα αγάπης. Ανάψαμε και φωτιά για το κρύο και στη συνέχεια το γεύμα σε τύπο συνεστιάσεως, με μεγάλη όρεξι και εγκαρδιότητα. Στο πέρας σχεδόν του γεύματος παρουσιάσθηκαν 5 συνάδελφοι της Θεσσαλονίκης, 2 άνδρες και τρεις γυναίκες και στάθηκαν λίγο κοντά μας, προοριζόμενοι για τη Σπηλιά Ιθακησίου του Ολύμπου, όπου και θα διανυκτέρευαν.

Σε λιγάκι ξεκινήσαμε μαζί τους, αυτοί μεν για τον προορισμό τους, εμείς δε για να δούμε από κοντά και να επισκοπήσουμε τη διαλεγμένη τοποθεσία «Κυρια-

κούλες», όπου ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού σκοπεύει ν' ανεγείρη τουριστικό ξενοδοχείο. Μετά πορεία μιας ώρας και 20 λεπτών καθόμασταν πάνω στην τοποθεσία «Κυριακούλες», αγναντεύοντας τα πέριξ. Είναι ένα θαυμάσιο ξέφωτο σαν ένα τεράστιο χωμάτινο μπαλκόνι, που προς βορράν του απλώνεται η τεράστια λεκάνη του Ολύμπου με τα γύρω βουνά χιονισμένα σε άγρια μεγαλοπρέπεια και προς ανατολάς χαίνει ένας τεράστιος αυχέννας με φόντο τη γαλάζια θάλασσα του Θερμαϊκού κόλπου.

Αφάνταστο το φυσικό μεγαλείο. Μένει άναυδος ο θεατής μπροστά στο θαύμα της δημιουργίας. Η καταθλιπτική σιγαλιά του τοπίου σε τρομάζει και μόνος παρήγορος διακόπτης της τρομερής σιωπής των αμίλητων βουνών είναι ο βόμβος των καταρρακτών που ξεχύνουν τα νερά τους μέσα στις βαθιές χαράδρες. Στο βάθος βορείως, μέσα στο λάκκο, βρίσκεται το Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου του Ολύμπου.

Γυρίσαμε με εξαίσιες εντυπώσεις και σημειώνοντας πορεία 2 ½ ωρών φθάσαμε στο Λιτόχωρο, για να γυρίσουμε με τα αυτοκίνητα στην αφετηρία μας την Κατερίνη.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Το Καταφύγιο Γ' ή «Χρήστος Κάκαλος» στο βουνό των θεών

Παρατίθενται τα κείμενα.

Εκδηλώσεις εις μνήμην Βασιλέως Παύλου

Για τον απροσδόκητο χαμό του αγαπημένου μας Βασιλέα Παύλου, επιτίμου Προέδρου του Συνδέσμου μας, το Κεντρικόν Συμβούλιον του ΕΟΣ, εις εκτέλεσιν σχετικής αποφάσεώς του, θα προβή εις τας κάτωθι δύο εκδηλώσεις εις μνήμην του:

1) Την πρωίαν της Κυριακής 28^{ης} Ιουνίου 1964 θα γίνη η τελετή της ονομασίας του Καταφυγίου Γ' Ολύμπου (οροπέδιον Προφήτου Ηλία, Ύψόμετρον 2.640 μ.) εις «Καταφύγιον Βασιλεύς Παύλος».

2) Την επομένην Δευτέραν 29 Ιουνίου, εορτή των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, ώραν 5 μ.μ. θα γίνη εις τους Βασιλικούς τάφους του Τατοΐου, η κατάθεσις στεφάνου εκ μέρους πανελληνίου αντιπροσωπείας του Συνδέσμου μας. Ο στέφανος θα αποτελείται καθ' ολοκληρίαν από άνθη του Ολύμπου.

Εις την ανάβασιν του Ολύμπου θα συμμετάσχουν αντιπροσωπείαι όλων των τμημάτων του ΕΟΣ, ουχί όμως διά περισσοτέρων των 2 μελών, λόγω των δυσχε-

ρειών στεγάσεως εις τα Καταφύγια «Βασιλεύς Παύλος» και «Σπήλιος Αγαπητός». Φυσικά, όσοι διαθέτουν ατομικά αντίσκηνα μπορούν ελεύθερα να λάβουν μέρος σ'αυτήν την εκδήλωσιν, δηλώνοντας τούτο στα γραφεία του Συνδέσμου μας. Η μετονομασία αυτή του Καταφυγίου απεφασίσθη ίνα το όνομα του αποβιώσαντος Βασιλέως, όστις τόσον συνεδέθη με την Ελληνικήν οριεβασίαν και χιονοδρομίαν, τεθείς επί κεφαλής του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου, ως επίτιμος Πρόεδρος αυτού από το 1936, φέρεται επί του υψηλοτέρου του Συνδέσμου μας Καταφυγίου.

Καταφύγιον «Βασιλεύς Παύλος»

Ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος, συμφώνως προς το εκδοθέν κατά τον θάνατον του αιμνήστου Βασιλέως Παύλου, επίτιμου Προέδρου αυτού από του 1936, ψήφισμα, απεφάσισεν την ονομασίαν του υψηλοτέρου Καταφυγίου του επί του Ολύμπου εις Καταφύγιον «Βασιλεύς Παύλος» και την κατάθεσιν στεφάνου από άνθη του Ολύμπου εις τον τάφον του κατά την εορτήν των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου.

Αι αποφάσεις αύται έτυχαν της βασιλικής εγκρίσεως και το πρωί της Κυριακής 28 Ιουνίου θα γίνει η τελετή της ονομασίας τού εις το οροπέδιον του Προφήτη Ηλία (υψ. 2.640) καταφυγίου Γ' εις Καταφύγιον «Βασιλεύς Παύλος», το απόγευμα δε της επομένης, Δευτέρα 29 Ιουνίου, η κατάθεσις εις τους Βασιλικούς τάφους Τατοΐου στεφάνου από αγριολούλουδα του Ολύμπου, εκ μέρους αντιπροσωπείας από ορειβάτας όλων των Τμημάτων του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου.

Αγριολούλουδα από τον Όλυμπο

Το απόγευμα της Δευτέρας, εορτής των αποστόλων Πέτρου και Παύλου, επί του τάφου του Βασιλέως Παύλου, έγινε η κατάθεσις στεφάνου υπό της διοικήσεως και αντιπροσωπείας μελών του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου, του οποίου ο αείμνηστος Βασιλεύς υπήρξεν από του 1936 και μέχρις του θανάτου του Επίτιμος Πρόεδρος. Το στεφάνι, από φυτά και άνθη του Ολύμπου, έφερε εις Δεκέλειαν αντιπροσωπεία ορειβατών εξ όλων των Τμημάτων του Ε.Ο.Σ., η οποία, κατά προηγηθείσαν ανάβασιν εις το μυθικόν ελληνικόν Βουνόν το Σάββατον 27-6-1964 και την Κυριακή, συνέλεξε τα σπάνια αγριολούλουδα του στεφάνου. Εξ άλλου, το πρωί της Κυριακής 28 Ιουνίου, έγινε ο εορτασμός της ονομασίας τού εις το Οροπέδιον των Μουσών καταφυγίου Γ' Ολύμπου εις καταφύγιον «Βασιλεύς Παύλος» προς τιμήν του αιμνήστου Βασιλέως, ενθέρμου φίλου της ορειβασίας και της χιονοδρομίας.

(Εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης,
Ιούνιος 1964)

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Όλυμπος αποτελεί το δημοφιλέστερο βουνό της Ελλάδας και σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού του Ολύμπου, χιλιάδες άνθρωποι τον επισκέπτονται κάθε χρόνο. Αποτέλεσμα της μεγάλης επισκεψιμότητας είναι η ανέγερση καταφυγίων σε όλες τις πλευρές του βουνού, μερικά των οποίων υπάρχουν και ως καταφύγια ανάγκης. Η κύρια περίοδος λειτουργίας των καταφυγίων είναι μεταξύ Μαΐου και Οκτωβρίου και παρέχονται διάφορες

υπηρεσίες σε επισκέπτες και τουρίστες γενικού ενδιαφέροντος, πεζοπόρους, ορειβάτες, αναρριχητές και χιονοδρόμους (σκιέρ).

Στην άκρη του οροπεδίου των Μουσών (στη ΝΔ άκρη της Λάκκας του Προφήτη Ηλία) και σε υψόμετρο 2.648 μέτρα βρίσκεται το Καταφύγιο Γ' «Χρήστος Κάκαλος» του Ολύμπου, που ανήκει στην Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας Αναρρίχησης (ΕΟΟΑ), πρώην ΕΟΟΣ-ΕΟΧΟ-ΕΟΣ. Η κατασκευή του καταφυγίου ολοκληρώθηκε το έτος 1961 με έξοδα της τότε Βασιλικής οικογένειας και κυρίως με την οικονομική χορηγία του βασιλέως Παύλου. Η κατασκευή του έγινε με αρχικό σκοπό να χρησιμοποιηθεί ως ορεινό κατάλυμα της Βασιλικής οικογένειας, αλλά στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε από τους ορειβάτες της εποχής, ενώ παράλληλα σε κοντινή απόσταση στο οροπέδιο λειτουργούσε και το καταφύγιο «Γιόσος Αποστολίδης» που ανήκει στο ΣΕΟ Θεσσαλονίκης. Την 6-3-1964, με απόφαση του Κεντρικού Συμβουλίου του ΕΟΣ, ονομάστηκε καταφύγιο «Βασιλεύς Παύλος» προς τιμήν του εκλιπόντος επιτίμου προέδρου του ΕΟΣ.

Δυστυχώς, στις δεκαετίες του 1960 και 1970 και στους ορειβατικούς κύκλους η πολιτική πόλωση και τα πάθη ήταν εμφανέστατα και, όπως σε όλα τα λοιπά κοινωνικά ζητήματα, το μόνο που προσέφεραν ήταν να βλάψουν την ορειβατική κοινότητα. Την 13-6-1984 μετονομάστηκε σε καταφύγιο «Χρήστος Κάκαλος», προς τιμήν του Λιτοχωρίτη οδηγού του Ολύμπου, που πρώτος το 1913 ανέβηκε στον Μύτικα. Το καταφύγιο, από τότε που κατασκευάστηκε, λειτούργησε υπό την επίβλεψη και διαχείριση του Κώστα Ζολώτα, υπευθύνου

του καταφυγίου «Σπήλιος Αγαπητός» και υπό τη διαχείριση του ΕΟΣ Λιτοχώρου. Άλλαξε συχνά χέρια, όμως δεν λειτουργούσε σε μόνιμη βάση, παρά μόνον τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ στερούνταν βασικών υποδομών (όπως τουαλέτες, οργανωμένη κουζίνα και δωμάτιο διαχειριστή).

Το διάστημα 2000-2001 ξεκίνησε μια νέα περίοδος για το καταφύγιο. Με χρηματοδότηση από την ΕΟΟΑ και από το Β΄ ΚΠΣ κατασκευάστηκαν τουαλέτες, δωμάτιο φύλακα και δεξαμενή νερού συνολικού όγκου 80 κυβικών μέτρων, ενώ έγιναν σημαντικές βελτιώσεις στον εξοπλισμό και στις εγκαταστάσεις του. Η ανακατασκευή της κουζίνας ολοκληρώθηκε το έτος 2005. Από το 2003 τη διαχείριση του καταφυγίου ανέλαβε ο Μιχάλης Στύλλας, με βασική επιδίωξη τη λειτουργία του ως αναρριχητικού κέντρου, τόσο για τους καλοκαιρινούς όσο και για τους χειμερινούς μήνες. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες του είναι ύπνος (κρεβάτια) για 22 άτομα και φαγητό σχεδόν όλο το 24ωρο.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Το Καταφύγιο Δ' ή «Σταυρού» ή «Τάκης Μπουντόλας» στο βουνό των θεών

Παρατίθεται το κείμενο.

Εγκαίνια καταφυγίου Σταυρού Ολύμπου

Την 9^η Νοεμβρίου 1969 και ώραν 11 και 30' π.μ. εγένοντο τα εγκαίνια του καταφυγίου Σταυρού Ολύμπου, παρουσία του Υπουργού Βορείου Ελλάδος κ. Ματθαίου, του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους κ.κ. Βαρνάβα, του Νομαρχούντος Διευθυντού κ. Μπούζα, του Στρατιωτικού Διοικητού Πιερίας κ. Κοττίδη, του αναπληρωτού Διοικητού Χωροφυλακής Πιερίας κ. Νταουντάκη, του Δασάρχου Κατερίνης κ. Πέρκα, του Δημάρχου Λιτοχώρου και λοιπών τοπικών Αρχών Λιτοχώρου και πλήθους πολιτών φίλων του βουνού. Μετά τον αγιασμόν ωμίλησεν ο πρόεδρος του Τμήματος του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου Θεσσαλονίκης, ο οποίος ανέπτυξε το ιστορικόν της κατασκευής του καταφυγίου και εξήτησε την προστασίαν του και εν συνεχεία εκλήθη και ωμίλησεν ο Νομαρχών Διευθυντής κ. Θεόδωρος Μπούζας, ο οποίος κατ' αρχήν συνεχάρη άπαντας όλους εκείνους, οι οποίοι συνετέλεσαν εις την ανέγερσιν του καταφυγίου του Σταυρού Ολύμπου, το

οποίον θα συμβάλη εις την ανάπτυξιν του χειμερινού τουρισμού εις το βουνό των Ολυμπίων θεών.

Επειδή ο χώρος της Πιερίας προσφέρεται δια την ανάπτυξιν του τουρισμού από πάσης πλευράς (Ιστορία, φυσικαί καλλοναί अपαράμιλλαι, παραθαλάσσιαι αμμουδιαί θαυμάσιαι), η Νομαρχία έχει προέλθη εις όλας εκείνας τας απαραιτήτους ενεργείας δια την αξιοποίησιν των ακτών του Ολύμπου και της συντάξεως χωροταξικής μελέτης από την Κοινότητα Μεθώνης μέχρι της κοινότητος Πλαταμώνος και ελπίζει ότι το αρμόδιον όργανον, εν προκειμένω ο ΕΟΤ, θα εξαγγείλη συντόμως τας αποφάσεις του προς τούτο και διά την κατασκευήν του Τελεφερίκ.

Η σημερινή παρουσία του εξοχωτάτου Υπουργού Βορείου Ελλάδος κ. Ματθαίου, ετόνισεν ο κ. Μπούζας, δηλοί το αμέριστον ενδιαφέρον αυτού του ιδίου αλλά και της Εθνικής Κυβερνήσεως διά την ανάπτυξιν του τουρισμού εις την περιοχήν μας.

«Διαβεβαιώ τον κ. Πρόεδρον του τμήματος του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου Θεσσαλονίκης ότι αι τοπικαί αρχαί Λιτοχώρου και η Διοίκησις θα καμαρώνουν και θα προφυλάσσουν το εξαίρετον από πάσης πλευράς καταφύγιον το οποίον ευρίσκεται εις τον πρώτον εξώστην της Αλπικής πλευράς του βουνού των θεών και η Δασική υπηρεσία θα αποπερατώση τον δασικόν δρόμον από Μετοχίου Αγίου Διονυσίου μέχρι καταφυγίου, ώστε οι ενδιαφερόμενοι μέχρι του καταφυγίου τούτου, απέχοντος από το Λιτόχωρον δύο ωρών πορείας, να μεταβαίνωσιν άνέτως, εφ' όσον δεν επιθυμούν την μετάβασίν των πεζή».

Παρά των παρευρεθέντων Τμημάτων του ορειβατικού των πόλεων Βόλου, Καβάλας, Σερρών, Ιωαννίνων, Ελασσόνας, Κοζάνης κλπ εδωρήθησαν αναμνηστικοί πίνακες. Ακολούθως, ο κ. Υπουργός Βορείου Ελλάδος συνεχάρη άπαντας τους εργασθέντας διά την ανέγερσιν του καταφυγίου Σταυρού, υποσχεθείς αμέριστον την συνδρομήν του, καθ' ο παλαιός ορειβάτης, και ακολούθως ο κ. Υπουργός και οι επίσημοι επεσκέφθησαν το περίπτερον. Το καταφύγιον διαθέτει όλας τας ανέσεις του συγχρόνου πολιτισμού και δύναται να εξυπηρετήση μεγάλον αριθμόν επισκεπτών προς διημέρευσιν και διανυκτέρευσιν.

(Εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ
της Κατερίνης 12-11-1969)

ΛΙΓΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το καταφύγιο Δ' του Ολύμπου βρίσκεται σε υψόμετρο 930 μέτρα, στη θέση Σταυρός, στην ανατολική πλευρά του Ολύμπου. Είναι κατά μήκος του ορεινού δασικού δρόμου που οδηγεί στην παλαιά μονή του Αγίου Διονυσίου και τα Πριόνια. Από το Λιτόχωρο απέχει 9,5 χιλιόμετρα, βρίσκεται δίπλα στον ασφαλτόδρομο και ανήκει στην ιδιοκτησία του ΕΟΣ Θεσσαλονίκης. Οι εργασίες κατασκευής του καταφυγίου ξεκίνησαν στις 28-5-1961 και τα εγκαίνια της αποπεράτωσής του έγιναν στις 9-11-1969. Το καταφύγιο από τότε που κατασκευάστηκε χρησιμοποιήθηκε περισσότερο ως αναψυκτήριο, όπου ανέβαινε αρκετός κόσμος από τις παραλίες της περιοχής και το Λιτόχωρο, παρά σαν ορειβατικό καταφύγιο. Διαχειριστές για πολλά χρόνια ήταν οι Λιτοχωρίτες αδελφοί Μιχάλης και Σωτήρης

Μακαλέκας, οι οποίοι το λειτουργούσαν τους καλοκαιρινούς μήνες, συνήθως τα Σαββατοκύριακα.

Την 13-7-1986 μετονομάστηκε σε καταφύγιο «Τάκης Μπουντόλας», προς τιμήν του Λιτοχωρίτη και μέλους του ΕΟΣ Θεσσαλονίκης, ενός από τους καλύτερους Έλληνες αλпинιστές της δεκαετίας του 1980, ο οποίος παρασύρθηκε και σκοτώθηκε από χιονοστιβάδα την 22-10-1985, στο Annapurna South των Ιμαλαΐων. Την περίοδο 1998-99, συγχρόνως με την ανάληψη νέων διαχειριστών, έγιναν εκτεταμένες ανακαινίσεις, επεκτάσεις και διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου. Μπορεί να φιλοξενήσει 35 επισκέπτες, διαθέτει πολύ καλή οργανωμένη κουζίνα και λόγω της εύκολης πρόσβασης λειτουργεί κυρίως ως εστιατόριο και αναψυκτήριο. Είναι ανοικτό σε καθημερινή βάση από τις αρχές Μαΐου έως τέλος Οκτωβρίου, καθώς και όλα τα Σαββατοκύριακα του έτους και τις εορτές. Το καταφύγιο διαθέτει νερό πηγής, έχει καταπληκτική θέα προς τον κάμπο της Πιερίας και προς τη θάλασσα και ο περιβάλλοντας χώρος του αποτελεί ιδανικό μέρος ως σημείο απογείωσης αιωροπτεριστών.

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ

Ανθολογία ποιημάτων

Η ακτινοβολία του, η μυστική γοητεία, οι φυσικές διαστάσεις και οι φιλοσοφικές προεκτάσεις λειτούργησαν, ώστε οι ποιητές να θεωρούν τον Όλυμπο σαν σημείο ατενίσεως του κόσμου και προβληματισμού· σαν τη σκέπη της Ελλάδας και συνέχεια του γένους μας· σαν πηγή άντλησης δύναμης και προστασίας από τη μόλυνση του πνευματικού και φυσικού περιβάλλοντος. Σύγχρονοι και μη ποιητές, ορειβάτες, φυσιολάτρες και απλοί άνθρωποι ασχολήθηκαν με το θαυμαστό βουνό και έγραψαν δεκάδες χαρακτηριστικά ποιήματα.

Ο Όλυμπος μέχρι σήμερα δεν έχει σταματήσει να εμπνέει τους καλλιτέχνες και ποιητές, να τους μαγεύει με την ομορφιά, τη μεγάλη παράδοση και τους θρύλους του. Έχει επηρεάσει τον ψυχικό κόσμο του κάθε ποιητή και ο καθένας απέδωσε τις σκέψεις του με τον δικό του προσωπικό τρόπο. Τα κυριώτερα στοιχεία του Ολύμπου, που εμπνέουν τους ποιητές μας, είναι η φύση του, η μυθολογία, οι παραδόσεις, η ιστορία, τα μοναστήρια, η ετυμολογία της λέξης και οι άνθρωποί του. Εκτός από τους ποιητές που μπολιάσανε ποιήματά τους με στίχους για το βουνό, υπάρχουν νεότεροι γνωστοί και μη ποιητές, απλοί και καθημερινοί άνθρωποι, αλλά και ορειβάτες, που ύστερα από μια ανάβασή

τους στο ιερό βουνό ένιωσαν την ανάγκη να εκφράσουν μέσα από στίχους, μέσα από ένα μικρό ή μεγάλο ποίημα, το μεγαλείο του.

Τα ποιήματα για τον Όλυμπο είναι αναμφίβολα τα ωραιότερα της ποίησής μας, εκφράζουν και εκπέμπουν τη μυστηριώδη και μεγαλειώδη ατμόσφαιρά του και την πολυδιάστατη και πολυποίκιλη ακτινοβολία του.

Επιλέχτηκαν και αναφέρονται τέσσερα ποιήματα, που έχουν δημοσιευθεί στο παρελθόν. Το καθένα διακρίνεται για το δικό του, ξεχωριστό ύφος, την τεχνική και την τέχνη του.

α. ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ, του Ι. Πάντσου. Είναι δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης, στις 7-11-1948.

β. ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ, του Γιάννη Παπαηλία-Ζήκα. Γράφτηκε στις 14-6-1952, για τη γιορτή των Πυρών στις 20-7-1952. Γράφει ο ποιητής: «Προς τιμήν των ορειβατών του ΖΗΝΩΝΑ, που τους έλαχε ν' ανάψουν τις φωτιές στις ψηλότερες κορφές του». Είναι δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ της Κατερίνης, στις 28-9-1963.

γ. ΟΛΥΜΠΕ, της Νανάς- Αθηνάς Κοντού. Είναι δημοσιευμένο στο περιοδικό ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ της Θεσσαλονίκης, έτος 1962.

δ. ΟΛΥΜΠΕ, του Στέλιου Άνθιμου. Είναι δημοσιευμένο στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ της Κατερίνης, στις 30-11-1965.

ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Αλύπητα σε δέρνουνε βορηάδες και τα χιόνια.
Σε κατοικούσανε θεοί στ' αρχαία κείνα χρόνια.
Είδαν πολλά τα μάτια σου, τι κρύβεις στην καρδιά σου.
Γιατί κοιτάς περήφανα... ασπρίσαν τα μαλλιά σου.
Για σε, χειμώνας, άνοιξη, τα χρόνια κι' οι αιώνες
είναι στιγμές. Δεν σε φοβίζουν οι φωνές,
ούτε βροντές από ντουφέκια και κανόνια.
Όλα- το ξέρω- φεύγουνε, εσύ θα ζης αιώνια.
Θάρχονται να χορεύουνε τα νέφη ολόγυρά σου,
τ' αστροπελέκια του Διός θα γλύφουν τα πλευρά σου.
Όταν περνά ο σίφουνας και λαμπυρίζουν τ' άστρα,
περνώντας θα χαϊδεύουνε τα στήθια σου τα άσπρα.
Και το φεγγάρι θα γελά κυλώντας, όλο χάρι.
Έτσι θα μένης πάντοτε του μύθου μας καμάρι.

I. ΠΑΝΤΣΟΣ

ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Ποιος πάτησε στον Όλυμπο, κι ως τις ψηλές κορφές του
και δε δοκίμασ' άκρυφτη λαχτάρα και τρεμούλα,
να τον ταράζει σύγκορμο, βαθει' απ' τα φυλλοκάρδια;
Δεν θάμπωσ' από θαυμασμό, δεν κιότεψ' από φόβο
και δεν εκόλωσ' άθελ' απ' του ίλιγγου τη ζάλη;
Χαρά στον πόφτακι' ως εκεί κι' αγνάντεψε τον ήλιο
πουρνό την ώρα πόβγαινε αγουροξυπνημένος
κι' αργά το βράδυ πόγερνε στη δύσι νυσταγμένος
κει που τον πρόσμεν' ανοιχτή σαν στοργική φωλιά
να τον κοιμήση ξένοιαστον της γης η αγκαλιά!
Χαρά στον πόφτακι' ως εκεί, κι' ακούμπησε στο θρόνο,
το φωτισμένο μ' αστραπές που ο Δίας κουρασμένος,
έγερνε πότε ήρεμος και πότ' αγριεμένος
να ξεχαστή σιγά... σιγά... στη νάρκη του Μορφέα,
από τη ζάλη του πιοτού που του κερνούσ' η Ρέα!
Στον θρόνο που τα μάτια του σβύναν σαν τον κοιτούσες,

που τον κρατούσαν Γίγαντες... και τον στολίζαν Μούσες!
Χαρά σ' αυτόν που πάτησε το άγιο τούτο χώμα
και πήρε δύναμι Θεού τ' ανθρώπινό του σώμα,
κει που πατούν μόνο Θεοί, Ημίθεοι, Τιτάνες,
κι αφίνουν άλλοι κεραυνούς κι' άλλ' Ύμνους και Παιάνες,
κι' ακουμπούν στα πόδια του κι' ευλαβικά φιλούνε
τους βράχους που σαν πύργοι του τον ουρανό τρυπούνε!
Τώρα θαρτή στη μνήμη κάποια παληά θυσία,
να ζωντανεύει εκεί ψηλά, σαν θεία οπτασία,
απ' τις φωτιές που πάνω του μια τωρινή λατρεία,
τον φέρνει σ' άλλης εποχής ιεροτελεστία!
Όλυμπε Γέρο- Βασιλιά, με την βαρειά κορώνα,
φαντάζεις μεσ' στα σύννεφα, σαν μυθική εικόνα!
Τίποτε δεν σου σβύσανε τόσες χιλιάδες χρόνια
που πέρασαν στα πόδια σου και θα περνούν ακόμα!
Όλυμπε, Άρχοντα, Παππού, με τ' άλυωτα τα χιόνια,
Θεός και συ μεσ' στους θεούς, θα ζής αυτού αιώνια!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΗΛΙΑΣ- ΖΗΚΑΣ

ΟΛΥΜΠΕ

Στο πανόραμα του δειλινού
στο χάδι της χαραυγής
στ' αγριολούλουδα των ματιών σου
το μενεξεδένιο σου φως
με τυλίγει στο άπειρο μεγαλείο...
Χάνομαι στις ονειρώδεις κακοτοπιές σου,
ξεχνιέμαι κοντά στους Θεούς,
που σε διάλεξαν για κατοικία τους.
Στο στεφάνι, στο μεγάλο τραπέζι
με το λευκό τραπεζομάντηλο
ήπια στ' αργυρό τάσι των αστεριών
αμβροσία και Νέκταρ
λούστηκα στη λίμνη σου
κι' έγινα αθάνατη.
Είναι η ώρα που σμίγουν οι Θεοί

στις αστροφίλητες δαντελένιες κορφές σου!
Η δύναμις του Δία λογίζει κοντά στην Ήρα
ο Απόλλωνας με την Αφροδίτη
σκορπούν ία, κρίνα, ρόμπολα στη γη,
κι' η Αθηνά με το γεμάτο γνώσι βλέμμα
μας καλεί σ' ερωτικό συμπόσιο.
Η δύναμη του Πνεύματος, ο Έρωτας
δεσπόζει τα πάντα.
Στου Ιθακίσιου τη Σπηλιά με τις Μούσες του
μας συντροφεύει η ανθοπλημμύρα
με τις χρυσές τρίλιες των αηδονιών.
Κάτω στην πηγή, στο μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου
στα χαμόγελα του νερού
ανάερα κύματα ζωής αυτών,
που δεν ζουν, αλλά υπάρχουν...
Αυτό το θεϊκό κομμάτι της γης
θα κλείνει πάντα τον Ουρανό
της σκέψης μας...

NANA-AΘΗΝΑ ΚΟΝΤΟΥ

ΟΛΥΜΠΕ

Βράχε ορθέ,
βράχε κοφτέ,
βράχ' ανεμοδαρμένε,
γίγαντα χαλκομέτωπε,
χρυσά ιστορημένε.

*

Με τα πολλά παλάτια 'δω
στημένα στις κορφές σου
διαμάντια, θύμισες του νου
γεμάτα θρύλλους δυνατούς,
χρυσές πνοές δικές σου!

*

Άσε χρυσά τα βέλη μου
να ρίξω στη ποδιά σου,
να γίνουν τριαντάφυλλα,
ν' αστράψη η θωριά σου.

*

Να ζωντανέψουν τα παληά
των θρόνων παραμύθια,
να ξεχυθή μοσχοβολιά
απ' τα δασειά σου στήθεια.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΑΝΘΙΜΟΣ

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ

(Ο Όλυμπος, το βουνό-σύμβολο του ελληνικού και παγκόσμιου πολιτισμού, έχει χαρακτηριστεί ως μνημείο πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς με παγκόσμια σημασία. Είναι ένα μεγάλο μνημείο της μυθολογίας, της ιστορίας, της παράδοσης και ταυτόχρονα αποτελεί φυσικό μνημείο, διαθέτει ένα σπάνιο Εθνικό Δρυμό, μια μοναδική χλωρίδα και πανίδα και είναι προικισμένος με την ιδιαίτερη γεωλογική του συγκρότηση και το σφιχταγκάλιασμα με τη θάλασσα. Συγγραφείς, λογοτέχνες, ποιητές και όλοι οι άνθρωποι της τέχνης, εμπνέονται από τον θαυμαστό Όλυμπο και τις σκέψεις τους τις μεταφέρουν με την πένα στο χαρτί. Στα περιοδικά και έντυπα που εκδίδουν οι ορειβατικοί, φυσιολατρικοί και εκδρομικοί σύλλογοι ο Όλυμπος είναι όχι μόνον «δεξαμενή» υλικού για τις σελίδες τους αλλά και πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία αξιόλογων γραπτών κειμένων.

Στο περιοδικό ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ ΖΩΗ, που ξεκίνησε το 1970 και ήταν μια τριμηνιαία έκδοση της Φιλοδοσικής Ενώσεως Αθηνών, είναι δημοσιευμένα τα έργα που ακολουθούν. Το πρώτο με τίτλο «Καλοκαίρι στον Όλυμπο» δημοσιεύτηκε το καλοκαίρι του 1974 στο τεύχος 15 και το δεύτερο με τίτλο «Νύχτα στα δάση του Ολύμπου» το φθινόπωρο του 1984 στο τεύχος 56. Συντά-

κτης τους είναι ο συγγραφέας Γιώργος Μακαρόνας, που διετέλεσε διευθυντής σύνταξης του περιοδικού. Ο Γιώργος Μακαρόνας ή Μυρτιώτης, το φιλολογικό του ψευδώνυμο, είχε δημιουργήσει μια ευαίσθητη σχέση με τον Όλυμπο και το γεγονός αυτό το αποτύπωσε με άρθρα του και σε άλλα περιοδικά, όπως τα ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, όπου επίσης ήταν διευθυντής σύνταξης.)

Καλοκαίρι στον Όλυμπο

Ε, σεις οι είλωτες των πόλεων! Σας γράφω από τη στέγη της Ελλάδας.

Κάτω κυλάει υπόκωφος ο μυθικός Ενιπέας. Μα πάνω 'δω πίνω νερό από λειωμένο χιόνι. Κι ένα ασημί σχιστόλιθο έχω για προσκεφάλι.

Κάθε φορά που γέρνει ο ήλιος μέσα στα Πιέρια, από την κορφή του Προφήτη-Ηλία στέλνω τη σκιά μου, γίγαντα, στα κράσπεδα του Θερμαϊκού.

Κάποτε διαφέντευε στα μέρη αυτά ο Δίας. Ύστερα οι αρματωλοί του '21. Κι ύστερα ο Ιθακήσιος και ο Γιόσος. Τώρα διαφεντεύει ο Λαλούμης.

Βράζουν τα καζάνια κάτω από τον θρόνο του Διός. Κι ο Μύτικας, μέγας βιγλάτορας του τόπου, ορίζει τώρα τη μοίρα σταυραετών κι ανθρώπων.

Στου Μπάρμπα μάζωξα ρήγανη και μέντα. Μέλι και κοπανιστό καρύδι με στύλωσε στον τραχύ ανήφορο. Και στην πηγή του Στράγκου δρόσισα τα χείλη μου, περ' από τα έλατα.

Τ' ολόγιομο φεγγάρι με βρήκε μέσα στο δάσος της οξυάς και του ρόμπολου. Α', τι απόκοσμη μαγεία ήταν εκείνη...

Στην Πετρόστρουγκα πλάγιασα δίπλα σε τσομπανόσκυλα. Και γεύτηκα τυρί από τουλούμι. Περασμένα μεσάνυχτα, στην ολόγυμνη Σκούρτα, με θέρισε, μ' απανωτές ριπές, το ξεροβόρι. Και στον Λαιμό μετεωρίστηκα ανάμεσα στα φοβερά φαράγγια.

Αναρριχήθηκα και στα φριχτά Καγκέλια, με γόνατα που λύγιζαν στο παγερό σκοτάδι. Μα σαν έφτασα στ' Οροπέδιο των Μουσών, ρούφηξα μια γουλιά καφτό βουνίσιο τσάι και δόξασα τον Θεό μου...

Εδώ, στο καταφύγιο του Σ.Ε.Ο., το πιο ψηλό των Βαλκανίων, στα 2.760 μέτρα, βρήκα τους σκληροτράχηλους ορειβάτες να κοιμούνται αδελφωμένοι στο ύπαιθρο, στις βεράντες- και τους ζήλεψα.

Βρήκα και τους τολμηρούς αναρριχητές να σκαρφαλώνουν, σαν αίλουροι, στις πιο επικίνδυνες ορθοπλαγιές, στο Στεφάνι, ν' ανάψουν τη φωτιά του Γιόσου- και τους θαύμασα.

Ε, σεις οι είλωτες των πόλεων! Έχετε πιεί νερό από λειωμένο χιόνι; Κι έχετε βάλει προσκεφάλι έν' ασημί σχιστόλιθο, όταν ο ήλιος γέρνει προς τη Δύση κι η πλάση ολάκερη μοσχοβολάει ρίγανη και μέντα και αγάπη;

Νύχτα στα δάση του Ολύμπου

Νύχτα και να, ομπρός αχολογάει, το δάσος...

Εδώ η ζωή κι ο θάνατος- τόνα το άλλο ορίζει.

Όποιος κερδίσει τώρα- δα το μέγα τούτο πάθος του ρόμπολου και της οξυάς, χίλιες φορές κερδίζει.

Εδώ η ζωή κι ο θάνατος- τόνα το άλλο ορίζει.

Εδώ το δάσος, αδελφός, τα πάντα αδελφώνει...

Του οχτρού μου έδωσα νερό- πίνει και ακόμα πίνει.

Μέλι και μοσχοκάρυδο το πόδι μου στυλώνει,

έτσι ως γεννιέται μέσα μου μια υπερκόσμια ειρήνη.
Του οχτρού μου έδωσα νερό- πίνει και ακόμα πίνει.

Εδώ, στου Στράγκου πλάγιασα, ως φύσαγε ο Βαρδάρης...
Α, τι γαλήνη, αδελφέ, χύνεται τώρα εντός μου!
Το δάσος τούτο έχει ψυχή κι όπως και να το πάρεις,
το τέλος είναι του παλιού κι' η αρχή του νέου κόσμου.
Α, τι γαλήνη, αδελφέ, χύνεται τώρα εντός μου!

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΖΙΟΠΟΙΗΣΗ

Ο τουρισμός και ο Όλυμπος στα 1960

(Η ιστορία του, η μυθική και φυσική μοναδικότητα, οι θρύλοι, η παράδοση και η μυστηριακή του ατμόσφαιρα κατέστησαν τον Όλυμπο μνημείο-σύμβολο του ελληνικού και παγκόσμιου πολιτισμού. Όμως, παρότι το βουνό βρίσκεται υπό εθνικό και διεθνές νομικό καθεστώς προστασίας (Εθνικός Δρυμός, προστασία από την UNESCO), στο όνομα της «αξιοποίησης» και της «ανάπτυξης» εύκολα οι αλόγιστες και κακές ανθρώπινες συμπεριφορές και νοοτροπίες μπορούν να αλλοιώσουν το φυσικό του μεγαλείο. Οι προτάσεις και τα σχέδια για τουριστική επένδυση και εκμετάλλευση πρέπει να δείχνουν τον σεβασμό στη μεγάλη ιστορική και πολιτιστική του αξία. Τα κείμενα που ακολουθούν αναφέρονται σε τουριστικές πρωτοβουλίες για τον Όλυμπο.)

Αλματώδης άνοδος του ορεινού τουρισμού Ραντεβού των ξένων στο βουνό των θεών

Ο Όλυμπος, το βουνό των θεών, προσελκύει κάθε χρόνο και ιδίως αυτήν την εποχή τους Έλληνες και ξένους ορειβάτες. Οι ξένοι ορειβάται θεωρούν ως μεγάλη τιμή και κατά ομάδες έρχονται κάθε χρόνο από την Γερμανία, την Μεγάλη Βρετανία, την Αυστρία, την Ελβετία, την Γιουγκοσλαβία, την Ιταλία και από

άλλες χώρες, ακόμη και από την χώραν του «Ανατέλλοντος Ηλίου, την Ιαπωνία, δια να πραγματοποιήσουν ανάβασιν εἰς τον Μύτικα και τον Θρόνον του Διός. Ο ορεινός τουρισμός της χώρας μας παρουσιάζει ἔτσι συν τω χρόνω μια αλματώδη ἀνοδον. Ἐνῶ η κατ' ἐξοχήν ορεινή χώρα μας ευρισκόταν εἰς τον τομέα αὐτό εἰς την βάσιν της κλίμακος και εἶχε υποσκελισθῆ ἀκόμα και ἀπό χώρες, ὅπως η Γιουγκοσλαβία, που δεν ἔχουν παράδοσιν εἰς τον ορεινό τουρισμό, ἤδη ἀρχισε να ἀνέρχεται σε τρόπο, ὡστε σύντομα να προβλέπεται ὅτι θα καταλάβῃ την θέσιν που της ἀξίζει.

Ἄν ὁμως κάθε χρόνο ο γερο-Ὀλυμπος, ο χιλιοτραγουδισμένος ἀπό την λαϊκὴ μούσα, δεχόταν ομάδες ορειβατῶν, ἐφέτος προβλέπεται ὅτι θα σημειωθῆ πραγματικὴ πλημμύρα. Ἦδη υπάρχουν πληροφορίες ὅτι πρόκειται να πραγματοποιήσουν ἀναβάσεις εἰς τα κορυφὰς του, και ιδίως εἰς τον Μύτικα, πολλοὶ ορειβάται που θα ἀφιχθῶν ἀπό την Γαλλία, την Αυστρία, την Γερμανία, τας Σκανδιναβικὰς χώρας, την Ἰταλία, την Ἐλβετία, την Γιουγκοσλαβία και την Νέα Ζηλανδία, ἐνῶ παράλληλα προγραμματίζουν ἀναβάσεις και πολλά σωματεία της χώρας μας. Διὰ την ἐξυπηρέτησιν των ορειβατῶν Ἑλλήνων και ξένων, ο Ἑλληνικὸς Ορειβατικὸς Σύνδεσμος με την συνδρομὴν και συνεργασίαν του Ἑλληνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ (Ε.Ο.Τ.), ἀνεκαίνισε και ἐπεξέτεινε το καταφύγιον Ἀΐτου Ὀλύμπου «Σπήλιος Ἀγαπητός», που ευρίσκεται εἰς υψόμετρον 2.100 μέτρων και το ὁποῖον ἔλαβε ἤδη την μορφήν συγχρονισμένου ορειβατικοῦ περιπτέρου.

Το παλαιὸν κτίσμα διεμορφώθη εἰς τραπεζαρίαν εἰς την ὁποίαν υπάρχει κοιτῶν διὰ 4 άτομα και ἀνωθεν

αυτής κοιτών 12 ατόμων. Έναντι ακριβώς του παλαιού κτίσματος εις το οποίον εισέρχεται κανείς πλέον δια του κατασκευασθέντος προθαλάμου, υπάρχει κοιτών 30 ατόμων. Επίσης, κατεσκευάσθησαν κουζίνα, κοιτών επισήμων 4 ατόμων, νιπτήρες και αποχωρητήριο. Εις την ανατολικήν και νοτιοανατολικήν πλευράν του καταφυγίου κατεσκευάσθησαν δύο ευρύχωροι βεράντες και κάτω από την δευτέραν υδατοδεξαμενή, χωρητικότητος 25 κυβικών μέτρων, και κάτωθι του κοιτώνος των επισήμων αποθήκη. Εις τον υπαίθριον χώρον του καταφυγίου κατεσκευάσθησαν νιπτήρες και ολίγον μακρύτερα αποχωρητήρια. Με τον τρόπον αυτόν το καταφύγιον «Σπήλιος Αγαπητός» έγινε ένα από τα καλύτερα καταφύγια της χώρας μας, εφάμιλλο με τα Ευρωπαϊκά και μπορεί να εξυπηρετήση με κάθε άνεσι 50 ορειβάτας. Ταυτοχρόνως ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος ήρξισε την αξιοποίησι του καταφυγίου Β' του Ολύμπου εις την θέσιν «Βρυσοπούλες», η ανέγερσις του οποίου είχεν αρχίσει προπολεμικώς, αλλά λόγω του μεσολαβήσαντος πολέμου παρέμεινε ημιτελής.

Μολονότι το καταφύγιον «Σπήλιος Αγαπητός» έχει σχεδόν αναμορφωθή, λόγω του επελθόντος χειμῶνος αλλά και της εξαντλήσεως των πιστώσεων, παρέμειναν ημιτελή αρκετά πράγματα τα οποία ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος επρόκειτο ν' συμπληρώση προ της ενάρξεως της θερινής ορειβατικής περιόδου. Δυστυχώς όμως ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού καθυστέρησε να χορηγήση τας ετησίας πιστώσεις εις τον Ε.Ο.Σ. διά την ανακαίνισιν και συντήρησιν των καταφυγίων και έτσι δεν κατέστη δυνατόν ν' αρχίσουν αι εργασίαι.

Επειδή όμως η περίοδος κατά την οποία οι ξένοι ορειβάτες θα κατακλύσουν κυριολεκτικά τας κορυφάς του Ολύμπου πλησιάζει και όλοι αυτοί θα χρησιμοποιήσουν το καταφύγιον αυτό, το οποίον γίνεται τρόπον τινά η προθήκη του ορεινού τουρισμού της χώρας και από αυτό κρίνονται συνήθως και τ' άλλα καταφύγια, θα πρέπει ο Ε.Ο.Τ. να χορηγήση εγκαίρως, αν όχι τας προγραμματισμένας πιστώσεις, τουλάχιστον ένα κονδύλιον έναντι αυτών, ώστε ν' αρχίσουν εγκαίρως και ν' αποπερατωθούν τα έργα εις τρόπον ώστε να μην εκτίθεται η χώρα μας εις τα όμματα των ξένων, οι οποίοι τόσας καλὰς εντυπώσεις αποκομίζουν κάθε χρόνο από τον Όλυμπο, χάρις εις την άοκνον εργασίαν του τμήματος Θεσσαλονίκης του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου και την ορειβατική του ομάδα του Λιτοχώρου, η οποία όχι μόνον τους προμηθεύει εμπείρους οδηγούς, αλλά και τους εξυπηρετεί με κάθε μέσον.

Πολύκλειτος Γ. Λεφόπουλος
(ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ 19-6-1960)

Προοπτικάί για το αθάνατο βουνό

Η αξιοποίησις του Ολύμπου

Ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού κ. Γ. Πλυτάς και οι κ.κ. Αθ. Τζάρτζανος, Γενικός Γραμματεύς του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου, και Βέρρα Παπανικολάου και Ζωηρός του τμήματος Ε.Ο.Σ. Θεσσαλονίκης, ανελθόντες εις τον Όλυμπον επεσκέφθησαν την περιοχήν, όπου έχει συμφωνηθή ν' ανεγερθή εντός του νέου έτους ξενοδοχείον-ξενών, το οποίον θα είναι ανοικτόν όλας τας εποχάς του έτους. Το επισημανθέν δια το ξενοδοχείον ση-

μείον είναι η ράχη Κυριακούς, υψόμετρον 1.200, εις μίαν των δασικών πλαγιών του Ενιπέως, μετά το μετόχι της μονής Αγίου Διονυσίου. Η τοποθεσία χαρακτηρίζεται ιδεώδης, διότι, πλην της γοητευτικής ομορφιάς του πολύχρωμου τοπίου που προσφέρει, ο αναβάτης του Ολύμπου από του σημείου αυτού βλέπει ν' απλώνεται κάτω ο Θερμαϊκός και επάνω να στέκεται υπερήφανη η υψηλότερη κορυφή του αθανάτου βουνού, ο θρυλικός Μύτικας ύψους 2917 μέτρων. Η ανέγερσις του ξενοδοχείου περιλαμβάνεται εις το πρόγραμμα έργων τουριστικής αναπτύξεως έτους 1961. Η αξία του έργου υπελογίσθη εις 4-5 εκατ. δραχμάς, θα χρειασθή όμως παραλλήλως να κατασκευασθή και δρόμος κατάλληλος μήκος 10 χιλιομέτρων, ο οποίος θα επιτρέψη εις τα αυτοκίνητα να φθάσουν εις το ξενοδοχείον από της Εθνικής Οδού μέσω του Λιτοχώρου. Από την τουριστικήν αυτήν αξιοποίησιν του Ολύμπου αναμένονται μεγάλα οφέλη. Ήδη, με την υπάρχουσαν πρωτόγονον κατάστασιν, χάρις όμως εις τας διευκολύνσεις που παρέχει ο Ορειβατικός, εις τον Όλυμπον αναβαίνουν κατ' έτος 1.000-2.000 ξένοι διανοούμενοι (καθηγηταί, συγγραφείς, φοιτηταί κ.λ.π. ή και ορειβάται και περιηγηταί). Ο αριθμός αυτός με την διάνοιξιν δρόμου, ανέγερσιν ξενοδοχείου και ανάλογον διαφήμισιν θα πολλαπλασιασθή, εις τους αναβάτας δε του Ολύμπου θα παρεσχεθή η δυνατότης μακροτέρας και άνετου παραμονής των επί του βουνού, ώστε να απολαύσουν μαζί με τας φυσικάς του καλλονάς και τους θρύλους του με κάπως απτόν τρόπον.

(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ Κατερίνης 1-1-1961)

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

Στα μονοπάτια του μύθου

(Για τους παλιούς φίλους και τα μέλη των ορειβατικών συλλόγων μια οργανωμένη ανάβαση στον Όλυμπο είναι ένα ορειβατικό προσκύνημα, είναι κάπως σαν τάμα. Για τις καινούριες όμως συμμετοχές είναι μύηση στην αγχολυτική και αναζωογονητική εμπειρία της κατάκτησης του ολύμπιου ορεινού όγκου. Αποτελεί πόλο έλξης για τους φυσιολάτρες και πρόκληση για τους ορειβάτες και αναρριχητές, που ξεκινούν από το Λιτόχωρο και φθάνουν μέχρι τις κορυφές του βουνού, για να απολαύσουν τη φυσική ομορφιά και ποικιλιομορφία του τοπίου. Τα παρακάτω κείμενα αναφέρονται σε ορειβατικές δραστηριότητες του έτους 1965 και είναι αρχικά δημοσιευμένα σε εφημερίδες της Κατερίνης.)

Ο ΕΟΣ στο Σταυρό του Ολύμπου

Την περασμένη Κυριακή 28 του Μάρτη πραγματοποιήθηκε η προγραμματισμένη εκδρομή (ανάβασι) του Ε.Ο.Σ. Κατερίνης στην τοποθεσία Σταυρού Ολύμπου (υψόμ. 1050 μ.), όπου βρίσκεται το καταφύγιο του ΕΟΣ Θεσσαλονίκης. Περιορισμένη η ορειβατική ομάδα σε αριθμό, μόλις τετραμελής. Αναχώρησι 7.30 π.μ. με το λεωφορείο Λιτοχώρου, άφιξι στο Λιτόχωρο 8 π.μ.

και ευθύς αμέσως στο Μετόχι του Αγίου Διονυσίου με άφιξη 8.35 π.μ., εννοείται πεζοπορικώς. Εκκλησιασμός στην καλαίσθητη εκκλησία του Μοναστηρίου με ιε-
ρουργούνται τον Ηγούμενο και ψάλλοντα ένα καλόγη-
ρο. Το εκκλησίασμα, χωρίς εμάς, καμιά δεκαριά γυναί-
κες με κανένα άνδρα, εξαιρέσει των ιερωμένων. Στις
8.50 π.μ. έγινε το ξεκίνημα για την ανάβασι στον προ-
ορισμό μας. Χρησιμοποιώντας ένα καλό μονοπάτι α-
κριβώς πάνω από το Μοναστήρι και με σχεδόν κάθετη
ανάβασι, με συνοδεία ψιλής βροχής σαν χιονόνερο και
με σχετικά ψυχρή ατμόσφαιρα, έπειτα από πορεία 1
ώρας και 10 λεπτών βρισκόμασταν στο καταφύγιο των
Θεσσαλονικέων συναδέλφων μας. Μείναμε στον προ-
θάλαμό του, γιατί δεν πήραμε το κλειδί. Ανάψαμε φω-
τιά στο τζάκι, θερμανθήκαμε, στεγνώσαμε και πήραμε
το λιτό μας γεύμα. Ξεκινήσαμε για την επιστροφή στις
1.30 μ.μ. με κατάβασι πάλι στο Μοναστήρι. Φθάσαμε
στις 2.15 μ.μ. και με συνεχή πορεία 45 λεπτών στις
3.00 μ.μ. βρεθήκαμε στο Λιτόχωρο απ' όπου με το λε-
ωφορείο της συγκοινωνίας γυρίσαμε στην Κατερίνη.

Η ομάδα, παρά την κακοκαιρία, επραγματοποίησε
μια πολύ καλή και επετυχημένη ανάβασι με πολύ κα-
λές εντυπώσεις και παραστάσεις εξαιρετικές, γιατί έφ-
θασε κοντά στον χιονισμένο Όλυμπο, χωρίς όμως και
να εγγίση το χιόνι.

Τώρα, τι είναι εκείνο που μας έκαμε εντύπωση στο
Σταυρό; Είναι τρία καινούρια πράγματα που δείχνουν
καθαρά τον έστω με αργό ρυθμό κινούμενο εκπολιτι-
σμό μας, από τουριστικής πλευράς. Ο ΕΟΣ Θεσσαλονί-
κης δαπάνησε χρήματα για να κτίση μια βρυσούλα πο-
λύ-πολύ όμορφη, 10 μέτρα βάσι τιμεντένια με τη βρύ-

ση στη μέση, με χωριστά τούβλα, δίνει έναν εξαιρετικό τόνο στο τοπείο, παρ' εκεί ένα καλοχτισμένο εικονοστάσι σε τύπο εκκλησούλας και πιο εκεί μια καθοδηγητική πινακίδα (ταμπέλλα) που δείχνει τον Όλυμπο κλπ. Στο κέντρο της πλάκας του επάνω μέρους της βρύσης είναι γραμμένοι επιγραμματικά οι ακόλουθοι στίχοι, τους οποίους και παραθέτουμε:

«Ως να μην τέλειωνε ποτές
ημέρα η ξελογιάστρα,
με το γλυκό νανούρισμα
της δροσερής πηγής.
Κι' όντας της νύχτας λάμπουνε
τα μαγεμμένα τ' άστρα
θα ζήσουμε σαν όνειρο
το θαύμα της αυγής».

Στίχοι του Αλεξ. Μίχα

Θ. Μάνος

(ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ 3-4-1965)

Ορειβατικές ημέρες. Κατεβαίνοντας απ' τον ουρανό

Ο Όλυμπος, το αγαπημένο βουνό των θεών, το επίκεντρο της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας, που διεδράματίσε εξέχοντα ρόλο στην κοσμική άμα και σκανδαλώδη ζωή της επιγείου διαμονής των, για να μείνη ανέπαφη η αίγλη του στις χιλιετηρίδες, είναι ήδη τώρα, από τις αρχές της δευτέρας δεκαετίας του παρόντος αιώνας, το επίκεντρο της ελληνικής όσο και ευρωπαϊκής ορειβατικής κινήσεως. Στους λιγοστούς (κούκους) που το σκαρφάλωναν συνεσταλμένα προπολεμικά, προσετέθηκαν ήδη χιλιάδες. Εξ άλλου την εποχή μας την χαρακτηρίζει εξαιρετική άνοδος της τουριστικής κι-

νήσεως και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την άνοδο και της ορειβασίας που βρίσκεται ήδη στην πιο ανθηρή της επίδοσι. Άνθρωποι όλων των ηλικιών και φύλων και επαγγελματικών καταστάσεων θεωρούν τόσο απαραίτητη την ανάβασι αυτή που συμβαίνει τους θερινούς ιδίως μήνες, να καταφθάνουν τα Σαββατοκύριακα κατά εκατοντάδες στις αγέρωχες κορυφές του. Ήδη οι άγνωστες, στους πιο πολλούς, κορυφές του: Μύτικας (2.917 μ.), Στεφάνι (2.911 μ.), Σκολιό (2.906 μ.), Κακόσκαλα (2.866 μ.), Άγιος Αντώνιος (2.818 μ.), Προφήτης Ηλίας (2.786 μ.), Κακαβράκος (2.618 μ.), Καλόγερος (2.701 μ.), Διακόπτης (2.588 μ.), Σαμάρι Ολύμπου (2.253 μ.), Γκόλιας (2.684 μ.), για να αναφέρομε τις σπουδαιότερες και άνω των 2.000 μ. υψόμετρο, που αποτελούν το απέραντο και μεγαλοπρεπές σύμπλεγμα των νεφοσκεπών κορυφών του, είναι τόσο γνωστές μεταξύ των ορειβατών, ώστε να αποτελούν κατά την διάρκεια συζητήσεων σημεία συνοικιών του Ολύμπου με γνωστά και τα πιο απόμερα και αμφίβολα δρομάκια του. Ο ορεινός όγκος του Ολύμπου, καταχτημένος τώρα από έμπειρους και πάμπολλους ορειβάτες, δεν έχει πια πολλά μυστικά και είναι ορθάνοιχτες οι πόρτες του, τα δάση και οι απότομες πλαγιές του και οι κλέφτικες βρυσούλες του σε όλους τους διαβατάρηδες που κάνουν τον κόπο να περπατήσουν στις πολυώνυμες ράχες του.

Η αγάπη των ανθρώπων που επισκέπτονται τον Όλυμπο είχε σαν αποτέλεσμα να οικοδομηθούν πάνω σε διάφορες κορυφές του πέντε ξενώνες (καταφύγια) που προσφέρουν ήδη στέγη και περιποίηση στους πεζοπόρους. Τα 4 καταφύγια οικοδόμησε ο Ε.Ο.Σ. με

ολοσχερή σχεδόν κρατική σκανδαλώδη επιχορήγησι, τη στιγμή που άλλα ελληνικά βουνά παραμένουν σε πρωτόγονη κατάσταση, εν οίς και τα γειτονικά Πιέρια των Μουσών. Και όταν η ατομική πρωτοβουλία, με πρωτεργάτη τον αείμνηστο Αποστολίδη, οικοδόμησε το καλύτερο καταφύγιο του Ολύμπου, η ενδοσωματειακή εμπάθεια και η βασανιστική ζηλοτυπία με έκδηλα συμπλέγματα κατωτερότητας, προκάλεσε με πληθώρα ασταθών και γελοίων επιχειρημάτων διαταγή κατεδαφίσεως του τότε Νομάρχου Πιερίας. Αλλά αυτό είναι μία άλλη ιστορία. Μία ιστορία εντροπής για κείνους που καπηλεύονται αβασάνιστα την ορειβατική ιδέα και εν ονόματί της διαπράττουν τα πιο ανήκουστα εγκλήματα. Κάναμε αυτήν την παρένθεσι, που δεν θ' αρέσει σε πολλούς, μα η αλήθεια πρέπει να λέγεται και θα ήταν ντροπή σε μας που ξέρουμε τα γεγονότα να τα κρύψομε.

Το Σάββατο βράδυ, 14 Ιουλίου, 7μελής συντροφιά Κατερινιωτών, στις 10 με πυκνό σκοτάδι φύγαμε απ' το Λιτόχωρο για το Σταυρό. Νύχτα κολάσεως. Σκοτάδι αδιαπέραστο. Φθάσαμε κουτουλώντας πάνω στις 11.45. Εαπλωθήκαμε δίπλα σε μια φωτιά και λαγοκοιμηθήκαμε. Στις 3.40 πρωινή φύγαμε. Ξημέρωνε απαλά, όταν περνούσαμε το Γκόρτσο. Πολύ καθαριο και δροσερό ξημέρωμα ανάμεσα στα πεύκα και τις κορφούλες. Στην Μπάρμπα αγναντέψαμε την ανατολή του ήλιου πνιγμένου κάτω στη θάλασσα! Ξεκούρασμα. Ύστερα πάλι ανάβασι. Στις 7 το πρωί προσεγγίσαμε την Σπηλιά του Ιθακήσιου και αμέσως σκαρφαλώσαμε στο απανωτό Στράγγο για νερό με την ομώνυμη και αθάνατη βρυσούλα του Αποστολίδη, που θα μείνη σαν το

καλύτερο δώρο του για τους επερχόμενους. Στις 8 φύγαμε. Λίγο ξεκούρασμα και αγνάντεμα στην Πετρόστρουγα.

Ακολουθώντας τις ανατολικές κατηφορίες της Σκούρτας περάσαμε βιαστικοί και σταθμεύσαμε εκστατικοί στο Λαιμό με την μεγαλειώδη θέα. Αριστερά, κάτω βαθειά, του Παπά τ' αλώνι, ανατολικότερα οι κρυφώνες του Γιαγκούλα, Αράπη Λάκκος, και δυτικότερα ο επιβλητικός Μπαρμπαλάς (1.847 μ.), με τα κρεβάτια και το όμορφο Καραούλι. Δεξιά μας κάτω ο Γκαβός, η τεράστια χαράδρα των Πριονίων-Μαυρόλογγου, αντίκρυ ψηλά ο Κακαβράκος, τα Λιβαδάκια, του Φράγκου τ' αλώνι, ο ξακουσμένος Καλόγερος με κατάληξι στα Καμπαναριά-Γκόλνα. Μπροστά μας ο φιδωτός δρόμος που σκάλισε ιδίαις του δαπάναις πάντα ο Αποστολίδης και το ομώνυμό του πέρασμα με τον Προφήτη Ηλία και το αθάνατο σύμπλεγμα του Μύτικα, Θρόνο Διός, Σκολιό, Σκάλα και Άγιο Αντώνιο νοτιώτερα. Στις 11.45 φτάσαμε κατάκοποι και νηστικοί στο ψηλότερο καταφύγιο της Ελλάδος του Σ.Ε.Ο., όπου μας καλωσορίζει πασίχαρος ο κ. Γιαννικός. Ήπιαμε από ένα τσάι και πέσαμε να κοιμηθούμε.

Στις 2.30 ξυπνήσαμε και φάγαμε με μεγάλη όρεξη. Και στις 3 μ.μ. ακολουθώντας το διπλανό μονοπάτι μπήκαμε στην τεράστια αγκαλιά του Στεφανιού. Μα κει, δεξιά μας, κάτι μας προσελκύει. Είναι το απέριττο κενοτάφιο του Αποστολίδη με το συγκλονιστικό επιτύμβιο: «Ορειβάτες, λυπούμαι που δεν μπορώ να σας συνοδεύσω στις κορφές». Προσπερνούμε με ευλάβεια και ρίγος αποτίοντας φόρο τιμής στον πιο καλό φίλο του Ολύμπου, αποθέτοντας λίγα αγριολούλουδα.

Στον Μύτικα σκαρφαλώσαμε από την απότομη ορθοπλαγιά Λούκι. Ανέβηκε όλη η ομάδα. Φωτογραφηθήκαμε επί ημίωρο. Χάος τα Καζάνια. Στα βορεινά η Βουλγάρρα, ο Βαρλαμάς. Ύστερα κατεβήκαμε προσεχτικά όλη την ορθοπλαγιά και με πολλή ανακούφιση πατήσαμε τα Ζωνάρια κατευθυνόμενοι στο καταφύγιο Σ.Ε.Ο. Το βράδυ στις 9 κάναμε νυχτερινό περίπατο στον Προφήτη Ηλία. Ο αγέρας τσουχτερός λυσομανούσε και μας γάζωνε. Πολύ ωραία η νυχτερινή θέα του Λιτοχώρου και της Κατερίνης. Μπήκαμε στο εκκλησάκι. Ένας μας παρέμεινε μουρμουρίζοντας μία φαλμωδία που την έκανε μυστικόλαλη το βουνίσιο αγκομαχητό του αγέρα. Ύστερα από λίγη φυχαγωγία και ξεκούρασμα αποσυρθήκαμε για ύπνο. Κοιμηθήκαμε γλυκά.

Το πρωί σηκωθήκαμε στις 6 και στις 7 ακολουθώντας πάλι τα Ζωνάρια και περνώντας τις ανατολικές απλωταριές του Μύτικα και Χονδρομεσορράχης κατεβήκαμε στο καταφύγιο «Σπήλιος Αγαπητός» (2.100 μ.). Μας δέχθηκε με πολλή ευγένεια ο Κώστας Ζολώτας. Μετά ωριαία παραμονή φύγαμε. Μαζεύοντας διαρκώς από το υπέροχο τσάι του Ολύμπου φτάσαμε στις 12 στα Πριόνια. Το νερό που στερηθήκαμε μας γοητεύει. Δεν αντέχω στον πειρασμό. Βουτώ ολόγυμνος ξεφωνίζοντας στα παγωμένα νερά της πηγής οκτάκις. Ένα κρύο λουτρό με σπάνια θεραπευτικά και δροσιστικά χαρίσματα. Φάγαμε με μεγάλη βουλιμία τα ελάχιστα και αξιοθρήνητα υπολείμματα των σακιδίων μας και κοιμηθήκαμε ως τις 2.30 μ.μ. Μετά φύγαμε κυνηγημένοι για το Σταυρό, όπου φτάσαμε καφαλισμένοι στις 5. Το Λιτόχωρο είναι τόσο κοντά. Φέρνομε το

βλέμμα μας πίσω στις κορφές που δρασκελίσαμε υπομονητικά. Οι αγέρωχες νεφοσκεπείς κορυφές του Ολύμπου, ο ουρανός και η κατοικία των 12 θεών, είναι μακριά μας. Τελειώνουμε τον περίπατο στον ουρανό της Ελλάδας, με τα φτερά της αγάπης και την λαχτάρα του βουνού και τα ταλαίπωρα πόδια μας! Και ήδη κατεβαίνοντας το Σταυρό αναπολούμε μύριους γλυκασμούς. Και είναι όμοια τα συναισθήματά μας καθώς ζυγώνουμε στο Λιτόχωρο, και σε λίγο την Κατερίνη μας, ανάμικτα συναισθήματα που νοιώθει κανείς σαν ζυγώνει στη γη, κατεβαίνοντας απ' τον ουρανό!

Χάρης Φη

(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ 7-8 ΚΑΙ 13-8- 1965)

Η εορτή του ελληνικού βουνού

Συγκέντρωσις ορειβατών στον Όλυμπο

Τον Αύγουστο όλοι οι δρόμοι οδηγούν στον Όλυμπο για το ορειβατικό φεστιβάλ που οργανώνει κατ' έτος ο Σύλλογος Ελλήνων Ορειβατών Θεσ/νίκης στο καταφύγιο «Γιόσος Αποστολίδης» (υψ. 2760 μ.) επί του οροπεδίου Προφήτης Ηλίας. Η μικρή μα προνομιακή μειοψηφία που ασχολείται με το καθόλου οκνηρό και κουραστικό αυτό άθλημα, συγκεντρώνεται με ανυπόκριτη χαρά πάνω στο συγκρότημα των κορυφών του Ολύμπου για να μετάσχη σε μια απέριττη γιορτή που είναι η ίδια γιορτή του Ελληνικού Βουνού. Υπερεκατόν ορειβάτες εξ Αθηνών, Θεσ/νίκης, Φλωρίνης, Κατερίνης και άλλων πόλεων, καθώς και ευάριθμοι Ιταλοί, Αυστριακοί και Γερμανοί αναρριχητές αποτέλεσαν μια αδελφωμένη ομάδα, μια προσωρινή ορειβατική κοινωνία που παρά το γεγονός ότι άγνωστοι, οι πλείστοι με-

ταξύ των, εν τούτοις ζούν σε ατμόσφαιρα πλήρους αμοιβαιότητας, εγκαρδιότητας και αδελφосύνης που είναι η συνισταμένη του ορειβατικού ιδανικού. Παρόρμησις ψυχική αδελφώνει τους πεζοπόρους των βουνών και είναι πηγαία και φυσική η ισότητα στο βάδισμα, στο αγνάντεμα και τους όρους διαβίωσης.

Η φετινή συγκέντρωσις σημείωσε σταθμό στα ορειβατικά χρονικά με πολυήμερες αναβάσεις από διάφορα μονοπάτια του Ολύμπου και περιοχές. Η ατραξιόν δε της συγκεντρώσεως υπήρξε η ελεύθερη αναρρίχησης στην ανατολική αρνητική ορθοπλαγιά του Στεφανιού που κατεκτήθη πολλάκις υπό ξένων και ευάριθμων τολμηρών ελληνοπαίδων, αποσπάσαντες τα συγχαρητήρια και τον θαυμασμό των συναδέλφων και προκαλέσαντες άκρατον ενθουσιασμόν εις το ορειβατικόν στρατόπεδον διά τας ασυνήθεις επιδόσεις. Κι' αυτό ας είναι μια απάντησις στους νεοσύλλεκτους βετεράνους και τους ευφάνταστους καλαμαράδες που αυτολιβανίζονται και περιβάλλουν με μυστήριο και τρόπον και επικαλούνται απιθάνους δυσκολίας αναβάσεως και φανταστικόν αριθμόν πορείας και υψομέτρων για μια τόσο κοινή και ξεπερασμένη ανάβασι στον Μύτικα του Ολύμπου.

Το πλείστον των ορειβατών ανήλθε από το Λιτόχωρο-Στράγγο, εν οίς και δεκαμελής ομάς εκ Κατερίνης, οίτινες παρέμειναν επί 5θήμερον, ενώ ετέρα ορειβατική συντροφιά Κατερινιωτών προωθήθη εις Όλυμπον από Κοκκινοπλόν με ολονύκτιον υπό πανσέληνον πορείαν το Σάββατο 14 Αυγούστου. Δέον να σημειωθεί ότι η από Κοκκινοπλόν προωθηθείσα ομάς επεζοπόρησε από Φουσκίαν, κατόπιν καθυστερήσεως του λεωφορείου

Ελασσόνος εις Κοκκινοπλόν, εκεί δε έτυχε εγκαρδίου υποδοχής υπό των παραθεριζόντων εκ Κατερίνης, αναχωρήσασα την 10^{ην} νυκτερινήν διά Όλυμπον. Με το γλυκύ σεληνόφως και από τη μεγάλη χαράδρα Σταλαγματιά η συντροφιά έφθασε την 1 π.μ. εις την θέσιν Σμέου και ακολουθώς από τις Μικρές και Μεγάλες Γούρνες και Ισιώματα έφθασε με κατάφωρη νύστα την 5^{ην} πρωινή στου Χρηστάκη μέσα στη μεγάλη δυτική χαράδρα του αυχένα του Σκολιού και προωθήθη ως τις 7 στην Κακόσκαλα. Πολύ τσουχτερό το κρύο πάνω στις αλπικές περιοχές του Ολύμπου καθώς ψηλώνει ο ήλιος. Η απεραντωσύνη του βουνού κι' η σιγαλιά μας καθυστερούν εδώ πάνω καθώς είμαστε και οι πρώτοι επισκέπτες που δηλώνουμε την παρουσία μας άνυφτοι και αγριωποί και αχτένιστοι στα έρημα δώματα των θεών.

Περνούμε προσεχτικά την Κακόσκαλα- Πλάκα- Παράθυρο και ανταμώνουμε άξαφνα στο Μύτικα μια εξαμελή ενθουσιώδη ομάδα Αθηναίων που τραγουδούσε αλά Τούρκα εύθυμους σκοπούς μέσα στο παγωμένο πρωινό. Πολύ φιλική και πρωτότυπη η συνάντησις. Μετά το φωτογραφικό τέταρτο κατεβήκαμε προσεχτικά το Λούκι και περάσαμε από τα Ζωνάρια στο καταφύγιο του Σ.Ε.Ο. Ο δρόμος στα Ζωνάρια είναι γεμάτος από ορειβάτες όλων των ηλικιών, αμφοτέρων των φύλων, που κάνουν τον πρωινό περίπατό τους στο Μύτικα και παραμερίζουμε να περάσουν, καθώς ανταλλάσσουμε χαιρετισμό, ενώ στην ορθοπλαγιά του Στεφανιού γινόμεθα εκστατικοί μάρτυρες των αναρριχήσεων που είχαν πανηγυρικό και μαζικό χαρακτήρα. Ανταμώνουμε Κατερινιώτες με μεγάλη χαρά και φθάνομε στο καταφύγιο, όπου μας καλοδέχεται ο κ.Π. Σαββίδης και μας

τοποθετεί σε κρεβάτια και μας προσφέρει τσάι. Στο καταφύγιο κάναμε όλη την υπόλοιπη μέρα της Κυριακής υποχρεωτική κούρα με μικρές διαδρομές στα γύρω υψώματα και τον Προφήτη Ηλία.

Στις 12.30 μ.μ. και λίγο πριν την αναχώρησι των περισσοτέρων ορειβατών έγινε μικρή αποχαιρετιστήριος τελετή, όπου μίλησε με πολλή απλότητα ο πρόεδρος του Σ.Ε.Ο. Θεσσαλονίκης και ανταπάντησαν συνάδελφοι εξ Αθηνών και ακολούθως ετηρήθη σιγή ενός λεπτού για τον μεγάλο απόντα Γιόσο Αποστολίδη. Το μεσημβρινό φαγητό αποτέλεσε η ζεστή φασουλάδα μέσα σε μια εγκάρδια συναδέλφωσι. Το βράδυ εδόθη ρεσιτάλ τραγουδιού και κιθάρας στην μεγάλη τραπεζαρία, με αναμμένη την θερμάστρα, και έως τα μεσάνυχτα αντηχούσαν οι χαρούμενες φωνές και μελωδίες του Θεοδωράκη και Ξαρχάκου. Το πρωί 16 Αυγούστου εγράφη ο επίλογος της συγκεντρώσεως με αναχώρησι των ορειβατών εκ διαφόρων κατευθύνσεων. Ομάδες κατήλθον από το Λαιμό- Σκούρτα, ετέρα από το καταφύγιο «Σπήλιος Αγαπητός» και η μικρότερα ομάς επιχειρήσαμε την παράτολμη εξερεύνησι του δυτικού οροπεδίου του Ολύμπου- Καλογέρου- Φράγκου αλώνι-Κακαβράκου για πρώτη φορά από ορειβάτας.

Με ξεκίνημα την 5 πρωινή η εξερεύνησι διεξήχθη ομαλά ως την ώρα που μας εκάλυψε αδιαπέραστη ομίχλη με βροχή. Χιόνια πολλά μαυρισμένα από τον καιρό προσπερνούμε που φαντάζουν σαν μεγάλα άσπρα λερωμένα μπαλώματα στις κατωφέρειες του Ολύμπου. Επί μια ώρα αναζητούμε το Λιβαδάκι εις μάτην. Φωνασκούσαμε, σφυρίζαμε παρακαλεστικά, ικετεύαμε ένα γαύγισμα σκύλου, μια απλοϊκή φωνή τσοπάνη, ένα βέ-

λασμα, μια κοπριά ή ένα αμφίβολο δρομάκι. Και όταν τελικά ύστερα από επίμονη μελέτη και μορφολογία του εδάφους μπήκαμε διστακτικά σε ένα απίθανο δρομάκι, αυτό μας κατέβασε νοτιώτερα από την Γκόλνα στην χαράδρα του Κωστή- Τσιμπιλιού με μεγάλη μας κατάπληξι! Ανάψαμε φωτιά και στεγνώσαμε στην γραφική πηγή της Σκανδαλιάρας και φάγαμε. Μείναμε 2 ώρες αναπαυόμενοι, ύστερα από δωρη ασταμάτητη πορεία με ομίχλη και βροχή. Στις 5.30 μ.μ. φθάσαμε στο Λιτόχωρο.

Η πανελλήνια συγκέντρωσι του Συλλόγου Ελλήνων Ορειβατών έληξε με εντυπωσιακές αναρριχήσεις στο Στεφάνι και με την σφραγίδα της επιτυχούς αυτής διαδρομής, η οποία είναι η πλέον άγνωστη σε όλους τους ορειβάτες, για τους οποίους μπορεί να αποτελέση ένα ευχάριστο προηγούμενο για το μέλλον.

Χάρης Φη

(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ 17-9 και 24-9 1965)

Η νέα κατάκτησις του Ολύμπου από τον ΕΟΣ

Κατά το διήμερο 16 και 17 Οκτωβρίου 1965 έλαβε χώραν ένα εξαιρετικό και αξιοπρόσεκτο ορειβατικό γεγονός. Τετραμελής ομάδα του ΕΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ επραγματοποίησεν αυθημερόν ανάβασι στην ψηλότερη κορυφή του Ολύμπου, τον θρυλικό Μύτικα, υψόμ. 2917 μ.

Η εκκίνησι της ομάδος έγινε την 5^η πρωινή του Σαββάτου από την πλατεία του πρώην Δημαρχείου με ένα ταξί το οποίο την μετέφερε στο Μετόχι του Αγίου Διονυσίου στο Λιτόχωρο. Απ' τις 6 π.μ. εξεκίνησαν τα παιδιά για τον προορισμό τους. Δύσκολη η πορεία, δύ-

σκολο το εγχείρημά τους, μα αυτοί αποφασισμένοι να το φέρουν σε πέρας, δεν δείλιασαν και ρίχθηκαν στο ανέβασμα του βουνού. Τρεις ώρες η πρώτη φάσι της πορείας με διαδοχικό πέρασμα από τις τοποθεσίες Σταυρός- Γκορτσιά- Μπάρμπα, ύστερα μέσα από πυκνό δάσος οξυάς, πεύκης και ρόμπολου φθάσανε στην τοποθεσία «ΣΤΡΑΓΓΟ», υψόμ. 1980 μ., όπου στάθηκαν, προγευμάτισαν, εφοδιάσθηκαν με κρύο νερό και αναπαύθηκαν μισή ώρα. Στις 11 π.μ. ξεκίνησαν, επιχειρώντας επικίνδυνη πλέον ανάβασι, πέρασαν τις τοποθεσίες Πετρόστρουγκα-Σκούρτα-Λαιμός-Πέρασμα Γιόσου-Λειβαδάκι και στη 1 μετά το μεσημέρι έφθασαν στο Καταφύγιο του ΕΟΣ «Βασιλεύς Παύλος», υψόμ. 2.650 μ.

Μια ώρα ανάπαυσι για τη συγκέντρωσι των δυνάμεων και τελική πλέον εξόρμησι για την κατάκτησι της κορυφής στα υπόλοιπα 267 μ. Περάσανε από το μοναδικό μονοπάτι των Ζωναριών πάνω στο βράχο του θρόνου του Διός (Στεφάνι) για να φθάσουν στο περίφημο Λούκι, που έχει ύψος 245 μ. από τη βάση του βράχου. Μετά από 20 λεπτών πορεία έφθασαν στο σημείο απ' όπου γλύστρησε στο παγωμένο χιόνι και βρήκε φριχτό θάνατο ο αξέχαστος βετεράνος της ορειβασίας ο Γιόσος Αποστολίδης. Ο αλησμόνητος συνάδελφος πολλά προσέφερε στην ιδέα της ορειβασίας και σαν αναγνώρισι των υπηρεσιών τοποθετήθηκε πάνω στο βράχο μια μετάλλινη πλάκα με το όνομά του και ένα επιτύμβιο στίχο.

Μετά από 10 λεπτά συνεχίζοντες την ανάβασι και με πολύ μεγάλη προσοχή η ομάδα έφθασε και πάτησε στην κορυφή του Μύτικα, υψόμ. 2917 μ. Είναι απερί-

γραπτατα τα συναισθήματα που δοκίμασαν οι ορειβάτες μας αντικρύζοντας τα γύρω τους από την κορυφή. Επιβλητικός και αγέρωχος ο Μύτικας δεσπόζει της βορειοανατολικής πλευράς του Ολύμπου. Η φύσις χάριμα οφθαλμών με ένα ουρανό κατακάθαρο. Σωστή μαγεία. Άναυδος μένει ο θεατής μπροστά στο μεγαλείο της θείας δημιουργίας με την ενατένιση του ορίζοντα από την πανύψηλη αυτή κορυφή. Μια ορατότητα απίστευτη που σπάνια συναντάται εκεί πάνω γιατί οι καιρικές εναλλαγές και μεταπτώσεις είναι συχνότατο φαινόμενο. Διακρίνονται καθαρά τα παράλια του Θερμαϊκού, η κορυφογραμμή του Μπέλες και το νησί της Σαμοθράκης. Στην κορυφή η ομάδα παρέμεινε μια ώρα. Στο χρονικό αυτό διάστημα ο Αντώνης Οικονόμου με την φωτογραφική του μηχανή απαθανάτισε τις γύρω επιβλητικές κορυφές του Προφήτη Ηλία, του Στεφανιού και του Σκολειού.

Στη συνέχεια με πολύ μεγάλη προσοχή άρχισαν τα παιδιά να παίρνουν το δρόμο του γυρισμού, περνώντας από την ίδια διαδρομή. Πρέπει να σημειωθεί ότι το κατέβασμα από την κορυφή του Μύτικα παρουσιάζει στους ορειβάτες μεγαλύτερη δυσκολία παρά το ανέβασμα, γι' αυτό και η προσοχή πρέπει να είναι τεταμένη προς αποφυγή απροόπτων. Δεν άργησαν πολύ κατεβαίνοντας να φθάσουν στο καταφύγιο του ΕΟΣ «Βασιλεύς Παύλος», όπου στάθμευσαν και διανυκτέρευσαν.

Την επομένη συνέχισαν την πορεία της καταβάσεως για να φθάσουν στο Λιτόχωρο και απ' εκεί με αυτοκίνητο στην πόλι μας. Η χαρά και η ικανοποίησι των ορειβατών μας υπήρξεν άνευ προηγουμένου και απεικονίζετο καθαρά στα λάμποντα πρόσωπά τους. Από το

ένα μέρος γιατί χάρηκαν τη φύση μέσα σε μια ηλιόλουστη μέρα και από το άλλο διότι η ανάβασίς τους στην κορυφή του Ολύμπου μέσα σε μια μέρα ισοδυναμεί με άθλο. Είναι ίσως η πρώτη φορά στα χρονικά της ορειβασίας, από την ίδρυσι του Ορειβατικού στην Κατερίνη, που επιχειρείται τόσο θαρραλέα και πραγματοποιείται ανάβασι στον Όλυμπο την ίδια μέρα του ξεκινήματος από το Λιτόχωρο ή το Μετόχι.

Είναι λοιπόν αξιέπαινα τα ηρωικά παιδιά του Ορειβατικού Κατερίνης, γιατί εξεμηδένισαν κυριολεκτικά την τεράστια απόστασι και περπάτησαν με ελάχιστες διακοπές 15 ολόκληρες ώρες. Αν η ανάβασι αυτή είχε επίσημο χαρακτήρα, έπρεπε ιδιαίτερα να τιμηθούν οι πρωταγωνιστές της από την επίσημη ορειβατική Αρχή, αλλ' ατυχώς ήταν έκτακτη και ανεπίσημη. Το εγχείρημα αυτό, τόσο τολμηρό και αποφασιστικό, ας το μιμηθούν και άλλοι, γιατί είναι ευτυχώς πολλοί οι μνηστήρες της κορυφής, με την διαφορά ότι λίγοι είναι εκείνοι που την απολαμβάνουν.

Σημείωσις: Από περιγραφή και αφήγησι του συμπρωταγωνιστή της αναβάσεως κ. Αντωνίου Οικονόμου.

Θ. Μάνος
(ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ 26-10-1965)

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

Πορεία προς τις κορυφές

(Μια πεζοπορία ή ανάβαση στον Όλυμπο είναι πάντα για τους ορειβάτες πρόκληση να προσεγγίσουν τον ανοιχτό ορίζοντα του μυθικού όρους, να αναζητήσουν χαμένους θεούς και ξεχασμένα σημάδια και να κάνουν μυστικό διάλογο με μια φύση που μιλάει πιο καθαρά από τους ανθρώπους. Στα ολύμπια ύψη, στην απέραντη γαλήνη και στη μεγαλοπρέπεια του ορεινού όγκου οι ορειβάτες μυούνται στην αιωνιότητα, αφήνουν πίσω τους την καθημερινότητα και δοκιμάζουν την αντοχή τους στην επιβλητικότητα του τοπίου. Τα κείμενα που ακολουθούν απαθανατίζουν το φυσικό μεγαλείο του αγαπημένου βουνού θεών και ανθρώπων και είναι αρχικά δημοσιευμένα στην εφημερίδα ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ της Κατερίνης, στα έτη 1968, 1969, 1970 και 1971.)

Εις Μύτικα Ολύμπου

Το τμήμα ΣΕΟ Κατερίνης επραγματοποίησε με μεγάλη επιτυχία την προπαραελθούσαν Παρασκευή 26-7-1968 την προγραμματισθείσαν ανάβασιν εις Μύτικα Ολύμπου, υψόμετρο 2.917 μ., δια εικοσιπενταμελούς ομάδος. Ξεκινήσαμε με λεωφορείο του ΚΤΕΥΛ εις τας 5.30' π.μ. και έπειτα από διαδρομή 30'λεπτών περίπου εφθάσαμε εις το Λιτόχωρον, όπου εφορτώσαμε τα

πράγματά μας εις τα ζώα και εις τας 6.20 π.μ. ακριβώς ξεκινήσαμε με γέλιο και χαρά γεμάτοι από δύναμι και ζωντάνια δια την μαραθώνιον πορείαν. Έπειτα από κουραστική πορεία 1 ώρας και 40 λεπτών, με ελάχιστες ανάπαυλες, η ομάδα της οποίας αρχηγός ήτο ο έμπειρος και ακαταπόνητος κ. Γεώργιος Παναγιωτίδης, άριστος καθοδηγητής, γνωρίζων να επιβάλλεται προκειμένου να φέρη εις πέρας την δύσκολον αποστολήν του, έφθασε εις την τοποθεσία «Σταυρό», όπου καθήσαμε 1 ώρα περίπου και πήραμε το πρωινό μας.

Γεμάτοι από χαρά- ιδία οι νεοφώτιστοι της ορειβασίας- ξεκινήσαμε για τον προορισμό μας, μισόγυμνοι πλέον έχοντας το ευεργετικό σεκοντάρισμα της πρωινής αύρας και τις ευεργετικές και ζείδωρες ακτίνες του ηλίου και ύστερα από μίαν θαυμασίαν διαδρομήν 4 ωρών περίπου εφθάσαμε στην τοποθεσία «Στράγγο», όπου καθήσαμε δια να πάρουμε το μεσημβρινόν γεύμα. Η διαδρομή μέχρι εδώ ήτο πράγματι μαγευτική, δεξιά και αριστερά εις διάταξιν αμίλλης θα έλεγε κανείς εδέσποζαν ψηλά λιγερά δένδρα, το καταπράσινον δε της φύσεως αφίνει κυριολεκτικά άναυδον τον ορειβάτην. Το γεύμα που επηκολούθησε ήτο μία άνευ προηγουμένου γαστριμαργική πανδαισία και εις αυτό βοήθησε πολύ το εύγευστο και γάργαρο νερό της πηγής της ονομαζομένης «Βρύση του Αποστολίδη», εις μνήμην του βετεράνου εκείνου ορειβάτου ο οποίος προσέφερε τόσα πολλά εις το βουνό.

Μετά από λίγη ανάπαυσι ξεκινήσαμε και ύστερα από θαυμασία διαδρομή βαδίζοντας πάντοτε κάτω από το καταπράσινο, αφού περάσαμε την τοποθεσία «Πετρόστρουγκα» εφθάσαμε εις την τοποθεσίαν «Σκούρ-

τα». Εδώ τελειώνει πλέον το πράσινο και δεν βλέπει κανείς τίποτε άλλο παρά γυμνούς βράχους. Αρχίσαμε πιο γρήγορα διά να φθάσωμε επί τέλους στο θαυμάσιο καταφύγιο του Σ.Ε.Ο. εις τας 5.30' μ.μ., απ' όπου επροβάλλετο μεγαλοπρεπής και υπερήφανος ο Μύτικας. Στο καταφύγιο κουρασμένοι, όπως είμασταν, δεχθήκαμε το τσάι και την ζεστασιά του διαχειριστού του καταφυγίου, ο οποίος αμέσως μας ετοίμασε τα δωμάτια, όπου επρόκειτο να κοιμηθούμε.

Την άλλη ημέρα και αφού πήραμε το πρωινό μας τσάι, η ώρα 9 π.μ., ξεκινήσαμε δια τον μεγάλο μας προορισμόν, ν' ανεβούμε στην κορφή του Μύτικα, εκεί όπου ο Δίας εδιάλεξε τον θρόνο του. Αφού περάσαμε την σκιά του «Στεφάνου», πήραμε βαθειά αναπνοή και αρχίσαμε ν' ανεβαίνουμε το επικίνδυνο «Λούκι», υπό την επίβλεψιν και καθοδήγησιν πάντοτε του εξαιρετού αρχηγού μας, τη βοήθεια και του προθύμου πάντοτε κ. Ζιωγάνα.

Για μια στιγμή ο Δίας έστειλε απειλητικά σύννεφα λες και ήθελε ν' ανακόψη την πορεία μας, εμείς όμως με τόλμη και δύναμη συνεχίσαμε πάλι την πορείαν μέσα στο χάος με μοναδικό σκοπό να φθάσουμε στην κορφή, εις το ανάκτορον του Δία. Δεξιά και αριστερά υπήρχον απότομα και κοφτερά βράχια και κάτω απέραντο χάος σαν να θέλη να μας εμποδίση να τον φθάσουμε. Εμείς προχωρούσαμε συνεχώς με πείσμα και με ζήλο και ύστερα από μια ώρα περίπου πατήσαμε τα πόδια μας στην κορφή.

Αλήθεια, τι υπερηφάνεια αισθάνεται κανείς να ευρίσκεται στην υψηλότερα κορφή της πατρίδος μας. Είναι πράγματι μεγαλείο ο Μύτικας, γιγαντιαίος και πε-

λώριος απλώνεται επάνω από όλες τις κορφές, τα πάντα φαινόταν μικρά μπροστά του. Η συντροφιά μας μαζί του διήρκεσε μισή ώρα περίπου και μετά αρχίσαμε την κατάβασιν, οπότε κατά τας μεσημβρινάς ώρας επιστρέψαμε στο καταφύγιο, όπου μας περίμενε μια καλομαγειρευμένη φασολάδα. Το πρωί της επόμενης ημέρας, υπερήφανοι πλέον, πήραμε τον δρόμο της επιστροφής και ύστερα από 8 ώρες πορεία εφθάσαμε κουρασμένοι αλλά χαρούμενοι στο Λιτόχωρο. Αλήθεια, πόσο ωραίο και ευχάριστο θα ήταν και πόση ωφέλεια θα είχαν, αν οι άνθρωποι αποσπώμενοι από τους κλειστούς μολυσμένους χώρους και από την ρουτίνα της πόλεως με τον μολυσμένο αέρα, βγαίνανε στο βουνό ν' αναπνεύσουν το ζεϊδωρο οξυγόνο, ν' αλλάξουν παραστάσεις και να γίνουν καινούριοι άνθρωποι μέσα στην αγκαλιά της φύσεως.

Σημειώνουμε εδώ ότι σχεδόν οι περισσότεροι εκ της ομάδος ήσαν νεοφώτιστοι εις την ορειβασία και θα παίρνανε το πρώτο ορειβατικό βάπτισμα εις την εν λόγω ανάβασιν, ως επίσης και την υποδειγματικήν στάσιν και συμπεριφοράν της ομάδος, η οποία και διευκόλυνε τα μέγιστα τον αρχηγόν διά να φέρη αισίως εις πέρας την δύσκολον αποστολήν του. Θα απετέλει παράλειψιν, εάν δεν εγράφαμεν λίγες γραμμές για τον κ. Νικόλαον Χριστοφορίδην, ο οποίος με το άφθονο χιούμορ του από την ανεξάντλητη χιουμοριστική του παρακαταθήκη μας έκανε να περάσουμε τις ώρες ευχάριστα μέσα σε γέλιο και χαρά, ώστε να κατορθώσουμε να ξεχάσουμε για λίγο κατά την διαδρομήν την κόπωσιν.

Νικόλαος Ρουμελιώτης
(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ 17-8 και 24-8-1968)

Ανάβασις στον Όλυμπο

Ανάμεσα από χιόνια, με περιπέτειες και στο τέλος... συναυλία

Ορειβάτες του ΣΕΟ επραγματοποίησαν την 1^η Ιουνίου την πρώτη εφετηνή ανάβασή τους στον Όλυμπο. Ύστερα από πολύωρη και δύσκολη πορεία, που ήρchiσε τα ξημερώματα από το Λιτόχωρο, οι τολμηροί ήρωες των απόκρημνων χαραδρών του ιστορικού βουνού κατώρθωσαν, πολεμώντες τα στοιχεία της αγρίας φύσεως, να φθάσουν το απόγευμα στο υψηλότερο καταφύγιο του Ολύμπου και των Βαλκανίων με υψόμετρον 2760 μ. Οι δυσκολίες προέρχονταν κυρίως από τα άφθονα χιόνια που είχαν πέρα- πέρα σκεπάσει τα μονοπάτια και τις απόκρημνες διαβάσεις που έπρεπε να περάσουν σκαρφαλώνοντας και πηδώντας και πετώντας πάνω από απροσπέλαστους βράχους. Στην ιστορία του ΣΕΟ η ορειβατική αυτή επιχείρηση μπορεί να καταγραφεί σαν αληθινός ορειβατικός άθλος. Το καταφύγιο οι ορειβάτες το βρήκαν βυθισμένο απ' έξω κι' από μέσα στα χιόνια. Χρειάστηκε κόπος πολύς και ορειβατική υπομονή να απελευθερωθή το καταφύγιο και να τακτοποιηθούν για διανυκτέρευση οι ορειβάτες. Η νύχτα, μέσα σε ατμόσφαιρα ολυμπιακής εξάρσεως και ορειβατικής συναδελφοσύνης, πέρασε θαυμάσια με ανέκδοτα, τραγούδια, έξυπνα καλαμπούρια και λογίων-λογίων εφευρήματα της στιγμής, ό,τι αποτελεί της ορειβασίας η χαρά και των ορειβατών το ψυχικό ξεκούρασμα, ξεφάντωμα και ξανάνιωμα. Και όλα αυτά με ένα τρομερό μουγκρητό και άγριο σφύριγμα τσαζμπαντ του βοριά, που μαστίγωνε όλη τη νύχτα το καταφύγιο κι' έμοιαζε με βόμβο βομβαρδιστικών αερω-

θουμένων. Νύχτα αξέχαστη ορειβατικής, φιλολογικής και μουσικής... συναυλίας!

Το πρωί τα όνειρα και τα σχέδια των ορειβατών για την ανάβαση στον Μύτικα διαλύθηκαν. Οι θεοί του Ολύμπου, αντιληφθέντες προφανώς τις πολεμικές και κατακτητικές προπαρασκευές των ορειβατών, εξαπέλυσαν τους ασκούς του βορρά και του νότου, ανέμους που τράνταζαν το βουνό και σκέπαζαν με χιονοστιβάδες τις απόκρημνες διαβάσεις που οδηγούσαν στο θρόνο τους, τον Μύτικα. Και έτσι εγκαταλείφθηκε η εκστρατεία της Δίου αναβάσεως, οι ήρωες δε του βουνού, μη έχοντες την διάθεση να γίνουν και τραγικοί μάρτυρές του, κατόπιν ωρίμου σκέψεως επήραν τον κατήφορο της επιστροφής για το Λιτόχωρο, αποκομίζοντας όμως υπέροχες αναμνήσεις και αποθέματα υγείας από τον μεγαλοπρεπή και αιωνίως θεοκρατούμενο και θεοφρουρούμενο Όλυμπο- το καύχημα της Ελληνικής μυθολογίας, την δόξα της Ελλάδος και το είδωλο των ορειβατών του κόσμου, ιδιαίτερα δε του ΣΕΟ.

Παύλος Δεληγιαννίδης
(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ 21-6-1969)

Ορειβατικές Ημέρες

Τα σιωπηλά Καμπαναριά

Μεγάλο το κρίμα μας και να μας συγχωρέσετε για την αποκοτιά μας που αγαπήσαμε τόσο πολύ τα βουνά, τις ερημιές, τα δάση, τα τρεχάμενα νερά, τ' αγριοπούλια και τ' αγριολούλουδα. Μα δεν το νομίζετε και σεις πως κάποιος πρέπει να περιπολή και σ' αυτά τα μέρη; Αποτελούν τ' απόκρυφα, θα λέγαμε της Ελληνικής Επικρατείας. Κάποιος πρέπει ν' αφήση το ζεστό

κρεββάτι και το κυριακάτικο πρωινό ραχάτι και να ντυθή ρούχα βαρειά, παπούτσια ακόμη πιο βαρειά και να κρεμάση στον ώμο του έναν σάκκο με λίγο ψωμοτύρι. Σιλουέττα και παρουσιαστικό βέβαια όχι για κοσμικά σαλόνια, μα για τραχειές και αφιλόξενες ανηφοριές που σε ανεβάζουν με καγκέλια σ' αψηλά ισιώματα και κρουαρούς καθάριους αγέρες. Εκεί δεν έχει πρωτόκολλα ούτε τυπικότητες. Καθορίζεις τις... κοινωνικές σου σχέσεις με το βουνό, ανάλογα με την αγάπη σου γι' αυτό μα και αντιστρόφως ανάλογα, μια που το βουνό είναι ασάλευτο και αμίλητο, ενώ εσύ (τι ευτυχία!) περπατάς με τα χρυσά σου πόδια και φυσικά κατέχεις και μια διάλεκτο. Και έτσι αφού από το πάλοι δεν έρχεται το βουνό σε μας, πηγαίνουμε εμείς όποτε δεν μπορούμε να κάνουμε αλλοιώς, ζητώντας διέξοδο στην χαρά ή την λύπη μας.

Στις 22 του Νοέμβρη βρεθήκαμε ξανά απρόσκλητοι στα Ν.Α. διαμερίσματα του Ολύμπου και στο γνωστό ρέμα Τσιμπίλη του Λιτοχώρου. Παρέα με ομίχλη και φιλή βροχή προωθηθήκαμε εκστατικοί έως το υπέροχο Γιαμούρη. Δεξιά μας οι ατέλειωτοι τρούλοι απ' τα Καμπαναριά, διαδοχικές βραχώδεις κορυφές σαν μετέωρα, δίνουν ένα ξεχωριστό φόντο στα δυτικά αντερείσματα του Ντελή- Τσουκνίδας. Αυτά είναι τα σιωπηλά και πιο ψηλά (υψ. 1600 μ.) Καμπαναριά του Ολύμπου. Ένας ολόκληρος κόσμος ο Όλυμπος δεν μπορούσε, αφού έχει πολυθέσιο Σκολιό και εκκλησία στον Προφήτη Ηλία, να μην έχει και τα Καμπαναριά του. Ανηφορίσαμε εντατικά και επίμονα από την απαράμιλλη πλαγιά μέσα σ' ένα πέλαγο από ομίχλες και ξαπλώσαμε για λίγο στα πεύκα και τα μαλακά χορτάρια

του αυχένα της Ασπρόγιας με θέα προς το Λειβαδάκι. Υπέροχο και ανεπανάληπτο ξεκούρασμα κάτω απ' τα σιωπηλά Καμπαναριά με νανούρισμα το θρόισμα των πεύκων. Κατηφορίσαμε απ' το Ανήλιο της Καστάνας και από τα Μελίσσια περάσαμε στην Γκόλνα και μετά στους Αγίους Αποστόλους, στο Λιτόχωρο. Με ένα δωρο κυκλικό πορείας στο φθινοπωρινό τοπίο γυρίσαμε στην Κατερίνη γεμάτοι ζωντάνια, εντυπώσεις που δεν λησμονιούνται, ενθύμια του Ολύμπου, κοκκινοπράσινα λουλούδια, κούμαρα και καινούρια βουνίσια τοπωνύμια.

Χάρης Φη
(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ 5-12-1970)

Η εθνική 150ετηρίς εωρτάσθη ορειβατικώς!

Εις την κορυφήν του Ολύμπου

Ο Σύλλογος Ελλήνων Ορειβατών Κατερίνης, συμμετέχων στον εορτασμό των 150 χρόνων από της Εθνικής μας Επανάστασεως του 1821, προγραμματίσει και πραγματοποίησε ανάβασιν στην κορυφή του Ολύμπου Μύτικας (υψόμ. 2917 μ.) την 25 και 26-7- 1971. Πήραν μέρος 52 μέλη και φίλοι του Σ.Ε.Ο., μεταξύ των οποίων και αρκετοί Αμερικανοί και Άγγλοι. Το ξεκίνημα έγινε από την πλατεία Ελευθερίας το πρωινό της Κυριακής για το Λιτόχωρο και για το καταφύγιο του Σ.Ε.Ο. (ΓΙΟΣΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ), υψόμετρο 2.760 μ.

Η συντροφιά έφθασε μετά 6ωρη πορεία την 11.30. Στο φιλόξενο αυτό καταφύγιο, αφού προσφέρθηκε το καθιερωμένο τσάι του Ολύμπου, οι ορειβάτες έφαγαν το μεσημέρι την εξαιρετη πατροπαράδοτη φασουλάδα και εν συνεχεία ξάπλωσαν για να αναπαυθούν και να

πάρουν δυνάμεις για την απογευματινή ανάβαση. Ο καιρός ήταν συνεχώς συννεφώδης και έτσι η όλη πορεία έγινε πιο ευχάριστη. Το ξεκίνημα για την κατάκτηση της στέγης της Ελλάδος άρχισε την 4^η μ.μ. Ακολουθώντας το μονοπάτι, πέρασε η συντροφιά από την λάρνακα που φυλάσσει τα οστά του μεγάλου και αξέχαστου ορειβάτη Γιόσου Αποστολίδη και αφού στάθηκε μπροστά τους και έκλινε ευλαβικά το γόνα, συνέχισε την πορεία για το Λούκι, στην είσοδό του δε δόθηκαν στους κανούριους οι σχετικές οδηγίες και αμέσως άρχισε το ανέβασμα.

Το θέαμα που αντικρύζει κανείς φθάνοντας στην σημαία μας είναι αδύνατον να περιγραφεί. Οι καθιερωμένες αναμνηστικές φωτογραφίες τραβήχτηκαν, το θέαμα απήλαυσαν όλοι και τώρα αρχίζει η επιστροφή. Το κατέβασμα γίνεται με προσοχή από το Λούκι, γιατί η ομάδα είναι η πολυπληθέστερη που ανέβηκε ποτέ στο Μύτικα, πότε-πότε ακούγεται η λέξις «πέτρα-πέτρα» και όλοι προσπαθούν να την αποφύγουν.

Η επιστροφή στο καταφύγιο έγινε την 6^η μ.μ. και εκεί γίνονται τα σχόλια και ο καθείς ικανοποιημένος πλέον γιατί ανέβηκε στον Μύτικα, εκδηλώνει με διάφορους τρόπους την χαρά του. Το σούρουπο πέφτει και το τσουχτερό κρύο γίνεται αισθητό. Μαζευόμαστε στην τραπεζαρία κοντά στο τζάκι και σιγά-σιγά το καλαμπούρι πρώτα, το τραγούδι και ο χορός ύστερα συμπληρώνουν το όλο κέφι.

Το βράδυ έγινε ομιλία με θέμα «Ο Όλυμπος και η συμβολή του στους απελευθερωτικούς αγώνες του 1821», στις 9 μ.μ. δε στην κορυφή Προφήτης Ηλίας ανάφθηκε η καθιερωμένη πυρά.

Την Δευτέρα πρωί τα σύννεφα ζώνουν τα πάντα, ο αέρας φυσά πολύ δυνατά, το κρύο σουβλίζει, μα η συντροφιά παίρνει το δρόμο του γυρισμού αποχαιρετώντας το φιλόξενο αυτό καταφύγιο και τους άλλους ορειβάτες και φθάνει πλέον στην Κατερίνη. Όλοι γυρίζουν ικανοποιημένοι και χαρούμενοι, η κούρασίς τους δεν τους απασχολεί γιατί ένα όνειρό τους έγινε πραγματικότητας. Αξίζουν συγχαρητήρια στον Πρόεδρο και το Δ.Σ. του Σ.Ε.Ο. Κατερίνης, που τόσο τέλεια διοργάνωσαν αυτήν την ανάβαση.

(ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ 7-8-1971)

ΑΓΑΠΗ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Η γοητεία του

(Στην εφημερίδα ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ της Κατερίνης είναι δημοσιευμένο το άρθρο που ακολουθεί, σε συνέχειες στις 21 και 28 Αυγούστου 1971. Συντάκτης του είναι ο Χάρης Φη (Χάρης Φωτιάδης). Ο Όλυμπος καθιερώθηκε ως μνημείο της φύσης χάρη στην απέραντη αισθητική τελειότητα και στις πολλές του ιδιαιτερότητες. Εξάλλου, το Λιτόχωρο, εύκολα προσπελάσιμο οδικά και σιδηροδρομικά, και η διάνοιξη του δασικού δρόμου Λιτόχωρο- Πριόνια, δίνουν τη δυνατότητα για μια απλή απόλαυση του εντυπωσιακού τοπίου ή για κλασική ανάβαση που είναι κάτι περισσότερο από μια απλή πεζοπορία.)

Λίγα βουνά- αν όχι το μοναδικό- έχουν τη φήμη και είναι τόσο γνωστά και αγαπητά σε ολόκληρο τον κόσμο, όσο είναι ο γειτονικός μας αγέραςτος Όλυμπος. Μας εδόθη αυτό «το χάρισμα και η μοίρα», όπως είπε και ο Καβάφης, μια και κατοικούμε κάτω απ' το γιγάντιο βλέμμα του, ατενίζοντας καθημερινά την σιλουέτα του και παίρνοντας μέρος στην ιστορία του. Είναι γνωστό το μυθικό παρελθόν του διανθισμένο με τους θρύλους και τις τόσο ωραίες παραδόσεις από την διασχεδαστική ζωή των μυθικών θεών που το διάλεξαν

για κατοικία τους στα βάθη της μακρινής ιστορίας μας.

Είναι ακόμη πολύ γνωστός ο ευεργετικός και πατριωτικός ρόλος του στα δυσκολώτερα χρόνια της δουλείας του Έθνους μας, όταν έγινε καταφύγιο και στρατόπεδο και ορμητήριο των υπέροχων αγωνιστών της λευτεριάς που έδιωξαν με θυσίες και υπεράνθρωπους κόπους και αγώνες τις μαύρες ασιατικές ακρίδες της τουρκικής γενιάς από τον ήμερο και γελαστό τόπο μας. Το όνομά του έφθασε παντού, όπου υπάρχει λωρίδα κατοικίσιμης γης.

Στον αιώνα μας παίζει τον ρόλο του υπερφυσικού μαγνήτη που έλκει και συγκεντρώνει στις ράχες του ένα ποικιλώνυμο και ανώνυμο πολυεθνές πλήθος, από ευλαβικούς αληθινά προσκυνητές, ενισχύοντας τα μέγιστα τον εν εξελίξει ευρισκόμενο τουρισμό μας και ειδικώτερα τον ορεινό τουρισμό. Κατά βασίμους υπολογισμούς περισσότεροι των δύο χιλιάδων (2.000) ξένοι ανέρχονται ετησίως εις τον Όλυμπον. Αριθμός επιβλητικός, εάν ληφθή υπ' όψιν το γεγονός ότι οι περισσότεροι διανύουν χιλιάδας μιλίων δια να αξιωθούν μιάς... δεκαλέπτου επισκέψεως στο ψηλότερο σημείο του Ολύμπου, την δρεπανοειδή κορυφή του Μύτικα, ύψους 2.917μ. Είναι μια τιμή και ένας ενθουσιασμός ανυπέροβλητος και αγάπη παγκόσμια για ένα Ελληνικό βουνό που κατέστη η ορειβατική Ιερουσαλήμ της γης.

Η Ελλάδα μας αξιοποίησε κατά το δυνατόν τον Όλυμπο, όσο κανένα άλλο βουνό, ανηγέρθησαν από του 1930 και εντεύθεν 5 ορειβατικά καταφύγια: 1) Καταφύγιον «Σπήλιος Αγαπητός», εις θέσιν Μπαλκόνι υψ. 2.100 μ., το πρώτον εν Ελλάδι. 2) Καταφύγιον εις

Βρυσοπούλες υψ.1960 μ. (ένθα τώρα το Κ.Ε.Ο.Α.). 3) Καταφύγιον «Βασιλεύς Παύλος» εις οροπέδιον Μούσων υψ. 2.650 μ. 4) Ορειβατικός Ξενών εις Σταυρόν Ολύμπου υψ. 944 μ. Και τέλος 5) Το Καταφύγιον «ΓΙΟΣΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ» εις τον αυχένα Προφήτου Ηλία-Τούμπας υψ. 2.760 μ. Θα πρέπει ακόμη να σημειώσουμε το επί του «Αγίου Αντωνίου» (2.815 μ.) παρατηρητήριο Μετεωρολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που είναι το δεύτερον εις την Ευρώπη και το ψηλότερο μπαλκόνι της Ελλάδος.

Ας σημειωθή ότι όλοι οι οδοί αναβάσεως εις τα καταφύγια έχουν αφετηρίαν το Λιτόχωρον, με εξαίρεσιν τις Βρυσοπούλες από Σπαρμόν Ολυμπιάδος. Με τον διανοιχθέντα δε δασικόν δρόμον έως τα Πριόνια Ολύμπου, οριστικοποιείται και μονοπωλείται συστηματικότερον η από Λιτοχώρου άνοδος εις τας κορυφάς, δεδομένου ότι συντομεύεται κατά πολύ η διαδρομή, και έγινε έτσι μια γερή ημερησία εκδρομή η ανάβασις εις τον Μύτικα. Απομένει η βορεινή ανεξερεύνητος και απότομος ορθοπλαγιά του Ολύμπου, που ανεβαίνει κάθετα από πλούσιες δασωμένες περιοχές εις τον Προφήτη Ηλία (2.786 μ.) από Μπαρμπαλά ή Αρβανίτην (1.847 μ.), από Κουκούλες, Μαλακάς, Κατάρτι, Ρογκά, Σκούρτα ή αριστερώτερα Κατάρτι, Αράπη- Λάκκος, Κόκκαλα, Σκούρτα (2.450 μ.) και ακόμη από Παπάρεμα, Παπά-αλώνι, Ψωνήσι, Προφήτης Ηλίας (αδιάβατη ακόμη και πολύ επικίνδυνος και δυσπρόσιτος ορθοπλαγιά), η επίσης απρόσιτος διαδρομή του Ρέμα Ξερολάκι, Μεγάλο Κατράνι, Βάσις Καζανιών, Στεφάνι (2.909 μ.), καθώς και οι ανατολικώτερες βατές διαδρομές που οδηγούν εις Πετρόστρουγκα και Σκούρτα

από Δίον, Κορομηλιές (με παρακαμπτήριο από το πεδίο Βολής, Μπατσιό καραούλι, Σέλωμα, Μπάρμπα) και Δίον, δεξιά ρέμα Ουρλιάρη, Κρανιά, Διάσελο, Κόκκαλα, Σκούρτα. Ιδού στάδιον δόξης λαμπρόν διά τους ορειβάτας που θέλουν να κινηθούν σε καινούριες διαδρομές και... δυσφορούν δια τον αυτοκινητόδρομον του Ολύμπου. Παραθέσαμε συνοπτικά ορειβατικά δρομολόγια με αφετηρίαν την Κατερίνην που οδηγούν εις τον ποθητόν και γοητευτικόν Όλυμπον, τον μεγαλύτερον γόνι και αζάπην των βουνών της υψηλίου.

Η αγάπη μας για το βουνό των θεών πρέπει να δικαιολογήση κάθε κόπο και θυσία και δεν πρέπει να μείνουμε μιμηταί των πρώτων, αμφιβόλων πεζοπόρων, που ακολούθησαν τον... ευκολότερον δρόμον.

Και ακόμη, γνωστού όντος ότι ό Όλυμπος επατήθη το πρώτον εις την υψηλοτέραν του κορυφήν, από τους Ελβετούς Μπουασωνά και Μποβύ στις 2 Αυγούστου 1913 με συντροφιά του Λιτοχωρινού Χρήστου Κάκαλου, ας μας επιτραπή να τονίσωμεν ότι μόνο στις μέρες μας εξερευνήθη πλήρως στις βασικώτερες του χαράδρες και κορυφές. Και αυτό χάρις σε μια σχεδόν απεγνωσμένη επικίνδυνη αγάπη για το σύνολο που απαρτίζουν τον τόσο γνωστό σε μας ορεινό όγκο του μυθικού βουνού που δεν παύει να μας συγκινεί, να μας ελκύη και να μας παιδεύει ακόμα στις κατοτράχαλες ανώνυμες ράχες του, με χιλιάδες ώρες πορείας, από μόνο ιδανικό μας την αγάπη στον Όλυμπο.

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ

Παρατίθεται το κείμενο χωρίς περικοπή.

Ποιος αμφιβάλλει, άραγε, πως ο Όλυμπος είναι το βουνό των βουνών, ένας τόπος ιερός, όχι μόνο για του Έλληνες, μα για ολόκληρη την ανθρωπότητα; Τρανή απόδειξη οι χιλιάδες ορειβάτες, που κατακλύζουν κάθε χρόνο τα πέντε ορειβατικά καταφύγια και σκαρφαλώνουν στις απόκρημνες κορφές του.

Φτάνει να ρίξουμε μια ματιά στο βιβλίο της πιο ψηλής κορυφής, του Μύτικα, για να νιώσουμε- αν δεν το έχουμε ως τώρα καταλάβει- τι σημαίνει για κάθε πολιτισμένο άνθρωπο αυτό το βουνό, που υψώνεται κοντά στα τρεις χιλιάδες μέτρα, σχεδόν δίπλα στη θάλασσα. Θα ιδούμε εκεί ονόματα Γιαπωνέζων, Αμερικανών, Καναδών, Ρώσων, Κινέζων, ακόμα και Αυστραλών και Νεοζηλανδών, που ξεκίνησαν από τις μακρινές πατρίδες τους για ένα προσκύνημα στα παλάτια του Δία και της Ήρας, εκεί όπου πηγάζει το αιώνιο φως.

Δεν ήταν τυχαίο που οι αρχαίοι τοποθέτησαν εκεί- κι όχι οπουδήποτε αλλού- τους θεούς τους. Ο Όλυμπος έχει κάτι το ιδιαίτερο, είναι γεμάτος ηλεκτρισμό και μυστήριο. Στις χαράδρες του παρατηρείται μια εξαιρετικά μεγάλη συχνότητα καταιγίδων και στις κορφές του συμβαίνουν περίεργα ηλεκτρικά φαινόμενα. Αν σ' όλα αυτά προσθέσουμε τις απaráμιλλες φυσικές ο-

μορφιές και τα σπάνια ενδημικά λουλούδια του, καταλαβαίνουμε πόσο απαραίτητο είναι να προστατεύεται ο Όλυμπος, και μάλιστα αυστηρά, από κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, που θα μπορούσε να τον βλάψει. Γι' αυτό πολύ σωστά το Κράτος έχει ανακηρύξει ένα σημαντικό κομμάτι του βουνού σε Εθνικό Δρυμό, όπου υποτίθεται ότι απαγορεύεται η υλοτομία, το κυνήγι, η συλλογή φυτών και η βοσκή.

Ο χώρος του Εθνικού Δρυμού, που περιλαμβάνει μια μεγάλη δασωμένη περιοχή και τις ψηλότερες κορυφές του βουνού, θα έπρεπε να είναι αντικείμενο σεβασμού από όλους. Είναι όμως; Ας μου επιτραπεί να αμφιβάλλω. Δεν είναι πολύς καιρός που βρέθηκα και πάλι εκεί, στις πλαγιές του βουνού των θεών, ν' ανεβαίνω για δέκατη έκτη φορά στη ζωή μου προς τον Μύτικα. Μαζί μου ήταν τρεις ακόμα φίλοι, από το Εργαστήριο Γενικής Βοτανικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, που για πρώτη φορά πήγαιναν στον Όλυμπο. Καθώς είχαμε περάσει τον καταρράκτη «Πριόνια» και προχωρούσαμε για το καταφύγιο «Σπήλιος Αγαπητός», βρεθήκαμε ξαφνικά, μέσα στην καρδιά του Εθνικού Δρυμού, μπροστά σ' ένα κοπάδι από πεντακόσια πρόβατα, που κατέβαιναν τρέχοντας μαζί με τον βοσκό τους ύστερα από ολονύχτια παράνομη βοσκή. Λίγο πιο πάνω συναντήσαμε κάτι ταμπέλες, που προειδοποιούσαν τους ξένους, ότι δεν πρέπει να κόβουν λουλούδια. Μας φάνηκε τόσο αστείο, που βάλαμε τα γέλια ομαδικά. Έτσι δόθηκε και στους φίλους μου- που ήταν «πρωτάρηδες»- η ευκαιρία να ιδούν πως προστατεύεται η ελληνική φύση και τι σημαίνουν στον τόπο μας οι λέξεις «εθνικός δρυμός» και «απαγορεύεται».

Αλλά, αφού δεν μπορούμε να προστατέψουμε έναν Όλυμπο, είναι δίκαιο να φιγουράρουμε ανάμεσα στους πολιτισμένους λαούς;

Λίγα ενημερωτικά

Το παραπάνω άρθρο είναι πρωτοδημοσιευμένο στο περιοδικό «ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΖΩΗ», τεύχος 36, φθινόπωρο 1979. Το περιοδικό αυτό ήταν μια τρίμηνη έκδοση της Φιλοδοσικής Ενώσεως Αθηνών, η οποία είχε τιμηθεί με βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Συντάκτης του άρθρου είναι ο Γεώργιος Σφήκας, φυσιδίφης, συγγραφέας και ερευνητής, που διετέλεσε- πλέον των άλλων- μέλος του Ορειβατικού Συνδέσμου Αθηνών και Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης. Ήταν επιμελητής σύνταξης του περιοδικού της εταιρείας Η ΦΥΣΗ και υπεύθυνος ύλης στο περιοδικό τα ΒΟΥΝΑ. Μελέτησε επιστημονικά την ελληνική χλωρίδα και από μεράκι, μεγάλη αγάπη και αφοσίωση για τη φύση εξέδωσε τριάντα περίπου βιβλία, κυρίως φυσιολογικά και τουριστικά, στα οποία κυρίαρχος θεματικός άξονας είναι η ελληνική φύση. Συνεργάστηκε και έγραψε σε διάφορα περιοδικά ορειβατικά, φυσιολογικά, ταξιδιωτικά κτλ. Ο Όλυμπος, η χλωρίδα και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντός του καταλαμβάνουν κυρίαρχη θέση στο εκδοτικό έργο του Γεωργίου Σφήκα, όπως εξάλλου φαίνεται και από τα αμέτρητα μεμονωμένα άρθρα του για το μυθικό βουνό.

Ο Όλυμπος είναι ένα μνημείο και σαν τέτοιο πρέπει να αντιμετωπιστεί, δηλαδή με σεβασμό, προσοχή και φροντίδα. Το πρόβλημα της προστασίας και αξιοποίησης του βουνού είναι πολυσύνθετο, πραγματικό και

πάντοτε επίκαιρο και δεν λείπουν τα γεγονότα που δίνουν αφορμή για συζητήσεις γύρω από το θέμα της ανάπτυξης του βουνού των θεών. Για άλλους, η μόνη αξιοποίηση που πρέπει του Ολύμπου με την παγκόσμια ακτινοβολία του, είναι να αφηθεί ελεύθερος να αναπτυχθεί και να αναδείξει τις ομορφιές του. Για άλλους, η αξιοποίηση δεν είναι υπόθεση ενός συλλόγου, μιας κοινότητας ή πόλης, ξεπερνά τα στενά όρια γειτονικών περιοχών και οι σχετικές μελέτες πρέπει να διαφυλάττουν και να αναδεικνύουν το κεφάλαιο βουνό με τη φυσιογνωμία, που σχηματίστηκε από τους αιώνες της ιστορίας. Ως μνημείο της φύσης ο Όλυμπος δεν επιδέχεται πλαστά διλήμματα όσον αφορά το θέμα της ανάπτυξης ή της σωτηρίας του. Μόνος του με την παρουσία ορίζει το περιβάλλον του και με την απέραντη αισθητική τελειότητα αποτελεί αποκαλυπτικό «επενδυτικό κεφάλαιο».

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Στο βουνό των θεών με την Ομοσπονδία Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδας

(Κάθε χρόνο τον Αύγουστο, κατά την εορτή της Παναγίας, η Ομοσπονδία Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδας (ΟΕΣΕ) διοργάνωνε εκδρομή στον Όλυμπο από την πλευρά του Λιτοχώρου. Στην εκδρομή αυτή συμμετείχαν πολλά περιηγητικά, φυσιολατρικά, εκδρομικά, ακόμη και ορειβατικά σωματεία και δινόταν η ευκαιρία στους εκπροσώπους και τα μέλη τους να συζητήσουν, να απευθύνουν χαιρετισμούς και να προβληματιστούν για την καλύτερη οργάνωση της φυσιολατρίας. Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύτηκε στο τεύχος 11 του έτους 1981, του περιοδικού ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ της Ομοσπονδίας Εκδρομικών Σωματείων Ελλάδας. Συντάκτης του άρθρου είναι ο Σταύρος Καλογερόπουλος. Συνοδεύεται από τέσσερις φωτογραφίες με τους ορειβάτες των σωματείων στις κορυφές του Ολύμπου.)

Όπως κάθε χρόνο, η ΟΕΣΕ οργάνωσε κι εφέτος την εκδρομή του Ολύμπου, κατά το τριήμερο της Παναγίας, 14-16 Αυγούστου, με τη συμμετοχή πολλών σωματείων της. Ξεκινήσαμε πρωί με τα πούλμαν γεμάτα από ορειβάτες, με προορισμό το Λιτόχωρο και στη συνέχεια

τον Όλυμπο, όπου φτάσαμε απόγευμα. Στην τοποθεσία Σταυρός ο καιρός δείχνει να αλλάζει και η θερμοκρασία από τους 35 βαθμούς πέφτει στους 10. Ανεβαίνουμε με συντροφιά τις σταγόνες της βροχής και το τσουχτερό κρύο.

Το πρόγραμμα πρέπει να εφαρμοσθεί με κάθε θυσία και δεν επιτρέπεται καθυστέρηση. Χωρισμένοι σε ομάδες, με τα σακκίδια στους ώμους, φτάνουμε στην κορυφή Μπάρμπα, 1.850 μέτρα ύψος, και προχωρούμε για τη σπηλιά του Ιθακήσιου και την Πετρόστρουγκα. Το ψιλόβροχο συνεχίζεται και η ώρα περνά. Για λίγο θα σταθούμε στα 1.950 μέτρα, μπροστά στη Στρούγκα, να καλωσορίσουμε τους βοσκούς την ώρα της σύναξής τους. Απόβραδο, άνθρωποι και ζώα γύρω στη μεγάλη φωτιά, που καίει και χαρίζει θαλπωρή και ελπίδα στη συντροφιά των κουρασμένων στρατοκόπων, στους ορειβάτες, στους ανθρώπους του βουνού και του μόχθου... Όμως πρέπει να συνεχίσουμε την πορεία μας, γιατί έχει αρχίσει να νυχτώνει για καλά. Οι ομάδες προχωρούν τώρα με βήμα αργό μα σταθερό. Το μονοπάτι δυσκολεύει την ανάβαση, καθώς φιδογυρίζει. Και η ορατότητα είναι μικρή. Ψιλόβροχο και ομίχλη. Είναι η περιοχή με τα πελώρια, αιωνόβια ρόμπολα και τα λιγοστά έλατα. Περνάμε τη Μεγάλη Σκούρτα και ανηφορίζουμε στα 2.200 μέτρα. Ο αέρας να μας χτυπά στο πρόσωπο και οι αναπνοές να γίνονται με δυσκολία. Τώρα βρισκόμαστε στη Μικρή Σκούρτα, ύψος 2.400, και συνεχίζουμε την πορεία μέσα στη σκοτεινή νύχτα. Σε λίγο αρχίζει το σκαρφάλωμα στο πέτρινο χαραγμένο μονοπάτι, ως τη θέση «Πέρασμα Γιόσου». Εδώ η φύση αγριεύει και η πορεία γίνεται με μεγάλη προσο-

χή. Κάθε λάθος μπορεί να είναι μοιραίο. Ακόμα λίγο και να, προβάλλει μπροστά μας το οροπέδιο των Μουσών. Εδώ έστηναν χορό οι Μούσες- λέει η παράδοση- για να διασκεδάσουν τους θεούς του Ολύμπου.

Η βροχή σχεδόν σταμάτησε και μόλις διαγράφεται η κορφή Στεφάνι. Κατάντικρυ και δεξιά μας οι κορφές Προφήτης Ηλίας και Τούμπα. Το μονοπάτι περνά στα ριζά, για να μας βγάλει σε τρία τέταρτα της ώρας στο καταφύγιο. Η νύχτα είναι σκληρή και παγερή, αλλά το καταφύγιο στέλνει τις αναλαμπές του με το λιγοστό φως του, παρηγοριά και ελπίδα. Καλοσυνάτοι οι Σύμβουλοι του ΣΕΟ Θεσσαλονίκης μας υποδέχονται με χαρά και μας προσφέρουν ζεστό φλιτζάνι τσάι. Απολαμβάνουμε τη θαλπωρή ενός τζακιού, που καίει, και γεννά παρήγορες σκέψεις. Είναι ένας φάρος μέσα στο σκοτάδι... Το βουνό δίνει τη μάχη με τα στοιχεία της φύσης. Η νύχτα γιγαντώνεται.

ΠΡΩΙ με το φιλόβροχο αστράφτουν τα πάντα. Κορφές, φαράγγια, οροπέδια, δάση λάμπουν έως τον Κάτω Όλυμπο. Σάββατο και το καταφύγιο, μέσα και έξω, αντηχεί από τις φωνές, τα καλωσορίσματα. Παλιές και νέες γνωριμίες, γνωστοί και άγνωστοι, όλοι με μια θέληση, μια σκέψη: Την ανάβαση στις κορφές που μας περιμένουν περήφανες, αήττητες από το χρόνο και τη μοναξιά.

Γνώμες ανταλλάσσονται για τις διάφορες διαδρομές που θα ακολουθήσουν οι ορειβατικές ομάδες. Και μέσα σ' όλα κυριαρχεί το στοιχείο της νιότης. Πολλοί παίρνουν το «βάφτισμα» για πρώτη φορά και άλλοι-σύμβουλοι και οδηγοί στις ομάδες- θα βοηθήσουν για να πραγματοποιηθούν όλες οι αναβάσεις.

Περνούν οι ώρες και οι κραυγές και τα αναφωνήματα θαυμασμού δεν σταματούν. Τι να πει κανείς για τον Μύτικα, την ψηλότερη κορφή της πατρίδας μας, 2.917 μ., με το υπέροχο θέαμα της λαμπρότητας και της ομορφιάς... Τι να πρωτοθαυμάσει... Για λίγες στιγμές μένει κανείς βουβός μπρος στο μεγαλείο αυτό, που μόνο ο Όλυμπος μπορεί να το προσφέρει. Αλλά και στις άλλες κορφές αντηχούν φωνές: Στην Κακόσκαλα, στο Σχολιό, στα Ζωνάρια και στα περήφανα Στεφάνια. Σωστό ξεφάντωμα στον Όλυμπο.

ΜΕΣΗΜΕΡΙ επιστρέφουμε στο καταφύγιο για ξεκούραση και λίγο φαγητό. Και το απόγευμα συνεχίζονται οι αναβάσεις: Προφήτης Ηλίας, Τούμπα και Ανώνυμο. Το ψηλότερο ξωκλήσι βρίσκεται στην κορφή του Προφήτη Ηλία (ύψος 2.898 μέτρα) που είναι ο προστάτης των ορειβατών.

Το βράδυ, συναγμένοι γύρω από μια μεγάλη φωτιά, μπροστά στο Καταφύγιο, παρακολουθούμε μια απλή φυσιολατρική γιορτή. Θυμόμαστε τον Γιόσο Αποστολίδη, που άναβε πάντα τη φωτιά σα μια δέηση στους θεούς του Ολύμπου... Μιλάει τώρα ο πρόεδρος του ΣΕΟ. Κάνει μια αναδρομή στο παρελθόν και στις θυσίες που χρειάστηκαν για την ανέγερση του καταφυγίου σε τόσο μεγάλο ύψος (2.760). Μνημονεύει τον Γιόσο και όλους τους άλλους πρωτεργάτες που έφυγαν για πάντα από κοντά μας. Εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας και των σωματείων της απευθύνουν χαιρετισμούς και τονίζουν την ανάγκη για συντονισμό και συσπείρωση, για καλύτερη οργάνωση της φυσιολατρίας και της ορειβασίας.

Ακολούθησαν χοροί ελληνικοί και τραγούδια φυσιολατρικά μέσα σε ατμόσφαιρα πραγματικής συναδέλφωσης και χαράς. Στιγμές που δεν περιγράφονται... Τώρα μαζευόμαστε μέσα στο καταφύγιο. Το θερμόμετρο δείχνει 2 βαθμούς έξω, μα το τζάκι μέσα σκορπάει ζεστασιά. Είναι τόσο ευχάριστα εδώ χάρη και στην αχνιστή σούπα. Και η κουβεντούλα για την φυσιολατρία, την ορειβασία συνεχίζεται.

ΚΥΡΙΑΚΗΣ ξημέρωμα. Και οι πρώτες ομάδες αναχωρούν γύρω στις 5. Παίρνουν τους δρόμους της επιστροφής στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Βόλο, Κατερίνη, Λάρισα, Κοζάνη, Έδεσσα, Λιτόχωρο... Έκλεισε άλλη μια γιορτινή εκδήλωση πάνω στον Όλυμπο, ένα τριήμερο του Αυγούστου, με μια υπόσχεση: Όλες οι προτάσεις, τα θέματα που απασχολούν τον εκδρομισμό και την ορειβασία να μελετηθούν με προσοχή για ένα καλύτερο μέλλον, κυρίως για τα νιάτα, τους συνεχιστές της φυσιολατρικής παράδοσης.

**ΜΙΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΣΤΟ Α΄ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ
ΣΤΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ,
ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ**

Ο μυκηναϊκός Όλυμπος

Παρατίθεται το κείμενο.

Στο πρώτο Συμπόσιο για την αρχαία Μακεδονία, που είχε οργανωθεί από το Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου στην Θεσσαλονίκη, το καλοκαίρι του 1968, μίλησα κι εγώ για ορισμένα φαινόμενα της αρχαίας μακεδονικής διαλέκτου. Θεώρησα σκόπιμο να μιλήσω πρώτα για τον Όλυμπο σαν μακεδονικό βουνό, και όχι τόσο σαν θεσσαλικό, για να φανή σαν φυσική συνέπεια η μακρόχρονη παραμονή των Αχαιών- Ελλήνων- Μακεδόνων στην περιοχή αυτήν, η ανύψωση του επιβλητικού βουνού σε κέντρο λατρείας των θεών, και φυσικά η ελληνικότητα και της γλώσσας και των κατοίκων.

Αναγκαζόμαστε πολύ συχνά και πολλές φορές να επιμένουμε σε αυτονόητα πράγματα, γιατί οι άνθρωποι που τα αμφισβητούν δεν εννοούν να τα ακούσουν. Έλεγα λοιπόν τότε ότι ο Όλυμπος είναι για τον Όμηρο το κέντρο της ελληνικής θρησκευτικής συνείδησης, η έδρα των αρχαίων θεών, με τον Δία καθισμένον ψηλά στον θρόνο του, στον Μύτικα προφανώς, με τα παλά-

τια του και τα παλάτια των θεών, και ότι αυτό δεν θα ήταν δυνατό, αν δεν είχαν οι άνθρωποι από την πλευρά της Μακεδονίας, και όχι τόσο από την πλευρά της Θεσσαλίας, την επιβλητική αντίληψη του Ολύμπου, αν δεν γνώριζαν δηλαδή οι άνθρωποι τον Όλυμπο, σαν βουνό και σαν όγκον, όχι από την πλευρά της Θεσσαλίας αλλά από την πλευρά της Μακεδονίας. Και ο λόγος, κατά την γνώμη μου, είναι γιατί ο Όλυμπος είναι επιβλητικός και ψηλός από την Κατερίνη, από τον Θερμαϊκό κόλπο, από την Πέλλα και τις εδώ πεδιάδες, και όχι από την Θεσσαλία ή την Λάρισα. Και ότι, επομένως, έμειναν εδώ τριγύρω Έλληνες Μακεδόνες όλα τα χρόνια, γνώρισαν τις αστραπές, τις βροντές και τους κεραυνούς του, που σχίζουν τα πελώρια ρόμπολα από πάνω ως κάτω και τα αφήνουν ξερά, με απλωμένους τους απελπισμένους κλώνους, ένα μελαγχολικό και επιβλητικό θέαμα από Γίγαντες και Εκατόγχειρες, που έπρεπε να τους νικήση ο Δίας για να στερεωθή στην εξουσία του.

Ο Όμηρος, λοιπόν, που είναι το αρχαιότερο ελληνικό κείμενο και ενσωματώνει τις γνώσεις που κυκλοφορούσαν στην εποχή του και οι οποίες, όπως είναι φυσικό, εκτείνονταν χρονικά σε πολλούς αρχαιότερους αιώνες, μιλά για τον Όλυμπο με την οικειότητα ενός ανθρώπου που τον ξέρει καλά.

Ο Όλυμπος είναι για τον Όμηρο αγάννιφος και νιφθείς δηλ. πολυχιονισμένος και χιονοσκεπάστος, είναι μέγας, μακρός, αιπύς, δηλ. απόκρημνος, αιγλήεις, δηλ. φωτεινός, αστραφτερός, είναι πολυδειράς (ή πολυδείρας) και πολύπτυχος, δηλ. με πολλά φαράγγια και πολλές χαράδρες, είναι κατοικία των θεών (θεών έδος),

και μάλιστα η απρόνταχτη κατοικία τους (θεών έδος ασφαλές αιεί). Είναι όμως και η κατοικία των Μουσών στην Ιλιάδα (Β 484, Λ 218, Ξ 508, Π 112), οι οποίες ονομάζονται Ολυμπιάδες (Β 594, Υμν. Ερμ. 450) και κόρες του Δία (Β 491, 598). Στον Ησίοδο οι Μούσες είναι ακόμα Ολυμπιάδες και κατοικούν στον Όλυμπο (Ολύμπια δώματ' έχουσαι) σε όλην την Θεογονία (25, 52, 75, 114, 966, 1022), παρά το γεγονός ότι στον πρώτο κίόλας στίχο εισάγονται ως Ελικωνιάδες (Μουσάων Ελικωνιάδων αρχώμεσθ' αείδειν, / αι θ' Ελικώνος έχουσιν όρος μέγα τε ζάθεόν τε), και είναι ακόμα Ελικωνιάδες και στα Έργα και Ημέραι του ίδιου του ποιητή (658), τα οποία περιέργως εισάγονται αυτήν την φορά με τον πρώτο στίχο ως εξής: Μούσαι Πιερίθθεν αιοιδήσι κλείουσαι (δηλ. Μούσες που από την Πιερία με τα τραγούδια σας δοξάζετε τους ανθρώπους). Ξαναγυρνούμε δηλ. πάλι στην Πιερία, την Μακεδονία. Πιερίδες είναι οι Μούσες και στην Ασπίδα του Ηρακλή (206), που αποδίδεται διστακτικά στον Ησίοδο.

Κάθε ψηλό βουνό έχει τις Μούσες του, στον Όμηρο όμως βλέπουμε ότι αυτές είναι οι κόρες του Δία και κατοικούν στον Όλυμπο. Η Θεογονία του Ησίοδου ενσωματώνει και αυτή όλην την μυκηναϊκή θεογονική παράδοση- και ό,τι είχε αφομοιωθή από παλαιότερες λατρείες- και έτσι διασώζει μέσα στο κύριο σώμα της την Ολυμπιακή παρουσία των Μουσών. Σαν Βοιωτός όμως που είναι ο Ησίοδος θέλει να τιμήση και τον Ελικώνα του και ξεκινά από αυτόν. Έγιναν Πιερίδες στον πρώτο στίχο των Έργων και στην Ασπίδα προφανώς, επειδή γεννήθηκαν στην Πιερία.

Οπωσδήποτε, εκείνο που φαίνεται καθαρά από τον Όμηρο και τον Ησίοδο είναι ότι οι άνθρωποι της τότε εποχής, οι προηγούμενοι, οι σύγχρονοι και οι ποιητές οι ίδιοι, ήξεραν καλά και την Μακεδονία και την Πιερία και την Ημαθία, πολύ καλύτερα ίσως από ό,τι τις ξέρουν και σήμερα ακόμη μερικοί από άλλα μέρη της Ελλάδας. Στην Οδύσσεια, στην αρχή του ε, οι θεοί συνεδριάζουν από την αυγή και η Αθηνά ξαναφέρει το θέμα της επιστροφής του Οδυσσέα στην πατρίδα του· είναι δα γνωστό πόσο μεροληπτικά προστάτευε η θεά τον Οδυσσέα και το σπίτι του. Η απόφαση του Δία είναι γρήγορη και επιτακτική: να πάη ο Ερμής στην Ωγυγία νήσο, στην καρδιά του Ωκεανού, και να πη στην νεράιδα την Καλυψώ να αφήση τον Οδυσσέα να φύγη. Ο Κύριος είχε ζήσει μαζί της εφτά χρόνια, εκείνη τον είχε ερωτευθή, αυτός όμως ήθελε να φύγη. Κι' ο Όμηρος, σαν άριστος γνώστης των ανθρώπων, λέει βέβαια πως ο Οδυσσέας ήθελε να δη έστω και καπνόν να ανεβαίνη από τα τζάκια της Ιθάκης (α 58 *ιέμενος και καπνόν αποθρώσκοντα νοήσαι*), δεν παραλείπει όμως και την σκληρή, κυνική πραγματικότητα: *επει ουκέτι ήνδανε νύμφη, «γιατί δεν του άρεσκε πια η νεράιδα»* (ε 153)!

Ο Ερμής υπακούει, φορά τα ωραία του πέδιλα, *«αμβρόσια, χρύσεια»*, που του επέτρεπαν να κινείται με άνεση και πάνω στην στεριά και πάνω στην θάλασσα *«άμα πνοιής ανέμοιο»*, δηλ. μαζί με το φύσημα του αέρα (ε 46), όπως κινούνταν και τότε και σήμερα ακόμα τα πλοία και τα πουλιά μέσα και πάνω από την θάλασσα. Δεν είναι όμως αυτό, που μας ενδιαφέρει αυτή την στιγμή. Είναι το ότι ο Ερμής έπιασε και το

μαγικό του ραβδί, που μαγεύει τους ανθρώπους, τους υπνωτίζει και τους ξυπνά, και ξεκίνησε για την αποστολή του. Λέει λοιπόν ο ποιητής: «Πιερίην δ' επιβάς εξ αιθέρος έμπεσε πόντω, σεύατ' έπειτ' επί κύμα λάρω όρνιθι εοικώς...» (ε 50 κέ.), έφυγε δηλαδή από τον Όλυμπο και τράβηξε προς τα δυτικά, προς την Πιερία και από κει βούτηξε στην θάλασσα σαν γλάρος που γλιστρά επάνω στο κύμα.

Εκείνο που θέλουμε να επισημάνουμε εδώ είναι η κατεύθυνση που με σιγουριά παίρνει ο θεός, δηλ. στην πραγματικότητα ο ποιητής. Αυτός ξέρει ότι ο Οδυσσέας βρίσκεται κάπου μακριά, στα δυτικά, στο κέντρο του Ωκεανού. Και προς τα εκεί στέλλει τον Ερμή δεν κάμνει λάθος. Τον κάμνει να περνά την Πιερία και αμέσως ύστερα τον πάει στην θάλασσα: «έμπεσε πόντω», από τα ψηλά, δηλαδή, ρίχτηκε στα χαμηλά, στην επιφάνεια της θάλασσας. Δεν μας καθυστερεί με την απαρίθμηση ενδιάμεσων τόπων, γιατί η αποστολή είναι βιαστική. Και αυτό το πετυχαίνει ο ποιητής με το γρήγορο φτάσιμο του θεού στο νησί της Καλυψώς, μέσα σε πέντε στίχους, χαρίζοντας μάλιστα τους τρεις στην περιγραφή του γλάρου, πως πιάνει ψάρια. Ο ποιητής λοιπόν ξέρει καλά και την τοπική γεωγραφία.

Κάμνει όμως μεγαλύτερη εντύπωση το ότι και στον (ομηρικό) Ύμνο στον Ερμή, που δεν είμαστε βέβαιοι πόσο ομηρικός είναι, ο διαβολικός αυτός θεός, που γεννήθηκε την αυγή μέσα σ' ένα σπήλαιο της Αρκαδίας, γιατί ήταν ένα από τα νόθα παιδιά του Δία, το ίδιο κιόλας βράδυ, πετώντας τις φασκιές, τρεχάτος βρίσκεται στα δασωμένα βουνά της Πιερίας (70 «Πιερίης αφίκανε θεών όρεα σκίοεντα»), όπου είχε τις α-

γελαδομάντρες του ο Απόλλωνας, γιός του Δία και αυτός από άλλη μητέρα. Εδώ, ξέκοψε από το μεγάλο κοπάδι 50 κεφάλια και τις σαλάγιζε «διά ψαμαθώδεα χώρον», δηλαδή μέσα από την αμμουδερή περιοχή, και αυτή είναι βέβαια η Ημαθία. Ο ποιητής όμως ξέρει και την Ημαθία με το όνομά της, και μάλιστα δίπλα στην Πιερία, όταν η Ήρα είχε αποφασίσει με την βοήθεια της Αφροδίτης να παρασύρη σε ερωτική περιπέτεια τον Δία, για να μπορέσουν να ανασάνουν κάπως οι Έλληνες από την πίεση των Τρώων. Η συνάντηση θα γίνη στην Ίδη της Τροίας, και η Ήρα παίρνει δυτική πρώτα και ύστερα βορειοανατολική κατεύθυνση, «Πιερίην δ' επιβάσα και Ημαθίην ερατεινήν/ σεύατ' εφ' ιπποπόλων Θρηκών όρεα νιφόεντα,/ ακροτάτας κορυφάς». Από τον Άθω βρέθηκε στην Λήμνο και ύστερα στην Ίδη (Ε 225 κέ.). Η Ημαθία αναφέρεται μίαν ακόμη φορά στον ομηρικό επίσης Ύμνο στον Απόλλωνα (ο οποίος ίσως είναι πιο ομηρικός από τους άλλους), όταν ο θεός φεύγει από τον Όλυμπο, για να βρη την κατάλληλη θέση για το μαντείο και το ναό του, (στ. 216). Και η Ημαθία παράγεται από την ομηρική επίσης λέξη *άμαθος* (Ε 587), που σημαίνει *άμμος*.

Νομίζω ότι από αυτά τα λίγα που είπαμε οι ενδείξεις είναι καθαρές για το ότι η περιφέρεια και η χώρα αυτή ήταν από τότε, από την μυκηναϊκή εποχή, πολύ γνωστή, και ήταν ελληνική. Αν δεν ήταν ελληνική, θα ήταν δύσκολο να είχε ορισθή και ο Όλυμπος ως κατοικία των θεών. Οι θεοί δεν θα ήταν δυνατό να κατοικούν σε ξένον τόπο ούτε καν στα σύνορα με ξένον τόπο.

Από την άλλη μεριά όμως, πρέπει να προσέξουμε ότι στον «Κατάλογο των πλοίων», στο Β της Ιλιάδας,

εκεί όπου ο ποιητής απαριθμεί τις πολεμικές δυνάμεις των Ελλήνων, τις πόλεις από τις οποίες ξεκίνησαν, τους αρχηγούς τους και τον αριθμό των πλοίων, δεν αναφέρει καμιά πόλη της Μακεδονίας. Το πρόβλημα είναι σοβαρό, και η λύση του νομίζω πως πρέπει να βρίσκεται στην απομόνωση της Μακεδονίας, στον έντονα ποιμενικό βίο των κατοίκων, ο οποίος τονίζεται ακόμα και στην εκστρατεία του Αλεξάνδρου, στην έλλειψη ίσως ακόμα κεντρικής εξουσίας και σε άλλους τέτοιους παράγοντες. Η απομόνωση για την οποία μιλήσαμε πρέπει να θεωρηθή πάρα πολύ βασικό στοιχείο και για την αρχαιότητα της αρχαίας μακεδονικής διαλέκτου, όπως είναι ακόμα και σήμερα αρχαϊκές η ποντιακή διάλεκτος, η τσακωνική, η κατωιταλική και η κυπριακή. Η απομόνωση αυτή σπάζει με την εγκατάσταση των χαλκιδικών κυρίως αποικιών στην ευφορότατη Χαλκιδική χερσόνησο, που κατοικούνταν πρωτύτερα από θρακικά φύλα, και φυσικά με την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων με βάση προπάντων την ξυλεία, τα δημητριακά, τα μεταλλεύματα: κυρίως όμως με την εμφάνιση ισχυρών βασιλιάδων, οι οποίοι, ως την εποχή του Φιλίππου, κυβερνούν και συμπεριφέρονται σαν τους ομηρικούς βασιλιάδες: έχουν κοντά τους ένα στενό συμβούλιο από εταίρους και διοικούν οπωσδήποτε αυταρχικά. Γι' αυτό και δεν λείπουν οι παρανοήσεις και οι βίαιες αντιμακεδονικές εκρήξεις του Δημοσθένη. Ήταν δύσκολο για έναν εκπρόσωπο της αθηναϊκής δημοκρατίας, και μάλιστα πολιτικόν, να κατανοήσει το απολυταρχικόν σύστημα της Μακεδονίας. Ο Ισοκράτης όμως έδειχνε κατανόηση κι έβλεπε μπροστά του την ένωση των Ελλήνων και την τιμωρία των Περσών. Και αυτό αποδεί-

χθηκε ότι μόνο με τον Φίλιππο και την Μακεδονία ήταν δυνατό. Και πως ήταν νοητό ο Ισοκράτης να εμπιστεύεται τους Αθηναίους και τους Έλληνες σε έναν ξένο βασιλέα, και μάλιστα βάρβαρον, σύμφωνα με τον αφορισμό του Δημοσθένη, και τι λόγους θα είχε αυτός ο ξένος βασιλιάς να εκδικήση την βεβήλωση των αθηναϊκών και ελληνικών, δηλ. «ξένων» ιερών; Αυτά λίγοι τα σκέφτονται! Πρέπει όμως να ξαναγυρίσουμε στον Όμηρο.

Μας κάμνει λοιπόν εντύπωση το γεγονός ότι, όταν ο Όμηρος στην ίδια ραψωδία Β φτάνει στην απαρίθμηση- ύστερα από τις ελληνικές- και των δυνάμεων των Τρώων, Ευρωπαϊών και Μικρασιατών και των συμμάχων τους, ονοματίζει και τους λαούς της Βαλκανικής που ήταν σύμμαχοί τους. Κάμνει, λοιπόν, λόγο για τους Θρακιώτες του Ελλησπόντου, για τους Κίκονες που τους ξέρουμε από τις διηγήσεις του Οδυσσέα (ι 39 κέ.), και φτάνει σε κάποιον Πυραίχμη- το όνομα είναι ελληνικό, πρέπει να θεωρηθή όμως συμβατικό- που ήταν αρχηγός των Παιόνων αγκυλοτόξων, που πολέμουςαν δηλ. με τόξα και είχαν έλθει στην Τροία

*τηλόθεν εξ Αμυδώνος, απ' Αξιού ευρύ ρέοντος,
Αξιού, ού κάλλιστον ύδωρ επικίδναται αϊαν
(B 849/50).*

Και εδώ πάλι μας κάμνει εντύπωση η γνώμη του για την ποιότητα του νερού, που σκορπίζεται ωραιότατο πάνω στην γη, εννοώντας προφανώς και την καθαρότητά του τότε στους καλοκαιρινούς μήνες και την λιπαντική ποιότητά του από τη λάσπη και τα μεταφερόμενα υλικά της για το κόπρισμα των χωραφιών τον χειμώνα, όπως γινόταν ως πριν λίγα χρόνια ακόμα με τον Νείλο.

Οι Παίονες βρίσκονται στα νότια της Δαρδανίας, δηλ. χονδρικά, της σημερινής νότιας Σερβίας. Η Δαρδανία, σύμφωνα με τον Στράβωνα (316 C) «συνάπτει- δηλ. εφάπτεται- τοις Μακεδονικοῖς ἔθνεσι και τοις Παιονικοῖς προς μεσημβρίαν», και παρακάτω (323 C) «ἀπό δε της αρχῆς των Μακεδονικῶν ορών και των Παιονικῶν μέχρι Στρυμόνος ποταμοῦ Μακεδόνες τε οικόουσι και Παίονες και τινές των ορεινῶν Θρακῶν τα δε πέραν του Στρυμόνος ἤδη μέχρι του Ποντικῆς στόματος και του Αἴμου πάντα Θρακῶν εστιν πλην της παραλίας· αὐτῆ δ' υφ' Ἑλλήνων οικεῖται».

Ἐχουμε λοιπόν ένα πρόβλημα: Ὁ Ὅμηρος τοποθετεῖ στα ανατολικά του Αἰξίου τους Θρακιῶτες, δεν ξέρει ἀκόμα τους Μακεδόνες, ξέρει ὅμως τους Μάγνητες (B 756), Ἑλληνες Αἰολεῖς που κατοικοῦσαν στις ὄχθες του Πηνειοῦ και στο Πῆλιο. Αυτοῖ ὅμως, σύμφωνα με τον Ησίοδο (ἀπόσπ. 7), εἶναι συγγενεῖς με τους Μακεδόνες, γιατί ὁ Μάγνης, ὁ εθνάρχης τους, και ὁ Μακεδών, ὁ εθνάρχης των Μακεδόνων, εἶναι ἀδέρφια, παιδιὰ του Δία και της Θυίας, κόρης του Δευκαλίωνα, αὐτοῦ που μαζί με την γυναίκα του, την Πύρρα ἦταν οἱ μόνοι που σώθηκαν ἀπό τον κατακλυσμό. Ἦταν επομένως ἔτσι μια παμπάλαιη γενεά. Την πολύτιμη αὐτὴν πληροφορία διασώζει ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (Περὶ θεμ. 2, σελ. 68 Pert.) ως εξῆς: «Μακεδονία ἡ χώρα ὠνομάσθη ἀπὸ Μακεδόνος του Διὸς και της Θυίας της Δευκαλίωνος, ως φησὶν Ησίοδος ὁ ποιητῆς» (ἀπόσπ. 7),

«ἡ δ' υποκυσαμένη Δί γείνατο τερπικεραύνω
υἱέ δύω, Μάγνητα Μακεδόνα θ' ἱπποχάρμη,
οἱ περὶ Πιερὶν και Ὀλυμπον δώματ' ἔναιον»

όπου είναι φανερό ότι η πληροφορία του Ησιόδου αναφέρεται σε γεγονός αρχαιότερο από την τοποθέτηση των Μαγνήτων στην Θεσσαλία από τον Όμηρο. Με άλλα λόγια, ο Ησίοδος, που είναι χρονικά νεότερος από τον Όμηρο, μας μεταδίδει μιάν πληροφορία που αναφέρεται σε παλαιότερα γεγονότα και είναι γι' αυτό πολύτιμη. Το απόσπασμα αυτό είναι επίσης πολύτιμο, γιατί δίνει σαν αρχική κατοικία των δύο αδελφών, επομένως και των δύο λαών, την Πιερία και την περιοχή του Ολύμπου. Από εδώ λοιπόν ο Μάγνητας πέρασε στην Θεσσαλία και κατοίκησε εκεί, πράγμα που προσωπικά το θεωρώ πιο πιθανό από το να ήρθαν οι Μακεδόνες από την Περραιβία και την Πίνδο, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο (8,43 *εόντες ούτοι- δηλ. οι Δωριείς- πλην Ερμιονέων Μακεδνόν έθνος, εξ Ερινεού τε και Πίνδου και της Δρυοπίδος ύστατα ορμηθέντες*). Κάτι τέτοιο μπορεί να έγινε σε μια μεταμυκηναϊκή φάση (ύστατα), τότε που τοποθετούμε τους Δωριείς, στην προγενέστερη φάση όμως, την μυκηναϊκή, είναι πιο πιθανή η κατεύθυνση που είπαμε. Το «ορμηθέντες», εξ άλλου, αναφέρεται στην αφετηρία και την κίνηση προς νότον όχι προς βορράν. Θέλω να επιμείνω επίσης στον νομαδικό και ημινομαδικό βίο των ανθρώπων ορισμένων περιοχών, ο οποίος επιζεί ως τις μέρες μας με τους Σαρακατσάνους από τη μια – καθαρούς νομάδες- και τους Βλάχους από την άλλη, ημινομάδες αυτούς. Ο βίος αυτός είναι πολυαίωνος και προσδιορίζει αποφασιστικά την κίνηση των ανθρώπων. Τα σημερινά εθνικά σύνορα και οι μικρόψυχες στάσεις των ανθρώπων δυσκόλεψαν ή έδωσαν τέλος σε τέτοιες μορφές ζωής.

Όσο για τους Παίονες, πρέπει ακόμα να σημειώσουμε ότι αυτοί, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, κατοικούσαν στην εποχή του, δηλ. στον 5^ο αι. π.Χ., ανάμεσα στον Στρυμόνα και τον Εχειίδωρον, δηλ. τον μεταγενέστερο και σημερινό Γαλλικό ποταμό (7, 124). Ο ίδιος ο Ηρόδοτος όμως διηγείται και ένα σχέδιο του Μεγάβαζου, Πέρση στρατηγού του Δαρείου (5,1 κέ. 12-18), σύμφωνα με το οποίο ένα μεγάλο μέρος από το έθνος των Παιόνων υποχρεώθηκε να μεταναστεύσει στην Μικρά Ασία και να εγκατασταθή εκεί. Μερικοί όμως που κατοικούσαν γύρω από το Παγγαίο «και Δόβηρας και Αγριάνας και Οδομάντας και αυτήν την λίμνη Πρασιάδα ουκ εχειρώθησαν αρχήν υπο Μεγαβάζου» (5,16), δηλ. ούτε τους έπιασε καν ο Μεγάβαζος.

Στον ίδιο τον 5^ο αι., ο Αισχύλος (Ικέτ. 252 κέ.) βάζει στο στόμα του Πελασγού, προϊστορικού βασιλιά του Άργους, τα λόγια με τα οποία αυτός- ο Πελασγός-ορίζει την επικράτειά του, ως την Ανδριατική θάλασσα και τον Στρυμόνα, μνημονεύοντας και τους Παίονες, ως εξής:

*εμού δ' άνακτος ευλόγως επώνυμον
γένος Πελασγών τήνδε καρπούται χθόνα,
και πάσαν αίαν, ης δι' αγνός έρχεται
Στρυμών, το προς δύνοντος ηλίου κρατώ.
Ορίζομαι δε την τε Περραιβών χθόνα,
Πίνδου τε ταπέκεινα, Παιόνων πέλας,
όρη τε Δωδωναία· συντέμνει δ' όρος
υγράς θαλάσσης· των ταπί τάδε κρατώ,*

όπου γίνεται φανερή η ταύτιση του Πελασγικού έθνους με το Ελληνικό, η τοποθέτηση των Παιόνων στα «επέκεινα της Πίνδου», και η ένταξη των Ιόνιων νησιών,

της Ηπείρου και της Μακεδονίας στον ελληνικό χώρο. Και είναι φυσικό ότι στην επέκταση του ελληνισμού ως τον Στρυμόνα έπαιξαν σημαντικόν ρόλο για τους νότιους Έλληνες οι αποικίες στην είσοδο του Θερμαϊκού (Μεθώνη, Πύδνα), στην Χαλκιδική, την Αμφίπολη και την Θράκη (Άβδηρα, Μαρώνεια, Θάσος), και η συχνότερη επικοινωνία με την Μακεδονία.

Μπορούμε να δώσουμε μίαν πιο συγκεκριμένη μαρτυρία για την μυκηναϊκή παρουσία γύρω από τον Όλυμπο. Πριν από λίγον καιρό έδωσα την σωστή, καθώς νομίζω, ερμηνεία του γειτονικού μας τοπωνυμίου *Πλαταμώνας*, από την λ. *πλάτανος*, ίσως μάλιστα από μίαν διαλεκτική (δωρική) μορφή *πλάταμος*. Σήμερα θα δώσω κάπως πιο αναπτυγμένες τις παραγωγές της *Μελούνας*, από την *θεσσαλική*, και του *Λιτοχώρου*, από την *μακεδονική* πλευρά του Ολύμπου, τις οποίες είχα θίξει σε δύο υποσημειώσεις στην ανακοίνωση για την οποία μίλησα στην αρχή [...]

Με την μυθολογία πάλι, δηλ. σε μίαν πιο αβέβαιη εποχή από την μυκηναϊκή, μπορεί να μας συνδέσει το όνομα του *Λιτοχώρου*, που δικαιολογημένα υπερηφανεύεται για τον Όλυμπο του αλλά και για τους απελευθερωτικούς αγώνες του. Ο Στέφανος Βυζάντιος, γραμματικός του 6^{ου} αι. μ.Χ., στην *Επιτομή* του, που μας σώθηκε από το μεγάλο βιβλίο του *Εθνικά*, για την συγγραφή του οποίου βέβαια στηρίχθηκε σε παλαιότερες πηγές μας διασώζει την εξής πληροφορία: «*Λυταί, χωρίον Θεσσαλίας, δια το λύσαι τα Τέμπη Ποσειδώνα και σκεδάσαι το από του κατακλυσμού ύδωρ*». Η αρχαία παράδοση, η οποία φαίνεται πως έχει και επιστη-

μονική στήριξη, έλεγε ότι η Θεσσαλία ήταν λίμνη και την εκροή την έκαμε ο Ποσειδώνας διανοίγοντας τα Τέμπη. Ο Ηρόδοτος λέει ότι αυτό το πίστευαν και οι ίδιοι οι Θεσσαλοί (7, 129 «αυτοί μεν νυν Θεσσαλοί φασί Ποσειδέωνα ποιήσαι τον αυλώνα δι' ου ρέει ο Πηνειός, εικότα λέγοντες· όστις γαρ νομίζει Ποσειδέωνα την γην σείειν και τα διεστώτα υπό σεισμού του θεού έργα είναι, και αν εκείνο ιδών (δηλ. τα Τέμπη) φαίη Ποσειδέωνα ποιήσαι· εστί γαρ σεισμού έργον, ως εμοί φαίνεται είναι, η διάστασις των ορέων»).

Το πρόβλημα είναι ότι δεν ξέρουμε καμίαν πόλη Λυταί στην περιοχή των Τεμπών, ή αλλού και ο Στέφανος λέει χωρίον Θεσσαλίας, δηλ. κάποιο μέρος, ένας τόπος της Θεσσαλίας. Ξέρουμε επίσης πόσο αβέβαιες είναι οι γεωγραφικές πληροφορίες, ιδίως όταν αφορούν μέρη που δεν τα είδαν αυτοί που τα περιγράφουν. Λάθη στο όνομα, λάθη στην περιγραφή, λάθη στην ακριβή τοποθέτηση. Μπορούμε επίσης να θεωρήσουμε βέβαιο ότι η διάνοιξη των Τεμπών από ένα μεγάλο σεισμό ή κατακλυσμό ή από τον Ποσειδώνα πρέπει να έκαμε να ξεχαστούν μικρότεροι κατακλυσμοί που έγιναν αργότερα και αλλοίωσαν περιοχές. Εγώ ο ίδιος ασχολούμαι από χρόνια με δύο ιστορικούς κατακλυσμούς που έγιναν στην Ρόδο στο 316 π.Χ. ο ένας, και 1476 μ.Χ., ο άλλος, και έχουν, όπως πιστεύω, αλλοιώσει σημαντικά το τοπίο του νησιού. Ένας ή και περισσότεροι τέτοιοι μπορεί να έχουν συμβή και εδώ, με ανάλογα αποτελέσματα.

Όλη η περιοχή του Λιτοχώρου μαζί με την γειτονική του Δίου είναι φανερό και σε μη ειδικόν ότι είναι προσχωσιγενής, αποτελείται από μικρές και μεγάλες κρο-

κάλες, πέτρες και μεταφερμένα υλικά- γι' αυτό άλλωστε και η βλάστηση είναι λιγιστή χαμηλά-, τα οποία πρέπει να έχουν κουβαληθή από το βουνό. Είναι επίσης γνωστό, αν και κάπως παράξενο, ότι η Θεσσαλία ως τα 1912 έβγαινε από τα Τέμπη και προχωρούσε λίγα χιλιόμετρα προς τα πάνω, ώσπου να φτάση την Μακεδονία.

Οι δύο μεγάλες χαράδρες του Ολύμπου, του Ενιπέα και της Βροντούς, από την μια και από την άλλη πλευρά του Λιτοχώρου, δείχνουν ότι χάραξαν μιάν αρχικά ομαλήν πλαγιά, που κατέβαινε απαλά από τον Όλυμπο.

Τέλος, το όνομα του Λιτοχώρου δεν έχει ακόμα ερμηνευθή ικανοποιητικά. Δεν ξέρω αν υπάρχει χωριό που λέγεται *Αρχοντόχωρο*, *Πλουσιόχωρο*, θα δυσκολευόμουν όμως πολύ να πιστέψω ότι κάποιο χωριό θα μπορούσε να λέγεται *Χοντρόχωρο* ή *Αδυνατόχωρο*. Κάπως δύσκολο μου φαίνεται. Ένας τόπος όμως, που έχει παρασυρθή σε μεγάλην έκταση και έχει αλλάξει φυσιγνωμία, μπορεί να ονομασθή *Λυτόν χωριόν*, ή *Λυτός χώρος*, δηλ. τόπος που λύθηκε, που έπαθε κατολίσθηση, που αμολίθηκε και έφυγε. Στο σημείο που δεν έπαθε τίποτε από τον κατακλυσμό στήθηκε το καινούριο χωριό και φύλαξε το όνομα της περιοχής και του ιστορικού γεγονότος. Υπάρχει και μια *Λυσαία*, μυθολογικό πρόσωπο, κόρη του Υάκινθου, η οποία όμως έχει σχέση με τον αθηναϊκό μυθολογικό κύκλο (Απολλόδ. Βιβλιοθ. 3, 15, 8) και νομίζω ότι δεν μπορεί να μας ενδιαφέρει εδώ.

Τελειώνοντας την περιδιάβαση σε μιαν μακρινή εποχή της ιστορίας του Ολύμπου και της περιοχής, επι-

θυμώ να θυμίσω σε όσους είχαν διδαχθή κάποτε Όμηρον από το πρωτότυπο- και αυτό ήταν συνήθως το Α της Ιλιάδας- ότι μια από τις πιο εντυπωσιακές σκηνές είναι όταν η Θέτιδα ανεβαίνει στον Όλυμπο για να μεταφέρει στον Δία την παράκληση του γιού της, του Αχιλλέα- και να συνηγορήσει και η ίδια-, ώστε να ικανοποιηθή το ταπεινωμένο παλληκάρι από την προσβολή του Αγαμέμνονα. Ο Δίας, που δεν θέλει να το αντιληφθή η Ήρα, λέει στην Θέτιδα ότι θα της γνέψη καταφατικά με το κεφάλι, και αυτό θα είναι αμετάτρεπτος όρκος. Και καθώς της τα είπε αυτά, της έκαμε με τα μαύρα του φρύδια, το καταφατικό γνέψιμο και ανορθώθηκαν τα θεϊκά μαλλιά του βασιλιά των θεών:

*«ή και κυανέησιν επ' οφρούσι νεύσε Κρονίων,
αμβρόσιαι δ' άρα χ αίται επερρώσαντο άνακτος
κρατός απ' αθανάτοιο· μέγαν δ' ελέλιξεν Όλυμπον»*
(Α 528-30),

«κι ετράνταξε τον μεγάλο Όλυμπο».

Απαραίτητα ενημερωτικά στοιχεία

Τον Αύγουστο του 1987 πραγματοποιήθηκε στο Λιτόχωρο το Α' Διεθνές Συμπόσιο για τον Όλυμπο, με θέμα την προστασία, ανάδειξη και ανάπτυξή του. Το συνέδριο οργάνωσε ο Δήμος Λιτοχώρου με τον καθηγητή της Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και ανασκαφέα του Δίου, Δημήτριο Παντερμαλή και τη συνεργασία εκπολιτιστικών φορέων. Στο συνέδριο, που είχε ευρεία συμμετοχή και μεγάλη απήχηση, έλαβαν μέρος διακεκριμένοι επιστήμονες και επίσημοι, έγιναν χαιρετισμοί και μια σειρά ανακοινώσεις εξαιρετικού ενδιαφέροντος και συζητήσεις που κάλυψαν πολλές

πτυχές του θέματος. Δυστυχώς όμως, δεν δημοσιεύτηκαν τα πρακτικά αυτού του συνεδρίου και έτσι οι μελέτες και οι ανακοινώσεις έμειναν ανέκδοτες.

Η παραπάνω εργασία με θέμα «Ο μυκηναϊκός Όλυμπος» εκφωνήθηκε από τον Αγαπητό Τσοπανάκη, ομότιμο καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ακαδημαϊκό, και τελικά δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΛΟΓΙΑ της εταιρείας ΔΙΑΛΕΚΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ, τόμος 2, έτη 1990-1991. Ο εκλεκτός επιστήμονας με τη σοβαρή εργασία του τεκμηριώνει βάσει στοιχείων την ανύψωση του Ολύμπου σε κέντρο λατρείας των θεών, τη μυκηναϊκή παρουσία γύρω του και τη σημασία που έχει για την ελληνικότητα της Μακεδονίας. Επίσης, αναπτύσσει τις απόψεις του για το Λιτόχωρο ως τοπωνύμιο και την περιοχή του.

Ο Αγαπητός Τσοπανάκης (1908-2005) ήταν φιλόλογος και γλωσσολόγος. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Ρόδου, σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και έκανε την διδακτορική διατριβή του στην Πίζα της Ιταλίας. Δίδαξε στο Χαρτούμ και κατόπιν στο Β΄ Γυμνάσιο Αρρένων της Θεσσαλονίκης.

Το 1944 έγινε υφηγητής Γλωσσολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και κατόπιν εξελέγη καθηγητής στην έδρα της Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας. Το 1984 εξελέγη μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και πρόεδρος της το 1998. Κορυφαίος καρπός της επιστήμης του είναι η «Νεοελληνική Γραμματική» του. Στο Β΄ Διεθνές Συμπόσιο για τον Όλυμπο, που πραγματοποιήθηκε στο Λιτόχωρο το διάστημα 20- 22 Ιουλίου 1995, ο Αγαπητός Τσοπανάκης εκφώνησε άλλη εργα-

σία του με θέμα: «Ο Όλυμπος, το κέντρο του ελληνικού πολιτισμού», η οποία καταχωρήθηκε στα δημοσιευμένα πρακτικά του συνεδρίου. Για τις σχέσεις του με το Λιτόχωρο και τον Όλυμπο προσθέτει υποσημείωση: « *Είμαι και εγώ συνδεδεμένος με αυτήν την επιβλητική και μοναδική περιοχή και έχουν συνδεθή και αρκετοί παλαιοί φοιτητές μας με αυτήν*».

ΕΝΑΣ ΓΑΜΟΣ... ΚΟΡΥΦΗΣ

(Ενέπνευσε τόσους καλλιτέχνες, υμνήθηκε, εξυμνήθηκε και τραγουδήθηκε από πνευματικούς αλλά και απλούς ανθρώπους που περπάτησαν στα μονοπάτια του και σκαρφάλωσαν στις μαγευτικές κορυφές του. Ο Όλυμπος, το βουνό της φυσικής ομορφιάς που εκφράζει την ωραιότητα της δημιουργίας, έδωσε πολλές φορές τη δυνατότητα στους επισκέπτες του να ζήσουν μοναδικές εμπειρίες και να ικανοποιήσουν τα ρομαντικά όνειρα και σχέδιά τους. Αναμφίβολα, ένας θρησκευτικός γάμος στη «στέγη της Ελλάδας» είναι ένα πρωτότυπο κοσμικό γεγονός που συνδυάζει την παράδοση με το μεγαλείο του βουνού. Το άρθρο που ακολουθεί δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ των Αθηνών στις 23-8-2010, με τίτλο «Ένας γάμος ... κορυφής» και υπότιτλο «Σε υψόμετρο 2.803 στον Όλυμπο παντρεύτηκε ζευγάρι». Συντάκτης του είναι ο Κώστας Κουκουμάπας.)

«Παντρευτήκαμε στη ‘στέγη της Ελλάδας’, σε υψόμετρο 2.803, μια ανάσα από την υψηλότερη κορυφή του Ολύμπου». Σε αυτόν τον γάμο η νύφη φόρεσε ορειβατικά μποτάκια, οι καλεσμένοι περπάτησαν για 8 ώρες προκειμένου να παρακολουθήσουν το μυστήριο και το γλέντι στήθηκε με θέα τη μισή Ελλάδα!

Στο απομακρυσμένο καταφύγιο «Γιόσος Αποστολίδης» στον Όλυμπο, το υψηλότερο σημείο των Βαλκα-

νίων, όπου ζει άνθρωπος και το οξυγόνο μειώνεται κατά 20%, οι πυρετώδεις ετοιμασίες το πρωί του Σαββάτου 21 Αυγούστου 2010 δεν ήταν για τους τακτικούς ορειβάτες που σκαρφαλώνουν κάθε καλοκαίρι στην κορυφή του Μύτικα. Οι δύο νεόνυμφοι, ο 28χρονος Θάνος Βλέτσης από το Λιτόχωρο και η 27χρονη Παναγιώτα Μπουφέτη από την Κατερίνη, θα υποδέχονταν στο καταφύγιο τους καλεσμένους τους μετά τη γαμήλια τελετή στο κοντινό εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, σε υψόμετρο 2.803, μόλις 114 μέτρα χαμηλότερα από τον Θρόνο του Δία.

«Με τον Θάνο γνωριστήκαμε πριν από τρία χρόνια εδώ ακριβώς, στο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, όπου γίνεται κάθε καλοκαίρι λειτουργία. Έμεινα αποσβολωμένη από την ομορφιά και την αγριάδα του τοπίου και είχα αποφασίσει από τότε ότι θα παντρευόμουν εδώ», λέει η Παναγιώτα, που είναι τοπογράφος. Το ζευγάρι δεν έχει αυτό που λένε πάθος με την ορειβασία – ο Θάνος Βλέτσης είναι μόνιμος υπαξιωματικός του Στρατού- γι' αυτό και οι περισσότεροι συγγενείς και φίλοι τους αιφνιδιάστηκαν με την απόφασή τους να παντρευτούν στην κορυφή του Ολύμπου, εγχείρημα που έχουν τολμήσει μετρημένοι στα δάχτυλα μέχρι σήμερα.

Ορισμένες αμφιβολίες διατύπωσαν αρχικά και οι γέροντες του Μοναστηρίου του Αγίου Διονυσίου, έξω από το Λιτόχωρο, στο οποίο ανήκει τυπικά το πέτρινο ξωκκλήσι. «Οι συγγενείς μας είπαν να κάνουμε ό, τι μας ευχαριστεί, αλλά για να πείσουμε τους γέροντες του Μοναστηριού χρειάστηκε να τραβήξουμε με τον Ηγούμενο κλήρο, μεταξύ μιας εκκλησίας στην Πα-

λαιά Σκοτίνα και της κορυφής του Ολύμπου, ώστε να κριθεί που τελικά θα γινόταν η τελετή. Ο κλήρος έβγαλε 'Όλυμπο», λέει γελώντας η Παναγιώτα Μπουφέτη.

Η ανάβαση των 130 καλεσμένων άρχισε το πρωί της Παρασκευής 20 Αυγούστου 2010, από τη θέση Γκορτσιά, περίπου 14 χιλιόμετρα έξω από το Λιτόχωρο. Τα εφόδια για το γλέντι στο καταφύγιο και κάποιои ασυνήθιστοι στην πολύωρη πεζοπορία μεταφέρθηκαν με τα μουλάρια του Τάκη Ζορμπά, του αγωγιάτη του Ολύμπου, όπως τον γνωρίζουν οι ορειβάτες και φύλακα του καταφυγίου «Γιόσος Αποστολίδης». Ύστερα από οκτώ ώρες πεζοπορίας στο δάσος του βουνού του Δία, οι τελευταίοι καλεσμένοι είχαν καταλύσει στο απομακρυσμένο καταφύγιο, που είναι χτισμένο στο φαλακρό διάσελο μεταξύ των κορυφών Προφήτης Ηλίας και Τούμπα. Σε εκείνο το υψόμετρο το οξυγόνο μειώνεται κατά 20%, ενώ χιονίζει και το στρώνει στα τέλη Σεπτεμβρίου.

Νωρίς το πρωί του Σαββάτου όλα ήταν έτοιμα για τη γαμήλια τελετή. Στο Λιτόχωρο είχε ξεσπάσει καταιγίδα, αλλά στην κορυφή του Ολύμπου οι συνθήκες ήταν ιδανικές, με θερμοκρασία 13° Κελσίου και ατμόσφαιρα διαυγή. Ο γαμπρός προτίμησε εναλλακτικό ντύσιμο, όπως και η νύφη που ανέβηκε σε μουλάρι. Τήρησαν όλα τα γαμήλια έθιμα και μαζί με τον κουμπάρο τους, Μιχάλη Κακάνη, που ανέβαινε για πρώτη φορά στον Όλυμπο, και τους καλεσμένους διήνυσαν την διαδρομή των δέκα λεπτών μέχρι τον Προφήτη Ηλία. Σε όλη τη διάρκεια του μυστηρίου οι καλεσμένοι σχεδόν κρατούσαν την αναπνοή τους, απολαμβάνοντας οι περισσότε-

ροι κάτι που δεν θα ξαναζούσαν.

«Ήταν ονειρικά, δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτό το συναίσθημα. Παντρευτήκαμε στην κορυφή της Ελλάδας. Όλα πήγαν τέλεια», είπε ο γαμπρός από το καταφύγιο, όπου στήθηκε λίγη ώρα αργότερα φαγοπότι και τρικούβερτο γλέντι με τη βοήθεια του φύλακα Τάκη Ζορμπά. Το γεύμα ήταν σαφώς πιο πλούσιο από τη λιτή κουζίνα των ορειβατών του Ολύμπου, ενώ παρότι φορούσαν ορειβατικά μπουτάκια νεόνυμφοι και καλεσμένοι χόρεψαν με την ψυχή τους. Στις 15.30 του Σαββάτου άρχισε η επιστροφή για το Λιτόχωρο- οι τελευταίοι καλεσμένοι θα έφθαναν αργά το βράδυ. Σε περίπου ενάμιση μήνα το πυκνό χιόνι θα σκεπάσει τον Θρόνο του Δία και το καταφύγιο θα κλείσει έως την άνοιξη.

Η πρώτη φορά που έγινε γάμος στα 2.800 μ. ήταν το καλοκαίρι του 1960. Παντρεύτηκαν οι Γιώργος Μιχαηλίδης και Κατερίνα Ανδροβιτσάναια, γνωστοί ορειβάτες της εποχής. Στο ίδιο εκκλησάκι έχουν τελεστεί ακόμη ένα ή δύο μυστήρια, σύμφωνα με ορειβάτες.

